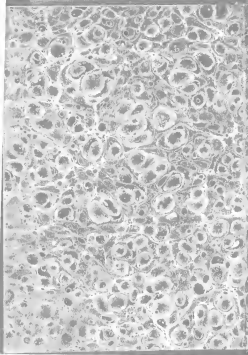

Tractatus sacerdotalis de sacramẽtis deqȝ dignis officijs: ⁊ eoꝝ administrationibus valde vtilis ac pernecessarius cunctis fidelibus ⁊ ꝑsertiȝ oībus ecclesiasticis editus a reuerendo ⁊ eximio Nicolao decretorum doctore dignissimo.

Sancta trinitas

unus deus

miserere nobis

famulis tuis

M Edice cura
teipsuz. Luce.iiij.
ca. Sicut ait Gre=
gorius prima par
te sui pastoralis. caplo scdo.
Quis aut cogitationu vul=
nera occultiora nesciat esse
vulnerib9 viscerū. Nimirum
videt medicū spiritualē mul
to subtiliorē debere fore me=
dico corporali: q̄ vt bene cu=
ret vitia: multa peritia opus
habet: prestim vt vim pigmē
tor spiritualiū ꝯsiderans pri
usq̄ ceteros curare desideret:
circunq̄ regulas medicine
cognoscat. Alioqn si arti spi=
ritualis impitus et in seipso
ignoratie ꝯfossusvulnerib9
alios mederi ꝑperet: audire
nō imerito merebit. medice
cura teipsum. Magna q̄ppe
stulticia est: vt idē ait Grego
rius si aliqs alios mederi ꝑ=
perat qui z ipe in facie vuln9
portat. Et maxima plane de
mentia est: vt inq̄t in pastora
li. cap. ij. dum hi qui nequaq̄
ꝑcepta spūalia cognonerunt
cordis se medicos ꝓfiteri nō
metuūt: dū q̄ pigmētor vim
nesciūt videri medici carnis
erubescunt. Recte igit culi=
bet taliū dicit. Medice cura
teipsuz. Quos igit medicos
cordiū appellare ad presens

melius cōuenit q̄ curatores
aiarum. ipsos videlicet recto
res ecclesiarū qb9 ille thesau
rus est tradit9 ꝑ quo nō par
cet de9 pater qui ꝓprio filio
suo nō pepcit: vt dicit ad Ro
manos. viij. Quibus etiaz il
le vulnerat9 qui incidit in la=
trones curand9 fouendusq̄
a samaritano relict9 est. Lu=
ce. x. Unicuiq̄ em ipsor dici
tur. Curā illius habe. Et rur
sus deus per ꝓphetam. Cu=
stodi virū istum qui si lapsus
fuerit anima tua erit pro aia
ipsi9. Porro dn̄s per Ezechi=
elez. iij. z. xxxiij. c. cōminatur
cuilibet curatori dicēs. San
guinem eius de manu tua re
quirā. q̄si di. q2 vita et mors
subditor posita est in man9
prelator. vnde dicit Judith.
viij. Ex nobis pendet anima
illor. Hac itaq̄ sententia cō
monitus q̄sq̄ prelatorum et
rector penset periculum sui
regiminis: z artē doctrināq̄
discat spiritualis curationis
quatenus in se ignoratie cu=
rare possit vulnera: et in sub
ditor cordibus per sanā do=
ctrinā z salubrem penitentiā
sciat sanare cōtagia delictor
Ne (quod absit) dum sanan=
di regulas nesciat z ad sanā=
dū cōmissos subditos sufficiet
iuste sibi obijci audiat de eis=

dem.medice cura teipm̄. Re
cte nāq̈ prelato ignorāti dici
tur vt p̄us in se sufficiētē artē
curādi sp̄ualiū morboꝝ habe
at q̄ ēplastrū sanādis vulne
rib⁹ adhibeat. Nā vt ait gre.
in regis. Verecūdū ē ꝛ dice=
re pudet ꝙ sacerdotes duca=
tū arripiūt q̄ exordiū religio
se vite nō nouerūt. Licz in q̄
busdam catholicis mysterijs
ignorantia tolerāda foret:eo
ꝙ in plerisq̈ meli⁹ est nepha
re q̄ curare. In q̄busdā etiaz
iuxta Augustinū in lib.de v̄=
bis dn̄i meli⁹ ē fidelis ignorā
tia q̄ temerata scientia. In
ecclesiasticis tn̄ misterijs or=
dinandis disponēdisq̈ oino
dānabilis est. De q̄b⁹ ē illud
v̄bum apl̄i.j.ad Coryn.xiiij.
Si q̄s aūt ignorat igňorabit̄
Ordinis nāq̈ ignorātia q̄ vi
delicz ordine q̄cq̄d agēdū est
in eccl̄ia ꝯturbat negocioꝝ
naturā formamq̈ meritorū.
Nā statutꝫ facere iniuriā vel
ꝯtraire nō ē intelligere ꝟ erra
re vt inq̄t Ambro.sup Beati
imaculati.Hinc est ꝙ dn̄s re-
quirit seruū prudentē quem
cōstituit super familiā suam.
Math.xxiiij. Prudētē dixe=
ro vt sciat quo ordine: q̄ sen=
su:quo modo:quo fine q̄cq̄d
gerendū sit. Alioquin si cec⁹
ceco ducatū p̄stet: nonne am
bo in foueā cadunt? Math.
xv. Nō eīn cecus cecū duce=
re potest. Sic nec idiscretus
prelatus subditū indiscretuꝫ
potest per viā ducere salutis
Et qm̄ his p̄iculosis tempori
bus in plurib⁹ ecclesijs ꝯ san
cta instituta in administran=
dis sacris que sunt instrumē
ta spiritualis curatiōis: ple=
rosq̈ nō tā errasse q̄ variasse
circa eadē cognouim⁹: adeo
vt vera sit illa rabanēsis sen=
tentia. Cōmune ē medicorū
semp̄ circa egritudines vari=
ari. Vnde si tres vel q̄ttuor
medici veniūt ad infirmū nū
q̄ in assignatione vel exhibi=
tione cure cōueniūt. Hec ille
Et h̄ idē q̄ verū sit heu nr̄is
tēporib⁹ res fidelib⁹ subiecta
pp̄lis q̄tidiana experientia cla
rius manifestat. Profecto si=
q̄dē cū aliq̄d sacramētoꝝ ad
mistrādū sit in eccl̄ia dei vix.
dyocesis totius cler⁹ in ipso
ritu ꝛ canonice tradendo cō=
cordat aut cōuenit. Sed nūc
in hac eccl̄ia hic addit: in alia
ille minuit. Ille p̄ponit post=
ponenda. ille postponit pre=
ponēda. Ille benedictionem
p̄suadet. ille neq̄ q̄ asserit. Il=
le corrigit librū tanq̄ deuiuz
ꝛ erroneū. Ille corrigit corri
gentē tanq̄ ignarū. Sic pla=
ti mutua discrepatōe collidē

tes.nō sine graui scādalo ant mos subditoꝝ in cōfusionis labyrinthū ꝑcipitāt ⁊ demergunt. Porro nos stanislaus dei ⁊ aplice sedis gr̄a eṗus posnoniensis paterna sollicitudine pastoral' officij excitati inter tot fluctiuagos excursus viā cupiētes ostēdere certiorē p̄ntē tractatū de ammīnistrādis rite ecclīastic sacramentis celebrādisq₃ missarū solēnijs ⁊ cēsuris ecclīasticis canonice obſuādis ꝑ venerabilē viꝝ magistꝝ Nicolaū de ploue decretoꝝ doctorem capellanū nostꝝ deuotū fideliter collectū ⁊ plena discussione masticatū de fratrū nr̄orum posnoniēsis capituli cōsilio ⁊ assensu preuia deliberatione approbatū oībus et singulis rectorib⁹ ecclesiaruꝫ parrochialiū habendū ⁊ tenēdum ad vngueꝫ ꝑfecte ꝑcipimus ⁊ mandamus volentes ſm ip̄m in administrādis sacrāmentis.celebrādis officijs cēsurisq₃ obſuādis om̄es ⁊ singulos dirigi ⁊ gubnari. Statuētes q̄ si (quod absit) quispiam ꝑ archidiaconū nostrū aut ꝑ testes nostros sinodales tp̄e visitatiōis reptus fuerit qui ſm dicti tractat⁹ formam modum ⁊ dispositionē se nō gesserit in oībus supradictis.aut qui eundē non habuerit pre manib⁹ penā sinodalem irremissibiliter ꝑsoluēdam ꝑ prima vice se nouerit incursuruꝫ.ꝑ alijs vero vicibus ad arbitriuꝫ nostrum de cetero puniendum.

De sacramentis in genere

Quoniā natura humana p⁹ lapsū ꝯsiderata sb alligatiōe pctī maxie eget grā dei.ꝑ quā ab illa īfectiōe pctī purget. ⁊ ad statū originalis iusticie reducat. iuxta illō. Oēs peccauerūt et egēt gr̄a dei.ad Ro.iij.⁊.v.c. Talis aūt gr̄a purgās infectiōeꝫ in tribus ꝯsistit.que vnicuiq₃ sunt necessaria ad salutem.q̄ sunt fides.bona operatio. et fidei sacramenta. Hec autem tria ſm Hugonē de sacmētis li.j.pte.x.ita sibi coherent vt salutꝭ effectū h̄re no possint si sil' nō fuerit:qꝛ fides nec habet meritū si dū pōt opari negligit. Juxta illō Jaco.ij. Fides sine operibus mortua ē Nec bonū op⁹ aliqd est sine fide.sine q̄ īpossibile ē placere deo.ad Heb.xj. Et rursus fides operās hoīem sanctificare nō sufficit si eā q̄ ī sacramentis dei ꝯsistit sctificatōeꝫ cōtempnit. Hec Hugo. Hinc

est q̃ virtus sacramentoꝝ ec clesiasticoꝝ ꝓ salutari ꝑfectu multũ ẽ nobis necessaria. cũ ipa sint occasio ⁊ auxiliũ nostrum a pctõ resurgendi: ⁊ in ipis tota medicina nr̃is vulneribus salutaris cõsistit. ẜm Tho. in cõpẽdio theologice veritatis. li. vj. c. j. nõ q̃ in eis gratia subiectiualiter cõtineatur. vel causaliter ꝑ ea efficiatur. cũ i sola aĩa habeat collocari ⁊ a solo deo infundi. sꝫ quia in illis ⁊ ꝑ illa illã gratiam curatiõis a summo medico iesu xp̃o oportet haurire. eo q̃ non alligauit suã potentiã deus sacramẽtis quĩ etiã ꝑ aliã viam gratiã cõferre valeat: ẜm magistrũ sentẽtiarũ. li. iij. dist. j. ꝓpt̃ q̃ deꝰ sanãs ⁊ iustificãs pctõrẽ iustificat ipꝫ auctoritatiue. sacramẽta xõ effectiue ꝑ gr̃am in eis tanq̃ in vasis contentam.

Quid sit sacr̃m ⁊ quot sint.

l Icet autez sacr̃m mlt̃ modis diffiniat̃ tñ ẜm doctorũ cõmunẽ ꝯcordiã sic diffinitur in li. de doct. xp̃iana. Sacramẽtũ est inuisibilis gratie visibil̃ forma: ita q̃ eiꝰ similitudinẽ gerens et causa existat. Ex q̃ diffinitõe habẽtur differẽtie sacroꝝ veter̃ ⁊ noue legis. Illa eñ q̃ figurabãt nõ efficiebãt: qꝛ gr̃am significabãt quã tñ non efficiebãt. Sacr̃a noue legis sunt septẽ Baptismꝰ: ꝯfirmatio. eucharistia. extrema vnctio. penitẽtia. sacer ordo: ⁊ matrimoniũ Ista aũt sunt tanq̃ sufficientia ꝑ xp̃ꝫ ordinata i remediũ ecclie militãtis. Sed circa hoc ꝯsiderandũ est primo q̃ quedã data sunt in remediũ vniꝰ ꝑsone q̃dã in remediũ totiꝰ ecclie. Illa q̃ data sunt in remediũ vnius ꝑsone sunt triplicia. Quedã ei data sũt i remediũ ad intrãdũ ecclĩaꝫ scꝫ baptismus. Quedam ad egressum de ecclia: vt ẽ extrema vnctio. Quedã ad ꝓgressum in ea. ⁊ hoc dupl̃r. Uno mõ ad executiõem xtut̃. videlicet vt nõ a mal̃ supemur: ⁊ q̃tum ad h̃ est cõfirmatio. vel vt bonis adhereamꝰ. ⁊ q̃tuꝫ ad h̃ est eucharistia. Alio modo i reꝑatiõnẽ xtutis. q̃a ipsum hoiem in pugna sp̃uali aliq̃ mõ cõtigit ledi: ⁊ sic ẽ penitentia. Si aũt in remediũ totiꝰ ecclie. h̃ põt esse duobꝰ modis: aut ad remediũ mlt̃iplicatiõis sp̃ualis: ⁊ sic est ordo. aut ad multiplicatiõeꝫ naturalẽ fideliũ ⁊ sic ẽ matrimoniũ. Quidã aũt etiã recipiũt numerũ sacramẽtoꝝ ẜm ad-

aptationez virtutum vt fidei
corꝛespondeat baptism⁹ q̄ ē
sacramentū fidei. Spei extre
ma vnctio p̄ quaȝ p̄paramur
q̄dāmodo ad futurā gloriā.
Charitati eucharistia. Pru=
dentie ordo. Iusticie penitē=
tia. Teperantie matrimoniū
Et fortitudini confirmatio.
Adaptant̄ etiā diuersis gene
ribus culparū vicioꝝ ⁊ pena
rū: vt baptismus sit ꝯ culpaȝ
originalē. Penitētia ꝯ actua
lē ⁊ mortalē. Extrema vnctio
ꝯtra venialē. Ordo ꝯ ignorā
tiā. Matrimoniū ꝯ ꝯcupiscē
tiā. Cōfirmatio ꝯ infirmitatē
Eucharistia ꝯ maliciā: q2 est
sacramentū charitatis que p̄
se opponit̄ malicie. Hec scūs
Tho. sup. iiij. sniaꝝ. di. ij. q. ij.
Secundo credendū ⁊ con=
siderādū est q̄ sol⁹ de⁹ fuit in
stitutoꝛ sacramētoꝝ. ⁊ q̄dam
ante aduētū vt matrimoniū
⁊ penitentiā: sed hec duo con
firmauit in nouo testamento
dū penitentiā p̄dicauit ⁊ nu=
ptijs interfuit. Qḋ aūt dicit̄
q̄ Iacobus instituit penitēti
am. Iac. v. Cōfitemini alter=
utrum pctā vr̄a: nō est verisi
mile: q2 p̄ illa v̄ba nō intēde=
bat aliqḋ sacramētū institue
re sȝ p̄mulgare. cū nō fuisset
auctoritas istituēdi aliqḋ sa=
cramētū apḋ iacobū. Itē ex=
trema vnctio istituta ē Mar.
vj. vbi legit̄ q̄ apl̄i vngebant
egros multos ⁊ sanabantur.
Cōfirmat̄ aūt q̄ hō nō fecerūt
v̄tute p̄p̄a: sȝ auctoritate ie=
su xp̄i illam virtuosam vncti
onem instituēns per illa v̄ba
Iaco. v. Infirmat̄ q̄s ex vob
inducat p̄sbiteros ⁊c̄. Simi=
li modo intelligenduȝ ē sic de
pnīa dictū est. s. q̄ p̄ illa v̄ba
vnctionē p̄mulgauit ⁊ docu=
it faciendā. non aūt instituit.
Itē ordo institut⁹ est cū xp̄s
dixit. Math. xxvj. Hoc faci=
te in meam cōmemorationez
Et Ioh. xx. Quoꝝ remiseri
tis pctā. Hec eīn duo p̄tinent
ad ordinē sacerdotalē. s. ptās
dimittēdi pctā respectu coꝛ=
poris xp̄i mistici: ⁊ ptās cōse=
crādi respectu coꝛp̄is xp̄i ve=
ri. Hec Scot⁹. Itē confirma=
tio instituta ē p̄ hō q̄ xp̄us im
posuit manus paruulis. Iteȝ
baptism⁹ institut⁹ est per xp̄ȝ
qū ip̄e se baptizari fecit a io=
hāne. ⁊ apl̄is formā dedit di=
cēs. Eūtes i mundū vniuer=
sū p̄dicate euāgeliū baptizan
tes eos i no. p. ⁊. f. ⁊. s. s. Item
eucharistiā istituit in cena vl
tima i q̄ apl̄os cōicauit Ter
tio ꝯsiderādū est q̄ f̄m sctm̄
Tho. sup. iiij. sentētiarū dist.
j. q. iuj. ar. iij. efficacia sacroꝝ
ē ex trib⁹. s. ex istitutiōe diui=

na tāq̃ ex causa ꝑncipali agē
te. ⁊ ex passione xp̄i sicut ex
causa primaria meritoria et
fide eccłie: sicut ex cōtinuati=
one instrumēti ꝑncipalit̃ agē
tis. ⁊ h̄ est qđ dicit glo. sup il=
lud ad Rom̄. v. In similitu=
dinē preuaricatōis ade. Q̄ð
a latere xp̄i ꝓfluxerūt sacr̄a
ꝑ q̄ saluata ē eccłia. Quar=
to ꝯsiderandū ē q̄ q̄dā sacr̄a
sunt necessaria. q̄dā volunta=
ria. j. q. j. c. remissionē. §. s̄ no=
tandū. Nā sacr̄a necessitatis
sunt ista. Baptism⁹ ꝯfirmatō
penitētia. vltima vnctio. cor=
pus xp̄i Et dicunt̃ sacramēta
necessitatis ideo q: sine istis
hō non potest saluari si ex cō
temptu omittantur ⁊ haberi
possunt. Sacr̄m v̄o baptismi
in necessitate a q̄cunq̃ p̄t re=
cipi dūmō in forma eccłie cō
feraẗ. de sū. tri. ⁊ fide catho. c.
j. in fine. ⁊ de ꝯse. di. iiij. a quo
dam. et etiā penitētia. Nam
cōfiteri possu3 cuicūq̃ in ne=
cessitate. iuxta illđ. Cōfitemi
alterutrū pctā vr̄a. nō tū he=
retico vel excōicato. Sacr̄a
v̄o voluntaria sunt illa q̄ ob=
mittere nō est pctm̄: q̄ dicunt̃
sacr̄a dignitatꝭ. j. q. j. §. s̄ notā
dum vt sunt ordines q̄ a di=
gnioribus cōferunt̃. i. ab ep̄is:
vel q: nō nisi digni ad ordi=
nes assumēdi sunt. Itē matri

moniū sine hm̄ōi sacr̄is bene
possum⁹ saluari. xxij. q. iiij. §.
vltimo ad finē. Hec oīa habē
tur in glo. j. cap. veniens. de
transactionibus.

De sacramēto baptismi.

Nisi quis renat⁹ fuerit ex
aqua ⁊ sp̄ū sctō
nō potest intra
re regnū dei. Joh̄. iij. et de cō
se. dist. iiij. filius dei. Sicut di
cit Guido de bas̄. de ꝯse. dist.
iij. placuit. post August. Cor
pus nō fecit aīam peccatricē
sed peccatrix aīa corruptibi=
lem carnē fecit. Peccauit q̄=
dem aīa primi hoīs: ⁊ ꝑ pec=
catū corrupit carnē. Postea
v̄o caro cū nō posset se vidi=
care ex toto in ista aīa voluit
vindictā sumere. de q̄lib3 aīa
cōsimili sc3 vt q̄cito sibi īfun
dereẗ aīa: ex ipsa. i. ex ei⁹ cor
ruptione innasciẗ pctm̄ in ip
sa aīa. hoc aūt est pctm̄ origi
nale qđ q̄dem aīe imputatur
cū quadā digna retributione
inascaẗ aīe. Qm̄ igiẗ ab hoc
peccato nō potuim⁹ perfecte
liberari nisi per baptismū in
quo aīa nostra quodāmodo
renascitur sp̄ūaliter. ⁊ q̄ natu
ra fuit filia ire dei fit filia ado
ptionis. Ideo saluator veni=
ens in mundū ꝓclamans ne=

cessitatē hui⁹ sacramēti baptismi dixit. Nisi qs renat⁹ fuerit ex aq. Glo. scꝫ exteri⁹ abluendo corp⁹: ⁊ interius spūsctō mūdando aiam, nō potest intrare ⁊c. Ex quo patet necessitas huius sacramenti Et qꝛ baptism⁹ est ianua omniū sacramētoꝝ: ideo de ipso pmo videndū est. Erit aūt triplex cōsideratio circa istō sacramentū. Primo videbit de ipsius substātialib⁹. Scdo de ipsius accidentalib⁹. Tertio de ipsius cautelis. Quaꝫ triplicē considerationē circa qōlibet sacramētū in presenti tractatu seruabim⁹.

Baptism⁹ quō diffiniatur.

Diffinitur autēꝫ sic. Baptismus est ablutio corporis exteri⁹ facta sub forma vborum prescripta. Quatuꝫ vo sunt de substantia baptismi. Primuꝫ est intentio: ⁊ sufficit generalis scꝫ ꝙ baptisans intendat illō facere qō facit ecclīa. melius tamen est si fiat specialis intentio: scꝫ vt baptizans intendat ꝙ baptizandus mundet in aia a pctō. Similit requirit intentio illius q baptizatur: si est adult⁹, qꝛ inuit⁹ nō recipet sacramētū, vt dicitur in ca. maiores. de baptismo et eius effectu circa fineꝫ Scōm est fides ipsius baptizandi: qꝛ in adultis reqritur fides ppria: sed in paruulis aliena. qꝛ paruuli baptizant in fide ecclie. Tertiū est expssio vocalis forme a xpo institute. que est hec. Ego te baptizo in noie patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Circa cui⁹ platio nem videat baptizans ne aliquam dictionē obmittat: nec etiam addat aliquā vltra: vel ne transponat dictiones: vel cōmutet aliqualiter noia personaꝝ. Unde si diceretur in noie genitoris ⁊ geniti ⁊ pcedentis ab vtroqꝫ nō esset baptismus. Itē non debet omitti illud pnomē in pncipio positūꝫ scꝫ ego. qꝛ licet nō sit de forma q̄tū ad necessitatē sacramenti: sed ex cōstitutione ecclie: peccaret tn̄ omittens: q̄uis ibi esset baptism⁹. Ita notat de baptismo ⁊ ei⁹ effectu. c. i. vbi etiā dicit immergens puerū ⁊ dicens. In nomine pris ⁊ filij ⁊ spūsscti: et pretermittēs ego te baptizo. nō est baptism⁹. Greci aūt et rutení dicūt ꝙ expssio ministri scꝫ ego nō sit de necessitate forme. qa ex eo baptismus efficaciā non habet. Sꝫ psona recipiēs est de necessi

Compellere intrare.

greci differunt a nobis in ...

tate forme: q: act⁹ ad recipiẽtem terminat̃. Ideo differũt a nob in forma q̃tuz ad tria. Primo q: psonã ministri non exprimũt ad remouẽdũ dubiũ primitiue ecclie q̃ efficaciã attribuebat baptizãti. vt ptz. j. Corin. iij. Scdo q: significãt actũ sub tertia psona cuz optatiuo modo vl' piunctiuo vt baptizet̃ seruus xp̃i. Tertio psonã baptizati i noiatiuo exprimũt vt dictũ est. Utrũ ipi hic mutent de substantia forme ita vt oporteat rebaptizare nõ est determiatũ: s certũ ẽ q nr̃a forma ẽ melior. Hec sctũs Tho. di. iiij. q. ij. ar. j. Et licet in primitiua ecclia ex speciali psilio spũsscti baptizauerunt in noie xp̃i. τ ppter modũ significãdi: q: q̃dãmõ sm Amb. tota trinitas in h noie intelligit̃. τ ppt reuerẽtiã significati vt illõ nomẽ celebre τ v̄tuosum redderet̃. Cessante tñ hac cã iã nõ lz sic baptizare sm theologos. Si qs tñ esset baptizat⁹ in noie xp̃i faciẽdũ esset cũ eo sicut in alijs dubijs. ex q̃ nõ esset simplicit̃ determiatũ p ecclíam talẽ baptismũ nõ valere: ita q talis baptizaret̃ his v̄bis. Si baptizat⁹ es ego te nõ baptizo. si nondũ baptizat⁹ es ego te baptizo in noie p. τ f. τ s. s. Et idẽ fiat qñ baptizant̃ ruteni. τ greci: q: nõ pstat illoꝝ formã simplr̃ nõ valere: presertim cũ ecclia scit τ tolerat eã. nec expresse reprobat. Quartũ qđ reqritur ad substantiã baptismi est materia debita. scz ablutio p elemẽtũ aq̃ i toto corpore vel in parte digniori. Quintũ q illa ablutio fiat ab vno τ eodẽ tp̃e qñ forma verboꝝ exprimitur ita q vn⁹ v̄ba pferat τ eo tp̃e puerum imergat. Ista aũt imersio debet fieri trina vice: nisi necessitas magna suadeat aliud facere. vel si baptizandus esset adult⁹ q p sacerdotem ter immergi nõ potest. tunc eñ sufficit trina aspsio aque. qđ ecclia in plibus locis seruat. Et in paruulis ppter pericula q̃ accidere possunt circa totalẽ imersionẽ paruuli. Unde grauiter peccaret q̃ semel tñ imergeret: q: p̃ ecclie cõsuetudinẽ faceret. Sciẽdũ aũt est q sm Johẽm parisiẽsem sup. iiij. di. iij. c. iiij. aquã baptismi nõ opz de necessitate eẽ sctificatã: q: dñs ptactu sue mũdissime carnis vim regeneratiuã aqs cõtulit. Sed tñ aqua debet esse simplex sic q nõ mitet̃ species aq̃ q̃tũcunq: fiat cõmixtio. Unđ potest fieri baptism⁹ in lixiuio

vel aqua mari vel sulphurea vel i aq̃ expssa mũde de lato Et dico mũde expssa.i. liqde z apparenter sic q ibi appareat vera aq̃. qz aq̃ imbibita spisso luto nõ potest fieri cõueniẽs materia hui9 sacramẽti. Et hui9 ratio sm doctorez subtilẽ vbi supra est: qz lotio est materia ꝓxima vel q̃si p se fundamẽtũ vel pars fundamenti isti9 scificationis. Aq̃ aũt ẽ materia remota. Unde aq̃ ibibita spõgie vel spisso luto etiã si tãgit carnẽ: tñ nõ est cõueniẽs materia ad baptismuz: qz talis cõtact9 nõ ẽ lotio. Et siñr in glatie nõ ẽ lotio et in niue. eo q nõ ẽ aq̃ fluida lotioni cõueniẽs. Siñr aq̃ rosea cea vel aq̃ expssa de florib9 vel brodiũ nimis spissuz in q̃ pl9 est de pinguedine q̃ de aq̃: nec aq̃ mixta cum luto multo. Siñr vinũ z saliua aut etiã hoĩs vrina nõ sunt cõueniens materia baptismi eo q aq̃ ibi mutata ẽ in aliã speciem. Ubi tñ nõ tãta trãsmutatio esset aq̃ sicut in brodio: medone: ceruisia: z sic de alijs liquorib9 dubitãt q̃dã doctores non esse materiã isti9 sacrmẽti. Ego tñ oĩno reprobo i istis liquorib9 fieri sacramẽtũ ꝓpter defectũ significatõnis Aq̃ eñi baptismi significat illaz aquã q̃ fluxit a latere xp̃i in cruce q̃ fuit vba aq̃ elementaris z nõ miraculosa ꝓpter significatõez baptismi. sic etiam z sãguis ver9 ibi ꝓfluxit. Nõ aũt institutionis in isto elemẽto est ex pte cõuenientie: qz est frigida. fluida. lucida. necessaria z cõis. Et hec oẽs ꝓprietates cõueniũt huiusmodi aque in qua debet fieri baptismus. qui est ad rep̃mendũ feruorẽ cõcupiscẽtie. ad flectendũ rigorẽ inobediẽtie. ad illustrandũ charitatez fidei. ad introducendũ viam salutis. Itẽ alia ratio qz per baptismũ ab his malis liberamur scz ab immũdicia. ignorãtia z cõcupiscentia: vt patz ex ꝓprietatibus aque. s. puritate per quã mundamur. ꝑ spicuitate: ꝑ quã illumiamur z frigiditate ꝑ quã ab estu cõcupiscẽtie tẽperamur. Fit etiam baptism9 i aq̃ ne quẽ inopia alteri9 liq̃ris excusaret. z ne ꝓpt defectũ piculũ salutis hoĩes icurrerẽt. Et vt iuenia tur apud oẽs cõmunis materia baptismi.

Quod triplex ẽ baptism9

Preterea sciendũ q triplex est baptism9. s. fluminis qui fit i aqua cõmuniter.

Et talis libat a pena ꝛ a culpa ꝛ grām infūdit i habitu. ꝛ caracterē iprimit. Alius ē flamis. q̄ tūc fit qñ q̄s desiderat baptizari sꝫ ñ habꝫ ꝑ quē baptizet. Tal' in fide saluabit̄ ꝑ ut determinatū ē i decretali: Aplicā. de p̄sbitero nō baptizato. Et idē patꝫ ꝑ Aug. viij. li. de ciui. dei. ꝛ li. iij. de vnico baptismo. ꝛ ꝑ btm̄ Ambrosi. de obitu valentiniani. Et hic delet culpā ꝛ grām habet in vsu in quo meritum consistit Tertius est baptism⁹ sanguinis q̄ fit in martyrio pro xp̄i nomine suscept⁹. vt patet de innocētibus. Et q̄dam dicūt etiā de latrone dextro. Sed nō videt̄ eē verꝫ: cū ille ñ possit dici martyr ex pena cruc̄. eo q̄ nō ꝑ v̄itate aut iusticia aut fide xp̄i: sed pro suis sceleribus passus ē. sic̄ sol⁹ ꝯfitet̄ dicens. Nos q̄dē digna fact̄ recipim⁹ ꝛc̄. Videt̄ ḡ poti⁹ q̄ baptizat⁹ ē baptismo flamis ꝑpt̄ ꝯfessiōeꝫ fidei quā habuit ad xp̄m credēs eū deum et hoiem esse. Et iste baptism⁹ ab oī tēptatiōe liberat ꝛ confert statiꝫ p̄miū: q2 martyres statim euolāt i celū sine retardatōe. sic̄ ptꝫ de sctō stephāo dicēte. Video celos apertos Act̄. vij. Item in hoc sacramēto quoddā est sacramētuꝫ tm̄: vt est ablutio exterior in corpore. Quoddā res tm̄: vt grā interior. Quoddā res et sacramentū vt caracter i aīa Et sic qui ficte baptizatur cū ꝓposito peccādi mortalir nec attrit⁹. vel q̄ errat i articulis fidei: vl' q̄ dicit sacrā nō valere tm̄ recipit sacrm̄ ꝛ nō saluat̄. Qui v̄o desiderat baptizari ꝛ nō hꝫ ꝑ quē recipit reꝫ tm̄ ꝛ saluabit̄. Qui v̄o recipiunt rem ꝛ sacramentū: vt paruuli exteri⁹ ꝛ interi⁹ mūdantur: quia recipiunt exteriorē ablutionē in corpore. ꝛ ip̄ssioneꝫ caracteris in aīa. Est aūt caracter distictio a caractere eťno imp̄ssus anie rōnali f̄m ymaginē ꝯfigurās trinitateꝫ creatā. i. hoiem: trinitati creati. i. deo: ꝛ distiguēs a nō ꝯsignatis f̄m statū fidei. Et h̄ ē tm̄ dicere q̄ caracter est q̄dā q̄litas seu signū ꝯsignatiuuꝫ xp̄o distictiuū ab infidelibus ꝛ assimilatiuū fidelib⁹ ꝛ dispositiuū ad grām. Et tal' caract̄ est idelebil' potētie cognitiue intellectiue i qua p̄ncipaliter ꝯsistit ymago ex q̄ etiā hō habet q̄ sit hō. sicut ex appetitiua habet q̄ sit bon⁹ vel malus. Et rō f̄m Tho. disti. iiij. q. iij. ar. iiij. q2 impressio caracteris ē ꝑ quādā aīe rōnalis sctificatiōeꝫ, put sctificatio di

citur deputatio alicui⁹ ad aliq̃d sacrū. Ad hāc aūt sctificationē nō magis actiue opatͬ anima sanctificāda q̃ aq̃ sanctificanda vel oleū vel chrisma ad sui sanctificationē. nisi q̄ hō se subijciat tali sctificationi per consensuz. Res aūt p̄dicte subijciunt̄ q2 libero arbitrio carent. Et ideo q̃litercun q̄ aīa varietͬ per pprias operationes nunq̄ caracterē amittit. sicut nec chrisma nec oleum nec panis cōsecratus vnq̄ sanctificationē pdunt. qualitercūq̄ transmutentur: dūmō nō corrūpant̄. Nullus autē potest bis baptizari: q2 dn̄s ɔstituit baptismū irreiterabilē. ⁊ hoc propter plenam remissionē tā pene q̄ culpe q̄ fit in baptismo: al's daret̄ occasio sepius delinq̄ndi. Hec Scot⁹ sup. iij. sententiaꝝ. dist. iiij. q. v.

De baptismi accidētibus

Consequēter de accidētib⁹ baptismi restat videre. Sūt aūt octo de solēnitate baptismi q̄ nō sūt de substātia. s. Sal oleū chrisma cere⁹ chrismale saliua. Flatus ꝟtutē baptismat' ista figurāt Hec cū patrinis nō mutant: s3 bn̄ ornāt. Inūgit̄ āt baptizandus in q̄ttuor locis: sc3 in fronte vt fidē publice p̄dicet Et hoc fit in cōfirmatione p epm̄. In ꝟtice. vt agēda facili⁹ cognoscat. Inter scapulas vt iugum xp̄i suauiter portet In pectore vt deum dulcius diligat. Sed de istis oib⁹ melius videbitur infra in practica huius sacramenti.

De cautelis circa hoc sacramentum seruandis.

Nunc de cautelis circa istō sacramentū adhibendis est videndū. Prio caueat sacerdos ne in p̄uatis domib⁹ baptizet infantē vel adultuz nisi esset puer regis vel p̄ncipis qb⁹ in h̄ defert̄. Et h̄ intellige p̄ter casum necessitat' alioq̄n in necessitate p̄t baptizare vbiq̄: vt si puer esset in mortis articulo. aut deferentes haberēt inimicicias capitales. Prout hoc totū notat̄ in clementina vnica de baptismo ⁊ ei⁹ effectu. Secunda cautela. caueat ne quem coacte baptizet vt iudeū vl' paganum. Et hoc si reclamat aut ptestat̄ aliquo signo exteriori suū dissensum. nā talis non recipit sacramentū nec cogit̄ legem xp̄ianam tenere. Si autē metu mortis vult bapti

zari ne cremet̄ vel suspendat̄ ꝓ suis excessib⁹ talis si nō reclamat: ꝗuis intus dissentit: vt sacramētū recipiat. tamē tenet̄ legē xpianam seruare.

Tertio caueat ne baptizet amentē vel fatuū seu furiosū verūtamē vt dic̄ sctūs Tho. Amentes a natiuitate recipiunt sacramētū sicut et pueri Et illi qui incurrūt amentiaꝫ ex īfirmitate postq̄ꝫ habuert̄ vsum rōnis ꝛ lucida īterualla ꝛ habuerūt tūc ꝓpositū recipiendi bap tisma: tūc suscipiunt sacramentū ꝛ rē. etiam si actu ꝯtradicāt quādo baptizant̄ in amentia. al's non. Et sic ītelligendū ē qđ dicit Augustin⁹. iiij. ꝯfessionū. de amico suo q̄ dū desperaret baptizat⁹ est nesciēs. Quarto caueat ne iudeū vl' paganū statim baptizet. nisi p̄us de fide instruat̄. de cōsc. di. iiij. iudei Et hoc ne ecclia in talib⁹ decipiat̄. Et h̄ est veꝝ nisi necessitas aliq̄ cis imineret. Quito caueat q̄n simul plures baptizet ne dicat. Ego baptizo vos: qꝛ grauiter peccaret ꝑm Tho. ꝛ tamē essent baptizati Et ideo cum plures baptizat ad quemlibet seorsum dicat. Ego te baptizo ꝛc̄. hec sctūs Tho. Si tū maxima necessitas instaret; vt si portarētur duo vl' tres pueri simul ꝺbiles ꝛ infirmi quasi agonizātes: ꝛ tunc videt̄ mihi ꝙ possit dici Ego vos baptizo ꝛc̄. ne propter dilationē vlteriorem pueri morerētur. Sexto caueat ne variet formā ꝑ aliquā īterpositionē magnā per quā discōtinuaret actū. hoc enim multū noceret ꝑm Petrū de tharātasia suꝑ. iiij. sentētiaꝝ di. iij. q. ij. Modica tū iterpositio vel iterruptio nō nocet. vt si dicat̄. In noie patris et tūc forte aliqđ impedimētuꝫ sacerdoti occurreret: vt si mādidaret̄ sibi manica suppellicij vel sꝛle: ita ꝙ diceret ministro. vide ne madidet̄ suppelliciū vl' sꝛle. ꝛ tūc vlteri⁹ ꝓseq̄ret̄. ꝛ filij. ꝛ. s. s. nō viciaret baptismū. Silr ꝺ tussi si accideret tp̄e ꝓlatiōis dicēdū ē. aut etiā de silētio lōgo int̄ ꝟba lōga idē ītelligēdū est ꝑm Thomā suꝑ. iiij. disti. iij. q. iij. ar. j. Septio caueat sacerdos ne in peccato mortali existēs baptizet cū solēnitate more solito p̄ueꝝ: qꝛ peccaret mortaliter ꝑm sctm̄ Tho. ꝛ. Pe. de tha. suꝑ. iiij. disti. v. q. ij. ꝗuis puer baptizet̄ in hoc casu. Et baptism⁹ cōfert̄ tā ꝑ malū q̄ꝫ ꝑ bonū mistꝛ: qꝛ bonitas ministri nō ē de necessitate baptismi: ſꝫ ꝺ ꝯgruētia. Nec peccat

suscipiẽs baptismũ a malo sa cerdote tolerato ab ecclesia. Sec⁹ ẽ de ꝑciso ab eccl'ia. vt ab heretico scismatico excõi cato. a q̃b⁹ nullo mõ recipiẽ- dus ẽ baptism⁹ nisi in casu ne cessitatis. tũc eñ etiã a nõ ba ptizato vt a iudeo vl' pagano posset recipi q̃tuncũq₃ malo dũmodo in forma eccl'ie red- deret cũ intentione videlicet faciẽdo illud qd̃ facit eccl'ia. Verũtamen licet baptism⁹ a malo sacerdote, tolerato ab eccl'ia nõ viciat q̃tũ ad sacra mẽtales effect⁹: tñ a bono sa cerdote meli⁹ recipit si habe- ri potest: q₂ ſm btm̃ Tho. cũ effectu pᷣcipali potest aliq̃d addi plus ex merito baptizã tis. Ex hoc patet q̃ damna- bile ⁊ periculosum sacerdoti est morari in pctõ mortali ad vnã horã. cũ sp debeat eẽ pa rat⁹ ad mĩstrãdũ sacramẽta. Sʒ circa h̃ nota ꝙ licet in ca- su necessitatis iude⁹ vl' paga nus possit baptizare: non ta- men possit leuare de fõte ſm Tho. Ratio q₂ in pᷣmo ca- su baptizando potest tenere vices dei: cuʒ sit ei⁹ creatura ſm in scd̃o nõ: q₂ nõ ẽ mẽbrum eccl'ie. nec etiã aliquã cogna tionẽ spũalẽ ꝯtrahit cũ sit ex pers spũalis g̃re. Hec Tho. sup. iiij. di. vj. q. iij. ar. ij. Octa uo attendat vt habeat circa baptizãdũ actualẽ intẽtiõeʒ baptizãdi: ⁊ maxime cũ dicit v̾ba essentialia. Tamẽ si tũc nõ habeṙ eã ⁊ tñ pri⁹ habuit eundo ad baptizandum suf- ficit. Ex quo patʒ ꝙ furiosus aut ebriosus nõ p̃t baptizare Et dico d̾ ebrioso carẽte vsu ratiõis q̃ talẽ intẽtioneʒ non habʒ nec actualẽ nec habitu alẽ q̃ ẽ necessaria iuxta illud Accedit v̾bum ad elementũ ⁊ fit sacramentũ. Nã ſm Bo nauẽturã in. iiij. disti. iiij. q. j. ar. j. in fi. pᷣncipalis. ad h̊ ꝙ v̾ba ordinentur ad effectũ as signatũ necessariũ est interue- nire intẽtionẽ ministri q̃ intẽ dit in illo actu ⁊ verbo dare talem effectũ: vel saltẽ qd̃ ec- clesia facere ordiauit. vl' saltẽ qd̃ xp̃us instituit dispensare alioquin verba ⁊ elementuʒ vt sic disticta nõ faciũt sacra- mentũ. Hoc aũt ꝓ regula ha bendũ est ꝙ ad oĩm sacramẽ toꝝ dispẽsationẽ necessariuʒ est habere intẽtionẽ actu vel habitu. explicite vl' implicite ſm Tho. in. iiij. di. vi. q. ij. ar. j. Nono caueat q̃libʒ ne pue rũ ãteq̃₃ nascat de vtero mr̃is baptizet. Et hoc si puer ad omnes partes ei⁹ est i vtero matris integer ⁊ totaliter: q₂ sic nõ potest aqua cũ attinge-

re imediate: nec potest lauari ibi existens. Si autē appareret principalis pars, puta caput tūc simpliciť baptizari pōt q2 iā potest aqua aspgi. Si aūt appareret pars min9 pricipalis sicut man9 vel pes illa etiā esset baptizanda. qa in illa parte est tota anima licet nō omnes sensus vt in capite. ꝛ postmodum potest baptizari si nascať viu9 sub cōditiōe. Talis tñ puer si nasceretť mortu9 sepeliretť in cimiterio ꝭm doctorē subtilez. di. iiij. q. j. ar. ij. Et idē tenet Johannes parisiensis distin. iij. Similiter dicendū est de illo circa quem diminuta est forma ecclie necessaria ex necessitate instanti. Talis enī sepeliretur in cimiterio. quia pie creditur ꝙ summ9 sacerdos suppleret ꝭm Petrū de tharan. dist. iij. q. ij. ar. j. Decimo caueat ne matrem infirmam vel morietem diuidat in qua puer viuit. q2 sic homicidiuz cōmitteret quisqȝ hoc faceret. nō sūt enī faciēda mala vt veniāt bona. ad Ro. iij. Jō cautius dimittat pire infantē cū ea q̄ȝ ipa peat. ꝭm dñm petrū vbi supra. Si tñ mř mortua esset iā pfecte. tūc pōt ꝛ debz eam facere diuidere. ꝛ puez inde extractū baptizare. aľs nō. Undecio caueat ne monstrū nō bene pus diiudicatū an sit vnus homo vľ duo vel an habeat vnā animā vel duas baptizare festinet. Naz si sint duo capita. duo colla et duo pectora ꝛ p consequens erūt duo corda ꝛ ita baptizādi sunt duo ꝛ quilibet seorsū Si aūt non est certum ꝙ sint due aie tunc prio baptizād9 ē vn9 ꝛ postea alť sub ꝯditione: dicēdo. Si tu es baptizatus nō te rebaptizo: sed si nō es baptizatus ego te baptizo in noie pris ꝛ filij ꝛ spūssctī. Et tale monstrum dicitť fuisse in francia: duo capita habēs quoꝝ vnū expressit velle de eo de quo alterum expressit nolle. vnū enī voluit ꝯtinere ꝛ sobrie viuere: ꝛ aliud lasciuire ꝛ epulari ꝛ cum vnū per os suū excederet: aliō se grauari clamabat. ita refert doctor subtilis. di. vj. q. j. ar. iiij. Duodecio caueat ne chrismate ātiq̄ baptizet. q2 punitť sacerdos hoc faciens. de ꝯse. dist. iiij. si quis de alio. Et de sen. excō. in ca. quoniā. li. vj. Ubi dicit glo. finaľ dādo rationē: quia vetus chrisma nō debet inesse vsui. nec de illo debet quis chrismari. Et deponitť sacerdos q̄ de illo antiquo chrismate vngit baptiza

tū3 niſi in mortꝫ articulo. Un̄ omni anno nouū chriſma de bet cōficiꝫ antiquū cremari de ɔſe. di. iij. lr̄is. Sit aūt dili gens ſacerdos iter oia ne pu er decedat ſine baptiſmo. vt ſi iam incipit canonē miſſe ꝛ vi derit puerū morientē ſine ba ptiſmo p̄t eum baptizare. de conſe. di. j. nullus ep̄s in glo. penul.

De cathecismo et exorciſmo.

Eſtat nūc ponere practicā manualē circa hu ius ſacramēti diſ- penſationē. Eſt aūt p̄mo ſciē dum q̄ cathecīſm⁹ ꝛ exorciſ- mus debēt precedere baptiſ- mum qñ ſolēniter confertur. Exorciſm⁹ vō dicit̄ illa ſona tio orationū per quā expellit̄ dyabolus ꝛ adiurat̄ vt rece- dat a puero de q̄ dicit Tho. q̄ valde cōueniens ſit ip̄z pre mitti ante baptiſmū. Un̄ hoc ſignāt ea q̄ ponūtur in baptiſ mo. Recede ab eo ſathana. ꝛc. Ipe etiā exorciſm⁹ debili tat poteſtatē demonis ne tā- tum poſſit in hoīe ſicut ante. ne baptiſmū ꝛ alia bona i ip- ſo impediat. Sz poteſtas pre dicta totaliter tollit̄ in baptiſ mo ſicut etiā Pharao pri⁹ eſt flagellat⁹ pp̄lo nondū de egi pto egreſſo: et poſtea totalit̄ in mari rubro: qđ eſt figura baptiſmi ſubmerſus. Et ſic be ne dicit̄ q̄ exorciſmi ſunt iſti- tuti ꝑpter energuminos id ē intus laborātes per infectio- nem fomitis videlꝫ ꝯ dyabo- lum in eis poteſtatē habētē. hec tho. diſt. vj. q. iij. ar. j. ꝛ. ij Eſt aūt cathecīſm⁹ ſm̄ Tho. inſtructio āte baptiſmū in il- lis q̄ ſunt cōmunia. Et dicun tur fidei rudimenta ad q̄ cre- denda oēs explicite tenent̄: ſi cut eſt fides trinitatꝫ. īcarnati onis: ꝛ paſſionis dn̄i: iudicij: ꝛ ꝓuidentie dei de factꝫ hoīꝫ de alijs aūt debet iſtrui poſt baptiſmū. Un̄ etiā ſm̄ Tho- mā in adulto reqrit̄ vt p ſe ca thecizet̄ ꝛ xp̄ianā religionē ꝓfiteat̄. Cathecizat̄ aūt ad h̄ adultus qui ad fidē vocat̄. vt ad quā vocat̄ ꝓprio moueat̄ voluntatis arbitrio. hinc eſt q̄ cū baptizat̄ ruten⁹ vel pa- ganus adult⁹ nō patrini ſed ipſemet ꝓ ſe ad iterrogata re ſpondeat ſacerdoti. hui⁹ cō- trariū ſeruat̄ in mazonia i po lonia. ꝛ ſatis male.

De mō baptizandi.

Oſtq̄ igi- tur puer d̄beat ba ptizari ſacd̄os nō

pmittat nisi vnū vel vnā femi
nā in patrinos ꝑut determia
tū est de cognatōne spūali q̄
uis.li.vj.de ꝯse.di.iiij.nō plu
res. Alicubi tñ ꝯsuetudo ob=
tinet ꝙ si puer masculꝰ d̄beat
baptizari. tūc duo viri et vna
mulier ī patrinos admittant
Si vo femina tūc due mulie=
res ⁊ vnꝰ vir in patrinos ad=
mittantur. Et illa est satis tol
lerabilis. cū honestatē q̄ndaꝫ
⁊ vrbanitatē cōtineat. Dein=
de aūt ante fores ecclie sacer
dos statuat patrinos: vt si pu
er est masculꝰ teneat euꝫ vir.
si vero femina teneat eū mu=
lier. Et isti duo stant iuxta se.
Alij vo possunt stare ī ecclia
vel iuxta qui puerum. condu
xerūt. nec ꝑ ipo rn̄deāt sꝫ pos
sīt oia attēdere dūmō nō tā=
gant puerꝝ. Statuat autē sa=
cerdos puerꝝ ad occasum sol'
solꝰ aūt stet ad orientē. Quo
facto sufflet in faciē eiꝰ: ⁊ di=
cat illū exorcisinū. Exi immu=
de spūs: ⁊ da honorē deo vi=
uo ⁊ vero ⁊c̄. q̄ ꝯtinent̄ in agē
da. Iterꝝ statim dicat. Rece=
de ab eo diabole ⁊c̄. Flatus
aūt ille siue exufflatio dꝫ fieri
ad occidētē. vt ptꝫ s̄m Tho.
Et significat spūs maligni ex
pulsionē ⁊ boni itroductionē
Post h̄ faciat crucē in fronte
eiꝰ dicens. Signū saluatoris
dn̄i nr̄i iesū xp̄i in frontē tuā
pono. similiter in pectore ali=
am faciet crucem dicens. Si
gnum saluatoris domini no=
stri iesu xp̄i in pectus tuū po=
no. Et demū cōiunctim sub=
vna ꝑlatiōe faciet vnā crucē
in frōte ⁊ aliā ī pectore dicēs
Accipe signaculū sctē crucis
tā in fronte q̄ꝫ in corde ⁊c̄. Et
q̄d ista signatio significet sta
tim in p̄dicta on̄dit̄ ōrone cū
dicit̄. Sume celestiuꝫ p̄cepto
rū fidē ⁊c̄. ꝑ qd̄ denotat̄ ꝙ ad
h̄ ī pectore signat̄ ꝙ ī p̄ceptis
dei suscipiēdis acceptꝰ effici=
atur. Et in frōte vt leta facie
dei culture existat aptꝰ. De=
mū seq̄tur ōro. Preces nr̄as
⁊c̄. ī q̄ tūc d̄r. Et hūc electū tu
um crucis dn̄ice cuiꝰ impssiōe
eū signamꝰ in v̄tute custodi.
Et fiat crucis signatio suꝑ to
tū puerꝝ. Inde sequit̄ oratio
Oipotēs sempiterne deꝰ ⁊c̄.
Circa quā querat p̄us sacer=
dos de noīe infantis dicēdo.
Quis debꝫ vocari. Et postq̄
illi dixerūt. N. ille statim ꝓse
quat̄ incipiēdo ōronēꝫ dicēs
Oipotens sempiterne deus
pater dn̄i nostri iesu xp̄i respi
cē dignare suꝑ hunc famuluꝫ
tuum ⁊c̄. Non est autē opus
cum venerit ad locū ꝓprij no
minis in aliqua ōrone ꝙ req̄
rat patrinos dicens. quomo

do vocat. 7 hoc ꝓpter incongruitatē que ibi cōtingeret 7 impropriet atē locutiōis. Nā ōro qñqꝫ requirit dici ꝓpriuꝫ nomē i accusatiuo casu. et patrini respondent in noīatiuo quod est magna absurditas. sicut patet cū dicitur. respicere dignare super hunc famulum tuū. N. 7 si patrini respōderent in nominatiuo dicendo. N. magna esset incōgruitas. dicat aūt sacerdos solus variādo nomē vsqꝫ ad fontē ſm exigentiā orationū prout viderit expedire: nec totiens quotiens occurrit nominis noīatio reqrat patrinos: sed solus noīet i latino ꝓpter absurditatē p̄dictā. Orationes autē iste fiūt ꝑ puero: vt gratia p̄ueniat: 7 subsequat que vires p̄beat libero arbitrio. 7 ꝙ ꝓcul fiat vniuersa maligni spūs illusio. Signat puer in fronte. in pectore. in oculis. i naribus. in ore signo crucis. cuius ꝟtute victus est dyabolus 7 exaltatus est xp̄us. Vñ Abacuc. iij. Cornua in manibus eius sunt. ibi abscondita est fortitudo eius. Hoc signo muniūtur toti⁹ corporis sensus cuius ꝟtute 7 oīa sacramenta cōplentur 7 oīa dyaboli figmenta frustrātur. Sicut eñ cum p̄mogenita delerentur egypti ppl's hebreoꝝ signatis postib⁹ domoꝝ suarū sanguine agni paschalis i typo dñice passiōis saluatus est. ppl'us ꝟo egyptioꝝ q̄ hoc caruit signo in suis p̄mogenitis grauiter ꝑcussus ē sic apd Ezechielē hi'l'm ab imminente clade liberāda esse ꝓmittit si thau q̄ figurā cruc(is) exp̄mit in frontib⁹ gemētiū atqꝫ dolētiū signaret. Deinde anteq̄ꝫ sal ponit in os pueri recepto sale simplici 7 mūdo bñdicat ipsum specialiter ꝑ illā orationē. Exorcizo te creatura salis in noīe dei patris oīpotētis. 7 i charitate dñi nostri iesu xp̄i 7 in ꝟtute spūsācti 7c. faciendo signa crucis ad inuocationē cuiuslibet ꝑsone scte trinitatis 7 compleat vsqꝫ ad finē. Nec credat qs posse sufficere sal illud ad exorcizādū puerū qd bñdicitur die dñico ad benedicendū aquā. cū illd speciale officiū habeat 7 distinctū ab illo. Et ideo caueat sacerdos ne cū illo sale cū quo die dñico aquā exorcizat ad baptismū vadat sed ipso die dñico i alio cipho bñdicat sal pro benedicēda equa 7 i alio pro exorcizandis infantibus ante baptismum. Cum autē cōpleuerit orōnez dictā. 7 sal bñdixerit recipiat sal 7 ponat

ad os pueri dicēs. Accipe sa
lē sapie ꝛ sit tibi dn̄s ꝓpici⁹ ī
vitā eternā amen. Ponat tn̄
sal in os pueri pulchre ꝛ mo=
deste nō cū vehemētia sicut q̄
dam solēt ponere: ita ꝙ puer
cogit̄ flere ꝓpt̄ durā īpssionē
salis qd̄ ē abhoiabilē. Seruā
da ē nāqꝫ maxima vrbanitas
ꝛ honestas in sacramentorū
collatiōe ꝓpt̄ deuotionē po=
puli excitādā ꝛ reuerentiā sa
cramētoꝝ a ppl'o impenden=
dā ꝛ exhibēdā. significat eniꝫ
salis īmissio gratiā ꝛ sapiētiā
ꝛ a pctōꝝ putredie preserua
tionē. Cōsequēter ꝓsequant̄
orōnes solite q̄ habent̄ ī agē
da. Et ꝓuideat sacerdos eas
correcte dicere. Et qꝛ spāles
sunt orōnes sup̱ femias ꝛ spe
ciales sup̱ viros. iō singulꝭ sin
gulas adaptet. Que aūt sūt
sup̱ vtrosqꝫ illas ꝓferat sup̱
vtrosqꝫ indifferēter Deide se
q̄tur euāgeliū s̄m matheum.
Oblati sunt iesu paruuli ꝛc.
qd̄ sacerdos dictur⁹ deponat
mitrā. siliꝛ patrinos ꝺponere
faciat. In legēdo aūt īponat
manus infanti. vt p̄cludat dy
abolo expulso viā ne redeat:
Et ibidē signāt bn̄dictiones
ꝛ crucis signatiōes supius p̄
misse. legat autē p̄termittēdo
dn̄s vobiscū. Quo facto faci
at orare Pater nr̄ et Credo
ip̄os patrinos. demū dicat il=
lā orōnē. Nec te lateat satha
na ꝛc. Quo facto r̄cipiat mū
dos pulueres terre ꝛ miscēs
sputo faciat ide lutūꝫ ī manu
sinistra. recepto eo duob⁹ di=
gitis. s. pollice ꝛ indice dextre
manus tangat aurē pueri di
cēs. Effeta qd̄ est adaperire.
Et cū subiūxerit ī odorē sua=
uitatis. tunc tāgat nares. Ca
ueat āt ne faciat lutū grossūꝫ
ꝛ astātib⁹ abhoiabile. sic q̄dā
facere cōsueuerūt. emittētes
ꝓ sputo q̄nqꝫ flegma spumo
sū ex ore īducētes horrorem
astātib⁹. Desigāt aūt sputi ꝛ
saliue imissio sensus tact⁹ au=
dit⁹ ꝛ alioꝝ sensuū sp̄ualium
aptōem: vl' sigt̄ ipedimēti re=
motionē ip̄i⁹ demonis respe=
ctu fidei docēdo vel discēdo.

Post hoc sa

cerdos ītroducat
pueꝝ ī ecclīaꝫ di=
cens. Dn̄s custodiat ītroituꝫ
ꝛc. dās ei ꝑ hoc ptātē intrādi
ecclīam ꝛ annumerādo eū cō
sortio fideliū. q̄ ad hꝫ videlꝫ vt
possit orare cū fidelib⁹ ī eccle
sia si est adultus. Etiā ī missa
dū tamē talis sit exorcizatus
etiā si nō esset vlteri⁹ secuꝫ ꝓ
ceßuꝫ. nō tn̄ posset audire to
tā missam: sꝫ nisi vsqꝫ ad sur=
sum corda. sic ꝛ cathecumin⁹

Tūc sacerdos accedēs ad fō
tē querat a patrinis nominā
do puer um dicens. N. abre-
nūcias sathane. Et illi rūdēt
abrenūcio: ꝛ iterū dicit. Et oi
bus pompis eius. Illi respō-
dent: abrenūcio. Hoc aūt fit
ideo vt prius abrenunciet er
rorē: ꝛ sic approximet ad vi-
tatē. iuxta illd apli. Deponi-
te veterē hoiem fm ꝯuersati-
onē p̄stinā abnegātes omnē
ipietatē ꝛ secularia desideria
deinde q̄rat iterꝫ. Credis i de
um patrē om̄ipotentē. ꝛc. Et
ter rūdent patrini. credo. Et
sic de singulis articulis fidei
specificādo distīcte ꝛ interro-
gando. Et licet duodeciꝫ sūt
articuli fidei in symbolo d̄ q̄-
bus omnibus deberet q̄rere
ꝛ interrogare sigillatim suf-
ficit tū si plēs articulos sil' cō-
iungat ꝛ de ipis sil' q̄rat. ꝛ ita
sufficit si totū symbolū sex vi
cib⁹ vl' octo ꝑcurret iterrogā
do. Interrogatio aūt ista de
bet esse in vulgari ꝛ nō in la-
tino: quia tūc patrini laici fi-
dem ꝓfitent ꝓ baptizādo pu
ero. Est aūt sciendū ꝙ si adul
tus baptizat. licꝫ patrini ipm
teneant. tamen ipse solus de
bet respondere ꝛ non patri-
ni ad interrogationem fidei ꝛ
abrenūciationem supradictā
cum habeat vsum liberi arbi
triȷ. Hoc aūt simbolum tradi
tur baptizādis tanq̄ nolle vi
te auditoribus. ꝑ quā ꝓfessi-
onem incipit in eis mori vet⁹
homo. ꝛ per fidē nou⁹ viuere
qui fm deū creatus est in iu
sticia ꝛ sctītate veritatis. Tā
dē sacerdos accepto oleo sā-
cto ad hoc disposito quod vo
catur oleū cathecuminoꝝ. re
ferens puerum ex velamine
suo. ꝛ denudans eū vngat eū
prius in pectore. deīde in sca
pulis dicēs Ego te linio oleo
salutis in christo iesu dn̄o no
stro. Et tandē subiūgat Pax
tecū. Et clericus assistens re-
spondeat. Et cuꝫ spiritu tuo
Ista aūt unctio olei signifi
cat hoīs expeditionē quaꝫ
suscepit aduersus dyabolū i
pugna. fit eīn in signū pugne
ꝯtra inimicū. sicut athlete in-
unguntur fm Tho. Uel fm
Petrū de tharā. signat legis
dei amorē ꝑ h̄ ꝙ fit in pecto-
re vbi est locus cordis. Per
hoc autē ꝙ fit inter scapulas
designat deuotā subiectionē
Ungitur auteꝫ in pectore ne
hostis ei immunda ꝑsuadeat
desideria. Inter scapulas vbi
est vigor portādi onus. ꝙ for
titudinem accipiat ad portā-
dum pōdus diei ꝛ estus. Un
gitur etiam in pectore vt vi-
geat in eo sapientia. Ungi-
tur etiā in humero dextro qd
exercitiȷs bonorum operum

indeficiens sertiectur patiẽtia Neqꝫ eñ nouerit sinistra q̃d fecerit dextra vr̃a. Math. vj. Sed q2 in humeris vigor cõ stat portãdi onera hui⁹ partꝭ vnctione xp̃i athlete dedicantur. vt sciant se esse ad certamen vocatos ꝑ totũ vite sue cursum cõtra antiquũ hostez publicis ac priuatis cõgressibus pugnaturos. Uel ꝭm rabanũ in libro de institutione clericoꝝ. Pectus vngitur ꝙ nulle reliquie latentis hostis in eo resideant. lꝫ in fide trinitatis mẽs eius cõfortet̃. Itez inter scapulas: vt vndiqꝫ muniatur: ꝛ ad bona opa facienda ꝑ dei gratiã roboret̃. Deinde oibus his rite peractis q̃rat sacerdos a patrinis infantẽ tenẽtib⁹ ꝛ si fuerit adultus tũc ab ipsomet adulto q̃rat dicẽs. Quis vocaris. Et ille respondeat. N. Tandem sacerdos q̃rat. Uis baptizari. Et ille respondeat. Uolo. Hoc aũt faciat ter ꝑpt̃ hoc vt cõstet de ipsius volũtario proposito baptizãdi: ꝛ ne coact⁹ baptizari videatur. Et tũc sacerdos recepto puero ad manũ sinistrã: denudato eo toto si est in estate. si vo in hyeme denudetur tm̃ ipi⁹ caput patenter ꝛ manifeste vsqꝫ ad ipsius scapulas. tenendo eum supra fontẽ si est infans. si vero adultus: tunc solum inclinato capite in fontem ter dicat distincte ꝛ expresse habẽdo intentionẽ ipsum baptizãdi. Et ego te baptizo. in noĩe pr̃is. Et tũc faciat manu dextera p̃mã aque in capite pueri ꝑfusionem. Statimqꝫ ꝓsequatur dicens. ꝛ filij: faciẽdo scðam ꝑfusionẽ in capite pueri sicut prius. Et deinde subiungat. ꝛ spũssci. faciendo similiter tertiã ꝑfusionẽ seu ablutionem. Quaz quidem immersionem recipiens homo a sordibus vetustatis ipsius exutus: ꝛ alium nouũ hominem indutus triduane christi sepulture cõsepellitur Unde ait apostolus. Quicunqꝫ baptizati sumus ꝛc̃. Ambrosius autem in libro de sacramentis dicit ꝙ trina interrogatio ante baptismum ꝛ trina immersio in baptismo significãt triplicem lapsum peccati qui ibi abluitur scilicet cogitationis: locutionis ꝛ operis. ideo etiam fit trina confessio. Ista etiã forma obseruãda ẽ a vetulis in necessitate baptizantibus: ꝛ per curatores sepius predicanda. Nam comperi ꝛ inueni i parrochia mea quãdoqꝫ multa supstitiosa ꝛ vana his verbis addi ꝛ ea mira

biliter variari. Quidam eniz
proferunt solum ista verba si
ne aspersione aque: credẽtes
sufficere solã prolationẽ ver=
borũ. Quidã autem solo sa=
le puerũ cuz his ꝟbis tangũt
Quidã vero formam verbo
rum mutant dicẽtes. N. Ego
te baptizo in noie dei amen.
Quidam aũt dicunt in nomi
ne omnipotentis dei amen. q̃
omnes forme enormes sunt.
nec aliquid operantur. Sed
hic queritur cuius sunt ista ꝟ
ba cum dicũt patrini interro=
gati. abrenuncias sathane. re
spondẽdo. abrenũcio. vl' cre=
dis in deũ ⁊ illi respondẽt cre
do. videť ei cuiuscũq; sint ꝙ
mẽtiri videať ille q̃ respõdet.
Si eñ. sunt ex psona patrini
mentiť: q2 nõ habet in cõsciẽ
tia ꝙ ipse baptizetur. Si autẽ
ꝓ puero dicũtur nihilominꝰ
mentitur patrinus cum puer
sit nullius voluntatis cõpos
vt patet ex eo ꝙ dum immer
gitur recalcitrat. Ad quod di
cendum est ꝙ patrinus in p=
sona sui loquitur. Qd aũt re
spõdet credo ⁊c̃. tantũ est ac
si diceret. talem fidẽ habeo p
quã hic saluari potest. Cum
simpliciter respõdet. volo ba
ptizari. sensus est in fide mea
quã ego teneo baptizeť. Ser
uantur tñ verba ipsius pueri
ex idẽtitate ꝟborũ patrini vt
idẽtitas ꝟboꝝ ad pueruz no
tetur. Unde dicit bonauẽtu=
ra ꝙ quãdo respondeť in per
sona paruuli. Credo. non est
falsus sermo vel inconsuetus
q2 ẞm Augustinũ frequenter
signuz accipitur ꝓ re. sicut di
cimus. Cras erit resurrectio
domini. Et videns fumum di
cit se videre ignem. Uñ sen=
sus est, credo. id est sacramẽ=
tum fidei recipio: vel recipe=
re paratꝰ sum. id est ad credẽ
dum me obligo. Dicit etiam
iste doctor: ꝙ patrini postea
tenentur pueꝝ docere in his
que sunt de fide vel de bonis
moribꝰ si non habet alios do
ctores vel parẽtes. nũc autez
ex quo habẽt parẽtes catho
licos ⁊ visitãt ecclias ibi po=
tiꝰ doceanť: ⁊ sic patrini excu
sanť. Notandũ etiaz ꝙ qui
vult esse verꝰ patrinus: nõ so
lũ debz respõdere ꝟba solita
sz etiã tãgere pueꝝ. vñ respõ
sio nõ est de necessitate seu es.
sentia compaternitatis spiri=
tualis sed tentio seu leuatio.
Potest etiã cõpaternitas cõ
trahi p ꝓcuratorez q̃tum ad
amicicia. sed nõ q̃tũ ad cõpa
ternitatis spiritualis vincu=
lum. vnde solus procurator ẽ
verus compater ⁊ non cõsti=
tuens ꝓcuratorẽ. vt habetur

de ꝑuratoribus. ca.si.li.vj.
Deinde sacerdos accepto sā
cto chrismate vngit puerū in
vertice id ē in sūmitate capi=
tis dicens orōnē q̄ sequtur scꝫ
Deꝰ omnp̄s pater dn̄i nr̄i iesu
xp̄i q̄ te regenerauit ex aq̄ et
spūsctō ⁊c̄. Circa hoc tn̄ cauē
dum est sacerdoti ne pueruꝫ
vngat in fronte sicut iā plu=
res fecisse cognoui: ⁊ eos de
cetero facere ꝓhibui ⁊ inter
dixi. Nā solus ep̄s habet vn=
gere in fronte in ꝯfirmatione
Unde ꝓhibituꝫ est inferiori=
bus sacerdotibꝰ vt nunq̄ȝ tā=
gant frontē hoīs aliqua vn=
ctione: qm̄ eis non competit
De hoc expresse habet̄ i glo.
ij. c. qm̄ in baptismo. de sentē
excō. lib. vj. vbi dr̄ manifeste
ꝙ post baptismū sacerdos in
ungat in v̄tice chrismate. nō
aūt in fronte: qꝛ hoc est soliꝰ
episcopi. vt notatur de cōsue
tudine. c. q̄ȝto. Prohibitio au
teȝ ne sacerdotes inferiores
inungant in fronte habet̄ in
pluribꝰ iuribꝰ. vt ptꝫ de cōse.
di. v. cap. nouissime. Erroris
autē causā illoꝝ sic errantiuꝫ
comperi: qꝛ libros viaticosq̄ȝ
suos ipsos sic grauiter deci=
pere vidi. Nā fere oēs agen=
de et libelli baptismales in h̄
loco sic habent. Hic faciat sa
cerdos crucē in fronte. Cor=
rigāt igit̄ de cetero libros su=
os erroneos ne a dn̄o corri=
gant̄: ⁊ agāt penitentiā de er
rore p̄terito. Adeant aūt au=
ctoritatē ordinariā pꝰ quā cū
eis sup huiusmodi errore cō=
misso dispēsetur. Et fit etiaꝫ
ista vnctio in capite: vt chari
tas que per spiritumsanctū da
tur abundet semper in cordi
bus nostris. ſm illud sapiētis
Oleū de capite tuo nunq̄ȝ de
ficiat. Unī ⁊ aplus. Charitas
dei diffusa est in cordibꝰ nr̄is
p spiritūsanctū q̄ datus ē no=
bis. Uel fit ideo i v̄tice vt co
gnoscat se ꝓmotū esse i rega
le genꝰ ⁊ sacerdotale: vt a xp̄i
consortio vocet̄ xp̄ianus. et
et̄ni regni sit coheres. Et eti=
am statim tegit̄ veste vel mi=
tra: vt intelligat se dyadema
te regni ⁊ sacerdotali: sicut di
ctum est potiri. Sed dubitat̄.
Nōne iam spūsctūs datus ē
baptizato in ipa aq̄ baptismi
Respōdeo ꝙ sic: sꝫ different
hic ⁊ ibi. Nā ibi dat̄ ad pctōꝝ
p̄teritoꝝ remissiōeȝ qꝛ p ipaȝ
aspersionē aque in baptismo
omnia p̄terita pctā purgata
sunt. Sꝫ hic dat̄ in ista vncti=
one ad edificanduꝫ in corde
nr̄o dei ⁊ ꝓximi dilectionem
Conseq̄nt̄ dat̄ baptizato ve=
stis cādida que debet ita dis=
poni vt cooperiat totū caput

τ oia loca vnctionū.scilꝫ sca=
pulas τ pect⁹ ſm Hugonem
q̄ cādoꝛe ſuo figuram pꝛefert
accepte nouitatis τ reſtituti=
onem innocētie: τ ſpem futu=
re immoꝛtalitatis. Hec ē eñ
veſtis in qua ad nuptias re=
gis intrare quēlibet eſt neceſ
ſe. Unde ſacerdos imponen
do eam dicit. Accipe veſtem
candidā ſctām et immacula=
tam. i. vite innocentiā q̄ tunc
reſtituit ei: quā pferas ad tri
bunal xpi: vt habeas vitam
eternā amen. Poteſt tñ iſte
panniculus etiā ſeruari pꝛo
alijs pueris baptizandis i ec
cleſia: vt dꝛ de ꝯſē. diſt. iiij. ca.
ſi qs vbi dꝛ. Si qs voluerit
chꝛiſmate iterū pannū linire
τ ſup aliū baptizandū mitte
re nō eſt abſurdū. Et vltimo
ſacerdos tradit puero in ma
nus lampadē ſeu cereū incē=
ſum qd ſignificat fidei τ amo
ris longitudinē. Lumen eñ
ſignificat fidem: ſed incenſuꝫ
ſignificat fidē infoꝛmatā cha
ritatis feruoꝛe. In manibus
autē acceptū ſignificat bono
rum operū exhibitionē: τ cū
tali x̄po oīns occurrere debe
mus ad iudiciū veniente. Et
ideo dicit ſacerdos. Accipe
lampadē ardētem τ irrephē=
ſibilem: τ cuſtodi baptiſmuꝫ
tuū: vt cū dñs ad nuptias ve
nerit poſſis ei occurrere vna
cū ſanctis τ electis dei in au=
la celeſti vt habeas vitā eter
nam: τ viuas in ſecula ſeculo
rum. amen.

De ſacramento
confirmationis.

C Onfirma
hoc de⁹ qđ opera
tus es i nob. Pſal
lxvij. Poſt ſacra=
mentū baptiſmi ſeqtur aliud
qđ maius eſt q̄tū ad miſtro=
rum dignitatē. Hoc eñ a ſū=
mis pōtificib⁹ id eſt epis vel
ſuffraganeis tm̄modo tradi
tur ſicut τ a ſolis aplis trade
batur: vt dꝛ de ꝯſe. di. v. Ma
nus. Pꝛius ei vnctio poſtea
ſeqtur cōfirmatio: ibi pecca=
tum dimittit̄. hic gratie dona
dant̄. Datur aūt hic illa grā
q̄ ꝯtra ſingula vitia τ ſi nō ſē
per qſiqꝫ tñ pugnat̄. Eſt autē
grā qſi armatura q̄dam q̄ in
hoc deſerto poſt transitū ma
ris baptiſmi contra vitia pu
gnamus. Sicut eñ ſubmer=
ſis egyptijs a tergo ſeqntib⁹
filios iſrael. filios iſrael olim
hoſtes oppugnauerūt p de=
ſertuꝫ. ſic ſubmerſo dyabolo
in baptiſmo q̄ pꝛimū nos in=
ſeqbat̄ multa nobis p huius
vite deſtum vitia cōſtituit cō
tra q̄ vitia gratia in hoc ſac=

mento est data qua q̄si arma
tura q̄dam ⁊ munitione qua
dam muniamur. Vn̄ post ba
ptismi susceptionē in q̄uo est
gr̄a collata q̄ntū ad innocen=
tie ⁊ noue vite restitutionem
ꝯgrue petit ecc̄lia sibi dari sa
cramētū a deo ꝑ qd̄ i illā gra
tiā cōfirmet̄ dicens v̄ba pre=
missa. Cōfirma hoc de⁹ scȝ ꝑ
sacramentū ꝯfirmationis qd̄
operatus est in nob̄ scȝ ꝑ gra
tiam baptismalis renouatio
nis. Ista duo sacramēta ita
sunt cōiuncta ꝙ ab inuicē ni
si morte ꝑueniēte nullaten⁹
possunt segregari. ⁊ vnū sine
altero rite ꝑfici nō pōt. Ita
dicit melchiades papa scri=
bens hyspaniarū ep̄is: cuius
v̄ba ponūtur: de ꝯsec̄. dist. v.
De his vero. Diffinit̄ aūt
istud sacramētū s̄m doctorē
subtilē suꝑ. iiij. sentēciaꝝ. di.
vij. q. j. sic. Cōfirmatio est vn
ctio hōis viatoris aliq̄lit̄ con
sentientis. vel libero arbitrio
nōnunq̄ȝ vsi facta in fronte fi
gura crucis cū chrismate san
ctificato ⁊ a ministro ydoneo
simul cū intentione debita in
ungente ⁊ v̄ba debite ꝓferē=
te signans efficaciā ex institu
tione diuina vnctionē aīe ꝑ
gr̄am roborans ad cōfitendū
cū ꝯstantia fidem xp̄i. Et s̄m
beatū Thomā suꝑ. iiij. sentē=
ciarū. Cōfirmatio in re ē ipa
linitio chrismatis sub forma
v̄boꝝ prescripta.

Que sint de substātia hui⁹
sacramenti.

Circa quod
sciendū est s̄m Pe
trū de tharan. suꝑ
iiij. di. xvij. ⁊ Arch.
de ꝯse. di. v. nouissime. Qui=
ꝙ dicunt̄ de substantia hui⁹
sacramēti. duo ex parte sacra
mēti in se. s. materia chrisma=
tis. id ē oleū cum balsamo ab
ep̄o sanctificatū. vt habet̄ de
ꝯse. di. iiij. Presbiter. Nec p̄t
sine tali oleo cōferri h̄ sacra=
mentū: eo ꝙ s̄m Tho. suꝑ. iiij
dist. vij. q. ij. arg. iij. illa sacra=
menta q̄ sibi ministrū deter=
minant etiam materiā sancti
ficatā req̄runt ⁊ exigunt. Sȝ
sacramētū qd̄ nō determinat
sibi ministrū nisi q̄ntum ad so
lennitatē: nō habet materiaȝ
sctificatā q̄ntū ad necessitateȝ
sed q̄ntum ad solennitatē: vt
baptism⁹. Et qꝛ hoc sacramē
tum determinat sibi ministrū
ideo etiā req̄rit materiā san=
ctificatā ab eo q̄ est minister
huius sacramēti. scȝ ab ep̄o.
Quare aūt materia est chris
ma ostendit arti. ij. dicēs ꝙ h̄
sacramentū sumpsit initiū ab
aduētu sp̄ūsancti in discipu=

los q̄ apparuit in linguis ig-
neis: sed igni nihil cōuenien
tius accipi potest loco eiꝰ ꝓ
materia in ꝯfirmatiōe q̄ȝ ole-
um. q2 lucet ⁊ nutrit ignem.
Figuram aūt lingue cōuenīē
ter accipit balsamus ꝓpter
odorem. q2 ꝓpter confessio-
nem lingue odor bone noti-
cie dei diffundit̄ in omni loco
Ideo sicut visibilis appa itō
spūssancti fuit in igne figura-
ta in figura lingue. ita mate-
ria ꝯfirmatōis est in oleo bal
samato vt oleum ptineat ad
ꝯscientiaȝ quā oportet habe
re nitidam eos q̄ confessores
diuine fidei ꝯstituunt̄. Et bal
samus ad bonā famā ptinet
quā oportet diffundere et v̄-
bis ⁊ factis in cōfessione fidei
Hec sanctus Tho. Et lȝ xp̄s
circa institutionē huiꝰ sacra-
menti nō fuit vsus tali mate-
ria: nec apl̄i post eum. tū̄ ideo
hodie eccl̄ia nō vtitur incon-
grue tali materia: eo q̄ xp̄us
nō alligauit potentiā suā sa-
cramentis. potuit eñ sine ta-
li materia cōferre ꝑ aliuȝ mo
dum gratiā huiꝰ sacramenti.
Silr̄ ſm doctorē subtilem po
tuit cū̄ discipulis dispensare ī
p̄mitiua eccl̄iá: vt ꝑ aliuȝ mo
dum ꝯferrent hoc sacramen-
tum. maxime cū̄ tunc erāt ali
qua signa sensibilia. vtputa
descensus sanctispūs desup.
et donū̄ linguarū̄. que oia ac
cipiebant ꝯfirmati per apl̄os
Unde nō fuit necessaria eis
materia huiꝰ sacramēti in si
gno tā̄ occulto. ex quo in ma
gis visibili et euidentiori illō
conferebant. Credit tū̄ idem
doctor q̄ hec materia ab apo
stolis sit instituta. licet nō le-
gatur. Scdm̄ qd̄ est de substā
tia huius sacramenti est for-
ma v̄borum q̄ est hec. Consi-
gno te signo sancte crucis. et
ꝯfirmo te chrismate salutis in
noie patris ⁊ filij ⁊ spiritusſci
amen. Refert tū̄ archidiaco-
nus de ꝯse. di. v. c. nouissime.
et ſm Hugonē ibidem tenuis
se. q̄ nec forma predicta nec
alia est necessaria ⁊ de substā
tia huiꝰ sacramenti. imo cre-
dit q̄ sacr̄m olei ⁊ sacr̄m chris
matis potest ꝯferri sine v̄bo.
dūmodo fiat vnctio de oleo:
vel de balsamo ꝯsecrato. Idē
etiam notat. xcv. dist. ca. per
uenit. Illud tamen ibi dixit
sub dubio. Ego tamen istud
dictum minꝰ recipio nec ad-
mitto eo q̄ nec iure nec ratio
ne consistit. et omnibus theo
logie magistris aduersatur.
Tertiū̄ quod ē de substantia
huiꝰ sacramenti quod requi-
ritur ex parte ministri est di-
gnitas pōtificalis seu ep̄alis

⁊ intentio debita. Jntantam eni requirit ministeriu͞ ponti ficis in collatõe hui⁹ sacrame͞ti, vt si p aliu͞ simplice͞ sacer dote͞ fieret etiã de co͞missione n͞o valeret lic3 s͞m quosdã pa pa pot simplici sacerdoti co͞mittere vt posset hoc sacra = mentu͞ co͞ferre. Et hoc tenet glo.c.iiij.de ꝯsuetudine. Hoc etiã tenet ibi. Hosti. Hoc eti= am tenet. Archid.xcv.distin. puenit. Hoc etia3 ide͞ appro= bat sctu͞s Tho. sup. iiij.disti. vij.q.vj.ar.iij.vbi assignat ra tionem dicens q̄ papa p hoc q̄ est episcopoꝝ summus no͞ dicit h͞re plenitudine͞ ptãt͞ p relatione͞ ad corpus d͞ni veꝝ s3 p relatõ3 ad corp⁹ mysticu͞ Et q2 grã sacr͞alis descedit in corp⁹ mysticu3 a capite ideo o͞is opatio in corp⁹ mysticu3 sacrame͞tal͞ p quã grã dat͞ de pendet ab opatõe sacrame͞ta li sup corp⁹ d͞ni veꝝ. Et ideo solus sacerdos pt absoluere i͞ foro penitentiali ⁊ baptizare ex officio. Et iõ dice͞du͞ q̄ pro mouere ad illas pfectiões q̄ n͞o respiciu͞t corp⁹ d͞ni verum sed solu͞ corp⁹ mysticu͞ põt a papa q̄ hab3 plenitudine͞ po͞ tificalis ptãtis co͞mitti sacer/ doti q̄ h3 actu͞ su͞mu͞ sup cor= pus d͞ni veru͞: n͞o aute͞ dyaco no vel alicui inferiori q̄ n͞o h3 pficere corp⁹ d͞ni veꝝ: sic͞ nec absoluere i͞ foro penitentiali Nõ au͞t pot simplici sacerdo ti co͞mittere pmouere ad pfe ctione͞ q̄ respicit aliq̄ n͞o cor/ pus d͞ni veru3. Et iõ simplex sacerdos ex mãdato pape n͞o pot co͞ferre ordine͞ sacerdo= tij. q2 ordies sacri habe͞t actu͞ supra corp⁹ d͞ni veꝝ vl' supra materiã ei⁹. Pot tñ co͞cedere sacerdoti q̄ ꝯfirmet: q2 co͞fir= matio pficit eu͞ in actu corpis xp͞i mystici. non au͞t habet ali quã relatione͞ ad corpus d͞ni veru͞. Et h̄ dictu͞ approbat in toto petr⁹ de tharan. sup. iiij. s͞niaꝝ dist. iiij. scd͞o principali. q.j.ar.ij. Hoc idem approbat Scot⁹. Et licet Bonauentu= ra videatur p͞missis ꝯdicere. tñ assiste͞du͞ est maiori pti do ctoꝝ pdictoꝝ. q̄ cu͞ de͞mina tione eccl͞ie h̄ approbãtes co͞ se͞tiu͞t i toto ⁊ ꝯcordãt. Quar tu͞ qõ e͞ de substantia hui⁹ sa= crame͞ti est ex parte suscipie͞= tis sc3 locus suscipiens: qui e͞ frons. Unctio em͞ fit ad co͞si= gnificandu͞ id quod ꝯfertur i͞ sacrame͞to. Unde in co͞firma tiõe ꝯfert͞ audacia ꝯfessionis cui⁹ oppositu͞. s. timor ⁊ eru bescẽtia principali⁹ ⁊ euiden tius in fronte manifestant͞ iõ fit vnctio frontis. Hec est rõ Archid. de ꝯse. di. v. Nouissi

me. Alia aũt rõ ſm Petr ſu-
p.iiij.di.vij.q.iiij.quia etiam
robur in fronte ſignat. iuxta
illud. Eze.iij. Ecce dedi fron-
tẽ tuã duriorẽ frontib⁹ eorũ.
Vñ in trib⁹ ſacris fit triplex
vnctio ſancti chriſmatis. ſed
tñ diuerſificãtur ex fine. q in
baptiſmo vt dictũ eſt fit i ver
tice. ad ſignificãdũ fidei ſuſce
ptionẽ: q vertex ẽ loc⁹ rõna
lis. In ꝯfirmatõne i fronte fit
vnctio ad ſignificandã auda
ciã ꝯfeſſiõis. cui⁹ ipedimẽtuz
ſcz timor vl' verecundia i pallo
re vel rubore frõtis oñdit ex
ꝓpinqtate cellule memorati
ue ⁊ ymaginatiue. In ordie
vo in manib⁹ fit vnctio ad ſi-
gnificandũ ptãtẽ ꝯſecrãdi cor
pus dñicũ. Hec Petr⁹. Aliaz
rõnẽ ponit canõ dicẽs. Spi-
ritusſctũs i baptiſmo tribuit
plenitudinẽ ad innocẽtiaz. in
ꝯfirmatiõe augmẽtũ ad grãz
pſtat. In baptiſmo. regenera
mur ad vitã poſt baptiſmum
ꝯfirmamur ad pugnã. In ba
ptiſmo abluimur. poſt baptiſ
mũ roboramur Regeneratõ
per ſe ſaluat. confirmatio ar-
mat ⁊ inſtruit ad agones hu-
ius mũdi et ꝓlia. de ꝯſe. di.v.
ſpũſſctũs. His oibus conſo-
nans Rabanus de iſtitutiõe
cle.li.j.c.xxx. dic. Signat in
baptiſmo baptizat⁹ cũ chriſ-
mate i capitis ſũmitate. id ẽ i
vertice p ſacerdotẽ ſimplicez
p pontificez vo i fronte. vt in
pori vnctõe. ſ. i ſummitate ca
pitis in baptiſmo ſignificetur
ſup ipm ſpũſſcti deſcenſio ad
inhabitatiõez deo ꝯſecrãdã i
ſcõa q. ſ. i ꝯfirmatiõe vt eiuſ
dem ſpũſſcti ſeptiformis grã
cum omni plenitudine ſctita
tis ſciẽtie vtutis ⁊ veritatis
venire in hominẽ declaretur
Habẽtur iſta verba de cõſe.
diſti.v. nouiſſime. Datur aũt
hec gratia nõ ſolum cõmuni
ter ſicut in alijs ſacramentis
ſz etiã ſpecialiter. p quã quis
deputat ad effectum ſctitatis
⁊ ydone⁹ efficit ad chriſtũ cõ
fitẽdũ. Et hec eſt maxima vti
litas. Vñ h debẽt pẽſare ho-
mines ⁊ iſtud ſacramẽtũ non
obmittere. nã obmiſſio ipſius
augmentũ gratie ſubtrahit.

De accidẽtibus circa ſacra
mẽtum confirmationis.

Onſequẽt
c videndũ ẽ de ac-
cidẽtib⁹ hui⁹ ſacrã-
mẽti q ſũt qttuor. Primo q
iſtd ſacrm eſt ꝯferendũ a ieiu
no epo: vt dicit canon de con
ſecra. diſt.v. vt epiſcopi. Hoc
autẽ eſt ꝓpter venerabilitatẽ
huius ſacramenti: q venera
bil⁹ eſt vt a ieiuno ꝯferatur.

In necessitate tū cōfert̄ post
prandiū:p̄fertim qñ est mul=
titudo cōfirmandoꝝ: q̄ ante
prādiū cōmode expediri nō
potest. Uel qñ aliq̄ veniunt
de longinquo nō volētes ex=
pectare in crastinū. Uel quā
do ep̄us nō potest expectare
in crastin ū. Uñ melius est vt
tunc ꝯfirment̄ q̄ꝫ si ep̄o rece=
dente sic dimitterent̄. Secun
do ꝙ istō sacr̄m sit a ieiunis
hominibus sumenduꝫ propter
reuerentiā ꝛ honestatē huiꝰ
sacramēti: vt d̄r i ca. vt ieiuni
de conse. dist. v. Tamen vt di
ctum est in necessitate etiam
post prandiuꝫ potest suscipi.
Tertio ꝙ in susceptione huiꝰ
sacramenti debet alter cōfir=
matus tenere ꝯfirmandū: eo
ꝙ ille q̄ accedit ad illud sacra
mentū nō habet robur per se
standi. nec p̄sumit ꝑ se stare:
nisi adiutus ab alio. Licet au
tem de ratione huiꝰ sacramē
ti ꝯfirmatus debeat esse q̄ il=
lum debet tenere: tū si nō est
confirmatus ꝓpter hoc nō ē
minutū hoc sacramētum. li=
cet grauit̄ peccet. de ꝯse. dist.
v. nouissime. Quarto req̄rit̄
ꝙ locus vnctionis liget̄ pan=
no quousqꝫ siccet̄ Et postmo
dum etiā s̄m Hugonē debet
homo esse sub quadā discipli
na in custodiendo chrisma. s.
ne caput lauet vsqꝫ ad septeꝫ
dies ꝓpter septē dona spiri=
tussctī q̄ tūc recipit. Hoc ta=
men hodie nō bñ s̄uat̄. Bo=
num tamen esset s̄uare ꝓpt̄
reuerētiā sacramēti ꝛ signifi
cationē predictā. Cōsuetudo
autē nostra est ꝙ ligatura il=
la portet̄ vsqꝫ ad tertiū diem
ꝛ tūc tertia die cōburet̄ pāni
culus. ꝛ locus frōtis bene cū
sale ꝛ aq̄ lauetur. ꝛ aqua i fo=
cum vel in fornacē fundat̄.

Cautele huiꝰ sacr̄mēti.

Primo caueat sac̄dos ne ali=
quē priꝰ ꝯfirmatū
ꝯfirmet: qꝛ hoc sacramentum
est irreiterabile cū imprimet
caracterē indelebilē sicut et
baptismus. Et etiā qꝛ magnā
iniuriā faceret sacr̄o qui istō
reiteraret: cū per hoc prima
cōfirmatio iudicaret̄ nihil eē
Sc̄do caueat cōfirmandꝰ ne
bis ꝓcurare scienter se faciat
Nā talis ꝓ penitentia debet
ingredi monasteriū. ꝛ ibi sub
habitu regulari deo famula=
ri: vt d̄r de ꝯse. dist. v. dictum
est nobis. Tertio caueat ne
vxor teneat in ꝯfirmatiōe vi=
rum vel maritū suū: vel econ
uerso ꝓpter cōtrahendā co=
gnationē spiritualeꝫ q̄ impe=
dit matrimoniū ꝯ̄hendum et

ɔiugalem actũ. Nã tales debent abstinere ab inuicẽ vsq3 ad mortẽ ipsoꝝ. ⁊ sic separari debent a thoro licet nõ ab soluantur a vinculo matrimonij. vsq3 ad mortẽ. Siliter caueat ne q̃s filium ꝓpriũ teneat: q2 etiam ɔ̃hitur cognatio spiritualis inter cõiuges: nõ tñ matrimoniũ dirimẽs. sed tñ grauiter puniunt̃ cõiuges Siliter caueat ne soror fratrem vel ecõuerso teneat: q2 sufficit inter tales vinculũ cognationis carnalis. Si tñ fieret nihil impedit. sed tñ honestius est abstinere. Nã turpe est audire si frater vocaret sororẽ in hoc casu cõmatrẽ. vel econuerso. Alij tñ cognati vt patrueles fratrueles auunculi patrini ⁊c̃. bene possunt tenere cõfirmãdos nepotes et alios. Quarto caueat cõfirmandus vt nõ accedat istud sacrm̃ nisi cõfessus si est conscius alicu⁹ mortalis pcti ne ponat obicẽ gratie quã suscepturus est in hoc sacramẽto. Quãtũ tamẽ est ex vi sacramenti suscipit ipsum sacramẽtum: nõ tamen esse sacramẽti scz gratiã.

De sacro eucharistie.

Ccipite et comedite. Math xxvj. ⁊ de ɔse. di. ij. panis. Qr suscitati a pctis p baptismũ ⁊ confirmati in gr̃a per ɔfirmationẽ ne laborãtes in via presentis vite in certamine spũali deficiant. Opus eis habẽt refici cibo spirituali alioquin saluatore testante. Si dimissi ieiuni fuerint deficient in via Math. xv. Ideo post duo sacramẽta seq̃tur tertiũ. s. venerabilis eucharistia. q̃d est cibus aiarum nostrarũ iuxta illud Joh. vj. Nisi mãducaueritis carnẽ ⁊c̃. Ne igit̃ omittat̃ sed freq̃nti⁹ sumat̃ a fidelib⁹ hortat̃ saluator in v̾bis p̃missis dicens. Accipite ⁊ comedite. Et rect⁹ ordo est vt post baptismũ ⁊ post ɔfirmationẽ sumat̃ hoc venerabile sacrm̃ ab adultis. Legimus siq̃dẽ q̱ submersis egyptijs i mari rubro: trãsitoq3 mari p̃dicto filij isrl̃ nouũ pascha in azimo pane fecer̃t i desẽto. sic nos submersis demonib⁹ in baptismo cũ pctis nostris in deserto hui⁹ mũdi pascha nouũ i azimis sinceritatis ⁊ veritatis hui⁹ sanctissimi panis facere debemus. Circa v̾o hoc sacramẽtũ excellẽtissimũ tria sunt ɔsideranda. Primo quidẽ substãtia ipsius. Scd̃o credẽda ipi⁹. Tertio cautele De primo sciẽdũ ẽ circa hoc

sacramētū ꝙ q̄ttuoꝛ sunt de
substātia sui necessaria. Pri-
mū ē oꝛdo sacerdotalis. Nul
lus enī potest hoc sacramen-
tū ꝯficere nisi sacerdos. vnd
nec laicꝰ nec angelꝰ bonꝰ pt
hoc ꝯficere: qꝛ non habet ꝗs
potestatē sup actū ꝯsecratio
nis huiꝰ sacramēti nisi oꝛdi-
natus in sacerdotē. nō ei me
ritis sanctitatꝭ: sed auctoꝛita
te officij ⁊ ministerij sacerdo
talis hoc sacr̄m ꝯficit. iuxta il
lud. Nō in meritis ꝯsecrātis
sed in v̄bis cōficit sacerdos.
Ex quo ptꝫ erroꝛ illoꝝ q̄ di-
cunt ꝙ si laicus ꝓferret v̄ba
canonis sup panē triticeū cō
ficeret sacr̄m: qđ omnino est
falsuꝫ. Nec debet quē moue
re illa hystoꝛia q̄ refert de q̄-
busdā pastoꝛibus laicis q̄ ad
discentes v̄ba canonis ⁊ cō-
secrationis in ecclia a sacer-
dote tp̄e ꝯsecrationis ꝓlata:
ipi etiā venientes ad greges
suos sup pane ꝓtulerunt ea-
dem v̄ba: ⁊ statim apparuit
puer pulcherrimꝰ Ibi enī nō
fuit caro xp̄i sicut est in h̄ sa-
cramēto a sacerdote ꝯfecto.
sed ibi fuit miraculose ex per
missione diuina q̄dā figura ⁊
species carnis diuinitꝰ foꝛma
ta. nec ille puer erat verꝰ xp̄s
deꝰ ⁊ hō habens aiam sicut ē
in sacramēto isto ꝑ sacerdo-
tem cōfecto vbi realit̄ ē xp̄s.
cum diuinitate ⁊ humanita-
te ⁊ aia sua sicut nūc est in ce
lo. Nec etiā illa caro illiꝰ pue
ri adoꝛāda fuit sicut xp̄s. nec
sumēda ꝓ coꝛpoꝛe xp̄i: sed ꝓ
quodā miraculoso coꝛpoꝛe ⁊
oꝑe diuino veneranda sicut
alia miracula diuina. Sicut
etiā dicimꝰ de sanguine illo q̄
đr exiuisse de imagine lignea
passionis xp̄i quā cū q̄dam
iudei in celario cōfodissent i
ꝯtumeliā xp̄i subito emana-
uit q̄dam humoꝛ sanguineus
in maxima q̄titate. quo viso
iudei illi fuerūt cōuersi. Ille
enī humoꝛ non fuit sanguis
xp̄i verꝰ sicut est in hoc sacra
mēto. nec dignꝰ tali adoꝛati-
one sicut q̄ est in calice. ꝫ mō
suo venerandꝰ tanq̄ȝ miracu
losum opꝰ dei. Et de tali hu-
moꝛe sanguineo collecto i lo
co p̄dicti celarij fuit ꝑ diuer-
sas partes mūdi distributuꝫ.
Ex quo ꝑuenerat erroꝛ fide-
lium q̄ putantes verū xp̄i sā-
guinē esse adoꝛabāt eū ado-
ratione latrie. ⁊ sic ydolatra-
bant. imo dato ꝙ fuisset verꝰ
sanguis xp̄i sub cruce xp̄i col
lectꝰ. adhuc minꝰ esset adoꝛā
dus q̄ȝ iste qui est in calice ꝑ
sacerdotē cōsecratꝰ. Nō hu-
ius est qꝛ ille diuisus ē a diui
nitate q̄cito defluxit ad ter-

ram de xp̄o. nō potuit dici filius dei amplius nisi xp̄o reunitus ⁊ reintegratus. Iste autē qui est in calice cōiunct⁹ ē diuinitati q₂ de ip̄o sanguine verū est dicere. Hic est ver⁹ filius dei. Cū ibi rōe cōcomitātie sit etiā vera caro xp̄i ⁊ aīa eius et diuinitas. Archid. de conse. dist. ij. qui mādu cāt. tenet q̄ non remāsit aliq̄s sanguis sub cruce dn̄i: nec etiam de carne prepucij. sicut rome monstrat̄ ⁊ in hildesheym. s₃ erronee: q₂ tūc habuisset duo p̄pucia: quod tamen est falsū ⁊ nō tenēdū Magne itaq₃ dignitatis sunt sacerdotes q̄ h̄ psūt q̄d null⁹ citra deū facere pōt. Sed ꝓhdolor dignitatē suā minime attēdūt null⁹ pene reputantes estimatōis

Scd̄m q̄d est de substantia hui⁹ sacramenti est materia debita. sc₃ panis triticeus. Et h̄ ideo: q₂ dn̄s se grano tritici cōparauit. Joh. xij. Tū etiam q₂ xp̄s credit̄ sic ↄsecrasse Vinū vitis est materia debita ⁊ necessaria: q₂ xp̄us se viti ↄpauit. Joh. xv. Ista autē duo. s. panis ⁊ vinū ita sunt cōiūcta in ↄsecratiōe vt neq̄ q̄₃ vnū sine alio debet ↄsecrari aut a celebrāte suscipi. Iuxta illud Gelasij. Sacerdos corpus xp̄i sine eius sanguie nunq̄₃ deb₃ suscipere. aut eū integre sumat. aut ab integri abstineat. q₂ vni⁹ eiusdemq₃ mysterij diuisio sine grādi sacrilegio nō pōt peruenire. de ↄse. di. ij. Comperimus. Nō putet tū q̄s ex h̄ q̄ sacerdos q̄tū₃ est de rōne sacramenti nō poss₃ ↄsecrare hostiā p̄ se sine calicis ↄsecratiōe: q₂ forma cōsecratiōis panis ⁊ calicis nō se expectant: q₂ altera sine altera totū effectū operatur q̄cito ꝓfert. Sed tū dico q̄ hoc sacerdos nō p̄t facere sine graui peccato Addenda est etiā vino modica aqua q̄ significat coniūctionē populi ad xp̄m in hoc sacramento. Et licet sine aqua in solo vino potest confici. nō tamen sine graui peccato. E conuerso vero sine vino i sola aqua nihil conficit̄. ⁊ h̄ tunc grauius est peccatū q̄₃ p̄mū ꝓter ydolatriā quā cōmittit ppl̄s t̄pe celebratōis ⁊ eleuatōis. quorū omniū ē reus celebrās. Terciū q̄d est de substātia hui⁹ sacramēti est debita forma verborū que est hec super hostiā Hoc est eū corp⁹ meum. Et sup sanguinē. Hic est eū calix sanguis mei noui ⁊ eterni testamenti. mysterium fidei q̄ ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effundet̄ in remissionē peccatorū₃

Circa quod sciēdū est φ lz il-
la coniunctio eñ posita i am
bab⁹ formis nō sit de substan
tia forme simplicit̄ necessaria
debet tñ apponi ſm vsum ec
clesie qui vsus a beato petro
initiū sum psit: ⁊ grauiter pec
cant omittētes eā. Qđ autez
pmittit̄. accipite ⁊ mādūcate
ex hoc oēs. pertinet ad vsum
sacramenti ⁊ non est de sub=
stantia forme. Sz si queritur
quomodo ista locutio est ve=
ra cum sacerdos dicit. Hoc ē
eñ corpus meum. Hoc enim
videtur falsum si ex persona
sacerdotis illa verba dicant̄
cum sacerdos nō intēdat cō=
ficere ibi suum proprium cor
pus sed xp̄i. Ad hoc respōde
tur breuiter φ ista v̄ba sacer=
dos nō pfert ex psona sua ſ
xp̄i. Demonstrat aūt illd̄ pno
men hoc verum corpus xp̄i i
ordine ad totam compositio
nez huius forme. Hoc est eñ
corpus meum. Non φ plato
isto solum pnomine hoc sta=
tim sit corpus christi: sed pro
lata tota forma a christo insti
tuta: qꝛ in vltima platōe isto
rum verbox sit trāssubstātia
tio ad quā ordināt̄ p̄cedē=
tia. Et pro isto vlterius scien
dū ē φ ſm beatū Tho. super
iiij. distin. viij. q. v. ar. ij. For=
ma huius sacramēti differt a
formis aliox sacramētorū in
duob⁹. Primo qꝛ forma alio
rū iportat vsum materie. for
ma aūt isti⁹ iportat consecra
tionē tm̄: q̄ cōsistit in trāssub=
stantiatiōe materie. Vñ mi=
ster vl̄ sacerdos in ꝯficiēdo h̄
sacramētū nō habz aliū actū
nisi platōem v̄box ex psona
christi. Secundo quia aliorū
sacramētox forme ex psona
ministri pferunt̄. forma autē
istius sacri a ministro in pso=
na pfertur christi. Ad intelli=
gendū aūt quodlibet verbuz
positum in hac forma est sciē
duz φ hec forma ē sufficiētis=
sima. Primo q̄tū ad opatiuam
potētiā: qꝛ cuz factio habeat
suā cōpletōez. idō cōueniēter
ponit̄ istō pnomē h̄ dmostrās
panē qui ē trāssubstantiatus
in panem christi: ⁊ ē idem cū
corpore christi. Scđo est suffi
ciēs q̄tū ad modū operandi
qꝛ hic termin⁹ ad quem est si
ne omi immutatōe ex pte sui
Ideo bñ ponit̄ ly est designās
pmanentiā: ⁊ nō ponit̄ v̄buz
fiendi. s. erit designās mutati
onem. Tertio ē sufficiens ex
pte opis: qꝛ hic corpus xp̄i ve
rū designat corpus xp̄i mysti
cum qđ habet diuersas ptes
⁊ forte diuersax rōnū pp̄ter
differentē grām gratis dataz
Ideo meli⁹ dicit̄ corp⁹ q̄ ca=

ro. Quarto ē sufficiēs ex parte operantis. Uñ qꝛ corpꝰ xpi nō tm̄ signat corpꝰ xpi verū: sed etiā significat corpꝰ xpi mysticū: ꝛ cū h nō possit facere fm se h inqꝛtū ē vnū vel vnitū cū diuinitate. iō ꝯgrue ponit ibi ly meū. Quīto est sufficiēs ex pte effectꝰ pncipij. vñ qꝛ iste effectus. s. corpꝰ xpi ē tāte nobilitatis ꝙ nō fit in sacramento nisi a deo imediate: nec ministerio hꝫ aliquē actū specialē in isto sacramēto sicut i alijs. iō cōuenienter factū ē ꝙ ista forma nō pferr̄ in psona alicuiꝰ sed dei absolute. sicut vox hominis p turbā. ita dei per homines. Quartū qđ est de substantia huiꝰ sacramenti est intentio cōsecrantis. s. vt in speciali vl' i generali h facere velit qđ facit ecclīa. vel qđ fecit christus ꝛ statuit faciendum. Licet tamē intentio semp est necessaria. de substantia non tamen attentio. Unđ si mens rapitur ad alia ex infirmitate vel negligētia vel incuria nō ideo est minus cōsecratuꝫ ꝙ si affuisset attētio. Peccat tamen ille qui consecrat ꝛ non intelligit: ꝛ se non recolligit quāto attētius potest ad consecrationē. Nā debet attentꝰ esse ad h vt ꝯsideret qđ facit. ꝛ tūc maxime qñ plures hostias cōsecrat p cōmunicātibus. vnde debꝫ habere respectū speciale ad alias hostias omnes que sunt coraꝫ eo. alioqñ si haberet generalē intētionē ad oēs hostias q̄ sūt i altari. staret quoqꝫ ꝙ etiā illas q̄ sunt i pxide residue cōsecraret fm quosdā. Mihi aūt nō apparet hoc. qꝛ ex quo nō intēdit ꝯsecrare alias nisi q̄ sūt corā ipso de ppinquo cumulate ad vnū locū quātūcūqꝫ generaliter intēdat sup eas nō consecrabit nisi illas. Similr̄ dico ꝙ si hostia aliqua iaceret sub palla nō cōsecrata. abscōsa in tpe cōsecratiōis forte p obliuionē clerici dimissa ex quo sacerdos de ea nō itēdit nō est consecrata. Secus dico si habꝫ intētionē ad oēs que sunt ante eū. tūc ꝛ illam hostiā absconsam cōsecrabit Tamen dicit Johānes caldinensis in supplicatōnibꝰ suis de officio ordinarij. Si sacerdos. ꝙ si sacerdos credēs ponere. xvj. hostias ponit. x. si i intētione sua est tantū consecrare quātū habꝫ ante se oēs sunt cōsecrate. Et ideo dicendū est ꝙ sufficit sacerdoti habere itētionē determinatā faciendi vt facit ecclesia sup totam materiā preordinatam sine specificatiōe nūeri fm ma

gistrũ Franciscũ de braga in q̃dã q̃stione disputata. Idẽ dico de vino p̄fuso sup altari per negligentiã p̄fusionis tẽpore in calicem. q2 illud nõ cõsecratur dum sacerdos nõ intendat sup illud. Et ideo dixi q maxime req̃ritur intentio sup illa que sunt corã sacerdote posita in tali loco tm̄ et nõ in alio. Ex illo soluitur dubiũ. an scismatic9 vel hereticus ꝯficiat hoc sacramẽtum. Patet enĩ q sic cum talis p̄t habere intentionẽ eccl'ie i cõficiendo. ꝛ hoc maxime vniuersaliẽ. scz intẽdendo facere qd̃ xp̄s fecit ꝛ instituit faciendum: ꝛ qd̃ ecclesia facit licet etiam nõ intendat in speciali: q2 ex quo est in heresi vel i scismate ipse certus est ꝛ credit nil valere vel facere ꝓpt pctĩ i quo est: nec obstat capitulũ scisma. xxiiij. q. j. vbi dicitur q scismaticus execrare potest. non autẽ consecrare. quod intelligit̃ q̃tum ad efficaciã sacramenti: q2 nõ opat̃ effectum salutis in illo sic cõsecrante illã vel cõficiente ꝓpter scisma vel heresim. sz tamẽ est verũ corp9 xp̄i. Silr etiam illd̃ intelligit̃. s. vbi dicit̃. Nõ ẽ corp9 xp̄i qd̃ scismatic9 cõficit. i. q nõ est verum corpus xp̄i q̃tũ ad ꝯficiẽtẽ i scismate vel heresi. q2 sibi nõ ꝓficit sed officit. i. nocet. Nihilominus tm̄ q̃tũ est ad ṽitatẽ sacramenti est verũ corp9 xp̄i. Silr in. c. audiuim9. vbi d2 q scismatic9 execrare p̄t. non autẽ ꝯsecrare intelligit̃ vt dictum est. Vñ ptz illos idiscrete facere qui sacrm̄ p grecos aut rutenos ꝯfectũ in forma eccl'ie blasphemãt ꝛ derident cum ibi sit verũ corp9 xp̄i. Cõsultius tm̄ isti facerent vt illuc nõ intrarent nec inspicerent i ipoꝝ eccl'ias q̃ vt veniẽtes illuc derideant. Cõcludendo ergo dico q ad hoc sacramẽtum ꝯficiendũ sufficit triplex ꝯditio ex parte conficientis. Primo q sit sacerdos rite ordinatus. Scd̃o q possit ṽba ꝓferre cõsecrationis. Tertio q possit habere debitam itẽtionẽ faciendi qd̃ facit eccl'ia. Propter defectũ p̄me cõditionis nullus laic9 q̃tumcunq3 sctũs nec sacerdos gẽtilis vt tartaroꝝ ꝯficiunt: q2 nõ sunt rite in forma eccl'ie ordinati. Propter defectũ scd̃e conditionis mutus nõ p̄t ꝯficere: q2 nõ p̄t ṽba ꝯsecratiõis ꝓferre. Propter defectũ tertie cõditionis carẽs vsu ratiõis ꝛ ebriosus nondũ digest9 nõ possunt cõficere cũ nõ habeant intentionem debitã. S

prima cditio ē ppa q: sol⁹ sacerdos z qlib: pōt cui possūt cōpetere iste cōditōes. s. platio z intētio. Nec obstat si in statur de degradato q nō sit sacerdos. quod tamen nō est verū quia caracterē sacerdotalē sibi semel i ordinibus susceptis collatū nullus potest delere. Quāuis taliter dgradatus pdat priuilegiu: clericale. z tradit curie seculari tamen si celebraret cōficeret q: auctoritas substātifica nō est sibi ablata q̄tum ad veritatē sacramenti: sed tū q̄tū ad execūtōez legitimā qua caret q̄ad se z ad alios z quo ad totam ecclesiam. Quando aūt dicit q scismatic⁹. excōmunicatus: heretic⁹ z degradatus nō conficiāt. intelligendū est q nō conficiūnt rite z ordinate nec legitime q̄tum ad efficaciam sacramenti. vt scilicet sit vtilis illa cōfectio ad salutem eis: sed tū cōficiunt q̄tu: ad veritatē sacramēti. Et hoc catholice sentiēdū est de isto sacro omissis opinionib⁹ multo⁊. Et si quis ptra predicta obijciat magistrū sententia⁊ libro. iiij. distin. viij. vbi dicit tales nō posse pficere. Salua pace magistri dico q in h nō tenet. tamen ,pter sui reuerentiā vt eius dictū poti⁹ valeat q̄ pereat intelligendū ē q tales nō possunt conficere de iure z sine pctō seu ordinate: sed de facto bene possunt. Nec moueat aliquē rō magistri ibi posita p quā dicit eos non posse predictos pficere: q: nemo in ista pfecratiōe dicit. Offero: sed offerim⁹ hoc sacrificiū. Nemo igit nisi fuerit mēbrum ecclie potest dicere cum alijs offerimus quasi esset vna de psonis ecclesie. Unde cū heretici z scismatici nō sint membra ecclesie nō possunt dicere offerim⁹. ergo nec pficere. Ad qd dicim⁹ q oblatio nō pertinet ad rationem pfecrationis. vnde non necessario reqritur vt offeratur. Ita soluit doctor subtilis sup. iiij. dist. viij. q. ij. z Thomas eadē distin. q. j. arg. j. iij. et. iiij.

De credendis circa hoc sacramentum.

Ante omnia credēdū est q in h sacramēto idē xp̄s qui de ỽgine natus est et pro nobis passus est continetur. Et sicut ibi verus est christus ita etiam est ibi sub vna quātitate sed non quantificatiue hoc est tantū dicere q nō vtitur illa quantitate occupādo

a

locū. Sic etiam non vtiꝫ clari
tate sua illuminando aerem.
Scd̄o credendū est ꝙ cor-
pus xp̄i potest esse in pluribꝰ
locis q̄tūcūq; plures panes
trāssubstantianꝫ in ip̄m. Vñ
in celo est localiter. in verbo
diuino personaliter. in altari
sacramētaliter. Scd̄m natu-
rale eius esse est in celo ī vno
tm̄ loco. ſm esse sacramenta-
le eius potest esse in diuersis
locis. Est ergo hic ſm ꝙ mul
ta in ip̄ꝫ trāsmutari possunt.
Sed ſm esse personale nō ē
in loco. Vnde dicit Petrꝰ de
tharantasia: ſm ꝙ vnum ē et
indiuiduū in se nō potest esse
nisi ī vno loco: sicut nec ange
lus nec aliud corpꝰ: ꝫ ſm ꝙ i
ipsum multa trāsmutari pos-
sunt indiuidua. sic potest esse
in diuersis locis. di. x. q. iij. ar
ij. sup. iiij. sententiarū. Ter
tio credendū est ſm Thomā
ꝙ cū corpꝰ xp̄i apparet ī spe-
cie carnis vel pueri. vtrū ibi
appareat verū corpꝰ christi:
vel an ille species sint ꝓprie
corporis xp̄i: nō omnino deꝫ
minatū est a doctoribus. Ta
men secure dicitꝫ ꝙ ille dimē-
siones panis manēt. et in eis
alia accidentia sensibilia sup
ducuntur diuina ꝟtute q̄ spe-
ciem carnis ꝓtendāt: sicut ac
cidentia que prius erāt pre-
tendebāt speciē panis. Quā
do tm̄ appareret sb̄ forma car
nis vel pueri nō debet sumi:
ꝫ pro reliquijs ſuari. Quar
to credendū est ꝙ illa accidē-
tia manent sine subiecto post
consecrationē virtute diuina
retinent tm̄ ibi modum agen-
di vel patiendi ī corpore xp̄i
quē prius habuerūt. Qui
to credendū est ꝙ facta cōse-
cratione vlteriꝰ nō manet in
hostia ꝯsecrata substantia pa
nis. nec in vino substantia vi
ni: ꝫ statim corpꝰ xp̄i fit in ho
stia ⁊ sanguis xp̄i ī calice. Et
ratio ſm beatū thomā est q̄a
oppositū huius dicere repu-
gnat ꝟbis xp̄i. Non em̄ esset
veruꝫ dicere. Hoc est em̄ cor-
pus meū. ꝫ hic est corpꝰ meū
Item si remaneret substātia
panis tollereꝫ reuerētia xp̄o
debita vt cōtinetur in hostia
Nā xp̄o vt contineꝫ in hostia
debeꝫ cultꝰ latrie. ꝫ si ibi ma-
neret substantia panis nō de
beret talis cultus latrie exhi-
beri propter ydolatriā ado-
rando creaturā. Et licet mul
ti doctores huic cōtradicant
sententie: iam tamē ꝓ catho-
lica conclusa est sub Alexan-
dro quarto papa ⁊ martino
quinto. Sexto credenduꝫ
est ꝙ fractio que fit in hostia
nō fit in corpore xp̄i: sed tan-
tum in speciebꝰ hostie. Vnd̄
ibi accidentia manentia sine

subiecto dicũt frãgi sm Pe. dist.xij.ar. pricipali.q.j. quia al's fractio est quedã diuisio. diuisio vero est passio q̃ti vt q̃tum. In sacramento vero aliquid est q̃tum per modũ quãti vt species. aliquid ẽ q̃tum sed non p modũ quanti. vt corpus xpi. Ideo dicẽdũ est q fractio vel diuisio sit in specieb⁹ ⁊ nõ in corpore xpi.

Septimo credẽdum est q corpus xpi in hoc sacramẽto proprie nõ videtur: nec sanguis corporalis. Ratio Gre. quia tunc ibi non esset aliud visum ⁊ aliud creditũ. Item alia ratio naturalis: q2 nullũ corpus videri potest nisi habeat accidentia inessentia. vl' nisi sit coloratũ formaliter. vt patet de pariete. s color alb⁹ non est in hostia formaliter. g non potest videri ,ppe. Nec tamen errant layci qui dicũt se videre corpus xpi. sicut illi non errauerunt qui dicebant se videre angelos in assumpto corpore quos tñ non viderunt inq̃tum fuerunt spirit⁹. Et simile est de hoie armato quẽ dicis te videre. cũ tamẽ nec faciẽ nec membrũ aliqd nudũ ei⁹ videas. imo vt dicit Varro di.x.q.ix. Nulla creatura naturali cognitione nec angel⁹ potest cognoscere ibi esse corp⁹ xpi. licet tñ visione gloriosa et itellectuali põt cognosci. ocul⁹ tñ glorificatus illud videre nõ põt corporaliter sm Tho. Vñ glificati vident corpus xpi in sacramento visione intellectuali ⁊ non corporali. Octauo credendum est q in hostia sunt q̃tuor. ⁊ quattuor ỽaciter i calice credenda cõtinent. Primo eñ in hostia ỽtute verborum ẽ corp⁹ xpi. Ratio quia illud veraciter cõtinet in hostia de quo ỽba faciunt mentionem. s hoc solũ est de corpore christi. quia ibi dicitur. Hoc est eñ corpus meũ. vbi nihil dicit de aia nec de deitate nec de sanguine. Scdo ibi est sanguis xpi nõ principaliter. s ex concomitantia quadam necessaria. q2 corpus verum ⁊ viuũ nõ est sine sanguine. vnde dicitur aia esse i sanguine. Tertio ibi est aia xpi ex concomitantia mediata. quia impossibile est animam informare ⁊ pficere corp⁹ nisi corpus sit dispositũ. s sine sanguine nõ est ibi corp⁹ bene dispositũ nec etiam organizatum. Ibi ex cõsequenti etiam est anima. cũ ibi sit corpus dispositum per sanguinem. ⁊ hoc est dicere mediãte sanguine. Quarto est ibi

deitas ex quadã cõcomitantia remota. q2 corp9 et deitas sunt disparia. tñ ex quo xp̃us nat9 fuit ex maria v̾gine ver9 homo et de9 ideo etiã hic est verus homo et deus. Silr' dr' de calice q ibi p̃mo ẽ sanguis q2 de illo verba faciunt mentionem. Secundo ex concomitantia imediata ibi est corpus christi. Tercio ex concomitantia mediata ibi est anima christi. Quarto ex concomitãtia quadã remota ibi est deitas. Nono credendũ ẽ q in hoc sacramẽto aliquod est sacramentũ et nõ res sacramenti. sicut species sensibilis panis et vini. et ille species sũt creature. Unde adorator videns hostiã nõ debet ferre intentionez principaliter ad id quod videt: sz ad id qd credit ibi esse scz xp̃m. Secundo inueni͂t ibi sacramentũ et res sacramenti. et hoc est veruz corpus xp̃i et sanguis eius. Ista autem dicuntur sacramentuz et res sacramenti p respectuz ad ministrũ vl' sacerdotẽ sub debita forma ɔficiẽtẽ. Unde dici͂t sacramentũ q̃si sacre rei signũ q2 significat spiritualez refectionẽ aie. Et dr' res quia hoc ip̃m facit p grãm qd cõtinet. Tertio est ibi aliqd qd ẽ res sacramenti et nõ sacramẽtum. sicut ẽ grã data digne suscipiẽti. et hec grã ẽ res significata. nihil tamen significati. Quartũ ibi est qd nec est res sacramenti nec sacramentuz vt sunt illa om̃ia que sunt cõcomitantia hoc sacramentuz siue sint accidentia ꝑpria siue cõmunia. Et illa dicuntur potius forme accidentales siue species Decimo credenduz q licz sacẽdos debeat sub vtraq3 specie sumere h' sacramentum cum celebrat tamen populo sufficit sumere sub specie panis tm̃. Et ratio est. q̃a scḋm Archidyaconũ de conse. dist. ij. Comperim9. in hoc sacramento nõ solũ attenditur efficacia: sed etiã significãtia. Significatur eñ per istas duas species scilicet corporis et sanguinis seorsum sumptas per sacerdotẽ tẽpore celebrationis q sanguis xp̃i in cruce fuit diuisus a corpore suo: vt dicit Glo2a super Matheuz Cum autem sacerdos tantuz et non populus habet huius facti significationẽ ex ordine suo exprimere tantũ ip̃e et nõ populus tũc sub vtraq3 specie deb3 sumere. eo q ip̃e tũc gerit vices christi popul9 autem non. Et ideo populo nõ est opus de significãtia s3 de efficacia. Et quia efficacia est

equalis sub vtraq3 specie . iõ
pp'lo tradit̄ sub altera specie
in qua tradi põt cū reuerētia
7 cautela. A p̄sbiteris aūt tm̄
sumit̄ sub vtraq3 specie. Et p
isto sciendū s̄m Thomā i ter
tia parte. q. lxxxij. ar. vij. 7 vl
timo q circa vsum hui9 sacra
menti possunt duo considera
ri. vnū ex parte ipi9 sacramē
ti. 7 aliō ex parte ipoꝝ sumē=
tiū. Ex pte ipius sacramenti
ꝯuenit q vtrūq3 sumat̄. s. cor
pus 7 sanguis quia in vtroq3
cōsistit pfectio sacramēti. 7 iõ
quia ad sacerdotē ptinet hoc
sacramētū considerare 7 con
secrare 7 pficere. nullo mõ de
bet recipere corpus xpi sine
sanguie. Ex pte aūt sumētiū
reqrit̄ sūma reuerētia 7 cau=
tela. ne aliq̄d accidat qõ ver=
gat in iniuriā tāti mysterij qõ
p̄cipue poss3 accidere i sāgui
nis sumptōe. q̄ q̄dem si icau=
te sumeret̄ ō facili posset effū
di. Et q2 crescēte multitudie
populi xpiani in qua cōtinē
tur senes 7 iuuenes. q̄ꝝ q̄da3
nõ sunt tāte discretōis vt cau
telā debitā circa vsū hui9 sa=
cramēti adhiberent. iõ puide
ordinatū ē vt pp'lo sub altera
tm̄ specie det̄. Hoc ide3 tenet
tho. sup illõ Joh. vj. Nisi mā
ducaueritis dicēs. Nõ est de
necessitate salutis pceptio san
guinis sicut corporis xpi. cu3
xpus totus sub altera specie
tm̄ sumit̄. Jn h ipsum seqtur
lyra ibidē dicens. Nõ est in=
telligendum q sub vtraq3 spe
cie sit fidelibus exhibendū. s3
tantū sacerdotib9 sumendu3

De cautelis seruandis cir
ca hoc sacramentum; ex par=
te sumentium.

E quia du
plex stat9 vtit̄ hoc
sacramento ad sa
lutē. s. seclaris 7 spūalis. iõ q̄li
bet h3 suas cautelas. Unas
igit̄ oēs tā spālis cuilibet co=
rū q̄3 cōis vtrisq3 simul. Et p̄=
mo cauēdū est oib9 ne i pctō
mortali sumāt h sacrm. Nam
sic peccarēt grauit̄. Juxta il=
lud. j. ad Chor. xj. Qui autē
māducat indigne iudiciū sibi
māducat 7c. Sunt aūt q̄dam
q̄ sufficiēter se p̄pant s̄m veri
tatē. s. q̄ expelliūt dyabolū de
corde suo pverā examinatõ3
cōscientie 7 p cōtritionē siue
iudiciū penitētie. 7 hi consc=
quunt̄ gratia3 7 manducant
digne. Alij sunt qui p̄parant
se sufficiēter. nõ tamē s̄m ve
ritatem sed s̄m pbabilitate3.
ita q estimāt se carere pecca=
to. q̄ tm̄ si facerēt maiorē ꝯscie
inq̄sitõ3 iuenirēt se reos: s3 tm̄
sunt pati q2 si scirent pctm̄ in

se vellent ꝯfiteri:nō tñ appo-
nūt ad hoc oīmodā diligenti
am.Et hi ꝗuis gratiā non ꝑ-
cipiant. non tamen incurrūt
offensam:q2 nec sumūt digne
nec idigne ꝗuis sint indigni.
Tertij sunt q̄ neutro mō se ꝓ
parant.imo ꝯtēpnūt.⁊ hi pec
cāt mortalit̄ ⁊ sumūt idigne.
Unde indigne accedūt tripli
ces hoīes.Primi q̄ cū ꝯscien
tia mortalis pcti ⁊ sine ꝓposi
to penitēdi accedunt.Scdī q̄
alit̄ ꝙ ecclia statuit accedūt.
vel extra ecclīam:vt scismati
ci vl'heretici. Tercij q̄ sine re
uerētia accedunt sicut faciūt
multi q̄ ꝓmunt se ad altare:⁊
vnus in aliū qsiq3 ꝓuocatur.
Uel vt qdā sacdotes ꝓparā-
tes se ad celebrandū distracti
accedūt ⁊ festināt.ita ꝙ qsiq3
obliuiscūtur qd faciūt.Et licz
qs nō possit habere certitudi
nez an sit imunis a pctis. pōt
tñ h̄ ꝑpēdere ꝑ q̄ttuor signa.
Primū est.cum qs verba dei
deuote audit.Joh.viij.Qui
ex deo est v̄ba dei audit. Se
cūdū cū qs ad bene operādū
prōptū se inuenerit.Qr ꝓba
tio dilectōis ē exhibitio opis
fm Gregoriuz. Tertiū cū qs
ꝓpositū abstinendi a pctis in
futurū h3.Quāuis tñ ē cū quis
de ꝓterit3 cōmissis dolet. Uñ
si qs ꝑ hmōi signa facta dili-
genti discussione sue ꝯsciētie
ꝗuis forte nō sufficiēti ad sa-
cram cōiōnē accedat. aliquo
peccato mortali in eo rema-
nēte.qd eius cognitionē sub-
terfugiat nō peccat.imo ma-
gis ex vi sacramenti peccato
rū remissionē consequitur:q2
istud sacramentū venialia de
let ⁊ mortalia oblita. Secū
da cautela ē oībus cōmunis
ne qs pollut⁹ in corpore acce
dat eodē die.Et nō solū req-
ritur mūdicia mētis (ꝙ scz sit
sine pctō)sed etiam corporis
Pro q̄ sciēdū ꝙ pollutio pōt
ꝯtigē ex sola dispositōe natu
re:⁊ nō ex ꝓcedēti cogitatiōe
⁊ tūc nō ē signū alicui⁹ pcti ꝟ
pōt ebetudinē mētis īducere
si simul cū imaginatōe ꝯtigat
imundiciā tñ corporis h3.Et
ideo si necessitas iminet ⁊ de
uotio exposcat nō ipedit ꝓci
pue qñ sine imaginatōe acci-
dit.Tamen si ꝓpter reuerēti
am tūc abstineat laudādus ē
maxime quādo talis dísposi-
tio nature nō est ꝑpetua siue
diuturna.Scdō mō pōt con-
tingere ex ꝓcedēti cogitatōe
tunc si nō fuit cōsensus ad co
gitationē.⁊ necessitas vrgeat
potest accedere ⁊ celebrare .si
aūt nō vrgeat necessitas acce
dendo non peccat mortalit̄ ꝟ
venialiter maxime qñ cogita

tio est cũ delectatõe. licet sine consensu. Dicit tñ btũs Tho. ꝙ põt cõtingere ꝙ in ipsa cogitatiõe pollutio oriat: que si placet ꝓpter delectationẽ ex surreptiõe est peccatũ veniale. Si aũt deliberãte cõsensu ꝛ ꝑcipue cũ ꝯplacẽtia futura est peccatũ mortale. Ista aũt cõplacẽtia nõ facit dictã pollutionẽ esse peccatũ; qꝛ non ẽ eius causa sed in se est pctm̃. Si autẽ placeat vt alienatio nature peccatũ esse nõ credit. Tertio cõtingit ex cibo ꝛ potu. tũc idẽ est iudiciũ sicut de illa pollutiõe que cõtingit cũ ymaginatõe turpi. vt dicit canon. vj. di. testamẽtũ vbi dicitur. Cũ appetitus gule vltra modũ in sumẽdis alimẽtis rapitur. atqꝫ idcirco humoꝝ receptacula. i. virilia membra grauant. hꝫ exinde anim⁹ aliquem reatuꝫ. i. veniale pctm̃ Et hoc non ꝓhibet ab eucharistie sumptõe ꝟ a cõfectione nisi sit necessitas. Vñ ibidem sequitur. nõ tñ vsqꝫ ad ꝓhibitionẽ sacri mysterij ꝑcipiendi vl' missaꝝ solẽnia celebrandi. cũ fortasse aut dies festus exigit. aut exhibere mysteriũ ꝓ eo ꝙ ali⁹ sacdos deest. ipa necessitas cõpellit. Hec. ibidem. Et nota fm Archid. in canone. testamentũ dist. vj. ꝙ licet pollutio ex crapula ĩ summo est veniale. tamẽ ipa crapula ꝑcedẽs ẽ mortale. Ex quo pꝫ ꝙ licet pollutio ex crapula q̃ est veniale pctm̃ ꝓhibeat nihilominus ꝑter casum necessitatis a cõfectõe. tamẽ laicũ a sumptõe nõ ꝓhibet qđ pl⁹ est: qꝛ maioꝛ mũdicia reqrit̃ ĩ sacrificio q̃ꝫ in sumptiõe. Vñ Archid. vbi sup elicit efficax argumẽtũ ꝙ minus est audire diuina q̃ꝫ celebrare. co ꝙ fm Thomã pctõꝛ in mortali pctõ existẽs videndo corpus xp̃i in missa non peccat. licet tũc debeat hũiliari. Quarto cõtingit pollutio ex illusione dyabolica. de qua dicit̃. Johannes parisiensis super. iiij. sententiaꝝ dist. x. q. ij. ꝙ talis illusio habet quãdoqꝫ causaꝫ intrinsecam: sicut quãdo dormiens non fecit quod debuit scꝫ se non signãdo vl' aliquid aliud: ꝛ sic est pctm̃. Aliquando non est peccatũ. s. qñ habꝫ causam extrinsecã. sicut narratur in vitas patrũ de quodã sancto viro. qui quotiẽs celebrare volebat ꝓcurabat ei diabolus pollutiões. quod patres ꝑcipiẽtes dederũt ei cõsilium ꝙ audacter celebraret Quocũqꝫ tñ modo accidat ex quadã ꝯgruẽtia semꝑ ĩpedit sumptionẽ sacramẽti pro

pter duo. Primo qr ibi semp accidit feditas corporalis cū q̄ nulli⁹ ppter reuerentiā sacramēti dz accedere. Uñ accedentes lauāt mau⁹ ⁊c̄. nisi forte talis esset immundicia q̄ esset ppetua ⁊ diuturna: vt si esset lepra vel flux⁹ sanguis: vel seminis. Scđo qr ibi sequr pollutio in euagatiōe mētis pcipue ex turpi cogitatione: q̄ etiā nō sine culpa cōtingit. Tenendū tñ est fm Tho. q in oibus istis ppter necessitatē vel solēnitatē diei vel vbi vnus est sacerdos tantū postponēda est talis 9gruentia. et cōmittendo se deo cū dolore ⁊ cordis cōpunctione pmissa cōfessione si haberi pt als cū bono pposito cōfitēdi accedat in noīe dñi. Dicit etiam doctor parisiensis vbi supra: ⁊ 9cordat cū scō Thoma de mēstruo ⁊ alijs imūdicijs q̄ q̄diu durant ex quo sūt tēporales immundicie ⁊ nō ppetue in talib⁹ est abstinendū: ppter reuerentiā sacramēti. Si tñ mulier habz deuotionem vel forte postea nō habebit tēp⁹ cōpetens ad hoc ad mittat. ne fm Gregoriū pena corporalis ei mutet̄ in culpam. Dicit tñ Gregori⁹ q si mulier eo tpe accedat nō est iudicāda: qr passio sua nō est culpa. Si aūt abstineat laudanda est. v. di. ad ei⁹ vero. Ualde igit̄ essent arguēdi sacerdotes ydiote grauātes talles psonas grauib⁹ penitencijs eo q ad ecclīam tpe menstrui ingrediūtur aut ad sacramētū altaris accedūt. Et audiui de quodā q p vna leui pollutione cuidā pie femine ⁊ multū deuote dedit multa psalteria p penitētia cōparāda. puto tñ q 9siderat i hac parte de symonia sibi ipsi per eādē faciendam: s tñ mentita ē iniqtas sibi. Illa eñ stati discretiorē accessit q̄ eū ea meli⁹ ⁊ minus egit: ⁊ ita ille paup fuit frustratus ⁊ in sua spe symoniaca confusus. Tertia cautela q nullus die illo in q̄ cōmunicet debitū petat a cōiuge vel ecōuerso vxor a marito. fm Tho. in. iij. parte. q. lxxx. nec etiā nocte sequenti aut precedenti. qō si fiat causa plis generande: vel causa reddendi debitū iudicandū ē sicut de pollutione nocturna li q̄ accidit non sine pctō ppt̄ imundiciā corporalē ⁊ mentis distractionē. Uñ in concilio libertino de cōse. dist. ij. c. ois homo. dicit̄. Ois homo ante cōmunionē sacrā a ppa vxore abstinere debet tribus aut q̄ttuor aut q̄nqz aut sep=

tem dieb⁹ Glo. abstinere de-
bet q̃ntũ in se est vt nõ exigat
exactus tñ reddere debet q̃li
bet tp̃e. vt ptz. xxxiij. q. v. Si
dicat. Dicit tñ glo. q̄ hoc non
ẽ p̄ceptũ. ꝑ illo notat. xxxiij.
q. iiij. Vir cũ ꝓpa. Johes eti
am i nouella sua de ꝯse. eccle
sie vel altaris c. j. l. i. vj. super
glo. in v̄. seminis in fine dicit
q̄ qñ maritus accepit' eucha
ristiam nõ debz exigere: tene
tur aũt reddere. de h. lxxxij.
dist. ꝓposuisti. ⁊. xxxiij. q. iiij.
christiano. In tali ergo casu
vt dicit Gre. sũt hoies suo ar
bitrio seu iudicio relinq̃ndi.
⁊ eoꝝ consciẽtia est req̃rẽda
cum veniãt ad cõfessionem.
Vñ si quis voluptate dn̄ante
cõiugi miscet ꝓhiberi debet
ab hoc sacro. xxxiij. q. iiij. vir
cum ꝓpria. Albert⁹ aũt dicit
q̄ etiã post sacrã cõionez nõ
licet illo die debitũ exigere.
nec exactũ reddere nisi cum
difficultate. Puto tñ q̄ red-
dens illo die debitũ non pec-
cat mortalr̄ s̄ venialit̄. Sz
diceres. tñ Hyeronim⁹ i quo
daz s̄mone sĩlr ꝓhibet dicẽs.
Quicũq̧ vxori reddit debi-
tum nõ põt carnes agni ede
re. xxxiij. q. iiij. Sciat. Dico
s̄m doctorẽ subtilẽ q̄ nõ põt
oino cum tãta reuerentia. et
ideo ꝯsiliũ est vt tũc abstine-
at: lz nõ sit p̄ceptũ necessitat̄
q: nõ video quõ ꝓpter h̄ so-
lum peccaret mortalit̄ q: p̄ci-
pit corp⁹ xp̄i. Vñ glo. sup di-
cto c. sciatis. dicit q̄ talis nõ
debet edere de carnib⁹ agni.
id ẽ corpore xp̄i ꝓpter reue-
rentiã sacri cũ causa libidinis
cõmiscet vxori als̄ v̄o tenet
debitũ reddere. vt dr̄. xxxiij.
q. v. c. j. Nõ video q̃re puniẽ
tur cũ tñ ꝑ mortali abstinẽ-
duz est a corpore xp̄i. de ꝯse.
dist. ij. Quotidie. Ex q̃b⁹ in-
fero q̄ dogma beghardoꝝ
docẽs hoiem ꝑ oñi tp̄e quo
ydone⁹ est mãducare sp̃ualr̄-
ter esse ydoneũ ad mãducan
dum sacramẽtalr̄: totalit̄ est
pestiferũ ⁊ scripturis sctis cõ
trariũ. ptz hoc ex supradictis.
Nam multi sunt sine mortali
pctõ q̄ sunt ydonei ad mãdu
candũ sp̃ualiter cũ sint in gr̃a
⁊ tñ ꝓpter reuerentiã sacra-
menti nõ sũt ydonei ad man
ducandũ sacramẽtaliter sicut
ptz de ꝯiugib⁹ actualr̄ cõmi-
scentib⁹. vt dictũ est. Item
apparet ex his q̃ntus error ẽ
dicere q̄ hõ ex reuerẽtia nõ
debz moueri ad abstinentiã:
imo magis ad sacramentalit̄
p̄cipiẽdũ. Silr̄ dicere q̄ vir
gines ⁊ vidue deuote nego-
cia seculi abdicãtes si se in de
fectib⁹ ⁊ in imp̄fectionib⁹ spi

ritualib⁹ inueniant periculo=
se ab h̄ sacramēto abstineāt.
Uñ eis ↄsulēdū est q̄ q̄tidie
al's freq̄nter. al's aliquotiens
in septimana h̄ venerabile p̄
cipiāt sacr̄m. q̄ oia errorē sa=
piunt ⁊ vulpinā calliditatem
Uñ dico fm doctorē subtilez
q̄ existans in grā actualr̄ ide
uot⁹ laudabilit̄ abstineat ab
hoc sacr̄o. Nec' est ↄsiliū eccle
sie ⁊ sctōꝝ patrū per sumpti/
onem sacramenti excitare ac
tualē deuotionē: s̄ p̄ ieiuniū:
elemosinas: or̄ones: ⁊ medi=
tationes deuotas p̄inuz in se
deuotionez excitare auxilio
dei. ⁊ demū ex sumptione eu
charistie feruorē ⁊ grē expe=
ctare fideliter cōplementum.

Quarta cautela ne q̄s q̄t=
tuncūq̄ cōtrit⁹ de suis pctīs
sine ↄfessione facta sacerdoti
accedat ad cōmunionē. Naz
si c accedens peccat grauiter:
ex h̄ qñ hz copiā sacerdotum
Sacerdos tñ volēs celebra=
re nō secū habēs copiā sacer
dotū si immet scandalū popl'i
⁊ iam icepit canonē vel forte
q: infirmus amisit loq̄lā. ⁊ ip
se pro eo cōmunicādo vult cō
ficere eucharistiā ⁊ celebrare
missam si talis est in ꝓposito
cōfitendi q̄to citius poterit
nō peccat cōicando. Licz aūt
in pctō existens nō debeat si

ne ↄfessiōe coicare. tñ pōt vi=
dere corp⁹ xp̄i sine pctō. Si
tñ abstineat ꝓpter humilita=
tem melius facit fm Tho. in
iiij. dist. ix. Dicit tñ albert⁹ q̄
pctōr potest videre corp⁹ xp̄i
sed nō multo aspectu: sed eo
viso debet penitere pect⁹ suū
quasi non sit dignus aspectu.

Quinta cautela est ne q̄s
nō ieiunus accedat ad cōmu
niouē ꝓpter reuerētiā sacra=
mēti. vij. q. j. nihil. ⁊ de ↄse. di.
ij. liq̄do. Et h̄ ꝓpter honorez
tanti sacr̄i. vt dicit Aug⁹ in li
bro respōsionū ad Januariū
Nō te moueat q̄ dn̄s post ce
nam cōicauit ap̄los: q: hoc fe
cit ꝓpter imp̄ssionē memorie
ap̄loꝝ meliorē. Si tñ iminet
necessitas mort̄. tunc potest
cōicare etiāz post cibū vel po
tum. Sicut si q̄s vulnerat⁹ in
taberna hora vesp̄tina tēdit
ad mortē talis potest expedi
ri statim ne recedat sine via=
tico. Unde nō lz aliquā me=
dicinā ante cōmunionē reci=
pere nec etiā potare. Si tñ la
uando os aliq̄d aq̄: vel si reli
quias cibi inter dentes rema
nentes trāglutiret nō impe=
ditur cōicare: q: nō sumpsit
illud p̄ modū cibi vel pot⁹. s̄
p̄ modū saliue q̄ vitari nō po
test. Si q̄s etiam post mediū
noctis aliq̄d p̄ modū cibi vel

potus recipit impedit a cōio
ne illo die. Si aūt ante medi
am noctem siue dormiat siue
nō ꝙtum ad rōnē pcepti nō
videt impedire. tū sine causa
necessaria melius est differre
cōionē. z hoc ꝑpter turbatio
nem mētis q̄ ꝓuenit ex indi
gestione z insōnitate fm quā
hō reddit ineptus ad cōionē
Ita dicit Thomas in.iij.par
te.q.xxx. Sexta cautela ē
vt oēs xpiani habentes an=
nos discretionis.s.a decē fm
tū sub z supra annis semel in
anno in pascha nō omittant
communicare nisi de consilio
sui sacerdotis: z propter ali=
quam rationabilem causam
ad tempus abstineant. vt di=
citur de penitentia z remissi=
one. Omnis vtriusq₃ sexus.
Si tū sepe possint cōicare cō
mendabiles sunt. Et maxime
ad festa xpi aplor̄ z patrono
rum ecclie in q̄bus maior de=
uotio excitat ꝑpter festū diē
Unde antiq̄ cōsuetudo iure
approbata hab₃ ꝙ seculares
in natali dn̄i pascha z penthe
costes de ꝯsilio debent cōica
re. de ꝯsc. di. ij. c. z si non fre=
quētius. Seculares tū perso
ne cōtēplatiue z femine deuo
te singulis mensib9 possūt cō
municare. Unde fm Augusti
nū in libro de ecclastic dog

matib9. Singulis diebus dn̄i
cis si non sint in ꝓposito pec
candi amplius. Singulis aūt
diebus non laudat neq₃ vitu
perat cōmunicātes. Nō lau=
dat q2 difficile est secularib9
se preparare ad hoc singulis
diebus. saltem digne. Cir=
ca hoc tū sciendum fm Tho.
super.iiij. dist. xij. ꝙ si quis ex
perimētaliter cognoscit ex q̄
tidiana sumptione seruorem
amoris ad deū augeri: z sac=
menti reuerentiā non minui.
talis posset quotidie sumere
sine cōmunicare. Si autē sē=
tiat reuerētiā minui z feruo=
rem nō augeri multū deb₃ in
terdum abstinere: vt cū ma/
iori reuerentia et deuotione
postmodū accedat. Uñ ꝙtū
ad hoc vnusquisq₃ relinquē=
dus ē suo iudicio: vt dic̄ Au=
gustinus libro primo ad Ja=
nuariū. Nec te moueat in cō
trariū illud dictum Ambrosij
primo libro de sacramentis.
quod etiam ponitur de ꝯsec.
distinc. ij. Si quotienscunq₃.
quod etiam allegant hussite
heretici dantes presumptio=
nem communicandi seculari
bus quotidie. vbi dicit. Qui
semper pecco semper debeo
accipere medicinam. Hoc tū
est intelligendū ꝙtum ad pre
parationē animi et conscien=

tie. Unde dicit ibidez glosa. debeo semp accipere. i. debeo semp me pstare seu preparare habilē et dignū ad accipiēdum. Sic etiam intelligendū est illud Ambrosij. quod ponitur de cōse. dist. ij. non iste. vbi dicit. Accipe quotidie tibi illud quod quotidie tibi psit. et sic viue vt q̄tidie merearis accipe. vbi glosa exponit Accipe q̄tidie. i. ppa te quotidie habilē ad recipiendū. Et ex his patet q xpianus semp habilē se pstās ad recipiendū hoc sacramentū dicit semp cōmunicare. et si nō sacmentaliter tn̄ spūaliter. i. p fidem deuotionē et charitatē. Juxta illud Augu. Ut quid paras dentem et ventrem et non mētē. crede et māducasti de conse. di. ij. Ut quid. Patet etiā scdo ex hoc q periculose errāt illi q dicunt. sufficit q ego ante cōmunionē paschalez q̄dragita dieb⁹ quadragesime me reddā habilē ad cōmunionē: nō curādo totū tp̄us anni inutiliter expendere. imo credentes se dignos tunc ad cōmunionē currūt intrepidi. qbus tunc meli⁹ eēt si quotidie digni existētes accipent spūaliter sine mētaliter et vtiliter. q̄z semel i anno sacramētaliter et damnabiliter. Unde Crisost. super epistola ad hebreos. smone. xvij. circa mediū omnes pdictos tangit dicens. Quos magis acceptamus. id ē approbam⁹ an eos q semel in anno. an eos q sepius. an illos q raro accipiūt Et respondet Nec illos q semel: nec illos qui sepius. nec illos qui raro: sed eos qui cū mūda cōscientia: et q cum mūdo corde. qui cū vita irrephensibili isti semp accedunt Qui vero tales nō sunt nec semel accedāt: q2 iudiciū sibi accipiūt et dānationem. et supliciū. hec Criso. Ad h sonat illd de ɔse. di. ij. Accipe quotidie. vbi dr. Qui nō meret q̄tidie accipe nō meret p⁹ annū accipe. Et est dictū Aug. tractās illd Math. vj. Panē nostrū quotidianū et c. Septimo caueat cōmunicādus, ne post cōmunionē cibis lubricis aut potib⁹ qui possunt vomitū puocare vtatur. sicut fieri solet in pascha. vbi tūc vtunt lardo cocto infrigidato. ouis infrigidatis: et alijs cibis ex qbus frequenter sequit vomitus. Tales aūt q ex huiusmodi causis die sacre cōmunionis hūt vomitū. ex ipoz culpa qualicūq: penitentia dura sūt puniendi. Et ne sacerdos talē qualē voluerit peni-

tentiā ꝑ tali peccato iniūgat
audiat penitent iā districtam
diu p scrōs taxatā ⁊ a iure ap
probatā. Sicut eñ dicit Be=
da in suo penitētionali. ⁊ po=
nuntur verba in decreto. de cō
se. di. ij. vbi dicit. Si qs ꝑ ebri
etatem vel voracitatē eucha
ristiā euomuerit. xl. dies peni
teat. Clerici vl' monachi. lxx.
dieb⁹. Epi. cx. Si vo ꝑ ifirmi
tatis causaȝ euomuerit septē
dieb⁹ peniteat. Et h qd dicit
de infirmo cui iniungit peni=
tentia ꝓ vomitu. intelligēdū
est ꝙ hoc fit ad cautelā: qꝛ cū
esset ifirm⁹ nō debuit sumere
⁊ ita fuit in culpa. Unde ⁊ sa
cerdos sit circa h caut⁹ ꝙ si vi
derit infirmū talē ad vomitū
ꝓnū siue ꝓ̄ptū: tm̄ ostēdat
sibi corpus xpi: ⁊ suadeat sibi
pie credendum ⁊ sentienduȝ
de ipso ⁊ sufficit sibi ꝓ cōmu=
nione sacramētali. Quia ni=
hilominus cōmunicat ipē spi
ritualiter ⁊ si nō sacramētali=
ter si est sine peccato mortali
De cautelis suadēdis ex par=
te sacerdotis hoc sacramētuȝ
conferentis vel conficientis.

P Rimo sacer=

dos caueat ne cōi=
cet alienū parrochi
anū absqȝ licētia sui plebani.
qꝛ grauit peccarȝ mittēdo fal
cem in messeȝ alienā. Religi=
osus tamē hoc faciens est ex
cōmunicatus de facto: ⁊ per
solum papam est absoluend⁹
vt dicitur in ca. Religiosi. de
ꝑuilegijs in clementina. Et
nota ꝙ plebanus cōmunicās
alienū parrochianum non in
currit hanc penam excōmu=
nicatōis. vt dic Johānes an=
dree in glo. dicti cap. Et Ste
phan⁹ polon⁹ hoc ideȝ sentit
Si tamen religiosus ꝑfectus
ecclie parrochiali hoc faceret
dubitat ibidē Johes andree
an incideret illā penaȝ. videt
tm̄ dicere ꝙ sic in cap. ꝑmo de
decimis. in ꝑma glo. i. clemen
tina vt in c. j. de reb⁹ ecclie nō
alienādis. in glo. v. in fi. penā
cōsimilem non extēdit ad re=
ligiosum q ꝑest ecclie secula=
ri vt clericus secularis. Secū
da cautela. caueat sacerdos
ne peccatorē occultū ab h sa
cramento publice petentē cō
munionē abijciat vel ꝓhibe=
at. sicut qdam indiscreti fecit
se inuenti sunt. Uñ dicit Au
gustinus. Nō ꝓhibeat dispē
sator. i. sacerdos pingues ter
re. i. peccatores mēsaȝ domi=
ni mādūcare. s exactorē mo=
neat timere. de cōse. di. ij. nō
ꝓhibeat. Pro quo sciendū
ꝙ fm̄ Thomā in. iiij. sententia
rum dist. ix. q. v. Si peccatuȝ

est occultũ ꝑ cõfessorẽ solum scitũ. ⁊ ille in occulto petit debet ei denegare: ⁊ monere eũ in occulto ne petat i publico. Si autẽ nihilominus petit in manifesto debꝫ ei dare exemplo xp̄i q̄ iude traditori ꝺ̄dit corp⁹ suuꝫ. j. q. j. Christus. de cõse. disti. ij. Sicut iudas. Si vero peccatum est manifestũ tũc siue in occulto siue in manifesto petat dꝫ ei denegari. Quare aũt pc̄tõri in occulto nõ est denegãda eucharistia Guido de baẜ. in rosario decretoꝝ i dicto c. Nõ ꝓhibeat dicit ꝙ hoc ẽ. iõ ne ꝓdat peccatorẽ suspectũ esse ꝺ̄ crimie qꝺ̄ faceret si eum ꝓhiberet. Sed diceres videt̃ in hoc sacerdos esse reus dãnatõis sic cõmunicantis qꝛ dat medicinam ꝑ quã moritur egrotus ⁊ dat gladiũ furioso q̄ te trãsuerberat. imo videt̃ talis sacdos ꝓijcere i lutũ pessimũ cõscientie immũde illi⁹ peccatoris corpus christi Respõdeo ꝙ hec oĩa nõ ꝺ̄bẽt aliquẽ mouere in cõtrariũ: qꝛ nihil concludũt. Iste aũt sacerdos nõ dat medicinã mortiferam illi pc̄tõri. sed ille peccatoꝛ solus rapit violẽter a quo non potest ꝓhiberi de iure per sacerdotem. Nec dat ei gladiuꝫ sacerdos: sꝫ ipe solus violenter rapit cui sac̃dos resistere non potest ex quo sibi ius ꝓhibuit. Nec proijcit corpus christi in hoc casu in lutũ: sꝫ ille peccatoꝛ hoc facit. Sacerdos autem inuitus hoc facit: ⁊ cum dolore maximo. quia monet eum in secreto deum timere. quod cũ fecerit nõ habet amplius q̄d faciat. Sicut de btõ gregorio legitur ꝙ cuꝫ fratri petenti peccatori occulto eucharistiaꝫ dedit publice dixit Iudicet deus inter me et te. Eligat ergo peccatoꝛ occult⁹ ẜm consilium guidonis supradicti vt potius se prodat suspectũ de pc̄tõ abstinendo a cõmunione q̄ꝫ in pc̄tõ sumat indigne. Tertia cautela est ne sacerdos det alicui hostiã non consecratã loco cõsecrate: qꝛ ẜm Thomã in sacramẽto veritatis non debet esse fictio aliqua. Et hoc ıꝺ̄o. quia manducãs hostiã adorat eaꝫ ⁊ sic cõmitteret̃ ydolatria. qꝺ̄ crimen in sacerdotẽ retorq̃retur qui daret actus ⁊ causam ydolatrãdi. ẜm Tho. i suo qꝺ̄ libeto. li. vj. q. vj. Nec etiã solus sumat in missa ꝓpter qꝺ̄cunqꝫ peccatũ sibi occurrens hostiã nõ consecrataꝫ. Sicut de quodam intellexi: qui sentiens se grauib⁹ peccatis fornicationũ irretitũ ꝑsertim cũ

nocte illa habuisset cōcubinā
timens offendere diuinā ma
iestatem.in missa eodem die
ꝑ ipm̄ celebrata:ad quam nō
ꝓfessus pudore socioꝝ alioꝝ
ne de eo illud sciretur ꝯfusus
accessit ⁊ hostiā nō cōsecratā
eleuauit populo adorandā.
quā solus postea sumpsit qd̄
se sepissime facere asseruit co
ram cōcubina predicta. cum
ꝑ eam ipa retcta irreuerētior
sicuti ad qd̄ ita indignus ac-
cederet fuisset reph̄ēsus.Hoc
aūt est maximū peccatū ⁊ ma
ius illo quo ꝗs ī pctō mortali
cōmunicat.Sicut dicit decre
talis de celebratione missarū
de homine vbi dicit̄ ꝙ talis il
ludit deo ⁊ populo.quia facit
populum ydolatrare.Faciat
autē talis sacerdos iuxta cō-
silium iuris.l. disti. De his in
fine vltime glose.vbi dicitur.
ꝙ talis dūmodo sit contritus
ꝗuis nō confessus necessita-
te vrgēte pōt licite celebrare.
⁊ in tali casu nō fingat se cele
brare:sed veraciter in noīe
dn̄i cōsecret. ⁊ hoc est dignū.

Quarta cautela caueat sa
cerdos ne det corpus xp̄i hi-
strionibus ⁊ alijs qui hoīes ꝓ
uocāt ad luxuriā vel lasciuiā
⁊ dissolutionē qꝛ hoc nec di-
uine maiestati nec euāgeli-
ce discipline cōpetit.de cōse.
dist.ij.ꝑ dilectione.Et hoc in
tellige de istis histriōibus ꝗ
vtuntur vbis impudicis vel
factis illicitis vel adhibēt lu-
dum negocijs sicut illi qui in
duunt laruas ⁊ fingunt se cer
uos vł eq̄s induentes saccos
⁊ q̄ h̄ faciūt tꝑib⁹ indebitis sicͭ
dieb⁹ festiuis distrahētes po
pulū a deuotōe.Alīs aūt illis
potest dari cōmunio ꝗ licite
⁊ ornate interdū corā homi-
bus faciunt iocosam collatio
nem vbis honestis ⁊ nō scan
dalosis. Naz ioculatores au
dire causa recreatōis non est
pctm̄ mortale.lxxxvj.di.dōa
re.in prima glo. Nam et tali
bus pt dari aliq̄d ꝓ mercede
fm Tho. scda scde.q.lxviij.
ar.iij.Similiter amētibus et
fatuis naturaliter non dꝫ da-
ri.Si aūt omino non sunt de
biles in mēte:sed aliquo mō
sunt dociles:⁊ habēt reuerē-
tiā ad sacramentū:nō dꝫ eis
denegari.Silr̄ pueris qui nō
habent discretionē non debꝫ
hoc sacramentum porrigi.

Quinta cautela.caueat sa-
cerdos ne habeat euaporatā
aut corruptam hostiā.Unde
notāt doctores ꝙ vltra vnaz
septimanaz seu ebdomadam
sacerdos nō debꝫ seruare ho
stiā ne putrescat.vt habet̄ de
sentē.excō.vt ꝑnitti⁹ su-

per glo. ꝑma. Similiter ne sit
vinū acetosum. qꝛ in talibus
nihil ꝯficeret: Si tñ hostia nō
dum totaliter esset euapora
ta: sed tēderet ad corruptōez
si vinū etiā inciperet acetesce
re pōt quidem ꝯfici. sed peccat
ꝯficiens mortalit̃ ꝓpter reue
rentiā sacramēti. Silr̃ ne ꝯfici
at in vino agresto. i. nondum
maturo. qꝛ nondū est vinū. ſ;
in via generationis. In mu=
sto tamen bene ꝯficit̃. qꝛ ha=
bet plenā rationē vini. tñ nō
est ꝯficiendū de multū recen=
ti musto ꝓpter impuritatem
ipsi⁹ ſm Tho. in. iiij. di. xj. q.
iij. ar. j. ij. ⁊. iij. Uideat etiam
sacerdos ꝙ apponat tantum
de aq̄ ꝙ totaliter pōt conuer
ti in vinū. Sexta cautela.
caueat sacerdos ne cū est de=
bilis ita ꝙ non potest ꝑficere
missaȝ audeat celebrare sicut
contingit patientib⁹ tertianā
febrē ⁊ quartanā. vel q̄s iter=
dum dimisit febris q̄ vt sepi⁹
deficiunt in celebrando. ita ꝙ
vix ab altari domū languen=
tes deportant̃. Uerūtamē li
cet sic debilis nō potest cele=
brare. pōt tñ seipm̄ cōmuni=
care si nō habet aliū sacerdo
tem q̄ ipm̄ cōmunicaret. sed
tūc dȝ habere stolā. xxiij. dis.
Ecclesiastica in glo. ꝑma. In h̄
tñ casu si sacerdos incipiens
missam debilitat̃ intātū ꝙ nō
possit eā ꝑficere si est ante cō
secratōez corporis xp̄i vel an
te ꝯsecrationē sanguinis. vel
etiam sanguine ꝯsecrato dȝ
reliq̄ pars misse suppleri per
aliū. vt ptȝ vij. q. j. nihil. Et h̄
idem tenet Tho in iij. parte.
q. xcij. Si aūt sacerdos post
ꝯsecrationē corporis xp̄i āte
tñ ꝯsecrationē sanguīs ꝑcipi
at vinū aut aquā deesse in ca
lice tūc dȝ statim apponere ⁊
cōsecrare. Si v̄o post oīa cō
secrationis v̄ba ꝑcipit ꝙ aq̄
desit dȝ nihilomin⁹ ꝓcedere
qꝛ appositio aq̄ nō est de ne=
cessitate sacramēti. Nullo au
tem mō aq̄ dȝ vino iam ꝯsec=
to misceri. Si aūt post ipsam
ꝯsecrationē sanguinis ꝑcipit
ꝙ vinū nō fuit appositū in ca
licē ſ; solū aq̄ si hoc ꝑcipit āte
sumptionē corporis xp̄i debȝ
deposita aq̄ si ibi fuerit aquā
cū vino ponere ⁊ resumere a
v̄bis cōsecrationis sanguis.
Si v̄o hoc ꝑcipit post sūptio
nem corporis xp̄i: debet ap=
ponere aliā hostiā cū sangui=
ne ꝯsecrandā. ⁊ in fine sume=
re hostiā iterū ꝯsecratā ⁊ san
guinē. nō obstante si pri⁹ etiā
sumpsit aquā q̄ erat in calice
qꝛ preceptū de ꝑfectione sac
menti maioris est pōderis q̄
preceptū ꝙ hoc sacramētum

a ieiunis sumat fm Thomã
Alijs tñ videt q solũ dz appo
nere vinũ in calicẽ τ aquam
sine noua hostia. τ repetere
vba cõsecrationis calicis tñ
ab illo loco. Simili modo. Et
si timet plõgationẽ misse suf
ficit dicere vba essentialia cõ
secrationis calicis. Nec est ne
cesse repetere orones sequẽ-
tes. Et hoc totũ intelligũt ipi i
si gustauit tñ τ nõ transgluti
uit. Quid aũt faciat si habe
at aquã i ore τ vere sentit q
est aq tñ dicit Innoc. q non
dz eã emittere. qr pter cor-
pus xpi qd est in ea cauendũ
est ne viliter tractaret. Et qa
est timendũ ne generaret scã-
dalũ his q viderent. Dicit eti
am ipe Innoc. Si eã trãsglu-
tit nõ est ieiun⁹. nec dz post-
ea pficere. vij. q. j. nihil. Hosti
ensis vo dic q dz eã suare et
ponere in sacrario. τ fm hoc
dz se fingere eã trãsglutire. τ
hoc ideo qr als tãq non ieiu-
nus nõ dz pficere. Ego tñ te-
neo cũ Thoma q post psecra
tionẽ istius aq posset in h ca-
su psecrari corpus xpi τ sumi
ne sacrificiũ maneat ipfectuz
qd est graui⁹ pctm. Itẽ si per
cipit hostiã corruptã post sũ-
ptionẽ dz aliã accipere τ iterũ
psecrare τ sumere fm Tho. i
iij. parte. q. lxxxiij. ar. vi. Si-
militer si recordaret se omisis
se aliq vba q sunt de necessi-
tate forme. resumat formam
iterũ p ordinẽ. Si aũt essent
vba nõ de necessitate forme
pcedat ne turbet ordinẽ offi
cij diuini. fm Tho. in. iij. par-
te. q. lxxxiij. ar. vi. Septia
cautela caueat sacdos ne ali-
quid de corpore xpi vel san-
guine in terrã vel in vestẽ or
nat⁹ sui cadere vel stillare p-
mittat. qr grauiter puniretur
Nã si ceciderit aliqd sup ta-
bulã ligneã. lingua lambatur
τ tabula radat. Si aũt nõ est
tabula loc⁹ radat τ cõburat.
τ cinis in sacrario recõdatur
τ sacerdos quadragita dieb⁹
peniteat. Si vo sup lapidem
altaris ceciderit sorbeat sacer
dos stillã. τ trib⁹ dieb⁹ peni-
teat. Si vo sup lintheũ altaris
vel sup casulã sacerdotis ce-
ciderit si peruenerit stilla ad
aliud lintheũ qttuor dieb⁹ pe
niteat. Si vero puenerit ad
tertiũ nouẽ diebus peniteat.
Si vsq ad qrtũ. xx. dieb⁹ pe
niteat τ lauet lintheamia tri-
bus vicibus q stilla tetigerit
supposito calice τ aq ablutio
nis iuxta altare cõdatur. de
pse. di. ij. Si p negligentiam.
Posset etiã sumi a sacerdote
nisi timeretur abhominatio.
Cauti⁹ tñ est illã partẽ linthe

aminis vł corporalis excide-re ⁊ cōburere. cinerē aūt ponere i sacrario ſm Tho. i. iiij. dist. xiij. ⁊ i. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vi. Habent hec oia de ↄse. di. ij. Si p negligētiā. Octauo caueat sacerdos ne aliqd cadat i calicē ⁊ maxie i estate vt ē vmis. aranea. musca. fimus passeris. puluis et silia. Nō si aū ↄsecratōez calic cōtigerit. calix dz ablui ⁊ de nouo vinū infundi cū aq. Si vero post consecratiōem debet caute capi ⁊ diligēter lauari ⁊ cōburi et ablutio in sacrario mitti. Et si venenū ibi esse deꝑhēderit nullo mō sumere dz nec alteri dare: ne calix vite i mortē vtatur: sed debet diligenter seruari in vasculo. Et ne sacramētū maneat impfectū dz īde deponi: ⁊ sacerdos denuo incipe ↄsecratōez calicis vt sacramentū pficiatur. Nihil eniz abhoiabile debet sumi occasione huius sacramēti ſm glosam finalē. ca. si p negligētiā. de ↄse. dist. ij. Hec Hugo. Nono caueat ne corpus xpi ponat in caute. ita q a murib⁹ cōmedat. Quia de hoc quadragita dieb⁹ dz penitere. de cōse. dis. ij. q nō bñ. Sed di. tamē ibi mus non comedit corp⁹ xpi. quare ergo sacerdos sic tunc punit. Respondeo. licz multi doctores nō concedant ibi rodi corp⁹ xpi sed solū speciē sacramēti eo q vt dicunt qācito sumitur a mure vel ab alio animali desinit esse sacramētū nō est tamen incōueniēs si dicatur q mus sumat corpus xpi cū scelerotissimi hoies illō sumant. ſm glo. de conse. dist. ij. Qui non bene. Potest tamen dici q licet homo malus sumat sacramentū istud sacramentaliter ⁊ nō spiritualiter: mus tamen vel brutū aial nec spūaliter nec sacramētaliter recipit qz non vtit eo vt sacro. eo q nō credit ibi esse deū ⁊ hoiez ſ sumit p modū alteri⁹ cuiuscūqz cibi. ⁊ ita sumit bñ accidēcia ⁊ species sacramētales ſ nō sacramētū. imo dicūt doctores vt notatur in glo. dicti capituli. Non isti. de cōse. di. ij. q etiā i bono homie qādiu sentiūtur species. tādiu ē ibi corpus xpi ⁊ qācito deglutit statim desinit esse sacramentum. et corpus christi desinit esse in sumēte Ita sentit Hugo cardinalis. Sed Hugo de sancto victore vt recitat Archid. in capitu. predicto. Nō isti. dicit q qādiu ibi manent species sub illis est christus integer. vnde si intrāt stomachū sub illis manet qādiu sint

ibi sicut sub ipsa specie est in
pixide. Et verū est fm Petr
de tharantha. q non vadit in
corpus nostrū vt illud nutri=
at sicut ceteri cibi. itrat tamē
z est ibi sub specie sacramēta
li qdiu illa durat fm Petruz
z hoc etiā tenēt theologi. Di
cit etiā glosa. de conse. distin.
ij. Tanta sup verbo cōmisce=
ri. q species ille nec cibis alijs
cōmiscētur nec in stomachuz
descēdunt z ppter hoc neqz
per secessum emittūtur. Et li
cet aliquis ex ipis reficiat nō
tamē incorporātur: nec i sto=
machum descēdunt: nec per
secessum emittūtur. Interdū
tamē etiā homo odore recre
atur. q tñ nec p secessum nec
in stomachū dirigitur. Tamē
Bartholomeus brixiens. ibi
dem dicit q bñ dicere potest
q in stomachū descendāt nā
als quō euomerentur. Qū q
dicit Aug9 Nō iste est panis
q trāsit in ventrē. exponit ar=
chi. in ca. Si qs p ebrietatez.
de 9se. di. ij. q hoc p tanto dr
q nō est iste panis q vadit in
corp9 sicut cib9 naturalis. sic
q nutriat: s est ibi sub specie
sacramentali. Et p tāto puni
tur sacerdos: qz pmisit irreue
renter a murib9 9tractari sa=
cramentum tam venerabile.

De sacramento penitētie.

P Enitentiā

agite appropiqua
bit enī regnū celo
rū. Math. iiij. z. iij. Et de pe.
di. j. ex his Quia restituta in
baptismo innocētia hō fragi
lis illesaz z incōtaminatā cōti
nue suare nō ptvitā qn sepi9
cadat. iō diuina maiestas 9 ca=
sum hmōi p restauratōe ino
centie pdicte de sacramento
penitētie puidit. p quā hō a
deo p pctm elōgat9 ad ipsum
appropinquat. Hinc ē q sal=
uator veniēs in mundū qua=
si bonus medicus egrotis cō
sulens dicit. Penitētiā agite.
Agite inqt fm Gorraz super
Mat. tāqz medicinā ad sanā
duz morbū. qsi armaturā ad
inuādū bellū. qsi clauē ad rese
rādū celū. Tria ei 9seqt pñie
actor. s. sanatōez vulner cor
dis. armatōez isidiar hostis
z aptōem regni celestis. Vñ
dr appropiquabit enī vob re
gnum celor. Diffinit aūt sic
fm mgrm sniar. li. iiij. distin.
xiiij. Penitētia ē vtus q 9mis
sa mala plāgimus cū emēda=
tōis pposito. Amb. aūt sic dif
finit penitētiaz. Penitētia est
vtus cordis amaritudo anie
p malis q qs 9misit Alibi eti
am idē Amb. dicit Penitētia
est mala preterita plangere z

plangēda iterꝝ nō cōmittere.
Circa qđ sciendū q duplex est penitētia. s. interior tm̄. et est dolor ꝓ pctō. Et hec ē de iure nature. Alia exterior q̄ fit arbitrio hois. s. imposita ꝑ sacerdotē. Prīa nō ē sacrm ꝓpe sed scđa scʒ per mīstros ecclesie imposita. Est aūt materia hu9 sacramenti actus mīstri. s. sacerdotis quē exercet circa peccatorē absoluēdo ipsum. Forma aūt istius sacramenti lʒ a xp̄o nō sit instituta certa. tm̄ ꝑm doctores ē hec q ꝑmo ꝑmittatur oratio. s. illa. Dn̄s te absoluat. vel misereatur tui oīpotens deus. ⁊ dimittat tibi oīa peccata tua ⁊ ꝑducat te invitā eternā. Et tūc sequat̄ forma essential̄. s. Et ego auctoritate q̄ fungor absoluo te a peccatis tuis. In noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti Ita ponit Albert9 in scripto q̄rti sniaꝝ. disti. xvij. Dicit āt Tho. in. iij. pte. q. lxxxiiij. ar. iij. q de substantia forme est. Ego te absoluo. ꝑ h qđ premittit̄. s. orō nō ē de substātia forme: sʒ tm̄ ne sacramēti effectus impediat̄ ex parte penitentis. Fit aūt manus impositio sup caput cōfitentis. qđ nō est de essentia ꝑm Tho. qr hoc sacramētū nō ordinatur ad aliquā excellentiā gr̄e ꝯse quēdā ꝑ ad remissiōeʒ pctōꝝ. Vn̄ magis: in hoc sacro competeret signū crucis q̄ man9 impositio. i signū q ꝑ sanguinē xp̄i remittunt̄ pctā non tamē est de necessitate sacmēti: Hoc tn̄ quod dicit sacerdos. Ego te absoluo valet tantuʒ id ē sacramentū absolutōnis tibi cōmitto. Sicut cū querit̄ ab aliquo baptizādo. credis ī deū. rn̄det. credo. qđ valʒ tātū sic sacramentū fidei cōmittere volo. ꝑm doctorē parisiēsem dist. xiiij. q. iij. Plures tn̄ docti sic absoluūt Auctoritate dn̄i nr̄i iesu xp̄i: ⁊ auctoritate beatoꝝ petri ⁊ pauli ⁊ auctoritate mihi ī hac ꝑte ꝯcessa ab oib9 pctis tuis ꝑ te deo et mihi cōfessis ego te absoluo. In noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsscti. Et ista forma mihi magis placet. Tn̄ exq̄ certa forma nō ē ab ecclia ꝑscripta in h sacramento eligat sibi quis quam vult ex istis. Vn̄ ex hoc pōt patere q cū istud sacramētū nō habet certā formā a xp̄o īstitutā vel ꝑ ecclīam ꝑscriptā videt̄ ꝯsonū q illi q̄ absoluebant ꝑ ꝟtutem passionis dn̄i nr̄i iesu xp̄i. vel aliter nō sint damnādi tanq̄ erronei. imo videt̄ q ꝑdicta forma absolutionis ꝑ doctores iuēta ⁊ approbata sit sustinēda nec op9

fuit repetere ꝯfessiões talib⁹
factas q: i nullo ꝯ determina
tionẽ ecclie venerunt ꝑdicti.
nec causa iducẽdi errorẽ ꝑ il-
lã formã: ꝫ tñ q̃ pie ſuataꝫ ea
dẽ vsi sunt. Ulterius sciẽduꝫ
ꝙ tres sunt spẽs pnie. q̃dã est
solẽnis. q̃dã publica. q̃dã pri
uata seu secreta. Solẽnis pe
nitẽtia ẽ q̃ iponit̃ ab epo i ca
pite ieiunij ꝓ crimie publico
ꝛ manifesto sic̃ ꝓ homicidio.
icẽdio ꝛ sacrilegio ꝛc̃. Et talis
nõ pt reiterari ne vilescat: nec
imponit̃ clerico nisi deposito
Et agẽs talẽ pniaꝫ de cetero
nõ põt ꝓmoueri ad sacros or
dines. Forma aũt imponen-
di eã ponit̃. l. di. in capite. vbi
dicit̃ ꝙ oẽs penitentes q̃ talẽ
penitentiã publicã suscipiunt
ꝑsentent se episcopo i capite
quadragesime añ fores eccle
sie nudis pedib⁹: vultib⁹ i ter
ram demissis ꝛc̃. Ibi debent
adesse decani: archipꝛ̃sbyteri:
parrochiani ꝛ ꝑ̃sbyteri penitẽ
tiũ q̃ debẽt iniũgere talib⁹ pe
nitẽtias. Post h̃ eos i eccliaꝫ
introducant. ꝛ cũ omni clero
septẽ psalmos penitẽtiõales
ipis in terrã ꝓstrat ꝫ cũ lachry
mis ꝓ eoꝝ absolutione decã
tent. postea surgẽs ab oratio
ne manus eis imponat aquã
bñdictã sup eos aspgat cine-
rem tñ prius imittat. Deinde

cilicio capita eoꝝ cooperiat.
Post h̃ ꝑ ministros ecclie de
ecclia eos expellat cũ respon
sorio. In sudore vultus tui.
Iste tñ mod⁹ nõ seruat̃ apud
nos: ꝫ trãslat⁹ est in cenã dñi
ꝛ ibi expedit̃. Sciendũ tamẽ
ẜm vvilhelmũ ꝙ ingressus ec
clesie q̃ iniũgit̃ solẽniter pe-
nitentib⁹ pẽdet ex arbitrio sa
cerdotis. tamẽ postq̃ꝫ itrodu
cuntur tales in ecclesiã ꝑ epi
scopum feria quinta magna
solum intrabũt eccliam vsqꝫ
ad octauam pasche. ꝛ postea
exibũt ꝑ totũ ãnũ: vt dic̃ glo.
l. di. In capite. Et erũt extra
eccliam vsqꝫ ad eãdẽ feriã se-
quentis anni. nec cõicabũnt
aliqñ vsqꝫ ad mortẽ. Quãdo
qꝫ tamẽ min⁹ ẜm arbitriũ epi
xij. q. ij. de viro. xxxiij. q. ij. ad
monere. xxvj. q. vj. Si quis
de corpore ꝛ de penitẽtia di.
v. Si qui vero. Si tamen pe
nitet potest ei scdo vel tertio
anno reddi ingressus ecclesie
vt patet. xij. q. ij. de viro. Pe
nitentia publica ẽ q̃ fit in pu-
blico nõ tamẽ cum ꝑdicta so
lẽnitate vt cũ iniũgitur alicui
ꝑegrinatio ꝑ mũdũ cũ bacu-
lo cubitali ꝛ cum scapulari: ꝛ
cũ huiusmodi. Et hãc potest
imponere quilibet suo parro
chiano. Et fit publice ideo:
vt publicum peccatum publi

tam habeat medicinā. Sicut si q̄s in fornicatione esset de-ꝓhensus publice. vn̄ q꞉ talis est magna ꝯfusione dign⁹ ꝓ-pter alioꝝ scandalū. Et vt sit alijs in terrorē ⁊ in exemplū penitendi ⁊ nō desperādi publice agat penitētiā. Nō opȝ autē ꝓ qlibet manifesto pctō manifestā agere penitentiaȝ. fm̄ Albertū. ſ solū qn̄ scandalizauit alios. Et hoc est cōtra multos q̄ iniūgunt suis par-rochianis publicā penitentiā ante fores ecclie vel in circuitu cimiterij ambulare ante ꝓcessionē in die festiuo. vel ia-cere ad faciē infra ostiū ecclesie ꝓ leui pctō sicut ꝓ vna potatione vel ꝓ alio pctō quod tamē non scandalizauit totā ecclesiam. Et isti precludunt viam penitendi seu cōfitendi alijs similib⁹ pctis inuolutis: ne similiter cōfundant̄. Penitentia aūt priuata seu secreta est quā quis imponit ꝓ pctō occulto. Ut autē ordinate ꝓcedam⁹ circa huiusmodi pe-nitentias tam publicas ꝙ̄ priuatas tria cōsiderari oportet circa istud sacramētum. Ha-bet eni penitētia tres partes scȝ contritionē. confessionem et satisfactionem.

De cōtritione q̄ est prima pars penitentie.

Contritio est dolor ꝓ pctis volūtarie assumptus cū ꝓposito cōfitendi ⁊ satisfaciēdi. Circa quod sciēdū ꝙ dolor ē du-plex. vn⁹ est voluntarí q̄ nō est aliud nisi pcti displicentia ⁊ iste est de necessitate ⁊ essentia contritionis. Alius est dolor sensibilis q̄ apparet in la/chrymis ⁊ suspirijs. ⁊ iste non est de essentia ꝯtritionis ſ de ꝑfectione: q꞉ nō ē in nr̄a po-testate eā habere qn̄ volum⁹ Potest aūt fieri tanta ꝯtritio ꝙ nō solū culpa ſ etiā tota pena dimittat̄. pōt eīm tm̄ incendi charitas in cōtrito ⁊ tant⁹ esse dolor sensibilis ꝙ ꝯtritio inde ꝓcedens merebit̄ solutionē ab omni pena. Scien-dum tn̄ est ꝙ aliq̄ putāt satis indiscrete tūc esse cōtritionē qn̄ hn̄t quādā displicentiā de pctis. vel qn̄ hn̄t ꝓpositū do-lēdi de eis ⁊ tales paupes decipiūtur. hoc eni nō est cōtritio ſ attritio. Sȝ qn̄ hō habȝ ꝑfectā displicentiā ⁊ hȝ nō solum dolendi ꝓpositū. ſ etiaȝ verū cordis dolorem ꝓ ipis. tūc hȝ ꝯtritionē fm̄ Tho. in. iiij. dist. xvij. q. vj. ar. iij. Debȝ aūt pctōr de omni pctō mortali dolere ⁊ ꝯtritionē habere

ꝛ de q̃libet specialiť. De oblitis tñ sufficit ꝯtritio generaľ cũ conať ad recordandũ ꝛ ad dolendũ. Et dz dolere de oblivione pctõꝝ q̃ ex negligẽtia sua ꝓcessit. Nõ itellige ꝙ q̃s necessario dz habere dolorez specialẽ de q̃libet pctõ mortali talẽ videlꝫ dolorẽ q̃ est grã informatꝰ. ꝟ liquet ꝙ dz ħ habere circa ꝑncipiũ ꝯfessionis cũ q̃s recogitat pctã ꝛ dolet. Et bñ faceret pctõr q̃ ꝓ maiori pctõ plꝰ doleret. qꝛ magĩ p ħ deũ offẽdit ꝛ maiorẽ penã ꝓmeruit. Nec dz cõtritio saltẽ in habitu cessare in pctõre etiã post ꝯfessionẽ ꝟ semp manẽ. vt diť tho. i. iiij. di. xvij

De ꝯfessione nũc seq̃tur.

Confessio

autẽ ẜm Augu. sic diffiniť. est p quã morbus latẽs spe venie aperiť Uel ẜm Ray. Confessio ẽ legitima corã deo ꝛ sacẽdote pctõꝝ declaratio. Tenentur autẽ habẽtes ãnos discretõis ad eã faciẽdã semel in ãno vt ptꝫ de pe. ꝛ re. c. Ois vtriusqꝫ sexus. q̃lscũqꝫ essꝫ ꝯtritio si q̃s ꝯtẽneret ꝯfiteri dãnareť. Uñ falsũ ẽ ꝛ hereticũ dicere sufficit soli deo ꝯfiteri. Nã diť canon de pe. di. j. Taciturnitas. Ubi ẽ taciturnitas ꝯfessiõis nõ est sperãda venia criminis. Ptꝫ ħ exẽplo xp̃i q̃ lazarũ suscitavit. ꝟ tñ discipulis tradidit absoluẽdũ. Joħ. xj. Et. xj. q. iij. tũc vera. Itẽ decẽ leprosos ad sacerdotes misit q̃ in via eũdo fuerũt mũdati vt dz Lu. xvij. p qd̃ significať ꝙ peccator licet in via eũdo ad cõfessionẽ rõne ꝯtritionis quã hꝫ ꝯseq̃tur veniã ꝛ remissionẽ pctõꝝ tñ teneť venire ꝛ cõfiteri sacẽdoti. Sꝫ diceres q̃re pctõr dz ire ad cõfessionẽ vel sacẽdotẽ ex quo remissa sũt ei pctã p contritiõez. Rñsio ẜm Hosti. in sũma de pe. ꝛ re. ca. Tu diť ꝙ pctõr duplici vinculo ad satisfaciẽdũ astringitur vno quo ligať ad deũ. ꝛ illud in ꝯtritiõe dimittiť. Alio quo ligať ad ecc̃liam. ꝛ ħ p ꝯfessionem ꝛ satisfactionez dimittiť ꝛ p absolutionẽ sacẽdotĩ relaxať. Ad ħ facit de sen. excõ. a nob. c. j. de pnia disti. j. multiplex. ꝛ c. quẽ penitet in fine ꝛ di. v. Cõsideret. Licꝫ igitur pctm̃ dimittať quo ad reatũ per cõtritionẽ. manet tamen obligatio ad penã tẽporalez p sacẽdotẽ infligendã. Et probat Archid. de pe. di. iij. Productior. Qꝛ sicut oẽs creature ostendũt ꝛ ꝯfiteñ defectꝰ suos tp̃ales ꝛ naturales hoĩbus eo mõ q̃ possũt vt diť glo

sa sup illo vbu. Cõfessio ⁊ ma
gnificentia opꝰ eiꝰ ⁊c. ita hõ
dꝫ ostendere defectꝰ suos vo
luntarios ⁊ ↄfiteri vbo voca
li in quo abundat. Et etiã dꝫ
ↄfiteri hoi: eo ꝙ vbũ diuinꝫ
humiliatũ est ꝑ pctis nrĩs de
lendis. qd vbũ vnitũ huma=
nitati obligat nos ꝙ humilie
mus vbũ nr̃m loq̃ndo nõ so=
lum hoi: ſ etiã deo. ⁊ nõ solũ
deo: ſ etiã hoi qd fit in ↄfessi=
one vocali. Preterea cũ ho=
die peccamus corã deo ⁊ ho=
mine debemꝰ ↄfiteri nõ soluꝫ
corã deo sicut in veteri testã=
mento fuit: ſ homini loco dei
constituto. Nec ꝓpter h ꝙ in
ↄtritione hoi dimittit̃ reatus
culpe supflua esset ↄfessio vo
calis q̃ fm Hugonẽ cardina=
lem ad h necessaria est ad hu=
militatẽ ⁊ iusticiã exercendã
Itẽ ad h ꝙ eccl̃ie satisfaciat
q̃ lesa est ex pctõ. Valꝫ etiaꝫ
fm Joh. and. ꝓpter fidẽ quã
pctõꝛ hꝫ credẽs auctoritateꝫ
clauiũ i eccl̃ia. Silr valꝫ ꝓpt
obedientiã quã exhibet ministr
eccl̃ie vl deo. de pe. di. j. multi=
plex. ⁊. c. nõnulli. Qñ ḡ legi i
scripturis sctis ꝙ sola ↄtritio
sufficit ad remissiõeꝫ pctõꝝ i
telligas i necessitate qñ ↄfes=
sio nõ põt haberi. Nã tũc nõ
est p̃ceptũ. Iuxta illd. Cõfite
mini alterutrũ ⁊c. Qꝛ necessi
tas legẽ nõ hꝫ. Nã tũc volũ=
tas pro facto reputat̃. sufficit
eñi tũc soli deo ↄfiteri in cor=
de. Si tñ ibi esset aliq̃s laycꝰ
bonũ esset sibi ↄfiteri ꝓpter h
vt postea ecclĩam informaret
q̃bus remedijs ꝑ aĩa sua eẽt
subueniẽdũ. Doctoꝛ tñ subti
lis dicit: ex quo accusatio in
cõfessione nõ fit ad aliud nisi
vt ↄsequat̃ sententia. ⁊ laycꝰ
nõ hꝫ auctoritatẽ sententiẽdi
in isto foro: seq̃t̃ ꝙ nullũ p̃ce=
ptũ est ad accusandũ se corã
layco. Forte aũt meliꝰ esset
hoc dimittere si pctõꝛ posset
aliq̃lẽ vecundiã corã se habe
re recogitãdo eadeꝫ. ⁊ sic eq̃
puniri. Etiã lꝫ simplicibꝰ lay=
cis sit vtilis talis ↄfessio corã
layco in necessitate nõ tñ vi=
ris discretis q̃ sciũt ad quid i
stituta est confessio. Hinc ẽ ꝙ
dicit Johẽs andree in ca. Si
episcopꝰ. de peni. ⁊ remis. li.
vj. in vltima glo. ꝙ lꝫ layco in
necessitate possumꝰ ↄfiteri tñ
ipse non potest absoluere. qꝛ
non habꝫ claues. de peni. di.
j. Quem penitet. Et notatur
de officio cure pastoralis vbi
Hugo dicit ꝙ licet in necessi=
tate audit non tamen ad hoc
vt sit vera absolutio. sed quo
ad signa penitentie declaran
da. Sed Raymũdus contra
dicit. Item archid. xxv. dist.

audire. dicit quosdā dixisse ꝙ nullus etiā in necessitate tenetur ꝯfiteri rustico vel layco p̄sbitero absentē maxime peccata mortalia. Et dicit ꝙ illō Jacobi. Confitemini alterutrū pctā vr̄a tm̄ de venialib⁹ intelligit̄ q̄ possunt talib⁹ laycis cōfiteri in necessitate: vel loq̄tur de ꝯfessione in generali q̄ fit in eccl̄ia. vel loq̄tur tm̄ de sacerdotib⁹. Hugo vō dic̄ ꝙ layco tenet̄ q̄s ꝯfiteri pctā sua cū nō p̄t habere sacerdotem. Nec videt̄ vere penitēs qui i articulo mortꝭ pctā sua nō ꝯfitet̄ cuicūq̧ potest si sacerdotē habere nō potest. q̄z uis laycus nō habꝫ auctoritatem absoluēdi. Dicit aūt glo. xxx. q. ij. Oēs. ꝙ si layc⁹ i necessitate audiat pctā mulierꝭ nō potest cū ea postea ꝯtrahere. si tm̄ ꝯtrahat forte tenet matrimoniū. Videt̄ tm̄ h̄ tm̄modo sacerdoti ꝓhiberi cuꝫ tm̄ eius officiū est audire peccata. Tu dic secure ꝙ talis p̄t cū tali muliere ꝯtrahere quā audiuit in necessitate: qꝛ per hoc sacr̄m nulla cōpaternitas ꝯtrahitur: vt dꝛ in canone. q̄z uis ꝛc. de cognatione spūali. lib. vj. Item sciendū ꝙ cōfessio sedecim cōditiones habere debet q̄ habētur in his v̄sibus. Sit simplex. humilis. cōfessio pūra. fidelis. Atq̧ frequens. nuda. discreta. libens verecunda. Integra. secreta lacrymablis. accelerata. Fortis. τ accusans. τ sit parere parata. Quātūcunq̧ aūt nota sint sacerdoti pctā. adhuc tamen debent narrari in cōfessione. qꝛ nō sufficit ꝙ ea cog̊scit sacerdos vt homo tm̄ scꝫ in publico. s̄ etiam vt deus. s. in secreto cordis. de pe. dis. j. Impfecta. in glo. p̄ma. Tenetur etiā pctōꝛ nō solū mortalia: s̄ etiā venialia ꝯfiteri licet nō ita necessitate absoluta teneatur ad ꝯfessionē venialiū sicut mortaliū. Tamē ex quo nō possumus vitā eternā cōsequi sine remissione venialium: tenemur ad eoꝝ confessionem. vt dicit Thomas i. iiij. dist. xvj.

De modo audiendi confessiones.

Et quia experientia docēte multos vidim⁹ in practica hui⁹ sacramēti errare. idō vtile videt̄ ponere modū τ formā circa audiēdas cōfessiones. Circa qd̄ vidēdū ē de plurib⁹: τ p̄mo de dispositione psone. Scd̄o quō sacerdos debeat inq̄rere a ꝯfitente. Tertio qui sint casus in q̄

bus potest absoluere. De p̄mo itaq3 sciendū ꝙ ꝯfessionē audiēs sacerdos dz sedere in loco omni suspitione carente vbi ab omnib⁹ videri possit a nullo v̄o audiri: nō sicut q̄dam in camerꝫ ante lectū ꝓpꝰium audiūt: vel in sacristia. q̄ cōꝑti sunt multa mala cū spūalib⁹ filiab⁹ cōmisisse. Nō dz etiā sacerdos vel ꝯfessor īspicere vultū ꝯfitentis. ne ductꝰ terrore sacerdoti min⁹ audeat cōfiteri: vel ne q̄d occultet vel alleniet. Marie tñ a mulierib⁹ caueat. q2 ꝓm sapiētez Facies mulieris sicut ventus vrens. Nec dz sedere ex opposito: ꝯ ad lat⁹. Nec etiā dz ꝓferre v̄ba iocosa ne alter ipsoꝝ ad risum ꝓuocet̄ sicut etiam cōꝑtū ē de aliq̄b⁹. ꝯ v̄bis blandis ⁊ benignis cōfessor vtat̄: nō sic q̄dā faciūt maledicētes ꝯfitēti. dicētes diabolꝰ te mihi miserat cū his pctis. eos vel eas diabolo cōmēdātes vt q̄dā ydiote faciūt Nec dz sacerdos mouere caput vl̄ sputū sepi⁹ ꝓijcere ne videat̄ a circūstantib⁹ prodere pctā cōfitentis. Ubi ḡ sunt illi qui pede trudūt ꝯfitentes vel faciunt q̄sdam vociferationes suspiciosas. vel suspiria suspiciosa. ex q̄b⁹ ꝓdit̄ ꝯfessio peccatoris. Cū ergo icipit ꝯfiteri attēdat v̄ba sua cōfessor vsq3 ad finē. nec īterrūpat. nisi cuz fuerit ꝯfessor ꝑ ꝯfitentē de aliquo exquisit⁹: vel nisi ꝯfessor habuerit necesse inq̄rere de aliq̄ circūstātia pcti. Si vero ꝯfitens corā sacerdote pre timore erubescēs obmutescit. tūc sacerdos eū dulciter alloquēs informet ⁊ det sibi cor ⁊ audaciā his v̄bis. vt dic̄ Hugo. Fili carissime ex abundācia gr̄e diuīe habem⁹ magnū donū ꝯ et salutis remediū ꝙ ꝑ nr̄am verā ꝯfessionē possumus ꝯseq̄ indulgentiā pctōꝝ Nō aūt verearꝫ ꝑ aīa tua dicere verū corā me q̄ suz pctōr sicut ⁊ tu. Nō autez te audio vt hō ꝯ vt de⁹. Nō si forte cōfitens nescit modū ꝯfitēdi cōfessor dicat ei modū dicens. Carissime fili ita debes ꝯfiteri. Cōfiteor oīpotēti deo ⁊ tibi pr̄i ꝙ ego pctōr peccaui in multiplicib⁹ pctis. Et primo in mortalib⁹ pctis. trāsgrediēdo diuina p̄cepta nō diligēdo deū nec ꝓximū. Et tūc videat cōfitēs dicē pctā. Et p̄mo de mortalib⁹ pctis ꝓm ꝙ disposuit in mēte sua. Si aūt ig̃rat q̄ sūt pctā mortalia dicat sibi. Ecce fili mi ista sunt pctā mortalia. Supbia. auaricia. luxuria. ira. gula. inuidia. et accidia. Recordare si cōmisi

sti aliqđ istoꝝ. Qui cū de eis
expedit⁹ fuerit, descendat ad
opa pietat꜠ si ea neglexit adi
plere. Silr de alienis pctis vt
statim patebit. Scđo vidē
dum ē q̃liter sacerdos dꝫ q̃re
re a ꝯfitēte. Pro q̇ sciendū ꝙ
si est discret⁹ ꝯfitēs' nō dꝫ ab
eo aliq̇d q̃ri. ꝟ si est rudis tūc
q̃rat ab eo sacerdos. Et p̄mo
de mortalib⁹ pctis in genere
nūq̃ tñ in specie ꝟbigr̃a sic di
cēs. Ecce fili nonne peccasti
istis pctis. s. supbia. auaricia.
ꝛc. Si ꝟ ꝯtigit te aliq̃n super-
bisse de vestib⁹. de pulchritu-
dine corporis. de sapia̅. de di-
uitijs. ꝟ recogites ꝛ ꝟ doleas
Itē si aliq̃n excessisti modum
comedēdi vel bibēdi. vel ha-
buisti diuturnū odiū ꝯ̄ pxi-
muꝫ tuū. vel appetitū vltio-
nis iiuste ꝯ̄ pximū. vel inuidi-
sti sibi bona spūalia vel tēpo-
ralia. aut etiā fuisti accidios⁹
et piger in diuino officio vel
ꝟmone qꝛ forte nō diligenter
attēdebas in missa: ꝟ dormi-
tabas vel ꝟmones inutiles mi-
cuisti. Istis modis ꝛ ꝯsimilib⁹
ꝯfessor dicat in genere. Et vt
meli⁹ cog̃scas modū in gene-
re q̃rendi sic q̃ras. Fili carissi
me fecisti furtū? Si dicat. sic.
dicas. vbi. qñ. q̇ tpe. q̃ ductus
necessitate. a q̇. q̇ties Nō aūt
q̃rat fecisti hoi tali ī tali loco
ꝟ eñ esset suspectū negociūꝫ
Silr de luxuria q̃rat: vtꝝ fuit
aliq̃n pollut⁹ in corpore. si di
cat. sic. q̃ras an nocte vel die
Si dicat in nocte vel in sōno.
nō q̃ras vltra. Si dicat nō in
sōno q̃ras p quē modū. cū q̇.
vel quō. ꝛ expectes ei⁹ rñsio-
nem, nec determines aliq̇d si
cut q̇dā idiscreti faciūt dicen
do. fecisti cū boue vel cū pe-
core vl' eq̃ descēdēdo ad sodo
mitica pctā: de qb⁹ forte cōfi-
tēs ignorat. Et in ꝟ grauissime
peccat ꝯfessor. Nec dicat ꝟm
Guil'. Audio ꝙ tu habitas cū
tali muliere. ꝟ ē eñ se ponere
testē vel iudicē. qđ nō dꝫ fieri
in ꝯfessione. ꝟ ea pacta dꝫ iu-
dicare ꝛc. Uerumtñ si sacdos
forte pbauit ꝙ ille forte obli
tus ē aliqđ pctm̄ qđ ꝯfessori
ꝯstat eū cōmisisse pt sibi ī me
moriā reducē dicēs. Accidit
ne tibi aliqñ iebriari vel forni
cari in isto āno. ꝛ si dixerit sic
q̃rat p̄mo de psona cū q̃ pec-
cauit. an ne sibi attinebat. et
in quo g̃du cōsanguinitatis
vel affinitat꜠. nec est ꝟ pdere
aliā psonā. vel aliū accusare.
ꝟ se liberare ꝛ mūdare ꝟacit
cū alio mō expedire nō pōt:
sine expssione illi⁹ circūstan-
tie. Multū tñ caute circa hoc
pctm̄ luxurie ē pcedendū ne
q̇d curiose inq̇rat de ipo ꝯfi-

tente. Unde ꝯsulo vt ꝯfessor circa h̄ dicat sibi. Fili mi charissime ego q̄dem verecūdor ⁊ erubesco de talibꝰ materijs inpudicis inq̄rere: nec putes ꝙ ista ex curiositate faciā, cū de eis fuissem libentius supportatus. oportet tamē ꝙ de necessitate ꝓcedaʒ more ⁊ officio medici debētis curare occultū morbū infirmi. Iteʒ aduertat ꝯfessor ⁊ diligēter ꝯsideret ꝑsone ꝯfitētis q̄litateʒ. cuiꝰ status ⁊ ꝯditōnis existat Nā si est princeps. baro. miles. nobilis vl' q̄cūqꝫ dn̄s tp̄alis q̄rat ab eo vtrū oppressit paupes subditos ⁊ aggrauauit eos laboribꝰ. vl' iusticiā facere neglexit. vl' aliq̄s impēsiones iiustas iposuit. Si vero est ꝓlatus spūalis nō ē opꝰ q̄rere de negligētia aiarū subditoꝝ. q2 ꝓsumitur si hoc faceret solus diceret eo ꝙ hʒ sufficientē cognitionē ⁊ sciētiā q̄ꝫtum ad hoc. Si aūt nō ꝯfitetꝛ de officio in q̄ est dicat ⁊ horteꝛ eū ꝓprio motu dicēs. Pater venerabilis ⁊ fili in hac ꝑte velitis attēdere dignitateʒ officij vestri in quo estis: ⁊ in remediū pctōꝝ vestroꝝ vob iniūgo vt habeatis diligētiā de animabus vobis cōmissis Si aūt est mechanicus querat ab eo vtrū in suo ope debitū equitatis modū seruet. aut si est mercator an aliquē defraudet in pondere vel mēsura. an rē viliorē chariꝰ vēdidit vl' ad vsuras pecūias mutuauit. vel ad ꝑstitā chariꝰ vēdidit. vl' causam rei vēdite nō dixit emptori sic circa equuʒ defectū aliquē vl' ipāʒ rē sicviciatā nō remissiori ꝑcio vēdidit. Aut diebꝰ festiuis ⁊ dn̄icis res suas venales expōit. Iurauit tm̄ valere cū tm̄ non valuisset. vel iurauit solꝰ emisse ꝓ tāto si est tabernator q̄rat ab eo vtrū aliquādo brasiuʒ miscuit diuersis granis. Sic apponendo aliquot choros tritici. aliq̄t saliginis. aliq̄t ordei ⁊ vendens nihilominꝰ ceruisiā ꝓ totali triticea. vel si diebus festiuis circa eā laborauit. cū h̄ ante vl' post bn̄ possꝫ expediri. Uel mēsurā miorē dedit i domo q̄ꝫ extra domuʒ bibētibus cōmiserat. Sic etiam q̄rat de vino ⁊ alijs liq̄ribus. Itē a iudicibꝰ q̄rat ⁊ cōsulibꝰ vtꝝ aliq̄n ex grā: odio timore: amore: vel ꝑuato mō. iusticiā ꝑuerterūt vl' sentētiā tulerūt ex q̄ q̄s dānificatꝰ est in rebꝰ vl' i corpore. Uel si ad penā fuerunt nimis proni cōtra simplices sentētiando penā statim ꝓ vno leui v̄bo i iudicio. Itē a patribusfamilias

q̄rat q̄ habēt seruos vel filios vtrū angariauerīt familiā die bus festiuis. vl' eoꝝ detinent mercedē. aut eoꝝ mala dissi=mulauerūt. Similiter q̄rat a seruis an fideliter seruierunt ꝛ nō subtraxerūt bona dn̄oꝝ suoꝝ. Itē si ē ꝟgo q̄rat ab ea de custodia ꝟginitatꝭ. de pu=dicicia ꝟboꝝ ꝛ honestate cō=uersatiōis. quō ꝛ cū qb⁹ solet cōuersari. Si est vidua q̄rat de deuotōe ip̄i⁹ ꝛ opib⁹ pie=tatis. an libēter seruiuit pau=perib⁹. vl' eos visitauit. vl' tp̄a lia ꝑ suo posse impēdit ꝛ ex=hibet. ꝛ an dissolute viuit seu delicate. Et isti sunt morbi vi duarū fm apostolū. Itē si est ꝯiugata q̄rat ab ea an seruet cum viro castitatē dieb⁹ festi uis ieiunij ꝛ aliaꝝ vigiliaruꝫ ꝛ tp̄e impregnationis. vel eti ā̄m part⁹. Similiter an a ma rito exigat debitū diebus fe=stiuis. aut tēpore mēstrui vel impgnatōnis. vel tēpore par tus. an etiaꝫ aliter q̄ꝫ modus nature est vir eam cognouit. Et fm hoc ꝑcedat cū quali=bet. Circa tamē viciū luxurie cautius q̄ꝫ circa quodlibꝫ ali ud se regat ꝙ circūstātias ne cessarias non inutiles ꝛ curio sas inquirat. De quib⁹ scien duꝫ hic est fm Tho. Circūstā tiarū quedā sunt trahētes in aliud genus pctī: vt coire cū coniugata ꝛc. ꝛ has homo te netur confiteri. Quedā vero aggrauātes sunt in eadē spe cie: ꝛ eaꝝ quedā sunt non ag grauātes mortalit. sic scia et hmōi. ꝛ has nō tenet cōfiteri qꝛ sunt q̄si venialis. Quedā ꝟo sunt aggrauātes mortali ter. ꝛ has opꝫ cōfiteri: vt fura ri in sacro loco: fornicari i die festo. Unī ꝟsus. Aggrauat or do locus pctā scientia tēpus. Lucta pusilla met⁹ culpe ge=nus ꝛ status altus. Conditio numerus etas ꝛ scādala sex⁹ Iteꝫ q̄rat sacerdos a cōfitēte de alienis pctis q̄ sunt noueꝫ ꝟ. Jussio ꝯsiliū cōsensus pal=po recursus. Participās mu tus nō obstās nō manifestās Jussio. i. si ꝑcipit facere ma=lū: licet sol⁹ nō iterest vl' ꝯsulu it alteri sine cui⁹ ꝯsilio non fe cisset tale factū vl' ꝯsensit faci entib⁹ malū. vel ip̄is adulat⁹ ē laudādo eoꝝ factū. Uel qꝛ malefactores habuerīt ad euꝫ recursuꝫ. vl' ip̄is participauit in maleficio. vl' tacuit nō icre pādo eos vel non deferendo superiori: vel nō resistebat cū posset. vel tenetur ex officio vel non manifestauit cum de buit manifestare.

De casibus ad papaꝫ per=tinentibus.

Onēdi sunt

p etiā hic casus ad solū papā ptinētes. Primus est de eo q̄ verberat clericum ordinatū si est lesio enormis cū effusiōe sanguis atroci. xvij. q. iiij. Si qs suadente dyabolo. Scōs est de eo qui incēdit vel frangit ecclīam. et talis anteq̄ denūciat pōt absolui ab epō. s postdenūciationē p solū papā. de sen. excō c. conq̄sti. Et idē de quolibet incēdiario postq̄ publice excōicatus est. de sen. excō. ca. tua. Tertiꝰ qn̄ papa solꝰ aliquē noiat vel noiatim excōmunicat. tūc solꝰ papa absoluit eū. de sen. excō. c. significasti. Quartꝰ. falsariꝰ litterarū pape. vel eis vtēs sciēter: vt ptz de falsarijs. c. dura. Quintus q̄ insequtur cardinalez de penis. c. felicis. li. vj. Sextus. qui grauat iudicē spūalē in psona vel in bonis vel dat licentiam grauandi pp̄ter h̄ q̄ sentētiā excōicatōnis tulit. de sen. excō. q̄cunq̄ lib. vj. Septimꝰ si qs corpꝰ defuncti scinderet vel coq̄ret p ossibꝰ trāsferendis De h̄ habet in quadā extrauagāti Bonifacij pape octaui q̄ incipit. Detestāte. Octauus. si qs inq̄sitor hereticorū odio vel grā: amore vel lucro ꝯ iusticiā vel cōscientiam omisit ꝯ quēpiā pcedere. vt de hereticis. multoꝝ. in fine. in cle. Nonꝰ si religiosus absq̄ licentia sui pp̄rij sacerdotis solēnizaret matrimoniū. aut ministraret eucharistie ⁊ vnctionis sacra. Silr etiā excoicati sunt religiosi q̄ excoicatos a canone absoluūt in casibus nō ꝯcessis vel ꝯtra statuta puincialia vel synodalia. vel a pena ⁊ a culpa. Decimꝰ si qs insequitur epm̄ de penis. Si quis li. vj. Undecimꝰ si qui religiosi inducūt aliquē ad vouēdū iurādū vel pmittendū apd̄ eos eligere sepulturā: vel vt iam electā vlteriꝰ nō imutet. de penis. cupiētes in cle. Duodecimꝰ. de his q̄ sacerdotē cogūt celebrare in loco interdicto. vel ad audiādum excoicatos vocāt vel interdictos. vel phibent ne moniti exeāt. de sē. excō. grauis in cle. Tredecimꝰ qui saracenis arma ad expugnādū xp̄ianos deferūt. vel ꝯsiliū vel auxiliū dant in dispendiū terre sctē. de iudeis. Ita quoꝝ̄dā.

Casus episcopales nūc sequūtur.

Asus vero

c epi qui notant p Jo. an. in. iij. glo.

si eps.de pe.ꝛ re.li.vj.sūt isti.
Prim⁹ absoluere excoicatos
maiori excoicatione. vt d͛ sē.
excō.nup. Scdus.imponere
penitentias blasphemātibus
nomē dei ꝛ sctōꝝ ei⁹. de cleri
cis maledicis c.ij. Terti⁹ ab=
soluere sacrilegos.de sacrile
giis.c.ij. Quart⁹.cōmutatio
quorūlibet votoꝝ.de voto ꝛ
voti redēptiōe.c.j.Excipitur
tū votū terre sctē. Quit⁹ de=
positio male ablatoꝝ icerto=
rū vel etiā certoꝝ qū nō exi=
stunt isti qbus facienda ē re=
stitutio.de iudeis.cū sit.Sex
tus. penitentiā iponere illis
q̄ matrimoniū clādestine con
traxerūt. vel ꝯ interdictū ec/
clesie.vt de matrimonio ꝯtra
īterdictū ecclīe ꝯtracto.i cle.
c.j.ꝛ vlti. Solēt etiā reseruari
epis penitētie oim publicano
rum ꝛ opp̄ssoꝝ pueroꝝ ex ꝓ
posito vel casu. Itē homicidi
um vel falsū testimoniū.falsa
rij instrumētoꝝ. Itē piurus.
icest⁹.corruptor monialiū.vl'
coeūtes cū brutis.ꝛ his simi=
lis.Et breuit͛ intelligas ꝙ q̄t=
tuor sūt casus de iure episco
pales.ꝓut determīat bñdict⁹
xj. Prim⁹ est.occisor clerici.
ꝓpter qd̄ incurrit irregulari=
tatē. Vñ epus pōt absoluere
clericū ab homicidio:ꝫ nō ab
irregularitate.vel pōt absol=
uere clericū a pctō q᷑ celebra
uit in ecclīa iterdicta: ꝫ nō p̄t
absoluere ab irregularitate i
de ꝯcta. Scd9 de incēdiarijs
qd̄ tū itellige āteq̄ sint publi=
cati.Terti⁹.vbi ē idicēda so=
lēnis pnia. Quart⁹ vbi q̄s i=
currit maiorē excoicationem
Idē aūt papa declarat q̄nq͛
casus eē epales de ꝯsuetudie
approbatos. Prim⁹ ē homi=
cidij volūtarij. Scd9 falsarij.
Terti⁹ violatorꝫ ecclīastice li
bratꝫ. Quart⁹ violatorꝫ ecclī
astice emunitatꝫ. Quit⁹ sor=
tilegi ꝛ diuatoꝝ. vt.xxvj.q.j
c.j.ꝛ icipit sua bulla i q̄ p̄dicta
declarat. Int͛ cūctas ꝛ reno=
uata est iteꝝ ꝑ ꝯciliū vienēse
in cle.dudū de sepulturꝫ. Vl=
tra aūthos casus pñt epi re=
seruare sibi alios ꝓut videbit͛
eis expedire. Sed vt oīs tol
lat͛ ābiguitas ponā cas⁹ tā d͛
iure ꝙ de ꝯsuetudie ad epm
ꝑtinētes, vt sunt isti homici=
diū.sacrilegiū. icest⁹. filioꝝ
opp̄ssio.coit⁹ cū moniali. Itē
mulier coiēs cū religioso vel
sacerdote. Itē vulnerās pa=
trē vel matrē. Itē deflorans
virginē vi opp̄ssam. Itē bap
tizans ꝓpriā filiā sine necessi
tate.vel teneus eā ad ꝯfirma
tionē. Item fractor voti sim=
plicis. Itē ꝯbēs votū simplex
castitatis. Item intrans re=

ligionē inita vxore post copulā carnis. Itē hereticā prauitatē tenēs quo ad pctm̄ tm̄. Silr symoniac⁹ quo ad pctm̄ tm̄: qꝛ irregularitas hm̄oi ptinet ad papā. Itē celebrans corā excōicatꝭ solēniter in ecclesia q̄ ad pctm̄ tm̄. ꝟ quo ad irregularitatē ptinet ad papā. Itē p̄mot⁹ p saltū ad sacros ordines. Itē ordinat⁹ ab alieno epō sine licentia proprij. Itē luxuriās i ecclia ɔsecrata Itē coiens cū iudea vł pagana. Itē ɔcipiēs a nō viro suo quē vir credendo filiū suum ɔstituit eū in heredē in p̄iudiciū alioꝝ. Itē pcurās aborsum vel sterilitatē in se vel in alio. Itē ɔhens spōsalia pter matrimoniū cuȝ aliq̄ marito interposito ɔcto. Itē scienter celebrās in ecclia iterdicta q̄ ad absolutionē pcti. sed q̄ ad irregularitatē ad papā. Itez sortileg⁹. incātator. necromātic⁹. experimētator. Itē scienter excōicatos ⁊ manifestos interdictos: vel etiā vsurarios sepeliēs. Item clādestine matrimoniū ɔhens. Itē blasphem⁹ dei ⁊ sctōꝝ. Itē incendiarius. Itē piur⁹. sodomita adulter. Itē fornicās cū filia quā baptizauit vel ad ɔfirmationē tenuit. vel audiuit ɔfessionē ei⁹. Itē celebrās in altari nō ɔsecrato. Itē celebrans sine sacris indumētꝭ. vel omittens aliquod idumētoꝝ: vt stollā vel manipulū. Itē celebrans nō ieiunus. Hec aūt penitentie ponūtur taxate īferius particulatim. Alij vero casus pter istos sūt de auctoritate plebanoꝝ.

De satisfactione q̄ est tertia pars penitētie.

e
Et autem

satisfactio ſm beatū Tho. sup. iiij di. xv. q. j. ar. iij. iniurie illate recōpēsatio ſm iusticie equalitatē vel q̄titatez Et intellige eq̄litate ꝓporcionis ⁊ nō q̄titatꝭ. Silr Anß. in lib. Cur de⁹ hō diffinit satisfactionē dicēs. Satisfactio est deo debitū ꝑut est honorem impēdere. s. rōne culpe commisse. Et iste diffinitiōes sunt satisfactionis ꝑut est medicina p̄teritoꝝ pctōꝝ ⁊ ꝓseruatio futuroꝝ. ꝟ ꝑut est ꝓseruatio a culpa diffinit sic ſm Augustinū. Satisfactio ē causas abscidere pctōꝝ ⁊ eoꝝ suggestionib⁹ aditū nō indulgere. Circa qđ sciēdū qꝛ ſm Bonauentu. vbi s̄ sine charitate nō posset se hō preparare ad habendā charitatē ⁊ faciēdā satisfactionē. ex q̄ impossibi=

le ē sine ea deo placere ꝛ opa
ei⁹ acceptari a deo. ideo nec
satisfactio sine tali gr̄a est pos
sibilis. Itē ꝯsulendū est peni=
tentib⁹ ꝙ coꝝ penitentiā ip=
sis iniūctā sine mortali pctō
cōpleant: qꝛ al's de⁹ ab eis ex
igit penā. Nā satisfactio fctā
in pctō mortali ꝛ si soluit pe=
nam debitā. nō tn̄ meret gra=
tiā vt dicit doctor subtilis vbi
supra. q. j. scdo pncipali arg.
iiij. Sꝫ si q̄ras vtrū hō pa
gēs pniaꝫ in pctō mortali ite
rū facta ꝯfessione de illo pec=
cato mortali dꝫ pagere de no
uo vel denuo istā pniam iam
pactā. vel an reuiuiscat ꝛ va=
lere icipiat illa pnia sic pacta
in pctō mortali. ex q̄ iaꝫ post
ꝯfessionē s. dam erit in chari=
tate ꝛ gr̄a. In h̄ sūt doctores
diuersi. Nā sctūs Tho. pma
facie dicit ꝙ nō viuificantur.
nec valēt ad satisfactionē il=
loꝝ pctōꝝ p q̄b⁹ agūtur. nec
etiā ad meritū vite etne. Dic
tn̄ ꝙ satisfactiones ille q̄ reli/
quūt post se effectū postq̄ ac
tus trāsit nō opꝫ ꝙ reiterent
vt ieiuniū dimittit post se de
bilitationē corporis. Elemo=
sina relinq̄t post se diminuti=
onē sbstātie. Ille vo q̄ nō re=
linquūt post se effectū opꝫ vt
reiterent. vt est orō. Ex his
pꝫ ꝙ q̄ ieiunāt p pctis existē

tes in mortali pctō nō debēt
vltra ieiunare vel elemosynā
dare si q̄ orāt in pctō existen
tes tenent repetere horas et
supplere eas. Et istā opinio=
neꝫ approbāt doctores. Do=
ctor tn̄ subtilis fauorizat pec
catorib⁹ dicēs. ꝙ q̄ vere penitꝫ
ꝛ recipit satisfactionem cōdi=
gnā sibi ab ecclīa ipositā cla=
ue nō errāte q̄ntūcūqꝫ peccet
postea ꝛ recidiuet nūqꝫ tene
bitur nisi ad illā vnicā satisfa
ctiōeꝫ adimplēdā. Et si eā im
pleat in charitate meli⁹ est.
qꝛ nō tn̄ soluit penā: ſ etiam
meret gr̄am. Sꝫ si ipleat pe=
nitētiā volūtarie extra chari
tatē: soluit q̄dē penā. ſ nō me
ret gr̄am: qꝛ nō est satisfactio
recōsiliās neqꝫ placās. Vnd
subdit ꝙ si hō magnā parteꝫ
satisfactiōis adipleuit i mor/
tali pctō ꝛ postea iterū peni=
teat de pctō nouo nō est ite=
rato iponēda penitentia pro
pctō pmo de q̄ satisfecit. licet
extra charitatē. ſ tn̄ d nouis
pctis q̄ fuerūt causa ꝙ ista sa
tisfactio fuit mortua. Et hāc
determinationē seq̄tur Iohs
parisienſ ibidē. q. v. dicens ꝛ
dās hui⁹ dicti rōneꝫ satꝭ pul=
chram. Qꝛ ex quo extra cha
ritatē sufficit satisfactio iuolū
taria ad penitentiā pcti mul=
tomagꝭ satisfactio volūtaria

dz sufficere. Exẽplificat ipse. Si alicui offendẽti regẽ offẽ=se regis corrẽspõdeat ꝑcise fz legẽ man⁹ abscisio. si isti inuito absciderent man⁹ satis pa=titur. ꝛ intantũ sufficit regi ꝙ fz iusticiã nõ dz vlteriorẽ penam exigere. et tñ nõ recipit eũ in grãz vel amiciciã. Multo aũt magis sufficeret ꝓ punitione culpe si aliqs sibi de=bitã penã infligeret. licet non esset in grã vel amicicia illi⁹ iudicis offensi. Ex q̃ sequit ꝙ si talis ꝓpter nouũ pctm̃ dã=naret anteq̃ cõpleuisset totã penitentiã sibi impositã puniret in inferno tẽporaliter: pena sibi corrẽspõdẽte q̃ nõ fu=it hic soluta. ꝛ post tẽp⁹ ali=quod nõ puniret ampli⁹ tali pena: sicut dicim⁹ de veniali: q: moriẽs in veniali simul cũ mortali nõ puniret eternalit ꝓ veniali: ſ tẽporalit. ꝓ mortali ṽo eternalit. Hec doctor subtilis. Sũt aũt tria opa sa=tisfactoria. s. elemosyna. ieiu=nium. ꝛ orõ. Per ieiuniũ in=telligũtur oia carnẽ affligen=tia. vt sũt maceratiões. affli=ctiones. flagellatiões ꝛ pere=grinationes. Per elemosynã oia opa misericordie corpo=ralia. ꝑ orõnẽ oia opa spũa=lia mĩscordie. per ieiunia hõ reuocat a ꝯcupiscẽtia carnis per elemosynã a ꝯcupiscẽtia oculorum ꝛ per orationem a superbia vite. per ieiuniũ or=dinatur homo ad seipm̃. per elemosynaz ad proximum. ꝛ per orationez ad deum. Per ieiuniũ fit satisfactio de bõis corporalib⁹. per elemosynaz de bonis tẽporalib⁹. et ꝑ orõnem de spũalib⁹. Licet autez singula istoꝝ cũ singulis pec=catis appropriẽtur ꝓpter cõ=uenientiã. tñ qõlibet illoꝝ ꝓ quolibz pctõ satisfacere põt fm̃ Tho. Dicit eñ doctor subtilis. q. j. scd̃o ꝑncipali arg. xxx. ꝙ talis correspondentia nec ẽ de ꝯgruo: nec de neces=sitate in singulis casib⁹ sicut ptz in paupib⁹. Nec paupi ẽ ꝯgruũ nec necessariũ iunge=re aliqd istoꝝ si est insufficiẽs ad ea. vt si est paup qui nutri=tur labore ꝛ q̃ die nõ laborat caret victu. ꝛ si ieiunaret ipo=tens redderet ad laborẽ. nec orationi vacare põt labore las=sat⁹. vel a fortiori. nec elemo=synis. isti iniũgẽdũ est vt istũ laborẽ subeat in remissionez pctõꝝ itẽdẽs illũ ad hũc finẽ referre saltẽ quõsq3 occur=rat sibi oportunitas aliquam aliã satisfactionẽ soluẽdi. Ex h dicto habes ꝙ hõ pctõr li=bẽter sustinẽs defect⁹ tpales ꝛ labores a deo in eũ ꝑmissos

vel tribulationes satisfacit ꝑ illa ꝑ pctis. ex q̄ eis cōsentit: ⁊ aliter satisfacere vel penitere nō pt. Ita dicit Tho. vbi s̄ di.xv.q.iiij.ar.ij. Et h̄ etiam sepius esset p̄dicandū paupibus ⁊ defectuosis. ne deficerēt ⁊ desperarēt de pctis vidētes se impotentes ad pagendū pniam eis iniunctā. Similiter dines q̄ lapsus est pctō carnis si adeo delicat⁹ ē ꝙ nō velit ieiunare nec macerationē carnis subire. vł p̄sumptio est ꝙ si sibi iponeret abijceret eā ⁊ ita iam nouo pctō peccaret iudicand⁹ est ad orōnem vel elemosynā: ⁊ imponēdū est ei qd̄ libenter accipit. ⁊ qd̄ credit pseuerant⁹ adiplere. imo si nullā vellet accipe penitentiā ⁊ haberet displicētiā de pctō ⁊ firmū ꝑpositū non peccādi vel abstinēdi. nō est remittend⁹ vacu⁹ s̄ absoluēdus: ne cadat in desperatōez s̄ iniungēda est pnia ei q̄ est ꝑ pctis illis iponēda: ⁊ ꝙ eā in se vel in equalēte studeat adimplere. alioqn soluet ad plenum in purgatorio. Hec sententia satis ꝯsonat dicto xp̄i. Math.xij. ⁊ Isa.xlij. vbi dic. Arūdinē q̄ssatā nō ꝯstringet: ⁊ lignū fumigās nō extiguet Arūdo q̄ssata est pctōr q̄ssatus tentationib⁹ ⁊ pctis. ⁊ lignū fumigās est lignū nimis humidū: tn̄ habens aliqd̄ de igne charitatis. hoc extinguit per duriciā sacerdotis: s̄ cum ad aliqd̄ minus difficile obligatur tūc nō extinguit s̄ dicatur sibi ꝙ oportet eū hic vel ibi penā ꝑsoluere. ⁊ ꝙ faciat tantā penitentiā q̄tā hic debet ꝑ pctis reddere. al's acrior alibi ab eo exigetur. Hec Scotus. Dicit Pe de tharā. di.xv. et Tho. ibidē. q.iij. ꝙ alter pro altero pōt satisfacere si est in charitate quādo ille cui iniuncta est penitentia eā explere cōmode non pōt. ⁊ hoc q̄tum ad absolutionē debiti: s̄ q̄tum ad excisionē causarū p̄cedentiū: ⁊ inq̄tū penitentia est medicina pro pctis vnus nō pōt satisfacere pro altero. Dicit tamen Thomas ꝙ nullus debet ꝑmittere satisfacere per aliū: nisi appareat defect⁹ corporalis vł spūalis. ꝑ quē non sit ꝑmpt⁹ ad portādū on⁹ pnie. Dicēdū ē s̄ his q̄ satisfactionē ꝑ se alijs iponūt. ꝙ si ābo negligentes fuerit ambo punictur vn⁹ ꝑ peccato proprio. alter ꝑ obmissa satisfactione ad quam se obligauit

De penitencijs iniungendis secundū canones.

Estat nūc

r de penitētijs iniū
gendis ſm cano=
nes taxatis. Circa qđ ṗncipa
liter ē vidēdū ꝙ licꝫ pñie ſint
arbitrarie vt diceť infra. tñ in
publicis pctis ſeruande ſunt
taxate ꝑ canones licꝫ debeat
haberi reſpect⁹ ad circūſtan=
tias criminis ⁊ ad quātitateꝫ
⁊ qualitatē ꝑſone: dignitateꝫ
officiū: paupꝑtatē: debilitateꝫ:
⁊c. Ut tamē nō ignorem⁹ pe
nitētias taxatas cū tp̄s icur=
rerit iponēdas: notande ſunt
alique regule q̄ canones pe=
nitētiales ab alijs appellanť.
Prim⁹ canon ꝙ ꝓ quolibet
mortali pctō pnia ſeptē āno=
rum eſt iniungēda. vt. xxxiij.
q. ij. h ip̄m. ⁊. c. ſeq̄nti. ⁊. xxij.
q. j. c. ṗdicādū. i glo. ⁊. lxxxij.
diſt. ṗſbiter. Et rō eſt qꝛ ſic ꝑ
pctm̄ mortale ſeptiformē gra
tiā ſpūſſcti amiſimus. ſic etiā
eas ꝑ ſeptē ānos requiram⁹.
Hoc tamē verꝫ eſt ꝓ publico
⁊ graui pctō ꝑēſatis circūſtā=
tijs. Secūdus ſi preſbiter fue
rit publicus fornicator deceꝫ
annis peniteat icluſus: ſacco
indutus trib⁹ menſib⁹ ꝯtinu=
is a veſpera ad veſperā pane
⁊ aqua vtať: exceptis diebus
dñicis ⁊ feſtiuis. q̇bus annis
expletis ṗt eū ep̄s ad ꝯſtinuꝫ
reuocare ſtatū de quo multū
habeť. lxxxij. di. c. ṗſbiter. qđ
nō ſcripſi ꝓpť tediū ep̄orum
q̄ in hoc ſunt remiſſi ⁊ potius
ad penā ꝓni. Terti⁹. ſacdos
cognoſcens filiā ſpūalez. ſcilꝫ
quā baptizauit vľ ꝯfeſſioneꝫ
audiuit: duodecim annis pe=
niteat. ep̄us vo. xv. annis pe
niteat. Mulier vo ſi ē ſoluta
tradenda eſt religioni rebus
ſuis pauperib⁹ erogatis. xxx
q. j. Si quis ſacerdos. Et ſic
ptꝫ vt dicit gloſa in capitulo
ṗdicto ꝙ magis peccat ſacer
dos cognoſcēs filiam ſpūalē
q̄ alterius vxorem: qꝛ ꝑ hoc
imponitur penitentia. xij. an
norum. Quartus ſi quis cō=
tra naturā peccat: ſi cleric⁹ ē
deponiť vel ad religionem re
cluditur. ſi laicus excōmuni=
catur donec peniteat. Peni=
tētia aūt ſua eſt ſeptē annoꝝ
Et idē eſt ꝓ inceſtu. xxxiij. q.
ij. hoc ip̄m. ⁊. c. ſeq̄nti. Quit⁹
ſacerdos q̄ itereſt clādeſtinis
nuptijs ſiue bannis trib⁹ an=
nis ſuſpēditur. de clādeſtina
deſpōſatiōe. Cum inhibitio.
c. j. Sext⁹. Si q̄s votum ſim=
plex violauerit ſcꝫ qꝛ promi=
ſit in ſecreto vxorē nō ducere
vel coram aliquibus ſocijs. ⁊
poſtea duxit: tribus ānis pe=
niteat. xxvij. di. ſi vir. Septi=
mus. ſi quis excōmunicatus

celebrat tribus annis feria se
cunda quarta ꝛ sexta a potu
als vino ꝛ a carnib⁹ debz ab
stinere.xj.q.iij.de illis. Octa
uus. Qui aliū iniuste accusat
ad mortē septem annis peni
teat si vitā pdiderit. Si vero
membꝛuz per tres annos pe=
niteat:vt de accusationibus
ca.accusasti. Nonus. Qui fi
liam suam spūalem vel com=
matrez cognoscit per septem
annos peniteat.xxx.q.iij.nō
oportet. Decimus. Si quis
desponsatam alij duxerit eaz
dimittat ꝛ.xl.diebus i pane ꝛ
aq̄ ieiunet ꝛ peniteat p.vij.se
quētes annos de spō. duorū
accepisti. Undecimus Qui
cognoscit duas cōmatres vel
sorores septem annis penite
at.xxx.q.iiij. Si pater. Duo=
decim⁹. Homicida volūtari⁹
sine spe restitutiōis deponaꝛ
ꝛ septē annis peniteat.l.dist.
muror. Si est casualis p quin
qꝫ annos peniteat.l.di. c.si q̄
ꝛ.c.si q̄s.ꝛ.c.eos. Et hec oīa
itelligas si potuit euadere ho
micidiū ꝛ nō euasit. Naz qui
se ꝛ suas res liberando fures
q̄ capi nō poterant occiderit:
penitētiā agere nō teneꝛ nisi
voluerit. Si tamen hoc facit
in necessitate euitabili: duos
annos peniteat di.l.de his .li
cet si ecī ieuitabilis i nullo ei

imputareꝛ.l.di. Quia te: qđ
tm̄ est verū quo ad peccatū: ꝫ
quo ad cantelā ꝛ innocentiā
suā eccle ōndēdā bonū ē pe=
nitere de homicidio. c.ij.§.si.
xxxiij.q.ij. In lectū.xxxiij.q
iij.excōicatoꝝ. Si q̄s tm̄ i stul
ticia vł īfirmitate vł furiosita
tate occidit:nō ipuraꝛ ei.iij.q
ix. Judicas.xv.q.j.aliq̄s.ꝛ.c.
illa.ꝛ.c.si q̄s. Si aūt cā disci=
pline sic mgr̄ scolariū incaute
occidit iputaꝛ ei ꝛ deponitur
si ē sacerdos. de homicidio p̄
sbiteroꝝ.xv.q.v. si q̄s nō ira
tus. Sz ꝛ q̄s ligatū latroncin
interficit deponiꝛ.de homici=
dio suscepim⁹. Tredecimus.
Matrē occidēs decē annos
peniteat fm formā satis aspe
ram q̄ poniꝛ.xxxiij.q.ij.lato=
rem vbi dꝛ qꝫ pmo āno ecclīā
non intret ꝫ ante fores eccle
oret. Post ānū ꝯo itret eccle
siā stās inter audiētes. ꝛ non
cōicet nisi completo termino
oblatiōes eius nō volūtarie
accipianꝛ nisi post septē ānos
Et per hos decem annos nō
ꝯmedat carnes:nec potū als
vinū bibat.exceptis dieb⁹ do
minicis ꝛ festiuis diebus a fe
sto pasche vsqꝫ ad festū pēthe
costes. Et nō vadat alicubi
nisi pedester feria scōa quar=
ta ꝛ sexta ieiunet: sed tm̄ non
separaꝛ ab vxore ꝑpter picu

lum adulterij. Decimusq̄rt⁹.
Uxoricida oib⁹ dieb⁹ q̄b⁹ pe
nitet non debet vti carnibus.
nec potu al's vino. nisi in pas
cha ⁊ natali domini. in pane
⁊ aqua ⁊ sale: vigilijs' oroni-
bus ⁊ elemosinis pniaz agat
arma non sumat. vxorem nō
ducat. balneo non vtatur. cō
niuiū letantiū nō intret. in ec
clesia post ostiū stet. nō cōmu
nicet in vita sed in morte tm̄:
vt ptz. xxxiij. q. ij. admonere.
Et intellige q̄ maior peniten
tia est vxoricide q̄ꝫ matricide
nō q: maius est pctm̄ vxorez
occidere q̄ꝫ matrē: sed quia p
niores sunt hoies ad occidē-
dū vxores q̄ꝫ matres: ⁊ iō vt
retrahant̄ grauior eis pena iiū
git. ar. xxiiij. q. j. Non affera-
mus. Decimusquint⁹. Jugu
lans volūtarie puer̄ suuz dic
Ray. q̄ talis dz i monasteriū
induci. si nō hz alios pueros
⁊ vxorē grauior ei dz imponi
pnia. s. septē annor̄. Cū autē
ex negligētia iugulant eū pa
rētes: ita q̄ ponūt eū in lectū
suū sanū. ⁊ postea inueniunt
eū mortuū trib⁹ ānis penite-
ant quor̄ vn⁹ ann⁹ est i pane
⁊ aq̄ oibus ferijs quartis sex
tis ⁊ sabbatis. alij duo ieiunā
do feriā quartā et' sabbatum
sed sextā in pane ⁊ aq̄. de his
q̄ occidūt filios. c. j. ⁊. ij. De-
cimus sext⁹. Periur⁹. xl. dies
ieiunādo in pane ⁊ aq̄ p septē
annos peniteat. vj. q. j. q̄cūq̄
Decimusseptim⁹ falsaz men-
surā habēs. xxx. dieb⁹ penite
at in pane ⁊ aqua. de emptōe
⁊ vēditiōe: vt mensure. Deci
musoctau⁹ q̄ deuotā vel mo-
nialē cognit. x. annis penite-
at: ⁊ ipa sil'r. xxvij. q. j. cap. de
filia. ⁊ ca. dūotā. Decimusno
nus. Presbiter cantās missaz
⁊ nō cōmunicās āno vno pe
nitere dz: ⁊ interim a celebra-
tōe misse cessabit. de ɔse. dist.
ij. relatū. Uigesimus. Sacer
dos q̄ laicū mortuū cū palla
altaris inuoluit decē annis ⁊
quinq̄ mēsibus peniteat. dya
conus vo triēnio et dimidio
siue sex mēsibus peniteat de
ɔse. di. j. nemo. Uigesimusp̄-
mus. Sacrileg⁹ violās ecclīā
septē annis peniteat. xij. q. ij.
de viro. Et pmo anno āte ci-
miteriū qd̄ violauit consistat
Scd̄o āno ante fores ecclīe.
Tertio āno i ecclīa. Et p hos
tres annos carnes nō come-
dat: ⁊ potū als vinū nō bibat
nisi i pascha ⁊ i natali dn̄i. nec
coīonē accipiat. Jn q̄rto āno
coīcabit: ⁊ tunc q̄nto et sexto
vsq̄ ad septimū ānū feria se-
cūda q̄rta ⁊ sexta a carnib⁹ ⁊
a potu abstineat. Uigesimus
scd̄s. Parētes frāgētes spon

falia filiorum per trieniū separent a coione et filij filiī si in culpa sunt.xxxj.q.iij.si q̄ parentes Uigesimustertius Qui ducit illā ad mīrimoniū quā prius polluit per adulteriū quinqꝫ ānis peniteat. xxxj. q. j. Si q̄ vidua Uigesimusquartus Blasphemās deꝫ per septē ebdomadas agere pniam secundum formā q̄ tradit de maledic.c.statuimus. Uigesimusquintus sacerdos denudās confessionē alicuius verbo vel facto vel signo etc.de quo infra dicetur:et habet de pe.di.vj.sacerdos. Uigesimussextus Periurus si liber est.xl. diebus per septē ānos in pane et aqua peniteat. Si seruus tribus annis xxij.q.v.qui cōpulsus. Uigesimusseptimus. Qui periurat in manus episcopi per tres ānos peniteat. Qui vero in manu cōsecrata vno anno peniteat. Qui vero coacte nesciēs eē tam graue peccatū tribus quadragesimis peniteat. Si sciens ē tribus annis quolibet anno q̄dragi ta dies.xxij.q.v.q̄ cōpulsus. Sed q̄ scienter iurat vel aliū iurare permittit quadragita diebus peniteat in pane et aq̄:et septē sequentes annos et similiter cōlocu sui.xxij.q.v. Si q̄s periurauerit.et c.si q̄s cōuictus. Uigesimusoctauus Discrepās a consuetudine metropolitane

ecclesie in horis canonicis septem mensibus cōmunione priuetur si ex cōtēptu hoc faciat dist.xij.c.de his. Uigesimusnonus. Sortilegus q̄dragīta diebus peniteat. de sortilegijs c.j.et c.ex tuarum. Qui āt aspicit astrolabium vno peniteat anno.ibidē. Trigesimus. Interfector presbiteri duodeciꝫ annis peniteat.vt.c.ij.de pe. et re. Trigesimusprimus. Incēdens domū totū damnū restituat.et tribus annis peniteat eodē ti.c.ij.et de iniurijs et dāno dato.c.si q̄s domū. Trigesimussecundus. Cōmunicans hereticum nesciēter annū peniteat scienter quinqꝫ ānis. Permittens autē hereticū cantare nescienter missam: q̄dragita diebus. Si autē in subuersionem fidei tanq̄ꝫ hereticus damnatur nisi decē annis peniteat. Si quis recesserit ab ecclesia ad hereticos fugiēs.xij annis peniteat secundum formā.xxiiij.q.j.Si q̄s dederit. Trigesimustertius: Qui nesciēter cognoscit duas sorores.vel matrē et filiā .vel amicā et neptem septē annis peniteat. Si sciēter perpetuo carebit coniugio. xxxiiij.q.vnica.si q̄s. Trigesimusquartus.cuꝫ bruto coiens plusq̄ꝫ septē ānis peniteat:et idē pro incestu.xxxiij.q. ij.hoc

ipm. ꝛ c. seq̄nti. Trigesimus q̄ntus. Patron⁹ res eccl'ie di lapidans vno āno peniteat. xvj. q. vij. fili⁹ Trigesimus sextus. Qui iurat pacē nō face re cū ꝓximo. vno anno peni teat ꝛ ad pacē redeat. xxij. q. iiij. q̄ sacro. Trigesimus septi mus. Bis baptizatus vel bis ꝯfirmat⁹ septē ānis peniteat q̄rtā ꝛ sextā feriā i pane ꝛ aq̄ ꝛ cogeť fieri regularis. de ꝯse. di. iiij. q̄ bis. ꝛ ca. dictū ē. Sūt plures alij casus q̄ apud nos nō currūt. Et iō de illis nihil posui. Hi aūt intelligēdi sunt de penitētia publica ꝛ ꝓ pctō publico. Circa qδ sciēdū ꝙ licet illa pnīa sit taxata a ca nonib⁹ ꝓ manifestis pctis ita ꝙ nullomō licet aliā iponere vel variare tū eps de his dis pensare pōt ex causa ratiōa bili inspectis circūstancijs ꝑso narū. vt dicit Leo papa. Pe nitudinis tpa ꝯstituēda sunt tuo iudicio fm ꝙ ꝓspexeris aīos ꝯfitentiū esse deuotos. xxvj. q. vij. Tpa. ꝛ c. si b'. Idē dicit Hyero. de pe. di. j. mēsu rā. Et iō dico de occultis pec catis q̄ ꝑtinēt ad simplices sa cerdotes ꝙ vbicūqꝫ iueniant taxatā pniam ꝑ canones nō mutent eā sine causa ita tū ꝙ nō ꝓdāt ꝑ eā pctōrē. fm hoc itellige illδ qδ cōiter dr. ꝟ ma le intelligiť ꝙ penitētie sūt ar bitrarie. de pe. ꝛ re. de⁹ qui. ꝛ. de sortilegijs. ca. ij. glo. ij. vbi dr ꝙ penitētie tps arbitrariū est. qδ intelligit glo. vltra illδ qδ iaꝫ ius taxat. ꝛ si ius taxa uit vnū annū pnīe ꝛ delictuꝫ exigit pl⁹ hoc est ad sacerdo tis arbitriū cōcessum. Idē dr de cle. excō. latores. Et dixi notāter ꝙ sine causa nō dꝫ ꝑ quēcūqꝫ sacdotē mutari pe nitētia taxata. qr ex cā pt bñ moderari ꝑ simplicē sacerdo tē q̄ dispēsare pt ꝯ canōes ta xātes talē pniam. vt de iudi cijs. At si clerici. in glo. super ꝟbo de adulterijs vt ibidem notāt doctores. Pro isto tū sciēdū ꝙ hodie multi sūpsert occasionē erroris ex isto dic to q̄ dr. penitētie sūt arbitra rie ꝛ fm arbitriū sacerdotis iponēde. Et iō ꝓ meliori isti⁹ dicti itelligētia aduertēdū ē ꝙ sicut dicit sctūs Tho. super iiij. di. xix. q. iij. ar. iiij. Si qs ꝓter motū ꝑncipalis agentis vti sua ptāte ꝑsumserit nō cō sequitur effectū fm Dyoni sium. ꝛ proptea talis ab ordi ne ꝛ officio diuino auerteret ꝛ culpā incurreret. Vbigrā si minister medici aliter adhibe ret medicinā egroto q̄̄ prece pit medic⁹ grauiter talis of fenderet medicū: ꝛ etiā egtū.

Et q₂ penitentie satisfactorie sunt medicine ꝓ pctis infligē de. Vñ sicut medicine in arte determinate nõ oib⁹ cõpetũt ꝫ variãde sunt ſm arbitrium medici nõ ꝓpriã voluntatez seqntis. ꝫ artez medicine. ita pene satisfactorie determinate in canone nõ cõpetũt omnib⁹. ꝫ variãde sunt ſm arbitriũ sacerdotis diuino instinctu regulatũ. Hec Tho. Vide ꝗ quicũq₃ iudicas ſm caput tuũ iniũgendo penitencias nõ taxatã debitis circũstãtijs. q₂ in magno periculo es decipiẽs te ⁊ ꝯfitentẽ si arbitraris aliter penitẽtiã ꝗ̃ spũs sctũs eã dictauit illi ꝯfitenti i ponendã. Vñ dic sctũs Tho di.xx.q.ij.ar.ij. ꝙ ꝗ̃litercunq₃ habeat se sacerdos vel diuertat se in officio sacroꝝ nihilo min⁹ pctõ₂ pmanet re⁹ ad ꝗ̃titatẽ eiusdẽ pene. Et iõ si eã hic nõ explet exigetur ab eo in purgatorio. Sacerdos tamen discret⁹ vt dicit idẽ penam iponẽs minorẽ etiaz ex industria plus ꝓdest ꝯfitenti ꝗ̃ nocet: q₂ forte a magnitudine pene posset a penitẽtia agenda impediri. q₂ diuinus amo₂ q̃ in eo incipit ⁊ paulatim ꝯfortaꝝ excitabit eũ post ea spõte ⁊ ꝓpa volũtate ad plura opa misericordie ꝗ̃ sacerdos iposuit. Sz circa hoc sit sacerdos caut⁹ vt tũc hoc faciat qñ p̃sumit de confitente vt hoc faciat. Videat ergo sacẽdos ⁊ caute ꝓspciat ꝙ vbicunq₃ pena a iure expressa ẽ nõ omittat eã imponere: nisi necessitas vel alia causa rationabilis aliõ suaderet vbi autem nõ est pena a iure imposita ⁊ exp̃ssa ibi arbitrio suo eã statuat ſm ꝙ viderit expedire. nã ex causa p̃t eã aggrauare vel mitigare. vt dic glo. de pe. di.j. mẽsurã. Ad idẽ facit Arch.l.di. de his. Sz forte q̃reres q̃d si nũq̃ arbitrat⁹ ẽ ⁊ minorẽ penã iponat ꝗ̃ debeat. nũq̃d ille ꝯfitens secur⁹ est: vel an residuũz exigeꝝ ab eo in purgatorio. Ad qõ rñdeo ſm glo. iij. de peni. dist.j. mensurã. ꝙ si est eius ordinarius iudex siue sacerdos parrochialis. ⁊ facit h̃ aĩo dispẽsãdi sufficit illa penitẽtia modica ad delendũ pctm̃. Si autem per errorẽ est imposita ⁊ tñ ab illo penitẽte credebaꝝ perit⁹ sufficit illa mino₂ penitentia ad pc.m̃ delendũ: dũ nõ penitẽs q̃ eã recipit maiorem suscipere est parat⁹ si sibi iponereꝝ. de pe. di.j. Quẽ penitet v̾. ꝫ qui. Si aũt credebat eũ iperitũ in culpa est penitẽs aut ꝯfitẽs: q₂ peritiorez

nõ reqsiuit. Et h ẽ cõtra illos
q̃ impetrãt licẽtiã ꝯfitẽdi ali=
bi a suis plebanis: ꝛ ꝯfitentur
imperitis sacerdotibꝰ vl' mo=
nachis ad hoc nõ electis nec
approbatis: ꝛ tales se decipi
unt. Nam dicit Augꝰ. de pe=
nitẽtia. Qui vult ꝯfiteri pctã
sua vt iueniat grãz q̃rat sacer
dotem sciẽtẽ ligare ꝛ soluere
ne cũ negligẽs circa se sit ne=
gligat ab illo q̃ eũ misericordi=
ter monet ꝛ petit ne ambo in
foueã cadant: qm̃ stultus er=
rare voluit. Et subdit. Qui ĝ
ꝯfiteri vult oĩno ꝯfiteat sacer
doti meliori quẽ iuenire põt
Audiat aũt vnusq̃sq ꝯfessor
taliter q̃lr sibi placuerit peni=
tentiã iponẽs q̃d sibi dicat ꝑ
btm̃ Hiero. ꝛ ponitur hec ṽ=
ba. xxiiij. q. j. nõ afferamꝰ vbi
dicit. Non afferamꝰ stateras
dolosas vbi appẽdamus qd
volumꝰ dicẽtes. h ĝue ẽ h le=
ue ẽ: s afferamꝰ diuinaz state
raz ex scripturis sctis tanq̃ȝ de
thesauris dñicis: ꝛ in illa q̃d sit
ĝuius attẽdamꝰ, hec Hiero.
Ex qbꝰ ṽbis vides q illepe=
nitẽtie q̃ iponũtur erronee ꝛ
alit q̃ȝ sint iposite ĩ iure dicun
tur dolose ꝛ temerarie. h ẽ qd
dicit Greg. de pe. di. v. falsas
pnias vbi dicit. Falsas peni=
tẽtias esse dicimꝰ q̃ nõ sm̃ au
ctoritatẽ sctõꝝ patrũ ꝑ q̃lita
te criminũ iponũtur. Vñ dic
glo. q si certa pena statuit. et
tamẽ minor imponit falsa est
penitẽtia nisi ex causa tẽpere
tur: vt dicit. xxvj. q. vij. Tem
pora: vbi dicit Leo papa. q
tẽpora penitẽtie habita mo=
deratõe cõstituẽda sunt iudi
cio sacerdotis ꝑut ꝯfessores
penitẽtiũ animos ꝑspexerint
esse deuotos. Hoc est qd con
cludunt doctores finaliter q
tñ ex causa. s. necessaria
penitẽtie codẽ modo quo di
ctũ est arbitrarie possunt di=
ci. s. cõsideratis circũstantijs
ꝑsonaꝝ: tẽpoꝝ: locoꝝ: et q̃tuȝ
qualitatũ criminis ꝛ aliorũȝ.
ꝑut dicit de pe. distin. v. Cõ=
sideret. Circunstantie autem
ille notant in illo ṽsu. Quis
quid. vbi. quibꝰ auxilijs. cur.
quomõ. quãdo. Hoc est dice
re q licet pro aliquo crimine
a iure taxat pnia septẽnis. si
tñ sacerdos videt ꝑsonã pau
perẽ debilẽ vl' nimis senẽ vel
nimis iuuenẽ vel multũ nobi
lẽ vl' locũ in quo morat sicut
castrũ vel curiã pncipis nõ es
se aptum ad pniam agendaȝ
sic a iure expssam. vl' videt tẽ
pus nõ esse cõueniẽs ꝓpt ni
mios labores tunc instantes
in his casibꝰ põt cõfessor mo
derare penitẽtiã in toto vl' in
parte ꝑut notat in glo. xxiij.

q. iiij. Si is. Et hoc intellige quãdo contritus sufficienter viderit peccatorē. Sed diceres. tñ Gregorius in omel. dicit. et ponit in ca. pdicto. Si is qui prelatus est dñico debitori culpas impune dimittit. nõ mediocriter pfecto offendit q̃ debita celestis regis et dñi sua psumptõne resoluit Simi. j. glo. xxvj. q. vij. hoc sit positum. dicit q nõ potest sacerdos totũ dimittere sine aliqua penitētia. Et idem de pe. di. j. c. mēsuram. et c. si peccatum et. xxvj. q. vij. Tēpera. et. xv. q vij. hi qui. Tu dic q omnia illa loquũtur de illo q̃ nõ ē ptrit⁹ sufficiēter vel de illo qui põt agere penitētiã cõmode. Talib⁹ enim sacerdos ex toto nõ põt dimittere et grauiter peccaret remittēs quia sic se oneraret peccatis alienis.

De restitutione ablatorum in satisfactione.

E quia vt dicit sctũs Tho. rest. tutõ male ablator li nõ sit satisfactio nec ps ei⁹. ē tamē pambulũ ad satisfactionē: qr nõ est aliud nisi cessare ab offensa. ido de ipsa aliqua subiungam. Sciendum aũt q homo nec deo satisfacere nec recõsiliari põt q̃ rem detinet alienã. Ideo ante oĩa qui alienũ recipit et detinet si vult digne penitere pmo debz oĩa illa restituere si pt. Si aũt nõ põt sufficit voluntas restituēdi, cũ tãta restitutione q̃tã possibilis est scdm cõditionē vtriusq ad arbitrium bonorum. Vñ nota q si q̃s aufert alicui famã intētione infamãdi eũ tenet ad restitutionem fame. dicẽdo se falsum dixisse si falsũ dixit. Si vo verum dixit et nõ seruauit modũ fraterne correctionis: dicat q h dixit nõ itēdēs ei⁹ bonũ. Itē ablationē virginitatis restituat ad arbitriũ bonorum. vel si ē pena statuta in ciuitate illam soluat. Similiter ad ablationē mēbri vl' puatõez vite alicui fiet restitutio scdm cõsuetudinē vel statutũ cõmunitatis vl' terre. Tenet etiã satisfacere pueris et vxori iterfecti. qr abstulit pueris patrē et vxori maritũ q̃ eos nutriebat. Vñ illud dãnum ide pueniens debet eis tũc restituere scdm statutũ. Et qr vt dicit doctor subtilis. xv. di. q. iij. Ex q̃ oĩa illa vix aliq̃s põt recõpēsare pdigne expediret sitr anie cuiuslibet homicide vt solueret p passionē volũtariã: vt. s. occideret p homicidio. Unde dicit q oportune puisum est in

multis cōmunitatib⁹ vbi est statutū lex talionis in causa homicidij nec seruatur vt lex mosayca sed vt euāgelica de qua Math. xxvi. Oēs q̄ acceperint gladiū gladio peribūt. Itē si aliq̄s aliū impedit de pbenda cōsequēda. si facit aīo ledendi ipm tenet̄ ad restitutionē. nō q̄tū valebat pbenda: q2 nondū eandē fuit cōsecutus: s̄ pēsatis cōditionibus vtriusq3 ad arbitrium bonoꝝ. Nā si fecit quia indign⁹ erat ille quē impediebat vel vt de meliori ꝓuideretur iuste fecit nec tenet̄ restituere. Non solū autem qui accipit sed etiā q̄ fauet accipienti tenet̄ ad restitutionē: vt illi q̄ nouēz pctis alienis ꝯsentiūt. Naz q̄ iuuat facere tenet̄ ad restitutionē toti⁹. Similit̄ q̄ cōsulit facere. ita q̄ sine eius cōsilio nō fuisset factū totum restituat. al's restituat q̄tum nocuit ꝑ se. Similiter adulator laudās raptorē quare ipse rapit. al's nō rapturus tenet̄ insolidū. i. in toto sicut principalis. Similiter participās i crimine furti vel rapine tenetur insolidū sicut pncipalis. Similiter participās in re furata vel rapta tenet̄ restituere eā τ etiā q̄ eā scienter emit vel recipit. Silr̄ q̄ videt furtū fieri τ tacet. cū ex officio teneatur reuelare tenet̄ ad restitutionē al's nō. Silr̄ q̄ nō ꝓhibet cū tamē teneat̄ ex officio Similiter q̄ scit rem vbi iacet τ nō vult reuelare. si tamē pncipal' satisfecit alij nō tenent̄ sm̄ Ray. τ s̄z Tho. ij. ij. q. lxij ar. v. Cū aūt spoliati ignorātur tūc distribuētur res in pios vsus ꝓ paupibus illius loci vbi rapina ē facta. vel ꝓ ecclesijs eiusdē loci: τ hoc si nō apparet heres suus: q2 si apparet illi fiet restitutio. Si etiam sit absens cui fieri debet restitutio debet ei trāsmitti si cōmode fieri pt. alioqui i loco tuto dz reponi et ꝯseruari ꝓ eo sm̄ Tho. vbi supra.

Cautele ex parte confitentis seruande.

p Rimo caueat confitens ne diuidat cōfessionem. vt puta dicēdo vnā partē pctōꝝ corā vno sacerdote: τ aliā coram alio. s̄ integraliter ꝯfiteatur oīa vni. ꝺ pe. di. v. c. j. Nā al's cōfessio esset falsa τ ficta. τ in ea nihil dimittit̄ Juxta illud. Larga dei pietas veniaz nō dimidiabit. Aut totū aut nihil ꝓpiciando dabit. Si tñ ꝯfitens q̄s corā vno sacerdote nō recordabat̄ aliq̄ pctā q̄

postea reducēs mēorie vadit ꝛ ꝯfitet corā alio: nō ē diuisio ꝯfessiōis: nec oportet vt reiteret cōfessionem p̄us factā: ſ dicat in generali ꝙ cum alia multa ſit cōfessus hoc fuit oblitus. Ita dicit sctūs Tho. in iiij. distin. xvij. q. xiiij. arg. iij. Multi āt idiscrete arguūt alios ꝙ tūc nec isti nec illi ꝯfitentur qḋ fieri oīno nō dꝫ Nam sic corā pluribꝰ confitentes ſi faciāt eo ꝓposito vt multiplicent eis intercessores ꝛ oratores ad deum: aut vt sic corā pluribꝰ ꝯfitētes eadē pctā maiorē ruborē habeāt cōmēdabiles sunt. Utile namqꝫ ē taliter ꝯfiteri pluribꝰ ꝓpter maiorē verecundiā habēdā q̄ ē maxia ps satisfactōis Et pōt esse tā frequēs ꝯfessio ꝙ etiā tota pena tolleret. Naꝫ dicit sctūs Tho. di. xviij. q. iij. arg. iij. ꝙ p absolutōem sacdotis nō solū culpa dimittit ſ etiā d illa pena q̄ in purgatorio deberet aliq̄d dimittit vt minꝰ in purgatorio puniatur absolutus decedens ante satisfactionē q̄ꝫ ſi ante absolutionē decederet ꝛ sic virtute passionis xp̄i sine preiudicio dīne iusticie de penis singulorum ꝓportionabiliter aliq̄d dimittitur. Et subdit. Non est incōueniens ſi p frequentē confessionē etiā tota pena tollatur: vt pctm̄ oīno maneat impunitū, p quo pena xp̄i satisfecit Hec sctūs Tho. vbi supra. arg. iiij. Utile ē etiā sic ꝯfiteri pluribus: quia quilibet cōfessor tenetur orare ꝓ suis cōfessis ꝛ eoꝝ memoriā i missa facere saltē generalē. Uerūtn̄ reprehēdendi sunt cōfitentes: qui nūc isti ista peccata postea alteri de nouo iterū cōmissa ꝯfitent Uecundātes priorē ꝯfessorē, p eo ꝙ iterum eadē p̄us ꝯfessa postea cōmiserint. Uñ inducendi sunt ne hoc faciāt: quia cōfessor nouit eoꝝ fragilitatem: vnde nō debet imputare. Secūdo caueat confitēs ne mentiat. ne scꝫ plꝰ dicat q̄ꝫ res se habet vel minus quia ſm sanctū Augustinuꝫ ꝛ sanctū Thomā ſi nō est peccator mentiēdo fit peccator. xxij. q. ij. Cū humilitatis causa. Et hoc multū arguit illos q̄ causa humilitatis vel se plꝰ fingunt vel causa hypocrisis minus dicūt. Tertio caueat confitens ne aliq̄d obmittat. Iꝫ dubitet illud esse pctm̄ mortale ſ dicat cōfessori totū q̄rendo an sit peccatū mortale alꝰ peccaret mortalit̄ obmittendo in tali dubitatiōe ꝯfiteri. Quarto caueat ne obmittat iterare confessionē ſi con-

fessus fuit sacerdoti q̄ eū ab=
soluere nō potuit. vel si potu
it nesciuit discernere. vel si cō
fessio nō fuit integra. vt q2 ta
cuit aliqd pctm̄ mortale. vel
neglexit aut oblitus est satis=
factionē iniunctā in peniten=
tia. Silr si cōfessus est sine cō
tritione. puta habendo ꝓpo
situ̅ in idem pctm̄ reuertendi
In his eni̅ casib9 tenet̄ reite=
rare ꝯfessionē s̄m Petru̅. Sz
an recidiuās tenet̄ ꝯfiteri pec
cata p̄ora. Tho in. iiij. di. xxij
q. iij. dicit q directe nō tenet̄
nec in generali: nec in speciali
s̄ bene indirecte. s. tanq̄ illud
sine quo sciri nō potest debi=
tus modus satisfactiōis. Unā
tenet̄ ꝯfiteri ꝛ notificare pctā
dimissa q̄tu̅ sufficit vt sciatur
q̄ satisfactio sit ei imponēda
vt si ipe freq̄nēter lapsuz car
nis passus ē ex aliq̄ occasiōe:
ita q occasio p satisfactionez
p̄scindat̄. ꝛ simili̅t de aliis pec
catis. Quito caueat ꝯfitens
ne ꝯfiteat̄ alieno sacerdoti. h̄
est nō ꝓp̄o. q2 alien9 nō p̄t eū
absoluere vel ligare. de. pe. ꝛ
re. Ois. Et de pe. di. vj. Pla=
cuit. Licz eni̅ oēs sacerdotes
claues ligādi atq3 soluēdi ac=
cipiāt in ordinatōe sua. nō tn̄
equaliter laxata est illa pote
stas ad quoslibet sacerdotes
Et illa potestas ita ꝯcessa eis
est ligata q̄tum ad exercitiū
ita q nō possunt eā exercere
nisi det̄ eis ptās iurisdictōnis
ordinaria vel delegata ab epi
scopo vl' a sede aplica s̄m Jo
hā. an. in cap. Ois. Potest ā
ꝓpri9 sacerdos q̄druppliciter
accipi. Uno mō p eo q̄ p̄est
parrochie. vt pleban9 q̄ habz
potestatē s̄ mō iferiori. Alio
modo q̄ p̄est modo superiori
ꝛ sic ep̄us est ꝓpri9 sacerdos
omni hoi sue dyocesis. ꝛ ime
diatus. vt in ca. cū ep̄s. de of.
or. li. vj. ꝛ in ca. vlti. de of. ar/
chi. s̄m Hosti. Uel q̄ p̄est mo
do principalissimo. vt papa.
Nā papa est ꝓpri9 sacerdos
oim̄ xp̄ianoꝝ. ꝛ hz plenitudi=
nē potestatis. de auct. ꝛ vsu
pal. ad honorē. ꝛ de foro com
pe. ca. vlt. ꝛ. ix. q. iij. Cūcta p
mūdū. Tertio ꝓp9 sacerdos
dr habens iurisdictionē dele=
gatā ab aliq̄ p̄dictoꝝ. vel a le
gato pape. de of. lega. capi. j.
Quarto habens iurisdictio=
nē a cōmuni ꝯcessione vel p/
missiōe iuris. Et sic ꝓprij sūt
illi q̄s epi ꝛ abbates exēpti eli
gunt in confessores. vt de pe.
ꝛ re. Ne p dilatione. Sic eti=
am in articulo mortis q̄libet ē
ꝓpri9 sacerdos illi quē audit
si ꝓpriū habere nō p̄ot. xxvj.
q. vj. Si presbiter. ꝛ ca. seq̄nti
Hoc etiā modo vagabundo=

rum hoim est qlibet ppri⁹ sacerdos ad quē deueniūt. Similit ppus sacerdos pegrinoꝝ est ad quēcūq; deueniūt Concordāt Jo.an. Innocē. Hosti. Frat iohānes heuric⁹ Johes de lignano. ꝺ pe. ꝛ re. Dis. Sciendū tū circa predicta ꝙ eps pōt cōmittere audientiā cōfessionis fratribus pdicatorib⁹ vel minorib⁹ per ipm electꝭ ꝛ pbatis: ꝫ illi non habent auctoritatē totalē sic plebani: nisi eis specialit committat. vt notat de sepulturꝭ. Dudū. in cle. Nec ɔfessus talibus tenet iterū ɔfiteri ppo sacerdoti vt qdā erronee putant. quoꝝ auctor fuit Johs de pollicratꝭ: quē reprobauit Johs vigesimussecund⁹ in qdam extrauaganti q incipit. Uas electionis. Sciēdum etiā circa pdicta ꝙ qs pōt cōfiteri alteri ꝙ ppzio sacerdoti in plib⁹ casib⁹. Prio si subditus scit ppum plebanū hereticū: aut sollicitatorem ad malū; aut fragilem ad pctm. aut ad reuelādū pronū. ꝛ generaliter vbicunq; ɔfitens pbabiliter timet sibi vel sacerdoti periculū. tūc eni dꝫ concurrere ad superiorē. ꝛ petere licentiā alteri ɔfitēdi. Hec Tho. i. iiij. di. xvij. Hosti. etiā enumerat octo casus. Prim⁹ est qñ propri⁹ sacdos ē oino indiscret⁹. de pe. di. vj. ca. iij. placuit. Sꝫ in h subdit⁹ dꝫ petere licentiā a sacerdote proprio. quā si non vult dare petat ab epo. Scdus qñ parrochian⁹ trāstulit domiciliū ad aliā parrochiā. Terti⁹ qñ qs est vagabundus. Quart⁹ qñ qs qrit domiciliū q le conferat. nec dū qetat⁹ ē aut limitat⁹ ad vnū locū. Quīt⁹ cuꝫ qs delīqt in aliena parrochia ꝛ cōmisit rapinā. tunc eni ibi punitur. de rap. c. j. Et h si est publicū. ita ꝙ p eo esset excōmunicat⁹ a plato ipsius loci. al's si esset occultū pōt absolui a ppo sacerdote vbicūq; furtū vel rapinā acceperit Sextus rōe studij: vt cū clerici accedūt de licētia platoruꝫ ad studiū. Septimus rpe necessitatꝭ: vt qꝛ ifirmat ad mortem: vel dꝫ intrare bellum vel mare. Octau⁹ si nō ponat spē in peritiā proprij sacerdotis. Sed hoc vltimū coiter nō tenetur. In talibus eni casibus vbi quis ɔfitetur alieno dꝫ ei iniūgi vt se psentet ppzio sacerdoti. nec ppzius sacerdos debet ei credere: ne diceret se esse absolutum ab aliqua excommunicatione: qꝛ tūc non tenet credere sine litteris absolutionis. Ego tamē cōsulo

fin Rich. in. iiij. di. xvij. q. i. ar iij. q sine causa multū necessaria vel legitima nō q̄rat quis aliū sacerdotē pter ppriū. sic multi ꝯsueuerūt facere dubitantes temere de vita pprio rum sacerdotū: ꝛ dicentes q non ꝯfitentur illi inebriato: ꝯ q̄runt alienū ꝯtra statutū ecclesie. Sed si alter discretior nō pōt haberi: vel ꝑlatus nō vult dare licentiā subdito cō fitendi pter se q̄d erit agēdū. Dicit Richar. q in tali casu propt' bonū obedientie facit magis subdit' vtilitatem aie sue ꝯfi. endo ppo sacerdoti minus bono dū tū sit sufficiēs q̄ ꝯfitendo alteri meliori. Et dico de minus bono: non de minus discreto: q2 ab semp q̄rend' esset min' discretus. qd nō ē verū: ꝯ semp q̄rēdus est magis discret' si pōt haberi. Nec excusaꝛ subditus idiscreto plebano ꝯfitens si eū male iudicat. q2 nō teneꝛ cecus cecum ducere ne ambo i foueā cadant. Et nota q i casu quo q̄s veniens de aliena parrochia caueat imperitiā proprij sacerdot' petens audiri ꝯfessionē suā p alienū plebanū: dicēs se habere licētiam a ppo sacerdote. nū q̄d teneꝛ ei credere ille quē petit pro audiēda ꝯfessione. Rūdeo q sic prout notauit Ioh. an. in glo. iiij. ca. i. de priuilegijs in cle. p quo allegauit. d pe. di. vj. Placuit. q2 nō ē immemor ꝯsumend' sue salut'. i. q. vij. Scimus. et de homicidio. significasti. Potest aūt hāc licentiā parrochialis dare etiā si nondū h3 ordinē sacerdotij aut eius vicarius vices suas gerens. vt dicit Io. an. in. v. glo. ibidem.

De cautelis fugiendis ex parte cōfessoris.

Primo caue at cōfessor ne suū parrochianū habentē casum epī nōdū; expeditū in q̄ ipē non pōt dispensare aliquo modo audeat ab soluere ad cautelā. sicut stulti q̄dam ꝯsueuerunt facere. q̄ nō ꝯfessores ꝯ deceptores potius appellādi sūt ꝛ ꝯfusores q̄ cū nō possunt absoluere in casib' epī dicūt parrochiano Ecce ego te absoluo ab isto pctō ad cautelā vt possis istꝭ diebus coicare: ne de te scandalū oriaꝛ si nō coicares isto festo pasche. Tu aūt post ista festa accedēs auctoritatē epī ꝯfiteberis de isto pctō. O nō sic impie nō sic ne decipias te ꝛ ip3. Sic eū facias ꝛ dicas. O bone fili. ego nō habeo in

isto casu auctoritatē. ergo accedas statim ad epm̄ vel eius auctoritatē habentē. nec te p̄us ꝓcures sacramēto eucharistie nisi fueris absolut⁹. Si eñ non posses accedere epm̄ ante ista festa nullomō accedas. Et si aliqui de te suspicabūtur dicētes. Iste nō gratis nō cōmunicauit istis festis vel si a te q̄rat vicin⁹ tu⁹: q̄re nō es cōmunicatus in isto festo. dicas ꝙ h̄ feci de ↄsilio sacerdotis mei: vl' ↄfessoris: vel quia habeo g̃ues inimicicias cū hostib⁹ q̄busdā quos non dum euasi. Et veruʒ dicit: q̄a hʒ inimicicias cū dyabolo: et eius laq̄os disrūpere τ ipʒ expugnare de corde suo: nec in hoc mētitur Non tamē dicat in hoc habeo inimicicias cuʒ quibusdā hoibus: sed cū quibusdā hostib⁹. nisi etiā haberet inimicicias cū hoib⁹. Sacerdos aūt hoc casu q̄n subditus ↄfiteť sibi totaliter iueniens casum epi iter alios audacter absoluat ab illis τ iniūgat pniam ꝓ illis que sunt de auctoritate sua. casum vero reseruatū remittat ad episcopū. Nō sicut q̄dam faciunt: q̄ postq̄ audiūt in confessione casum epi statim dicūt ↄfitēti Uade nō habeo tecū quicq̄ disponere nisi accedas ad episcopū. Et tales exponūt psonas hmōi magno ꝑiculo. q̄a sepe ↄtigit ꝙ tales obliti fuerunt de pctis prius confessis Uerūtñ si sacerdos iuenit cōfitentē excoicatū a iure vl' ab hoie. Uel si forte dicat ↄfitēs Bone pater ego semel ꝑcussi clericū ordīatū ex ira. vel sum in excōmunicatōe maiori: tūc statim sacerdos nō audiat eius ↄfessionē: nec absoluat eū ab aliq̄ etiam minimo pctō donec fuerit ꝑ supiorem a snia excoicatōis absolut⁹. τ se docuerit ꝑ lr̄as absolutū fm Tho. in. iiij. di. xviij. Secūdo caueat sacerdos ne aliquo mō reuelet vl' ꝓdat ↄfessionē signo nutu vel facto. ꝗ oino debʒ celare exterius sicut deus tegit interi⁹. Per h̄ eñ vt dicit Tho. in. iiij. disti. xxi. hoies mag attrahūtur τ simplici⁹ ↄfitenť. Si aūt ꝑiculū imineret τ h̄ solū sciret ꝑ ↄfessiōem: vt q̄z scit aliquē hereticū. sifr scit incēdiariū. nō ꝓpť h̄ oʒ reuelare eos sed potius monere oʒ tales vt desistāt. τ ꝑlato dicere ꝙ vigilet sup gregem sine omi reuelatiōe ↄfessionis. Si etiā sacerdos conpelleretē ad dicendū ꝑ episcopū talis hñ p̄t dicere. Reuerende pater ego nihil scio: intelligēdo vt hō q̄z scit vt de-

us. Non solū aūt caueat reue lare illa q̄ cadūt sub confessio ne sacramentali vt pctā. s̄ eti aʒ alia gesta ⁊ facta p q̄ possʒ q̄s dephēdi pctōr: imo etiā il la q̄ oino nō ptinēt ad ↄfessi= onē. Et idē dico si aliq̄ dicunt alicui nō p modū cōfessionis q: forte non sit absolutio nec pnie iniūctio: s̄ tamē sit sub specie ↄfessiōis. Nā in tali ca su licʒ nō claudat tale dictuʒ sigillo ↄfessionis sm Tho. in cōpendio. tñ talia oino sunt suāda ex honestate ac si i cō= fessione suscepta fuissent. sm Tho. in. iiij. di. xxi. Si aūt sa= cerdos scit peccatum pter cō fessionem potest illud dicere: sed non debet dicere q̄ sciat hoc ex ↄfessiōe ⁊ nihilominꝰ debet abstinere ab hoc q̄tuʒ pt ppt pnitatis ↄsuetudineʒ. Nā sacerdos pctā reuelās q̄ scit extra ↄfessioneʒ: ⁊ sepius hoc faciēs assuescit ex h̄ post ea etiaʒ reuelare ea q̄ sunt in ↄfessiōe sibi dicta. ideo habe= at linguā refrenatā dentibus ppter penā depositiōis et re= trusiōis i artū monasteriū ad agēdā pniaʒ. de pe. ⁊ re. Ois ⁊ ō pe. di. vj. Sacerdos. Qñ q̄ vis securꝰ esse cū opꝰ habes de aliquo pctō tibi ↄfesso req rere doctioreʒ aliquē sup ↄsi lio dādo nō dicas sic. Ecce q̄ dam psona ē mihi ↄfessa de ci uitate vel villa de hoc q̄d cō= sulitis cū ea facere: sed potiꝰ dimittas vt ipa sola consulat vl q̄rat auctoritatē. Qō si for te verer. dicas sic. Ecce q̄daʒ casus accidit sub hac forma. vel puenit ad me casus talis. q̄d ↄsulitis sup eo. Et lʒ essʒ de licētia ↄfitentis q̄ possit reue lari. vt dicit Tho. vbi supra. hoc tamē fiat sine scandalo ⁊ abstineat ab h̄ sacerdos q̄to magis potest vbi scandalum timet. Ille etiā cui reuelatur de licētia ↄfitētis tenetur illō seruare ⁊ celare sicut cōfessor principalis: nisi daret sibi li= centia a cōfitente q̄ ille abso= lute ac libere faciat ac si esset publice factū. Caueat aūt cō fessor ne sic reuelādo de licen tia cōfitētis dicat narrādo. di ctū est mihi in ↄfessione h̄ q̄a in nullo casu debʒ nec pt hoc facere q̄tūcūq; haberet licen tiā a cōfitēte: q: ista sola v̄ba includūt pctm̄ mortale: q: in cludunt reuelationeʒ huiꝰ vt cogniti eo mō q̄ nō licet reue lare sm Scotuʒ. Dicit tñ sub tilis doctor in. iiij. di. xxi. q. ij. q̄ ad celationē pcti in ↄfessio ne detecti tenet homo de le= ge nature. Iuxta illō. Nō fa= cias alijs ⁊c. Math. vij. Q: quisq; tenet cōseruare famā

alterius sicut ꝓpriã.sił̃r fideli tatem debet seruare quã pe= ne vult sibi seruari. Item de lege positiua que est. De ꝯfes sione aliqua null⁹ te tradẽ dꝫ Talis etiã dat occasionẽ ficte cõfitẽdi. Tertio caueat sacer dos ne audiat mulierẽ illã cũ qua peccauit.s.cõcubinã vel adulterã suã. Naꝫ lꝫ ẜm dñm archi.xxx.q.j.in.c.oẽs super glo.ij.talis sacerdos põt tali mulieri iniũgere pniam cum sit parrochiana ei⁹ ẜm Hug. q̃ hoc notat.iij.q.vij.cap.vlt. Quicq̃d tñ ẽ de hꝫ ego video aliõ.s.ꝙ clerici nõ debẽt suis cõcubinis pniam iniũgere. ẜ magis eas inducãt vt ab alijs pniam accipiãt:vt in glo.xxx iij.q.ij. Placuit. Et hoc totuꝫ est ꝓpt honestatẽ ẜꝫ Bartho lomeũ brixiẽ.ꝛ ꝓpt ordinem ẜm Hug. Quãtũ tñ est de iu= ris rigore si p̃sbiter dat peni= tentiã cõcubine sue ꝓ delicto cõmisso valebit penitẽtia ẜm archi.q̃ ita notat.xxxiij.q.ij. vbi hoc idẽ sentit. Laurẽtius polonus dicẽs cũ glo.xxx.q. j.oẽs.ꝙ p̃sbiter orietal' sic ru= ten⁹ vel grec⁹ nõ audit pecca ta sue vxoris.qꝛ nec ipa libe/ re ꝯfitetur si adulteriuꝫ cõmi sit. Ergo in oibus istis meli⁹ ẽ ꝑsonas hmõi remittẽ ad su ꝑiores.ꝛ ego miror de tãtis i hoc magnã difficultatẽ faciẽ= tib⁹ an p̃sbit' possꝫ audire sue cõcubine ꝯfessionẽ. Ego aũt video ꝙ iste casus ẽ epalis vt dictũ ẽ supra de casib⁹ epali= bus. Quarto caueat sacer= dos ne existẽs in crimĩe audi at ꝯfessiones alioꝝ naꝫ talis grauiter peccat.nã sacerdos bñ docẽdo pplm ꝛ male viuẽ do instruit deũ quõ eũ dbeat ꝯdẽpnare.xl.di.c.multi. ꝛ de pe.di.vj.qui vult. ℣.sacerdos vbi dicit Aug. Sacerdos cui ois offerẽ pctõꝝ:ante quẽ sta tuitur ois lãgoꝛ in nullo coꝝ sit iudicãdus q̃ in alio ẽ iudi= care ꝓ̃ptus. Ubi dicit glo. ꝙ peccat sacerdos in crimine iniũgẽs pniam ꝛ veruꝫ est:vt iij.q.vij. Itẽ in euãgelio. vbi dicit glo.ꝙ si in necessitate su us parrochianus petat ab eo pniam ꝯteraẽ ipe sacerdos et statim iniungere põt vt dicit glo. Qñ ergo tu simplex sic ꝛ ego legis auctoritates ꝙ nõ soli sancti existentes soluunt peccatores:ẜ etiã mali qñq3 iudicabant aliorum excessus ꝛ peccata sicut saul cũ a dño esset reprobatus pplm dei iu dicabat:ꝛ ei⁹ iudiciũ vniuer= sus populus expectabat. Itẽ dauid cũ esset adulter et ho= micida iterrogat⁹ a ꝓpha sen tentiã in diuitẽ dedit q̃ ouem

paupis rapuit dicens. Filius mortis est vir q fecit h.ij. Regū.xij. Itē salomō cū amore mulierculaꝝ deos gentiliuꝫ coleret. tū vniuersa plebs israelitica ad eius iudiciū ꝯfluebat. Sic ꝛ achab ꝗuis coleret baal. tū decē trib⁹ iudicabat.iij. Regū.xxij. Nō te decipias qlqꝫ ista legens. qꝛ nihilomin⁹ grauiꝰ peccas. licet absolutio quā facis in subditos teneat apō deū ꝗtum ex officio nō ex iuris merito. qa vtiqꝫ meli⁹ faceres si ex vtroqꝫ absolueres: qꝛ tibi meriti grām merereris. ꝛ ꝯfitenti veniā adaugeres. Quito caueat sacerdos ne audiat sacerdotē sine licentia speciali vel generali epi sui: nisi eps sciret vel approbaret tacite vel expresse. Et hoc est ꝯtra mltos plebanos quoꝝ vnusqlqꝫ audit aliū. ꝛ presertim in casibus fornicationū q sunt casus episcopales vt multotiēs clamaui ꝛ adhuc clamo more lupi ī celū ꝛ terrā ꝙ isti decipiūt se.

Sexto caueat cōfessor ne ꝯfitentē q nō vult vel nō pōt sufferre on⁹ penitētie remittat a se vacuū. Caueat etiam ne exigat iuramētū a ꝯfitente de pctō illo de quo ꝯfessus est ampli⁹ nō faciēdi neqꝫ cōmittendi. hoc eñ repprobat xj.q.iij. vbi glo.ij. dicit ꝙ ab hereticis reuertētib⁹. ꝛ ab incēdiarijs. vel in horrēdis criminib⁹ silib⁹ tñ iuramētum exigeꝭ vt iuret ꝯfitens de cetero se nūꝗ simile cōmissurū Et expsse ꝓhibet glo. ibidem hoc nō fieri in quolibꝫ peccato mortali. Ego tñ cōperi qsdam sciolos apud se a mulieribus cōiugatis extorsisse iuramenta sup fornicationē de cetero nō faciendā ꝗtū periculi sit qlibet aduertere pōt. Qñ ḡ venit ad te hō qui non vult subire onus penitētie dicas. sibi iuxta tenorē ca. ꝙ qdem. de pe. ꝛ re. Qđ si ꝯfiteꝭ ꝭ se dicꝭ abstinere nō posse nihilomin⁹ ei⁹ cōfessionē audias: ꝛ dicas ei ꝙ nō ē v̄a pñtalis: ꝭ ꝙ disponat se ꝗto ci⁹ pōt ad ꝓpositū abstinēdi pctis hmōi. Cū aūt hꝫ ꝓpositū abstinēdi a pctis ꝭ nō vult subire on⁹ pnīe tā magnū sicꝭ sua pctā reqrūt. dicēdū est ei Charissime fili tu debuisti ꝓ istis pctis pñiam agere tantā vl tantā. ꝭ ex q nō vis sufferre eā scias ꝙ exigeꝭ a te ī purgatorio ꝛ nihilomin⁹ ex q habes ꝯtritōem ego te absoluā. In hꝭ eñ casu meli⁹ ē de mīa facērōem ꝗ de iusticia. si tñ eēt suspect⁹ aliqđ q ꝓsumiꝭ ꝙ nō faciat qđ ei ꝑcipit dicēdū ē ei

ꝙ si nõ facias hõ puto ꝙ nõ restituat talẽ rẽ de q̃ ꝯfitetᷣ ꝙ carebit fructu ꝯfessiõis. Et iste est modꝰ optimus ⁊ securus.

De penitentijs infirmoꝛuꝫ ⁊ decedentiũ de hac vita

Habitis cautelis modis ⁊ disposi tionibꝰ penitẽtiũ in bona sanitate. Videndũ ẽ de penitẽcijs ĩfirmoꝝ ⁊ decedẽtiũ de hac vita. Est igitᷣ sciendũ ꝙ sacerdos circa quẽlibet morituꝝ pͥmo ad eũ veniens its q̃rat; ſm ꝯsiliũ Anselmi. dicẽs. Charissime fili habes ne forte itẽtõez abstinẽdi a peccatis si supuixeris ⁊ de eis satisfaciẽdi. Et ille dicat ꝙ sic. Itẽ letaris ꝙ ĩ fide xpiana decedis ⁊ ille rñdeat Etiã. Itẽ fateris te nõ ita bñ vixisse sic̃ debuisses. respõdeat. fateoꝛ Itẽ credis ꝙ ꝓpt̃ te ẽ moꝛtuꝰ filiꝰ dei viui iesus xps. rñdeat. Etiaꝫ Itẽ credis resurrectõez moꝛtuoꝝ. rñdeat etiã. Tũc hoꝛtare ĩfirmũ dicẽs. Age ẽ pniam dũ ẽ aĩa ĩ te habẽdo verã cõtritõem. ⁊ ĩ moꝛte xpi verã fiduciã ꝯstitue huic moꝛti te totũ cõmitte: hac moꝛte te totũ ꝯtege ⁊ ĩuolue. Et cũ dñs deꝰ tuꝰ voluerit te iudicare .i. iux ta pctã tua. dic. dñe moꝛtem dñi nr̃i ihu xpi obijcio iter me et iudiciũ tuũ. aliter tecuꝫ nõ cõtẽdo. Si dixerit deꝰ ꝙ mereris dãnationẽ. dic attendo crucẽ dñi nr̃i iesu xpi ⁊ nulla merita mea ip̃iusq̃ meritũ offero ꝓ merito meo modo qð ego habere debuissem nõ habeo. Istis sic habitis audiat eũ ꝯfessionẽ: q̃ cũ ꝯfessus fuerit nõ est ei ĩponẽda q̃titas penitẽtie ſꝫ innotescẽda. xxvj. q vij. Ab ĩfirmis. q̃ postq̃ cõualuerit illã penitentiã seruare debebit. Dicat ẽ ei confessoꝛ Bone fili. ecce tu ꝓ istis peccatis tm̃ deberes pati si supuiueres. Vñ exq̃ iã nõ potes satisfacere ꝓ eis in p̃senti vita doleas saltẽ q̃tũ potes. roga tñ amicos ad faciendũ ꝓ te oꝛones et elemosynas. si aũt ꝯualueris accedas iteruꝫ ad me. ⁊ ego ĩiungã tibi penitentiã salutarẽ. Quare autẽ innotescenda est penitẽtia taliter decedẽti Archid. ĩ dicto ca. Ab infirmis. d ic ꝙ ꝓpter duo. s. vt sciãt amici quã recõpensationẽ facere debeant. ⁊ vt iste sciat q̃liter penitere debeat si su puixerit. Et idẽ ponit Hoba q̃liter tales sunt amonẽdi dicẽs. Talia pctã q̃lia tu perpetrasti tot annoꝝ a nobis penitẽtiã accipiũt. ſꝫ te interim q̃usq̃ eu aseris forte expectamꝰ. vt tũc tibi ꝯgruã

pniaꝫ īponā. si āt dn̄s nr̄ vite terminū tibi dare voluerit ꝑ auctoritatē Petri ⁊ pauli p̄n cipis cui date sunt claues re= gni celorū absoluo te a pctīs tuis p̄dictis. ⁊ sacrificia ⁊ pre ces. necnō elemosynas ⁊ ieiu nia: necnō ⁊ cetera opa pieta tis q̄ ꝓ te fiāt tibi ꝯfutura in redēptionē aīe iudico ⁊c̄.

Quō sacerdos se habere debeat erga infirmos.

T autē pra v cticam habeat sa- cerdos circa p̄di= cta sic ꝓcedat. veniēs ad īfir mū p̄missis istis interrogationi bus supradictꝭ: audita ꝯfessio ne: nō iniūgēdo ħ inotescēdo pniaꝫ eo modo q̄ supra dictū est sic eū absoluat. Misereat̄ tui deus omp̄s ⁊ dimittat tibi pctā tua ⁊ ꝑducat te in vitaꝫ eternā. Dn̄s nr̄ iesus xp̄us te absoluat ab oib⁹ pctīs tuis q̄ cōmisisti cogitatiōe: locutiōe ope: ⁊ omissione. et auctorita te dn̄i nr̄i iesu xp̄i q̄ fungor in hac parte ego te absoluo ab oib⁹ sentētijs excoicationis minoris ⁊ maioris ab hoie vł a canone in te latꝭ. ⁊ ab oibus pctīs tuis deo ⁊ mihi ꝯtritis ⁊ ꝯfessis aut oblitꝭ. ⁊ restituo te in gremiū scē matris eccłie ⁊ participatiōi sacroꝝ. In no mine prīs ⁊ fi. ⁊ s. s. amen. Si x̄o decedēs hꝫ bullā papaleꝫ a pena ⁊ a culpa in agone tūc tūc obseruet̄ forma bulle ⁊ ab= soluat̄ sic. Et p̄mo tā ī isto ca su q̄ꝫ in oib⁹ supradictꝭ ꝓmit tat decedēs satisfactōeꝫ oib⁹ q̄bus tenet̄. vel a quib⁹ illici= te aliq̄d recepit ꝑ vsuras: vel alit̄ iniuste Et ħ faciat ꝑ se si su ꝑuixerit īfra certū tp̄s sibi as= signādū. vel ꝑ suos heredes: q̊s tūc obliget: ⁊ tūc deīde ab soluat̄ p̄mittēdo sic p̄us. Mi sereat̄ tui ⁊c̄. ⁊ aucte dn̄i nr̄i iesu xp̄i ⁊ sctōꝝ petri ⁊ pauli. ⁊ aucte dn̄i. N. pape mihi in hac parte vigore grē tibi fa/ cte ꝯmissa. ego te absoluo ab oib⁹ sentētijs excoicationis maioris vel minoris ab hoie vel a canone in te latꝭ. ꝯcedo q̄ꝫ tibi omniū pctōꝝ tuoꝝ de q̄bus ꝯtrit⁹ es et ꝯfessus ple/ nam remissionē. In noīe. p. ⁊ f. ⁊. s. s. Circa p̄dicta tn̄ ē scien dū q̄ꝫ q̄libꝫ sacdos simplex in mortꝭ articło hꝫ plenā aucto ritatē absoluēdi decedētē ab oib⁹ excoicationib⁹ et pctīs: s̄uata tn̄ forma eccłie. Vn̄ q̄ꝫ= tūcūq̄ꝫ vn⁹ sit excoicat⁹ a iu= re vel ab hoie: dūmō fuerit ī forma eccłie absolut⁹ sepeliet̄ in cimiterio: nisi ius sibi speci alit̄ denegasset sepulturā ⁊ in hibuisset, vt ptꝫ de torneamē

tis ꝑ totū. ⁊ sic de aliis. Forā aūt eccłie circa istos fuāda ē hec. Primo si ē excoicat⁹ ꝑ cōtumaciā ꝓmittat stare ⁊ parere iuri. si aūt ē excoicat⁹ ꝓ debito ꝓmittat ꝙ q̄citō cōnualeāt satisfaciat creditori. si uesint vsure siue rapine siue spolia siue q̄dcūq; aliud debitū. Q̄d si cōtigerit eū decedere tūc ponat heredes suos vel alios habētes ibi bonos fideiussores suos q̄ ꝓ ipo satisfaciāt cū effectu. ⁊ hi ipsi fideiussores debēt facere et ꝓmittē anteq̄ absoluat. Dicēdū ē etiā ei ꝙ si supuixerit ⁊ infra tps sibi assigtū postq̄ꝯualuerit nō satisfecerit reincidit in sentētiā eandē excoicationis. vt in ca. eos q̄. de sen. ex. cō. li. vj. Si aūt eēt paupꝑ qui nō posset facere vel hr̄e fideiussores saltim promittat ꝙ postq̄ ad piguiorē fortunam veniet vult satisfacere. ⁊ sufficit. de solutionib⁹. Odoard⁹. Oibus aūt p̄missis sacerdos corā testib⁹ pōt eū sepelire in cimiterio vel in ecclia eo mō q̄ dictū est supra. Ubi sic dicit Greg. papa. ix. c. vl. de sepul. cuilibz curato. Parrochiano tuo q̄ excoicat⁹ ē ꝓ manifestis excessib⁹. videlz ꝓ homicidio. icēdio. violēta manuū iniectione in ꝑsonas ecclīasticas: vel ecclīarum violatione vel icestu. dū ageret in extremis ꝑ p̄sbiterū suū iuxta formaz eccłie absolut⁹ nō debēt cimiteriū ⁊ alia ecclīastica suffrgia denegari: ſ; ei⁹ heredes ⁊ ꝓpinq̄ ad q̄s bona ꝑuenerunt ipi⁹: vt ꝓ eodē satisfaciant cēsura ecclīastica sūt compellēdi. Hec ibi. Et q₂ multi dubitāt vtrū talit̄ absoluti in agone postea debent absolui ꝑ iudicē supiorē: ex q̄ fuerunt excoicati ē sciēdū ꝙ si p̄dicti ifirmi cōualescūt ⁊ faciunt ea q̄ eis iniūgunt̄ nō debēt vlterius querere vlteriorē absolutionez ab aliq̄ iudice a q̄ fuerūt excoicati. ſ; cōtenti erūt absolutione simplicꝫ sacerdotꝫ per quē fuerūt in agone absoluti als ei ad q̄d valet illa forma circa eos obſuata. Illa ei absolutio circa eos facta dū tradebat̄ in agone lz nō decesserit ē valida intātū acsi ꝑ illūz iudicē ꝑ quē fuerūt excoicati fuisset facta. q₂ in tali articlo q̄libz sac̄dos ē papa. de pe. di. j. Quē penitet. ⁊ de sen. ex cō. non dubites. ⁊ eo. ti. eos qui. li. vj. Sciat aūt sacerdos qui absoluit vsurariū vel raptorē vel incendiariū. sacrilegum. homicidā. percussorem clerici. vel silem in agone sine fora supradicta. puta nō acce

pta ab eo ꝓmissiōe vel cauti
one fideiussoria sufficienti ꝙ
ipse sol⁹ soluat illos q̊s nego-
cium tāgit. Tenet̄ em̄ ex q̊ nō
satisfecit forme statute ab ec-
clesia ⁊ illis subtraxit psonaz
contra quā restabat eis actio
Ad hoc facit clem̄. eos q̄ de se
pulturis. in fi. nec puta ipsuz
absolutū fuisse quo ad actio-
nem: q2 ecclia nō habebit eū
ꝓ absoluto nisi al's sacerdos
satisfaceret ꝓ eo.

Regule qb⁹ pctā mortalia
atq3 venialia iūt cognoscēda

Xpeditis e modis cōgruis qb⁹ se ꝯfessores
circa audiēdas ꝯfessiōes regē
debēt. vtile iudicaui ꝯfessori
bus occasionē dare. aliquam
cognoscēdi. ⁊ si nō certitudinalr
cōiecturatiue tn̄ pctā morta-
lia ⁊ venialia. Pro quo p̄mo
est sciēdū ꝙ pctm̄ mortale sic
diffinit̄. est ꝯmissio siue omis-
sio volūtaria recte rōni ꝯria.
rōe cui⁹ ⁊ de ꝑ se ꝑditur gr̄a.
Vñ ex h̄ non plus accipe nisi
ꝙ pctm̄ mortale ē ꝯuersio in-
ordiata ꝑ delectatōez ad cre
aturā sup̄ deū vl' eq̄lit̄ cū deo
Veniale āt fit ꝑ delectatōem
in creatura citra deū vel sub
deo. Et dr̄ mortale q̄si magis
dignū morte: q2 infert mortē
culpe ⁊ aufert vitam gratie.
Veniale aūt q2 venia dignū.
Et cōmittit̄ veniale ex impo-
tentia ⁊ inaduertētia ⁊ igno
rantia. Et cū nullū istoꝝ ꝓce
dat ex malo ꝓposito siue ma
licia. ergo dicit̄ venia dignuz
Ponaz igit̄ aliquas regulas
de noticia pctōꝝ mortalium.
Prima est qñcūq3 hō prefert
creaturā creatori vt puta ma
gis ei itēdēdo. sibi plus credē
do. de ipa plus ꝯfidēdo q̄3 de
deo. aut ei maiorē honorē ex
hibēdo q̄3 deo. simılit̄ ei plus
placendo q̄3 deo. ⁊ mandatis
eius prōprius obediēdo. aut
ei subijciendo. aut difficiliora
ꝓ ea q̄3 ꝓ deo sustinēdo plus
in ea q̄3 in deo delectādo. aut
ꝓ ea diña mādata trāsgredi-
endo. aut i ea sufficiētiā suā
ponendo. tūc semꝑ p̄sumitur
mortale peccatū. Ex hoc col-
lige hoc notabile dictū ꝙ qñ
amor vl' affectio ad creaturā
siue ad se siue ad aliū tātū cre
scit in hoie vl' ē tā magna ꝙ i
ea ꝯstituit̄ vltimus finis: sic ꝙ
aliq̄s nec actu nec habitu or-
dinat illā creaturā nec ei⁹ di-
lectionē. aut etiā seipm̄ s3 de
um: s vellet cu3 tali creatura
cōtentari ⁊ nō curat' deū offē
dere aut p̄cepta ei⁹ trāsgredi
ꝓpter illā creaturā. vl' nō cu-
raret de btitudine dūmō pos

fet hic manere cũ tali creatu=
ra.oĩa ista sunt mortalia. qꝛ i
cludũt ɔtẽptũ dei lꝫ non for=
malẽ tñ interp̃tatiuũ ⁊ ẽ frui=
tio creature q̃ p̃ponitur deo.
Hoc ẽ contra illos curienses
q̃ amore amasiaꝝ suaꝝ deba
chati dicũt. O si tecũ possez i
ppetuũ manere nõ curarẽ si
deus i celo resideret ⁊ me hic
tecũ dimitteret. O miser oim
miseroꝝ infelicissime: qui nõ
gustasti q̃ꝫ suauis est domin⁹
sperãtibus in se: ⁊ quãta pre=
parauit diligẽtib⁹ se. Si tñ ali
quis diligit creaturam plusq̃ꝫ
deũ: ꝫ tñ propt̃ hoc deũ nollet
offendere: aut eius amiciciã
pdere nec trãsgredi eius pre
ceptũ. aut eũ ꝑpter hoc dese
rere tũc nõ opꝫ ꝙ sit mortale
Scđa regula qñ aliq̃d cõmit
titur ɔ dilectionẽ dei vel ꝑxi
mi notabiliter tunc est mor/
tale. Illud aũt est ɔ dilectio/
nem dei: ⁊ qđ violat̃ amicicia
inter deũ ⁊ hoiez: vt cũ fit ali
q̃d ɔtra ei⁹ ꝓhibitionẽ vel qđ
sibi displicet. Illđ v̓o fit ɔtra
dilectionẽ ꝑximi qđ hõ facit
ꝑximo. ⁊ tñ sibi nollet hoc fie
ri iuxta illud. Nõ facias aliis
⁊c̃. ⁊ qđ tibi rõnabiliter ⁊ ex
debito vis fieri ⁊c̃. Et potest
etiã attendi penes scandalũ
actiuũ qđ ego infero ꝑximo
meo ꝑ mala exẽpla. Sꝫ q̃tũꝫ

importat ɔ dilectionẽ: vel q̃ꝫ=
tum sit illud scãdalum ad h̓ ꝙ
sit mortale nõ p̃cise determi=
natũ est qꝛ in modico facere
ɔtra ꝑximũ aut in paruo scã
dalizare nõ est mortale. Vñ
q̃libet attendat seip̃m q̃d sibi
vellet fieri ⁊ q̃d sibi nollet fie=
ri. ⁊ ꝑ qđ factũ ⁊ nõ factũ int̃
se ⁊ ꝑximũ amiciciã quam si
mul habẽt solueret. Tertia
regula qñ aliq̃s cõmittit vel
omittit ɔ p̃ceptũ dei vel eccle
vel legis nature. vel supiorũ.
et prefatiꝫ si sunt precepta de
necessitate salutis. vel facit cõ
tra votũ publicum vel ɔ iura
mentũ licitũ: tale est mortale
Quarta regula qñ aliquid
fit vel omittit̃ ɔtra ɔsciam ve
re vel' false dictantẽ aliq̃d eẽ
mortale vel ɔtra ɔsciam for=
midantẽ ꝓbabiliter ⁊ dubita
tiue an sit mortale si cõscien/
tia nõ sit sufficienter instructa
Quinta regula est de actib⁹
itus manẽtib⁹ qñ q̃dẽ q̃s ha=
bet solã cogitationeꝫ de aliq̃
q̃ꝫtũcũqꝫ turpẽ vel malã abs=
qꝫ tñ cõplacẽtia seu delectati
one vel cõsensu: nũc nũq̃ꝫ est
pctũ mortale: ꝫ vl' veniale vl'
nullũ. Qñ v̓o est ɔsensus in
actũ q̃ esset pctũ mortale tũc
semꝑ est mortale. qꝛ de⁹ vo=
lũtatẽ ꝑ facto acceptat. Qñ
autẽ cũ cogitatiõe aut cõpla

centia est delectatio morosa in aliquod turpe ꝛ specialiter in libidinosis. tūc est mortale ſm dictū Aug. esto ꝙ non sit cōsensus in actū sed in solam morosam delectationē. ꝛ hoc bene ē attendēdū. plures enī hic decipiūť. Ex his ergo iaꝫ ponamꝰ practicā de singulis pctis mortalibꝰ. Et primo de supbia que tūc est pctm̄ mortale ſm primā regulā quādo quis subtrahit se a subiectōe ꝛ obediētia diuina. ꝛ totā vitam suā ordinat ad laudē humanā ꝛ ad vanā gliam. Talis enī ex quo nō curat hoc facē ad laudē dei ſ potiꝰ humanā videť hoies plus diligere ꝙ̄ deū: qꝛ illis plꝰ vult ꝯplacere ꝙ̄ deo. Silr est mortale ꝑ regulam scdaꝫ cū qs pro sua supbia faciēda faciat extorq̄re paupes ꝓximos ꝑ suis tunicis pompose faciēdis. Similiter cū quis nō curat scādalizare ꝓximos. sic sūt mulieres ornantes se q̄ ꝓbent occasionē vidētibꝰ ad cōcupiscēduꝫ eas. Uel cū qs p̄sūptuose trāsgrediť p̄cepta dei: vel p̄cepta legis nature vt faciens alteri qd sibi displicet tūc ē mortale ꝑ tertiā regulā. Qn̄ vo qs appeteret humanā laudē vł vanā gliam alijs modis: tūc est veniale. Itē auaricia est mortale peccatū ꝑ secundā regulam qn̄ aliquis appetit diuitias habere nō curādo an per fraudē: mēdacia: vsuras: piuria. ꝑ ludos illicitos: vel emptiones: vel vēditiōes exercēs illicitas: vel detinēdo debita alioꝝ: vł mercedē suoꝝ suoꝝ peccat mortaliť. Similiter per primā regulā est peccatū mortale si nimis magna spes in eis ꝯstituitur. Est etiā per terciā regulā pctm̄ mortale quando pro eis acquirēdis negliguntur precepta salutis: vt forizando die dominico vel festiuo. Itē ꝑ q̄rtā regulā fit pctm̄ mortale quādo dubitať de ꝯtractu an sit licitus: ꝛ tn̄ exerceť. Quādo vo appetūtur diuicie plus ꝙ̄ sunt necesse ſ tn̄ nollet eas acquirere malo ꝛ iniusto mō veniale ē pctm̄ ſm Aug. i li. de purgatorio. vł qn̄ nollet offēdere deū nec i eis ꝯfidere tūc etiā ē veniale ꝛc. Itē gula est pctm̄ mortale ꝑ p̄mam regulā quādo qs tātā delectationē i comessatōe vel potatōe habꝫ ꝙ ꝓpter ipaꝫ nō curat deū offēdere aut missas negligere vel ieiunia frangere. Itē quādo hō ĝuat se potu intm̄ ꝙ vłuz rōis obmittat obliuiscēs vbi

sit τ reddit vt bestia: vł cū ali
um studiose inebriat. τ hoc ē
pctm̄ mortale p̄ scdaꝫ regulā
Et h̄ ē verꝫ si scit fortitudineꝫ
pot⁹ q2 si nescit τ bibit excel=
siue causa sessiōis vł collatio
nis amicoꝝ τ socioꝝ est veni
ale Itē p̄ quartā regulam est
mortale si q̄s ꝯ ꝯsciam sibi di=
ctātē q2 talē potū bibere im=
moderate est destructio capi
tis: vł q2 h̄ ē pctm̄ tali die: vel
q2 inde scādalū orit est pctm̄
mortale. Hoc attēdat p̄sbiter
visitās tabernas ex cui⁹ visi=
tatōe scandalizātur laici: si ta
lis peccat mortalit̄ iudicet se
ipm̄. Si aūt q̄s cōmedit vł bi
bit ex delectatōe vel vltra mē
suram: vel p̄ciosos cibos su=
mit & tn̄ nollet ipe sibi p̄ h̄ or
dinare aliq̄d ipedimētū sani
tatis vel salutis lꝫ ei eueniat
dolor capitꝭ vel īfirmitas alia
est veniale. Itē ira qn̄ ꝑcedit
vsq3 ad odiū ꝓximi ita ꝙ vult
notabiliter nocere ꝓximo i re=
b⁹ corpore vel honore ē mor
tale p̄ scdam regulā. Si autē
ex ꝯmotōe subita vult maluꝫ
ꝓximo nō bn̄ deliberat⁹ qđ tn̄
delibat⁹ nō faceret ē ñ morta
le Itē inuidia q̄ ē tristicia đ bo
no ꝓximi si ꝑcedit ex odio ꝑ
sōali ē pctm̄ mortale p̄ scdaꝫ
regulā vł si gaudet de malo ꝓ
ximi τ tristat̄ de ipi⁹ bono et
tn̄ ex h̄ nullā hꝫ vtilitatē sp̄ ē
mortale. Sed si io gaudet de
malo ne sit ei nociuus. puta
gaudet de sui inimici dep̄ssio
one vt p̄ h̄ sit sibi ad nocēduꝫ
min⁹ potēs h̄ nō ē peccatum
mortale: Silr̄ detrahēs τ i fa
mās ex inuidia ē mortale. Itē
luxuria q̄ est coit⁹ ōis extra
thorꝝ m̄rimonialē sēp ē pctm̄
mortale. Silr̄ concupiscentia
cū delectatōe morosa: vel cō
sensus in talem actū. Et om̄is
actus turpis in locis ipudicꝭ
vt oscula τ alia q̄ verecūdare
tur hō facere corā hoib⁹ sunt
peccata mortalia. Similiter
dicēdū est de amicicia τ fauo
re viri τ mulieris. q̄dā dicunt
ꝙ ē mortale pctm̄ eo mō vide
licet dū vn⁹ vult ꝯplacere al=
teri i actib⁹ p̄scriptꝭ. s. osculis
motib⁹ τ tactib⁹ inordinatis
dans sibi potestatē in se exer
cendi: vel habēs animū parꝫ
ad h̄ dum alter nollet exerce
re. Et tales stantes i tali peri=
culo vł ꝓposito nō sūt in via
salutis. Itē accidia est tediū
de diuinis reb⁹ τ de reb⁹ sp̄ūu=
alib⁹: vel tarditas τ pigricia
ad audiēdū de deo τ faciēdū
ea q̄ ad deū spectāt τ ē morta
le. Vñ pꝫ ꝙ distractio cogita
tio vel occupatio exterior in
fra diuinū officiū est peccatū
accidie. Et si ē studiosa appli

catio ad talia imptinētia . ita
q̄ non curet hō a se repellere
hmōi cogitationes et dimit=
tere occupatōes est mortale
peccatū. Et nota circa predi=
cta q̄ aliō est mortale. aliō ve
niale ꝛ aliō crimiale. vñ inter
mortalia ꝛ criminalia ē diffe=
rentia sicut iter gen⁹ ꝛ spēm:
nā oīe criminale est mortale
ſ nō ecōuerso: mlta eñ mor=
talia sunt q̄ nō sunt crimialia
id ē capitalia q̄ nō iducūt de
capitationē siue depositōem
vl' exiliū vel intrusionē carce=
ris. licz q̄dāmodo oīe pctm̄
vocet̄ crimē. di. xxv. vnū ora
riū. §. crimis appellatio. Pri=
mū pctm̄ crimiale est pecca/
tū heresis: vt errare i fide tri=
nitatis. xxiij. q. ij. pmū: Secū=
dū est incestus: vt habet̄. xxx
ij. q. vij. ca. Adulteriū. ꝛ. c. fla
gicia. Tertiū est homicidium
l. di. Placuit. Quartū crimē
lese maiestatis. vj . q. j. si quis
iij. q. v. accusatorib⁹ . Quītū
crimē sacrilegij. ij. q. j. In pri=
mis requirēdū est. xvij. q . iiij.
Si quis in atria: ꝛ. cap. frater
Sextū incestus. iij. q. iiij . con
sanguineoꝝ. xxxv. q. iij. d ice
stis: ꝛ eadē. q. viij. hec salubri
ter. Septimū ꝯspiratio. xj. q.
j. Cōspirationū: ꝛ. c. si q̄s cle=
ricoꝝ. Octauū adulterium.
xxij. q. vij. quid i oib⁹ ꝛ eadē
causa. q. iiij. Nonū falsum te=
stimoniū. xxij. q. iiij. nō piura
bis. vj. q. j. q̄cūqꝫ. Decimū est
crimē symonie respectu cui⁹
omnia crimina p nihilo repu
tantur: vt de symonia sicut sy
moniaca. j. q. vij. c. vlt. Unde
cimū est vsura. iiij. q. i ij. pleri
qꝫ. Alia aūt pctā nō vocātur
criminalia q̄ nō sunt capitalia
licz mortalia sint: sūt eī dispē=
sabilia sine decoloratōe stat⁹
ecclīe. j. q . xij. dispensatores.
ꝛ. c. et si illa. fm archi. xxv. di.
audire. Itē pctā mortalia sūt
oia ꝯ decē p̄cepta ꝯmissa que
enumerat apl̄s ad Ro. j. vt
ydolatria. auaricia. iuidia. cō
tentio. dol⁹. susurratio. detra
ctio. ꝯtumelia. supbia. elatio.
inuentio maloꝝ. inobediētia
Nā qui talia agunt digni sūt
morte. Itē ad Gal. v. enume
rat alia dicēs. Manifesta sūt
opera carnis que sunt forni=
catio immūdicia: ipudicicia:
luxuria: auaricia: veneficia: i
imicicias: ꝯtētōes: emulatōes
rixe: dissensiōes: secte: inidie.
homicidia: ebrietates: come=
satōes. Et sequit̄. Qui talia
agunt regnū dei nō cōsequē
tur. Ad ista autē reducuntur
oia alia mortalia. Sed pecca
ta venialia enumerat Aug⁹.
xxv. di. vt cū aliq̄s plus acci=
pit i cibo vel potu q̄ sit neces

ſe.plus loquit̃ q̃ꝫ oportet.pl⁹ placet q̃ꝫ expedit q̃tiens pau perem importune petentē expa ſperat vel ſi ſan⁹ alijs ieiunã tibus prãdere voluit Aut ſõ= no dedit⁹ tardi⁹ ad eccleſiam ſurgit:aut vxorē excepto deſi derio filiorꝫ cognoſcit q̃ꝺ ta= men ſepe eſt mortale q̃tiēs in carceratos tardi⁹ req̃ſierit vl' infirmos nõ viſitauerit.Si diſcordes nõ ꝯcordare curauit Si plus filiũ vxorē vel ſeruũ exaſpauerit ſeu increpauerit aut correxerit.Si fuerit plus blãdit⁹.i.adulat⁹ alicui q̃ꝫ ex pedit.Si paupib⁹ eſuriētib⁹ nimiſ delicatũ cibũ p̄parauit Si in eccl'ia aut extra eccleſi= am iocoſis vel fabuloſis vel ocioſis verbis inſtiterit.Si a liquid iurat icaute q̃ꝺ poſtea implere non poteſt. Vel cuꝫ ex facilitate vl' temeritate ma ledicit.Hec oĩa ꝓ tanto diuti us ꝓtraximus putãtes mul= tum eſſe vtile circa hoc ſacra mentũ penitētie cognoſcere particulariter ⁊ ad oculũ illa ſine quorꝫ cognitione nõ be/ ne põt expediri illud ſacr̃m.

De ſacramento extre/ me vnctionis.

Infirmatur

i q̃s ex vobis iducat p̄ſbiteros eccl'ie vt orent ſup eũ vngentes eum oleo in noĩe dñi. Jaco.v.ca. Quia vt dicit glo.de appel. ca.qua fronte.homo ꝓpt' pec catũ citius mori p̄ſumit̃.xj.q. iij.Epi.⁊.xij.q.j.ca.ij.⁊.xxvj. q.iiij.Ea vi dicta.Et gloſa or dinaria ſup verbo thematis dicit ꝙ multi ꝓpter pctã ple= ctũtur morte corporis. Hinc eſt ꝙ ſaluator ꝓuidens de re medio contra pctã hominũ ſanorꝫ:vt de pnĩa prouidere etiam eſt dignatus de reme= dijs contra pctã hominũ in= firmorꝫ:vt de extrema vncti= one.p quã quidē peccata ve nialia dimittũtur. ⁊ etiã infir mitas corporis interdũ alle= uiatur. Vñ ſequit̃ in thema= te.Et oratio fidei ſaluabit in firmum ⁊ alleuiabit eum dñs Glo.interlinearis id eſt ſi eũ contigerit mori ſic dimitten= tur. Et bene hoc expreſſuꝫ ē in apoſtolis. De quibus dici tur.Mar.vj.ꝙ vngebãt oleo multos infirmos ⁊ ſanabant quod vtiqꝫ fit virtute hui⁹ ſa cramẽti.⁊ nõ alia ſimplici vn ctione.Nã apoſtoli tunc vn= gentes conferebãt hoc ſacra mentũ a xp̄o eis p̄ceptũ. Vñ dicit lyra ſup.Mar. vbi ſup. ꝙ ex eo ꝙ apl'i ſic vngebant patet ꝙ vnctio extrema q̃ eſt infirmorꝫ fuit inſtituta a chri

sto .qđ est cõtra multos dicē tes q Jacob⁹ apl's in verbis pmissis eã instituisset qđ falsum est cũ null⁹ apl's aliquod sacramētũ instituere potuit. ꝫ bñ publicare potuit institutũ. Et hoc fecit iacob⁹ i vbis pmissis nři thematis dicens. Infirmať quis ex vobis. ꝛc. Vñ dič Tho. in. iiij. dist. xxij. q. j. argu. iij. q oĩa sacřa xp̄us instituit p se: ꝫ q̃ sunt difficiliora ad credēdũ illa p se promulgauit. alia ãt ꝓuauit apostolis pmulgãda sicut extremã vnctionē ꝛ cõfirmationē. Vñ p ista vba thematis nři a iacobo fuit istđ sacřm pmulgatũ ꝛ non institutũ. Diffinit autem extrema vnctio sic ꝑm Scotũ vbi supra ē vnctio infirmi hoīs facta in partib⁹ determinatis corporis cuz oleo ꝯsecrato ab ep̄o mistrata a sacerdote certa vba cũ intētõe debita pferēte ex institutiõe diuina efficaciter significans curationē venaliũ. Ex q̃ diffinitõe satis pz euidēter a quo debeat istud sacřm ꝯferri. ex qua materia ꝛ sub q̃ forma de qbus p ordinem est videndũ. Et pmo sciendũ ē q materia huius sacramenti est oleum oliue ab ep̄o ꝯsecratũ. Et nõ est oleũ balsami sicut in cõfirmatõe. Cui⁹ rõ est qꝛ q̃ habz exire de via nõ oportet q habeat odorē bone fame q̃ per balsamũ designať: sed sufficit ip̄m habere bonã consciētiã. Nec põt aliqs h̄ sacramētuz conferre nisi sacerdos. Et si alius confert nihil facit. Vñ in diffinitõe dicitur a sacerdote ministrata. Secũdo sciendũ est de forma hui⁹ sacramenti q̃ est septuplex ad septē vnctiones pñcipales. Circa qđ sciendũ q in quibusdã ecclijs dicitur ista forma in collatione huius sacramēti. Vngo oculos tuos oleo sacrificato. In nole. pa. ꝛ. fi. ꝛ. s. s. Silr. vngo nares ꝛc. ꝛ consequēter labia man⁹ ꝛ pedes. Sz ĩ rei veritate ista vba nõ sunt vba forma hui⁹ sacramēti: ꝫ bñ sũt dispositio ad formã. Forma ãt huius sacramēti vba ē hec. Per istã sacrã vnctionē ꝛ per istaz sacratissimã bñdictionē idulgeat tibi dñs q̃cquid deliqsti per visuz. silr resumēdo super aures. nares. labia. manus ꝛ pedes Licet aũt in hoc sacřo fiant multe vnctões. vltima tñ vnctio. s. in pedibus est forma respectu oĩm p̄cedentiuz ꝛ agit in virtute oĩm. Et ideo in vltima gřa infundiť q̃ effectũ sacři p̄bet. Vñ ꝑm Tho. in. iiij. di. xxiij. Si iam alique partes essent inũcte ꝛ p̄sbiter

deficeret ſicũt contingit in pe
ſtilentia. qđ factum eſt nõ de
bet iterari: ꝫ vnctiones q̃ re=
ſtant per aliũ ſacerdotem de=
bent cõpleri. Sint ergo p̄ſbi=
teri cauti vt de cetero corri=
gant libros ſuos ⁊ agẽdas. in
quibꝰ cõmuniter habent for/
mam ſacramẽti huiꝰ ꝑ illa v̾=
ba. Ungo oculos tuos vł na
res tuas ⁊c̃. Iſtud eñ ſacra=
mentũ cõfert ꝑ modũ ſuffra=
gij ſm Tho. ⁊ ideo daṫ ꝑ ſo=
lam orõnẽ: ⁊ ꝑ v̾ba optatiui
modi. Uñ dixit Iacobꝰ i ver
bis thematis. Inducant p̄ſbi
teros vt orent ꝓ eo. illa vero
v̾ba. Ungo oculos tuos ⁊c̃.
nõ ſunt de ſubſtãtia ſacramẽ
ti ꝫ de bñ eſſe, ſm Pe. de tha=
ran. diſt. xviij. ⁊ Tho. in iiij. q
iiij. arg. ij. Quibꝰ autem cõ=
ferendum ſit hoc ſacramẽtuꝫ
Reſpõdeo ꝙ ſolũ eſt dandũ
īfirmis ⁊ nũꝙ̃ ſanis. nihil eñ
efficit in eis. Et hoc patet ex
diffinitõne prius data in qua
dicitur ꝙ hoc ſacramentũ eſt
infirmi hoīs. Nec debet dari
infirmis iſtud ſacramentũ ex
periculo exterioris violentie
puta armoꝝ vel ſubmerſiõis
ſm doctorẽ ſubtilẽ in. iiij. diſt
xxiij. Et ex hoc ſoluo vnũ du
biũ de quo cũ audirẽ ſentẽti=
arũ libros dubitabaṫ a lecto/
ribꝰ ⁊ a formatis baccalarijs

ſacre theologie an valeat vul
neratis vel ſubmergẽdis hoc
ſacramentũ. Patet eñ ꝙ nõ
dico eñ ꝓbabiliter ꝙ ſi quis
eſt vulneratꝰ ⁊ ex vulneribus
inflictis incidit ī infirmitateꝫ
longaꝫ ex qua deſperatur de
vita ſua: puto ꝙ ei ſit dandũ
ſed alīs recenter vulnerato iã
decedenti non eſt dandũ. Si
militer ſuſpendendo vel ſub=
mergẽdo nõ eſt dandũ. quia
illi nõ dicũtur infirmi: nec mo
riũtur ex defectu nature: ſed
ex euentu fortune ſm Petrũ
Itẽ non debet dari pueris fu
rioſis ⁊ amẽtibus q̃ ꝑus non
petierũt hoc ſacramentũ. Si
quis tñ ſenio deficeret ſubito
in articulo mortis põt ei dari
hoc ſacramẽtũ. Sed tñ adul=
tis vſum rõis habẽtibꝰ nõ da
tur niſi petãt ſpãliter: ꝫ tñ q̃ i
vita ſua habuit bonũ ꝓpoſi=
tũ oīa ſacramẽta ſuſcipiẽdi ſi
bi neceſſaria vel vtilia: etiã ſi
amitteret loq̃lã vngaṫ ī noīe
xp̄i. Non debꝫ etiã q̄s inungi
ſepius ī eadẽ infirmitate niſi
eadẽ infirmitas vltra annũ ꝓ
trahaṫ. ita ꝙ vno anno in ea=
dem infirmitate nullus bis in
ungatur. nẽ ſacramẽtũ iſtud
vileſcat. Iteraṫ tñ hꝫ ſacr̃m in
diuerſis infirmitatibꝰ vel ī ea
dem reciduia: q2 nõ habꝫ effe
ctũ ꝑpetuũ, eo ꝙ ſanitas cor

poris et mētis q̄ sunt eius ef=
fectꝰ reiterari possunt. ⁊ amit
ti et recuperari. Debet autē
fieri vnctio sup organis qui=
qꝫ sensuū q̄ sunt quasi prime
radices peccandi. Vnde oculi
vngunt̄ ꝓpter visum q̄ pecca
mus. Aures ꝓpter auditū.
Nares ꝓpt̄ odoratū. Labia
ꝓpter gustū. Manꝰ ꝓpt̄ ta=
ctum. Pedes vero ꝓpter vi
motiuā. qđ nō est de necessi=
tate. Cor aūt non vngat̄. q̄ ē
ꝑncipiū imediatū vite: et re=
motum actionis: nec genita=
lia ꝓpter inmūdiciā ⁊ reue=
rentiā sacramenti. nec lingua
ꝓpter abhominationē. Item
sm̄ Tho. mutilati inungi de=
bent quāto ꝓpinquiꝰ possūt
circa partes q̄ inungi debue=
rant. q̄ q̄uis nō habēt mem
bra tn̄ habent potentias q̄ il
lis mēbris debent̄ saltē in ra=
dice. ⁊ ideo interius peccare
possunt ꝑ ea q̄ ad eos ꝑtinēt
Et effectus extreme vnctio=
nis sm̄ Tho. est q̄dam sana=
tio spūalis q̄ dat̄ ꝯtra quādā
debilitatē vel ineptitudinē q̄
in nobis relinquit̄ ex pctō ac
tuali vel originali. ꝯtra quā
debilitatē homo roborat̄ ꝑ h̄
sacrm̄. Et q̄ h̄ robur seu forti
tudo grām facit secū nō com
patit̄ pctm̄. ideo ex ꝯseq̄nti si
īuenit pctm̄ aliqđ veniale vel
mortale oblitū q̄ ad culpā tol
lit: dūmodo non ponat̄ obex
ex parte recipiētis. Scđariꝰ
aūt effectꝰ eiꝰ est corporalis
sanitas. Sꝫ diceres q̄re non
semꝑ hō infirmꝰ vnctꝰ surgit
de infirmitate ſ; sepiꝰ morit̄:
R̄ndeo q̄ cū in isto sacro sa=
nitas est effectꝰ scđariꝰ: ⁊ idō
nō dat̄ nisi sm̄ q̄ expedit ad
sanitatē spūalē: q̄ tunc semꝑ
eā inducit dūmodo nō sit ipe
dimentū ex parte recipiētis.
Vn̄ ꝑꝫ q̄ vnctꝰ in extremis
si nō surgit ab infirmitate illa
per illā vnctionē signū est q̄
sanitas corporalis est sibi no
ciua: ⁊ vult deꝰ potiꝰ eum sic
habere infirmū q̄ȝ sanū. vel si
gnum est q̄ infirmꝰ nō bn̄ dis
positus est in cōsciētia. ita q̄
adhuc aliquid hꝫ qđ impedit
ne sanitas corporalis sibi re=
stituat̄. al's raro fallit. In hoc
eīn sacro vnctio exterior ē sa
cramētū: ſ; res sacri est sani=
tas corporis ⁊ aīe. res aūt et
sacrm̄ est vnctio spūalis inte
rior. i. mentis iocunditas vel
solaciū. Potest aūt hoc sacra
mentū sacerdos cōferre cum
vno clerico q̄ sibi respōdeat
ad o̅rones ⁊ ad psalmos qui
ibi dicūtur. Si tn̄ caret cleri=
co potest solus expedire to=
tum sm̄ vvilhelmū ⁊ hostiē.
Si autē vngitur sacerdos nō

est opus clerico q̃ responde-
at ad psalmos et ad orões.
ꝰ ipsemet respõdeat solus di
cens cũ dr in letania. Sancta
maria. ora ꝓ me. Sancte pe-
tre: ora pro me. ꝛc. Similiter
cum dicit. A morte ꝑpetua:
respondeat. libera nos domi
ne. Nec vngant sacdoti ma-
nus in palmis interioribus:
q2 ibi vncte sunt ꝑ epm in or-
dinib9: ꝰ exterius vngant in
supꝼicie. De hoc tñ non ẽ ma
gna vis qualitercunqꝫ faciat
ꝰ tñ illud securius est et tuti
us. Practica hui9 sacramẽti
est facilis. Nã p̃mittit sacer-
dos p̃mo veniens in domuz
infirmi septem psalmos peni
tentiales cũ letania. Demuz
q̃rat ab infirmo si postulat sa
cram vnctionẽ. Tertio dicit
orões positas in libello ad
hoc cõgruas. Quarto vngit
eum forma supradicta. Qui
to tergit cum stupa canapi.
vel lini loca vncta ꝛ ꝓijcit in
ignẽ. Sexto lauat manus sa
le ꝛ aqua: ꝛ similiter ꝓijcit ad
ignem. Septimo alligat loca
illa mũdo panniculo vsqꝫ ad
tertiam diem: que tertia die
cõburent. Octauo relinquit
signũ passionis xp̄i. in cuius
ỽtute istd' sacrm sic ꝛ alia hꝫ
ỽtutẽ sanatiuã aie ꝛ corporis

De sacramẽto ordinis.

Regale sa-
r
cerdotiũ: gẽs sctã
ꝓplus acq̃sitionis
i. Pe. ij. Et si xp̄s descendẽs
de celo ad terras humanum
gen9 nõ solũ a ſuitute diabo-
lica redemit ꝛ libertati ac di-
gnitati restituit. iuxta illud.
Non sum9 enĩ filij ancille sed
libere qua libertate liberauit
nos xp̄us ad Gal. iiij. ꝛ Joh.
viij. Si filius vos liberauerit
ỽe liberi eritis. multo tamen
meliori modo statuz sacerdo
talem in illa libertate extulit
ꝛ dignificauit. ita vt non solũ
ipsi sacerdotes sint liberi mo
do cõmuni vt ceteri hoĩes
in cõmunione vnius fidei et
participatione sacramentoꝝ
sed etiam q2 sint quasi duces
ꝑsides ꝛ reges dispensatores
ꝛ rectores diuinoꝝ mysterio
rum. vnde dicuntur sacerdo-
tes quasi sacri duces vl' sacra
dãtes. vel sacramẽta sacrificã
tes seu ꝯsecrãtes q ỽ vtiqꝫ ma
ximũ est ꝛ excedẽs cõmunez
statũ fideliũ. Vñ merito Pe-
trus nesciẽs eos ꝯparare ali-
js q̃ꝫ excellẽtissimis personis
in ꝯgregatõe fideliũ. s. regib9
dicit. Regale sacerdotiũ. Ne
ergo sacerdotes putarent ẽe
tm̃ nobiliores vt reges addi
tur gẽs sctã. s. specialiter scti-

ficata dño ihū xp̄o. ⁊ ne leuis
reputationis in sctitate esti=
marentur vt ceteri subiūxit.
ppl's acq̄sitionis.i.specialiter
acq̄situs ⁊ deo appropriatus
Nō em̄ sacerdotes solū sunt
ppl's dei: ⁊ oues pascue eius
iure creationis: vt oēs hoīes
nec redemptiōis solū. vt oēs
xp̄iani. ꝫ iure specialissimo et
peculiari q̄ vocauit eos vt vir
tutes eiꝰ nūciēt. vt dr̄.j. Pe.
ij. Quibꝰ nō supra hoīes so=
lum: ꝫ sup̄ seipsum quodāmō
dedit potestatē. dādo videli/
cet eis ptātem ꝯsecrandi ⁊ cō
ficiendi corpꝰ suū ⁊ sanguinē
vt dr̄ Math. xxvj. Circa igi
tur sacr̄m ordinis sacerdota/
lis videndū est p̄mo de sub=
stantialibꝰ. Scd̄o de acciden
talibus. Tertio de cautelis.

Quātū ad p̄mū sciendū q̄
ordo sic diffinit̄ p̄ magistrum
sententiarū. li. iiij. di. xxiiij. est
signaculū quoddā ecclie per
quod sp̄ūalis ptās tradit̄ or=
dinato. Ita etiā diffinit Hu=
go de sctō victore. Ordo aūt
sacerdotalis ꝫm doctorem sic
diffinit̄ in specie. Ordo ē isti=
tutio in ḡdu ecclie simpliciter
p̄eminēte dispones habētem
ad ꝯficiēdū eucharistie sacr̄m
facta ab ep̄o p̄ certa v̄ba cuꝫ
intētione debita ꝓferēte. Et
in ipsa ordinatiōe q̄ddā ē sa=

cramētū tm̄. vt ptās q̄ tradit̄.
quoddā res tm̄. vt gr̄a q̄ con
fert̄. quoddā res ⁊ sacr̄m. vt
caracter q̄ imp̄mit̄ in singulis
ordinibꝰ vt stati patebit. Sūt
aūt sex de substātia huiꝰ sacri
Primū est ptās ordinātis: q̄r
opꝫ vt sit ep̄s. Scd̄m ē mate=
ria. s. vnctio in sacerdotibꝰ: ⁊
tactꝰ illoꝝ que sunt tāgenda.
Tertiū ē forma v̄boꝝ. Quar
tum est sexꝰ virilis. q̄r femīa or
dinari nō p̄ōt: nec recipit ca=
racterē ordinis si millesies or
dinaret̄. Cuiꝰ rō est ꝫm Tho.
q̄r cum in sacerdotio debeat
significari eminentia ḡdus. ⁊
femīa tenet statū subiectionis:
ideo nō est apta ad suscipien
dū hoc sacr̄m. Quītū est intē
tio debita: vt ep̄s intēdat cō=
ferre: ⁊ clericꝰ suscipere. Sex
tum est: q̄ ordinandꝰ sit p̄us
baptizatus. al's nō susciperet h̄
sacr̄m: q̄r fundamētū omniuꝫ
sacroꝝ ⁊ ianua est baptismꝰ.
Ubi aūt fundamētū deest ni
hil desup̄ edificari p̄ōt. de p̄s=
bitero nō baptizato. c. miserā
te. ⁊ c. veniēs. Caracter autē
ꝯfirmatiōis nō p̄exigit̄ de ne
cessitate: ꝫ de ꝯgruo. Ulteriꝰ
est sciendū q̄ septē sunt ordi=
nes. Primus est ostiariatus:
cuiꝰ ē custodire locū cōfectio
nis sacroꝝ ab īmundis. s. infi
delibus ⁊ excoīcatis. Scd̄us

est lectorat⁹:cui⁹ est legere ꝓ
phetias ad instruẽdũ illos q̄
volũt credere. Et ido ſʒ Tho
mã ꝓphetie q̄ſi ꝑma rudimẽ
ta eis legẽda cõmittunt. Ter
tius est exorcistarũ q̄ꝝ est ar=
ctare demones ꝑ adiuratio=
nem ne dñent in corpore nõ=
dum baptizato. Quart⁹ ẽ ac
colitoꝝ:q̄ꝝ est p̄ſentare mate
riam:vrceolũ cũ aq̄ ⁊ vino.⁊
lumen accẽdere. Alij vo enu
merant adhuc alios duos or
dines.ſ.psalmistarũ ⁊ cãtoꝝ.
q̄ tñ sm Tho.in.iiij.di.xxiiij.
q.iij.arg.ij.nõ sunt ordines:
nec sunt illa noia ordinũ ſ; of
ficioꝝ.tñ inter ordines large
acceptos cõputant. Et istivo
cant minores ordines q̄s pos
sunt abbates bñdicti cõferre
inclusiue vſq; ad lectoratum.
vt.lxix.disti.qm̃ videm⁹. vbi
glo.dicit ꝙ possũt facere psal
mistã:ostiariũ ⁊ lectorẽ. ⁊ hoc
lʒ abbati in suo monasterio.
Exorcistã vo aut accolitũ fa
cere nõ licet:q2 isti duo ꝑ so=
lum epm̃ fiũt.vt d2 ibidẽ in c.
nõ opʒ. Hec fuit snĩa Hugo=
nis ⁊ Laurẽtij q̄s seq̄t archi.
ibidẽ. Idẽ tenẽt Raymund⁹
⁊ Goffred⁹ in sentẽtijs eorũ.
de epo q̄ renũciauit epatui.⁊
ꝑt abbas taliter ordinare su=
pradictos non solũ in q̄ttuor
tpibus:ſ; etiã dieb⁹ dñicis: ſ;
tñ in suo monasterio.al's al=
teri faceret preiudiciũ. Istaʒ
aũt hʒ ptãtem abbas nõ solũ
ex ordine:ſ; ex ptãte bñdictõ
nis. Vñ lʒ abbas nõ ꝯsecrat⁹
manũ iponere nõ põt ordina
to.vt in.c.qm̃ videm⁹.⁊ c.nõ
opʒ.⁊ c.cũ ꝯtingat. de eta. et
qua.or.tñ manũ bñdictionis
põt iponere.de supplẽda ne=
gligẽtia p̄latoꝝ.c.j.ſ.recipiẽ=
do ꝓfessos.⁊ sic nõ põt ordi/
nẽ ꝯferre:nisi sit bñdict⁹. De
h̄ iã deteriatũ ẽ de ꝑuilegijs.
c.abbates.li.vj. ⁊ de collatio
nib⁹.ibidẽ.imo psalmistã ⁊ ca
torẽ ꝑt ordinare simplex sac=
dos.vt.xxiij.di.vbi d2. Psal=
mista ⁊ cantor psit absq; scia
epi sola iussione pbr̃i officiuʒ
suscipe cãtãdi.dicẽte sibi p̄sbi
tero.vide vt qd̃ ore cãtes cor
de credas. ⁊ qd̃ corde credis
opib⁹ approbes. Laurẽtius
etiã.xcij.di.nõ licʒ.exponit h̄
c.cũ d2 ĩ eo offm̃ cãtãdi susci=
pere.i.suscepti officij executi
onẽ. Qd̃ etiã ꝓbat Host.i sũ
ma de ordinat̃ ab epo q̄ re=
nũciauit epatui circa ꝑncipiũ
Ray.vo i sũma eodẽ titu.no
tauit h̄ itelligẽdũ de sacdoti=
bus curã hñtib⁹.q̄ soli h̄ psit.
videt tñ ꝙ cũ nec alios ordi=
nes possʒ q̄s exeq̄ sine licẽtia
ei⁹ ita nec aliq̄d specialitat̃ i
psalmista hic itroducat. Sed

Inno. Bern. & Petrus de sam prana dicũt h posse quẽlz sacerdotẽ. Et hãc vltimã sniam approbat archi. in pdicto ca. psalmista. Utrũ aũt insigat caracter sic p hmõi ordinẽ dic ibidez archidiaconus q nemo scit & iõ pcutiẽs talẽ nõ incidit canonẽ. Qz vt dicit Uincẽtius. hic ordo nõ est de pncipalibus: nec dr ordo ppe s large & istã sentẽtiã tenẽt theologi q dicũt psalmistatũ cantoriatũ & epatũ nõ eẽ ordies Credit tñ archidiaconus vbi supra q pcutiens psalmistaz icidit canonẽ: nec sup eũ seculare iudiciũ põt habere potestatẽ: & dicit q si obmittat ordo iste & conferat lectoratus et accolitatus nõ est repetendus hostiẽ. tamẽ in. ca. contingit de etate & qlitate ordi. dicit q sit repetendus. Hec de istis. Deinde sequũtur sacri ordines q dicuntur maiores. Primus ẽ subdiaconatus. ad quẽ ptinet oblatões recipe ab offerẽtibus: & eas diacono offerre. itẽ legere eplam &c. Scds ẽ diaconatus ad quẽ ptinet hostias ordinare i altari. itẽ legere euãgeliũ. Tertius ẽ psbiteratus. ad quẽ ptinet psecrare corpus xpi & sanguinez: & hic est actus principalis. alius aũt cõsequẽs. s. soluere & ligare p quẽ actũ pparatur corpus xpi misticum. s. fideles xpiani. vt sint apti ad corpus xpi veruz De epatu aũt an sit ordo ẽ diuersitas inter theologos & iuristas. Nã theologi dicũt eũ nõ esse ordinẽ. Juriste vo cõmuniter tenẽt q sit ordo de q Joh. and. in nouella sixti notat pulchre circa phemiũ. Et hoc idẽ tenet doctor subtilis in. iiij. sentẽtiaz. di. xxiiij. arg ij. In qlz aũt ordine caract imprimitur cum eis p episcopũ porrigitur liber cũ forma verborũ. accolito cũ datur cãdelabrũ: subdiacono cũ dat calix vacuus cũ alijs vasis quorũ vsus ẽ in pfectõe eucharistie. Diacono & presbitero qñ eps imponit manũ capiti. et hec impositio pfert plenitudinẽ grẽ. Tho. tñ dic dist. xxiiij. q. v. ar. ij. q subdiacono imprimitur caracter in datione calicis tñ cuius actus pncipalis est circa vasa tñ & nõ circa cõtenta in vasis. Uñ nõ põt tãgere corpus xpi sine necessitate magna. Sz actus diaconi nec est sup vasa tñ nec super ptenta in vasis: qz ille ẽ sacerdotis: sed ẽ sup corpus ptẽtũ i vase tñ. Unde eius est dispẽsare corpus xpi in patena & sanguinem in calice. ideo potestas eius ad actũ nõ potuit ex

p̄mi p dationez vasis tm̄ nec
materie tm̄:ꝫ exp̄mit p actuz
in h̄ q̄ dat sibi liber euāgelio
rū̄ ⁊ in hac datōe imp̄mit ca=
racter ſm Tho. vbi supra di=
cēs q̄ caract⁹ iste istrumētorū̄
taliū̄ ē de essentia sacri: q2 dr̄
accipe h̄ aut illud. Impositio
aūt man⁹ nō est de necessita=
te ⁊ substātia hui⁹ sacramēti.
vt d̄ sacramētis iterādis.c.vlt.
Et licet isti caracteres ī essen
tia distingātur. tm̄ in fine vni=
untur: q2 ad vltimū̄ caracterē
p̄sbiteratus. ſm Pe.in.iiij.di
xxiiij.q.ij.ar.j.. ⁊ Joh.parisi=
ens.nō est credēdū̄ q̄ caract
vnius ordinis p̄supponat ca
racterē alteri⁹ ordīs. Nā vt
dicit Tho. vbi supra in p̄miti
ua ecclesia aliqui ordinabāt
ad p̄sbiteros: qui tm̄ p̄us infe
riores ordines nō acceperāt ⁊
tm̄ poterāt q̄ inferiores: ꝫ ho=
die statuit ecclīa vt non inge
rat se quis ad maiores q̄ p̄us
in minorib⁹ officijs se nō hu/
miliauit. ideo hoc est de con=
gruitate ⁊ nō de necessitate
Et nota ſm Tho.in.iiij.dist.
xxiiij.q.ij.ar.ij. q̄ ep̄us p̄mo
p̄parat ordināndos p.tria. scʒ
p b̄ndictionē p quaʒ diuinis
officijs mancipātur. per ma/
nus impositionē: per quā da
tur plenitudo gratie p quam
ad magna sunt idonei ⁊ solis
diaconis ⁊ p̄sbiteris fit man⁹
impositio. tercio p vnctionez
ad aliquod sacramentū̄ tan=
genduʒ qd̄ fit solis sacerdoti
bus qui ꝓprijs manibus tan
gunt corpus xp̄i. Unde etiaʒ
calix ⁊ patena vnguntur.

De accidētib⁹ huius sacri.

e St autem
sciēdū̄ q̄ illa dicū=
tur accidētialia sa
cramēti q̄ reqrūtur de ꝯgrui=
tate ⁊ nō de necessitate sacri
Cōgruū̄ ē ꝫ p̄nū̄ vt nō ordie
tur q̄s ad sacros ordines ni=
si habeat etatem legitimam.
Etas aūt ꝓ subdiacono ē.xx
annoꝝ.ꝓ p̄sbitero.xxv. ⁊ po
nitur in clemētina de etate ⁊
qualitate p̄ficiēdoꝝ.ca.gene
ralē. Et vt notat Joh.anō.in
ca. ⁊ tui.de p̄bendis.lib.vj.in
glo.iiij.non est opus seruare
intersticia longa temporū̄ in
ordinibus suscipiendis sicut
prius. vnde habens etatem
legitimaʒ laicus in carnisp2i=
uio potest cantare missaʒ ī sa
cerdotio ꝯstitut⁹ in festo pas=
che. Si tamen quis in mino=
ri etate recipit hoc sacramē=
tū̄: tenet ꝫ peccat ⁊ debet su=
spēdi ab executōe ip̄i⁹ ⁊ ordi
nator a collatōe ordinū̄ ⁊ cuʒ
hoc p̄t ꝯpelli vt sibi ꝓuideat
de aliq̄ b̄n̄ficio: vt de tēp.or.

ca.vel nō ē.hoc em̄ ꝙ quis i
pfectis annis discretiōis reci
piat sacramentū ordinis.licȝ
ſm Thomā sit ꝑter honesta=
tem sacramenti institutuȝ.ita
vt iā sit ex necessitate ꝓcepti
non tamen est ex necessitate
sacramenti.Unde si ordo sa=
cer confert puero carenti vsu
ratōnis tenet q̄tū ex vi sacra
menti.Dicit tamē Tho. ꝙ in
illis sacramētis vbi act⁹ susci=
pientis reqritur:ibi vsus rō=
nis est de necessitate sacramē
ti.sicut in penitentia ꝛ matri=
monio.Sȝ in quib⁹ actus su=
scipientis non requirit vsus
etiā rōnis non est de necessi=
tate sacri sicut est i ordine sa/
cro vbi solū spūalis potestas
dat:ꝛ iō vsus rōnis nō requi
ritur. Sciendū ꝙ licet laicus
ignar⁹ nihil sciēs de lr̄a ordi=
nem posset sacrū suscipe q̄tū
est ex vi sacramēti.peccat ta=
mē grauiter ep̄us ꝯferēs tali
ordinē sacrū:Nā dicit Tho.
ꝙ tenet ordinand⁹ scire qd̄ ꝑ
tinet ad ei⁹ officiū.ſm magis
ꝛ minus. Uñ sacerdos religi
osus exq̄ recipit ptātē tm̄ sup
corpus xp̄i verū cōsecrandi.
ideo sufficit ꝙ solū sciat illa q̄
requirūtur ad consecrationē
corporis xp̄i.Curatus autē
vt pleban⁹ tenet pl⁹ scire qꝛ
ꝓmouetur super corpus xp̄i
mysticum :qd̄ est ecclesia.Uñ
debet scire ea que spectāt ad
populū.Ad ep̄m ꝟo pertinet
scire etiā difficiles q̄stiones sa
cre scripture.Qd̄ ḡ dicit ꝙ de
substātia sacri ordis sunt elo=
q̄a dina.vt dꝛ. xxxviij. distin.
Oēs psallentes.exponēdū ē
nō de substātia ordis ſ; de sb=
stātia executōis.qꝛ.s.tal' exeq
nō pt sacrū ordinē nisi sciat il
lud qd̄ ad illū ordinē spectat
exequendū.Itē licet sex tp̄a
anni sunt deputata ad ꝯferē=
dū ordies.tñ h̄ nō ē de substā
tia ſm Ray .ꝛ h̄ exp̄ssuȝ ē de
tēpo.oꝛ.Sane. Congruūȝ tñ
valde ē vt nō alijs nisi p̄dict
sex tp̄ib⁹ ꝯferant.s.q̄ttuor tp̄i
bus singulis.sabbo sitiētes.ꝛ
sabbo pasche:vt dꝛ di'.lxxv.c
vlti.Potest tñ ep̄us conferre
minores ordies dieb⁹ dñicis
sed non multis ne videat ge=
neralē ordinatōem facere:vt
de tempo.oꝛ.de eo. Ideo au
tem sabbato ꝯferunt sacri or
dines:qꝛ sabbatum significat
requiem ꝑ quod significat ꝙ
qui ordinat ad sacros ordies
irreuocabiliter transit de la=
bore in requiem . puta de la=
bore secularium negocioꝝ ad
requiem:ad vacandū spūali=
bus.vt dicitur.lxxxviij. disti.
fornicari.Possunt etiā ꝯferri
ordines sacri i die dominico

mane. ita tamen q ordinād⁹
et ordinator continuent ieiu=
nium pcedentis sabbati quia
tūc mane dñice diei trahitur
ad sabbatū ppter continuati
onē ieiunij:sed hoc non faci=
at epūs sine necessitate: vt si
forte infirmaret sabbato pōt
differre in crastinū. Et intelli
ge de vno et eodez ordine nō
de diuersis. Nā nullus debet
suscipe duos ordies. vel mio
rem et vnum sacrum in eisdez
quattuor tpibus. Pena autē
ordinatorꝝ extra dicta tēpo=
ra est suspēsio ab executione
illius ordinis quē suscepit vt
de tēpo.or.c.ij. Potest tamē
cū eis dispensari vt ministrēt
imposita eis penitentia vt in
ca. Consultationi. ibidez. Or
dinator vero debet puari au
ctoritate ordinandi: vt ibidē
patet.

De cautelis hic obsuādis

Primo ca-
ueat episcop⁹ ne or=
dinet alienū clericū
vel laicū: vt de tempo.or.cuz
nullus lib.vj. Quod si fecerit
p annū a collatione ordinum
est suspēd⁹. Et iteri cleri=
ci sui absq licentia sua a vici=
nis epis possunt ordinari: vt
patet de tēpo.or.li.vj. Cleri=
ci vo q sine pprij epi licentia
ordinātur ab executōne ordi
nū suspendanṫ. tñ eps potest
cū eis dispensare. ix.q.ij.lug=
dunen. de tempo. ordi. q trās
latione. Secūdo caueat epi/
scopus ne ordinet aliquē ad
sacros ordies sine titulo: als
solus ei puidere tenebitur de
beneficio. Tertio caueat ne
ordiet p symoniā: vt de symo
nia. p totū. nec sol⁹ epūs ꝫ eti
am notarius nō debet forma
tas vendere. de symonia. c.j.
Quarto caueat ordinād⁹ ne
recipiat ordinē aliquē ab epi
scopo quez scit symoniace in
ordine susceptum: siue sit oc/
cultū siue manifestū: qz nō re
cipit executionē. et indiget di
spensatione. j.q.j. qui a symo
niacis. Dicit tamen Tho. ij. ij
q. viij. q si esset symoniacus
alia ex causa possz ab eo reci
pe ordies dūmō sit occultum
qz talis eps nō ē suspēsus ad
alios sed ad se tantū. Quito
caueat ordinād⁹ ne tpe ordi=
nationis sit i pctō mortali. nā
mortalit' peccaret. di. xl. mul=
ti. Et idem sctūs Tho. in. iiij.
di. xxiiij. Nec talis potest vti
ordine sic suscepto fm ipsum
qz facit ꝯtra pceptū illō. Deu
tero. xvj. Iuste qd iustū ē exe
quaris. Unde talis quotiēs
talem actū exercet semp pec=
cat mortaliter. Dicit tñ Tho

mas ibidē q subdit⁹ hmōi or dinati i pctō mortali tenetur ab eo recipere sacrm̄ si est oc cultuz: ꝛ hoc q̄diu tolerat ab eccl̄ia. Tn̄ dicit idē. Nō est tu tum talem ad aliquē actū sui ordinis exeqndū iducere du rante ꝯsciētia q iste sit i pec cato mortali: quā tn̄ depone re posset: qꝛ in instāti hō pos/ set a diuina gr̄a emendari. Sexto caueat cleric⁹ ne ordi netur sine examine. alas dꝫ fur tiue ordinat⁹ fm̄ Hostien. vt lxiiij. di. extra consciam: nec ꝓsunt ei formatorie. si tn̄ ē di gnus ꝛ notus nihil obest: qa tales nō sūt examinādi. Ar/ chid. xxiiij. dist. c. nullus. Sꝫ si est indign⁹ deponi dꝫ. de cor= pore viciatis. Exposuisti. Si etiā sit ignot⁹ q̄tuis dign⁹ de poni dꝫ. xxiiij. di. ca. vl. ꝛ mul to forti⁹ si est indign⁹. l. di. ex penitentib⁹. Debꝫ etiā cō fiteri publice epo suo crimina seu notoria impedimēta iuris vel facti. vt ibidē dꝛ. Si autē subticet talia etiā post pniaz ipediūt executionē. Nec eti= am suscipiat aliquē ordinem supiorē obmisso inferiori: qꝛ hoc est p saltuz ꝓmoueri. Et talis dꝫ deponi: si hoc faceret ex malicia: sec⁹ si ex ig̃rantia vel negligētia. di. xlviij. sicut olim. Ex dispēsatione tn̄ epi ad obmissū ordinē p̄t ꝓmo= ueri. Fm in suscepto p̄ius nō mi nistrabit. Dat aūt gr̄a gratuz faciēs in hoc sacro q̄ necessa ria ē nō solū ad digne suscipi endū sacrm̄: ꝟ etiaz ad digne ministrandū fm̄ Tho. ꝛ Pe= trum in. iiij. di. xxiiij.

De sacro matrimonij.

Propter for= nicationem habeat quisqꝫ vxorem suaz. j. ad Chorin. vij. ꝛ. xxxij. q. ij. ca. his ita. Licet matrimoniū in statu innocētie sit institutū in officiū nature. h̄ ē in ꝓpa= gationē ꝛ multiplicationē ꝓ lis ad dei cultū: qꝛ tn̄ natura lapsa viciata est ex originali pctō. adeo vt falcez ꝓpriā in messez nō vereat mittere alie nā. q̄rēs idifferēter quācūqꝫ feminā cū q̄ fornicatōis ex= pleat pctm̄. Ideo magn⁹ do ctor gētiū p̄dicator ꝛ rector ꝓ ludēs de remedio dicit: vt ꝓ pter fornicatōem euitandam vnusq̄sqꝫ habeat vxorē suaz ꝑ qđ dānat pctm̄ fornicatōis ꝛ cōmēdat statū mr̄imonij cō iugal. In qb⁹ v̄bis p̄mo apo stol⁹ suadet vitare fornicati= onē. ibi ꝓpt̄ fornicatōez. scđo ꝯsulit remedij adhibitōez: qꝛ habeat vxorē suā. Per p̄mū damnatur error illoꝝ qui di=

cunt simplicē fornicationem
nō esse pctm̄ allegātes sctōs
pres scz Abrahā Jacob Da-
uid ⁊ alios qui habebāt ↄcu=
binas: nec tamē illa fornica-
tio iputata est ad pctm̄. Qui
bus respōdetur ſm Tho. in.
iiij. sentētiarū. di. xxxiij. q. iiij
q̄ q̄libet fornicatio extra ma
trimoniū q̄ tollit debitā ordi
nationē parētis ad ꝓlez quā
natura ex cōcubitū intendit
est pctm̄. ideo ſm ip̄m sine du
bio simplex fornicatio ē pec=
catum mortale. etiā si lex scri
pta non esset. qđ est multum
notabile. Ubicunq̧ aūt legi=
mus aliquos pres habuisse
cōcubinas illud fuit ꝓ specia
li dispensatione spūssancti. ⁊
ad designandū aliqd. Hoc ei
q̄ filij Jacob ex liberis ⁊ an-
cillis fuerit heredes designat
q̄ xp̄o in baptismo nascūtur
filij ⁊ heredes ꝑ bonos ⁊ ma
los ministros. Sic etiam alia
oia in predictis prib⁹ ad my
steriū ꝑtinent. vt habet lati⁹
xxxij. q. iij. c. j. ij. ⁊ iij. De quo
cui placet sufficienter infor=
mari videat notata mea sup
vj. precepto. s. Nō mechabe
ris. Per scđm damnat biga-
mia cū dr̄ habeat vxorem su
am. si sic vnā tm̄. nō plures si
mul Unā saluator repetēs illđ
Genes. ij. Erūt duo in carne
vna. Math. xix. dicit. Itaq̧
iam nō sūt duo: ſ vna caro

De sponsalibus hic pri=
us agitur.

C Jrca istud

sacrm̄ p̄mo viden
dum ē de substan=
tialib⁹. scđo de accidentalib⁹
tertio de cautelis. Quātuz
ad primū sciendū q̄ q̄dā sunt
accidentalia matrimonij. scz
sponsalia. ⁊ ideo de ipsis pri=
mo videndū est. scđo quid sit
matrimoniū. tertio q̄ requi=
runtur ad matrimoniū: quar
to q̄ impediūt ip̄m. Quātuz
ad p̄mum spōsalia ſm Fran=
ciscū de sarabellis suꝑ rubri-
ca de sponsalib⁹ sic diffiniunt
sūt futurarū nuptiarū seu ma
trimonij ꝓmissio. Et diffini=
tio illa trahit ex canone. xxx
q. v. nostrates. Dicunt a spō
deo. des. q: vt dic̄ Caspar de
caldarijs. q̄ olim sponsus et
sponsa mittebāt cautiones q̄
bus spondebāt se in iura ma
trimonij consentire. ⁊ fideius
sores dabant q̄bus id se obſ=
uaturos obligabant. Quāq̧
etiam sponsalia dicuntur ma
trimoniū. ſ tunc debent intel
ligi si sunt sponsalia de p̄sen=
ti. Et fiunt sponsalia quattu=
or modis. Primo nuda ꝓmis
sione. vt cū dr̄: ꝓmitto te du=

cẽre in vxorẽ. Scđo datis ar
ris sponsalicijs: vt pecunie vł
alteri⁹ rei. Tertio anuli sub=
arratione. Quarto interue=
niente iuramẽto: vt cuz alter
alteri iurat dicẽs. Juro q̨ te
in vxorẽ ducere volo. Quo=
modocũq̨ ĝ quis istoꝝ quat
tuoꝛ modoꝝ ꝓmittit ducere
aliquã ꝛ postea nõ curat pec
cat mortalr: nisi legitimũ im/
pedimentũ interueniat. Sciẽ
dum tñ q̨ si sponsi sibiĳnuicez
displicent ꝛ dissentiũt si spon
salia nõ fuerint iurata possũt
se mutuo absoluere. Vñ no=
tant doctores in c. ꝑterea. de
sponsalib⁹. vbi inter ceteros
Jacobus de alberga notat q̨
qñ eccl̃ia videt q̨ spõsi sibiĳn=
uicẽ displicẽt dz dissimulare:
id est nõ dz cogere sponsum
ꝛ sponsaz ad pficiendũ matri
moniũ ꝓpter malũ qđ posset
inde ꝓuenire. s. vxoricidiũ vł
mutua adulteria ꝯtrahentiũ.
Et h̕ placet Caspar. Si autẽ
tñ alter dissentit dicit Goffre
dus q̨ ex q̃ alter dissentit dis/
sentiens ꝯcisc cõpellit̃ donec
in eodẽ statu ꝑmanet. ħ si cuz
alio ꝯxerit p ṽba de presenti
cessabit coactio Idẽ vult In
nocẽ. ti. de sponsalib⁹. An au
tem sponsalia iurata possunt
mutuo partiũ dissensu dissol-
ui: licet antiq̃ doctores dubi=
tent de h̕: moderni ṽo expe=
dierũt istum casum. Vñ Vin
centi⁹ in ca. ꝑterea de spõsali
bus. ponit distiguẽdo an iu=
ramẽtũ dirigat̃ in deũ an i ho
minem. Primo casu null⁹ ꝑt
absoluere: nisi de⁹. Scđo ca=
su: hõ cui iurat̃ põt absolue=
re. Tũc aũt dirigit̃ in deũ fm
Jo. an. qñ is q̃ iurat magis i/
tendit placere deo q̃z hoibus
siue sit i faciẽdo aliq̃d merito
rium siue in abstinẽdo ab ali
quo illicito. Exemplũ ꝑmi iu
raui abbati intrare monaste=
rium. h̕ em̃ tñ deum cõcernit
nõ abbatẽ. Vñ abbas nõ po
test me absoluere a iuramen
to. Similiter iuraui nõ occi=
dere hoiem ꝛc. Ad hoiem au
tem tunc dirigit̃. si iuraui tibi
scribere librum. ab hoc em̃ tu
potes me absoluere: quia te
soluz ꝯcernit hoc opus. Licz
em̃ oẽ iuramentum cõcernat
deũ ꝑncipaliter q̶ ꝑ religio=
nem ꝓmittit̃: tñ q̶ ꝯcernit cõ
modũ eius cui iuratur ꝑt ab
eo dimitti. de iureiurãdo. c. j.
Idem etiam tenet Caspar di
cens. q̨ sponsalia etiam iura
ta mutuo dissensu tollunt̃. q̶
sublata obligatione sublatuz
est iuramentuz. sicut dicit̃ de
statuto ꝛ iurato. ꝛ notatur de
prebendis. dilecto. Facit ad
hoc regula. qđ fauore. lib. vj.

Et notat̃.xxxj. q.iij.c.j.i glo: penultima. vbi dicitur ꝙ pa/rentes sicut possunt frangere sponsalia filioꝝ: sic ⁊ iuramē=ta remittere. Concludo ergo ⁊ dico ſm Franciscū de sara=bellis ꝙ si aliqͥs iurat sponse eius intuitu pōt sponsa ipm absoluere. secꝰ si intuitu dei seu ob pietatē: vt cum spōsus esset diues ⁊ sponsa pauper=rima. Tamē dicit Franciscus ꝙ etiā in hoc casu potest eꝫ sponsa absoluere. qꝛ licet iu=rauit intuitu dei. tñ ex quo cō modū cōcernit sponsam ipsa pōt remittere ꝓdicta. ⁊ sic ge neraliter obseruat̃. Nā eccle sia se non intromittit de spō=salibus de futuro. nec ad in=stantiā alteriꝰ partis. Ambo bus ergo dissentiētibꝰ etiā si iurassent mutuo se possūt ab soluere. Et nota ꝙ etas seu tempꝰ ꝯtrahēdi spōsalia vtro biqꝫ est septēnium. Vnd' spō satio q̄ fit in quiqꝫ vel sex an nis nulla est: vt de desponsa=tione impuberū. litteras. Nā ex talibus sponsalibꝰ inducit̃ publice honestatis iusticia. Est aūt publica honestas ſm Franciscum in ca. iuuenis de spōsalibꝰ impedimētū quod nec ex ꝯsanguinitate: nec ex affinitate ꝓcedit. ſ ex q̄dam honestate q̄ in matrimonijs ꝯsideranda est: vt ille q̄ ꝑus ꝯxit spōsalia cū aliq̄: ipa mo=tua nō ducat aliā consangui=neam ipsius infra q̄rtum gra dum. vt in c. ad audientiam vt desponsalibꝰ. c.j. li. vj. Ra tio aūt huius cōstitutionis ē qꝛ experiētia docuit graues rixas ⁊ inimicicias inter con sanguineos oriri: qñ vni de=sponsatā aliquis de cōsangui nitate sponsi ꝓcurat habere. Similiter qñ quis cōsangui=neam sponse sue ipa mortua cū qua nondū ꝑfecerat ma=trimoniū vult ducere non est honestū. cū ꝑ hoc q̄si duo cō=sanguinei vident̃ vni mulieri copulari. qđ honestas ꝓhibꝫ Verūtñ ius cōmune est ꝙ si quis desponsat puellam an/te septeꝫ annos si interim ipe moritur potest eā frater suus ducere. Similiter si moreret̃ illa puella ante septimuꝫ an=num vir duceret eius sororē aut matrem. Et hoc totū ha bes de desponsatione impu/berū. litteras. Sunt aūt octo casus in q̄bus soluuntur spō salia. Pꝛimꝰ si alter sponsoꝝ post desponsationem trāseat ad religionem: qđ etiam po/test facere ꝯtracto matrimo=nio ante copulā carnalē: tūc eniꝫ mulier potest alteri nu=bere quasi post mortem viri:

Octo casꝰ in q̄ soluūt̃ sponsa

quia religio est qued ī mors
fm Tho. in. iiij. di. xxvij. q. iij
Scdus quādo sponsus se ab
sentat p longū tps sponsa cū
alio pōt contrahere. Tertius
si alter eoꝝ incurrat lepram
vel paralisim. Quartꝰ si sup=
uenerit affinitas vel qꝛ spon/
sus cognouit cōsanguineam
sponse. Quintus si mutuo se
absoluūt. Sextus si alter eo=
rum fuerit medio tēpore for=
nicatus qꝛ tunc redditur alte
ri suspectꝰ de fide postea ser=
uanda. Septimus si sponsus
cū alia cōtrahit p verba de p̄
senti vel etiā de futuro cū co=
pula carnali. Si tū contrahit
cū p̄ma sine iuramento, cū se
cunda cū iuramento dꝫ adhe
rere p̄me: ꝛ penitere de piu=
rio. Octauꝰ qū q̄s ipubes cō
traxit spōsalia ꝛ venit ad eta
tem adultaꝫ ꝛ petit absolui a
vinculo spōsalium: ꝛ sibi dari
licentiā nubēdi. In oībꝰ autē
istis casibꝰ debēt spōsalia au
ctoritate ecclīe absolui p̄terq̄
in p̄mo quito ꝛ sexto. in q̄bus
soluuntur ipo iure. Addit eti
am nouū casum. Hosti. s. si fa
ma est q̄ inter eos est canoni
cum impedimentum.

De diffinitiōe matrimonij.

Onsequē-
ter de mřimonio
sciendum q̄ ipsum sic diffinit
Matrimoniū est viri ꝛ mulie
ris coniunctio indiuiduā cō
suetudinē vite retinens. Ista
diffinitio tradit. xxvij. q. ij. ca
j. Per hoc q̄d dr viri ꝛ mulie=
ris excludit vir cum viro. vel
mulier cū muliere. vel vnꝰ vi
ri cū multꝭ mulieribꝰ: qꝛ talis
ꝯiūctio nō causat mřimoniū
sed peccatū. Dicit etiā cōiun
ctio. s. amoris ꝛ matrimonia=
lis. Dicit etiā indiuiduam vi
te consuetudinē retinens q̄d
est tantū dicere q̄ neuter eo=
rum absq̧ alterius consensu
potest cōtinentiaꝫ ꝓfiteri vel
orationi vacare: nec se alteri
copulare: sed sibiinuicē sua=
re fidem ꝛ debiti redditioneꝫ
mutuā. Similiter debent eis
mutuo ī necessitatibꝰ ꝓuide
re ꝛ subuenire inuicē. Et hoc
intelligendū est totū de mři=
monio copula carnali ꝯsūma
to. qꝛ nō ꝯsummatū tali copu
la potest separari p ingressuꝫ
religionis. vt de spōsalibꝰ cō=
missum. Intelligitur etiā hoc
de matrimonio fideliū: qꝛ ma
trimoniū ifideliū potest sepa
rari altero trāseunte ad fideꝫ
Ratio aūt beati Tho. in. iiij
dist. xxiiij. q. j. Quare cōiun/
ctio matrimonij est insepara
bilis vsq̧ ad mortē inter ho=
mines ꝛ nō inter alia aīalia ē

hec. Quia alioꝝ animaliū fi
lij possunt sibi victū statī ha
bere vel saltē ad eoꝝ susten=
tationē vnū sufficit sicut ē de
vacca equa asina ⁊ similibus
⁊ ideo ibi nō est certa ꝯiūctio
certi masculi ad certā feminā
nec etiā necessaria diuturna
cōiunctio . eo ꝙ femina i eis
sufficit ad educandū fetū sine
masculo. In his aūt quoꝝ fi=
lij indigent vtriusq̧.s.taꝫ pa=
tris ꝙ̄ matris sustētatione a=
liud est. Similiter vbi inueni
tur aliqua determinatio q̄tū
ad tpūs sustentationis ⁊ edu
cationis sicut in auibus. Un
de passeres turtures ⁊ colū=
be habēt determinatas femi
nas q͛ habēt educare pullos
⁊ alter eoꝝ nō sufficeret ad q̄
rendū victū cū ⁊ se equaliter
nutrire debeant. Non aūt sic
est in hoībus vbi filius indi=
get cura parentū ad magnū
tēpus. Et ergo mr̄imonialis
ꝯiūctio inter solos hoīes di=
citur indiuisibilis ſm totā vi=
taꝫ alteri⁹ cōiugis . Oportet
eīm filiū generari.educari.nu
triri .⁊ doceri.⁊ sibi ꝺ necessa
rijs vite a parētibus ꝓuideri
eo ꝙ iuxta apl'm oportet pa=
tres filijs thesaurizare. ij . ad
Choꝛ.xij. Ista āt reqrūt ma
gnū tp̄s. Et quo ad hoc dicit
Lyra sup Math.xix.c.ꝙ ma

trimoniū non solū est de iure
diuino ſ etiā de iure natura=
li:q͛ natura dictat ꝙ vir ⁊ mu
lier cohabitēt simul ꝑ totam
vitā ad educādū ⁊ ꝓmouen=
dū ꝓlem vsq̧ ad ꝑfectum sta
tum virtutis. Dicit autē ma=
trimoniū potius ꝙ̄ patrimo=
niū:q͛ maxima onera sunt in
matre ꝙ̄ in viro. Et dicitur a
matre quasi matris munium
q͛ munit a matre:⁊ dat muli
erib⁹ esse matres. Et q͛ etiaꝫ
finis pīcipalis matrimonij ē
bonū ꝓlis.in cui⁹ ꝓcuratiōe
mater magis laborat.⁊ iō ab
ipsa denoiat. Fuit aūt mr̄imo
nium institutū a deo in statu
innocētie:vt ꝺꝛ de voto.c.i.li
vj. Et hoc per illa verba. Hoc
nūc os ex ossib⁹ meis q̄ v̄ba
adā spūsctō illustratus dixit.
Gene.ij.in fi.⁊.xxvij.q.ij .lex
diuina. Et ꝑ hoc reprobatur
illa opinio que dicit ꝙ matri=
moniū sit institutū a deo illis
verbis. Crescite ⁊ multiplica
mini:quod videt' incōueniēs
cū etiaꝫ illa v̄ba p̄us dixerat
deus non solum ad homines
ſ etiā ad bestias. Gen.j. Et ꝙ̄
uis matrimoniū etiā sit insti=
tutum tp̄re moysi. ⁊ tp̄re xp̄i.
hoc fuit tamē diuersis respe=
ctibus. Nā vt dicit Tho.dist
xxvj.in.iiij .ſm ꝙ ordinat' ad
generationeꝫ ꝓlis q̄ erat ne=

cessaria etiã ante pctm̄ institutũ est a deo in statu innocẽtie. in h̄ q̄ deꝰ formauit mulierem in adiutoriũ viri. ⁊ h̄ modo dr̄ in officiũ fuisse institutum. Sz q̄ꝛtũ est in remediuz pcti fuit istitutũ post pctm̄ tẽpore legis nature. Scd̄m aũt determinationẽ psonarũ habuit institutionẽ in lege moysi: vbi nõ nisi de certis tribubus copulabant̄. Sz s̄m q̄ representat ꝯiunctionẽ xp̄i ⁊ ecclesie sic habuit institutionez in lege noua. Et s̄m hoc dicit̄ sacr̄m noue legis. Et ex hoc habet̄ q̄ due p̄ncipales sunt cause institutionis matrimonij. s. educatio ꝓlis ad cultuz diuinũ: ⁊ vitande fornicationis causa. Alie sũt multe cause minꝰ p̄ncipales. s. pulchritudo vxoris: diuitie: reformatio pacis. Et ꝓpter istas causas si etiã ducat̄ vxor seruatis verbis de presenti tenet matrimoniũ. Sciẽdũ aũt ex q̄ vt dr̄. vij. ethicoꝝ in actu carnali priuat̄ homo magno bono. s. vsu rõnis. q2 vt dicit philozophus. Talis actꝰ furatur intellectũ sapiẽtis. Et vt dicit Aug. xvj. li. de trini. ipsa voluptas carnalis q̄ maior i voluptatibꝰ carnalibꝰ neq̄t iueniri momento ipso tp̄is q̄ ad eius perueniẗ extremũ: pene oĩs acies ⁊ vis rõnis obruit̄. Nullꝰ aũt s̄m rectã rõnez dz se obligare ad aliq̄d in q̄ tantum malũ patit̄: nisi sit aliq̄d bonũ recõpensans istud dãnum. Vñ a sc̄tis patribꝰ ponunt̄ excusantia illũ actũ taz dãnosum. s. bonũ fidei. ꝓlis. ⁊ sacri. Fides hic sumpta: est fidelitas siue iusticia ad actũ ad quẽ obligat se. s. vt ille nõ q̄rat aliã: nec ecõuerso. Silr̄ bonũ ꝓlis obligat q̄ ad cultũ diuinũ. s. vt religiose. i. sancte ⁊ deuote educat̄. Bonũ autẽ sacri est illa idissolubilitas inter virũ ⁊ mulierẽ. ⁊ signat indissolubilitatẽ ꝯiunctõis xp̄i et eccl̄ie: ⁊ hoc ẽ bonũ intrinsecum matrimonij: q2 pfectio p̄ma est formalis. Prima aũt duo bona. s. fides ⁊ ꝓles sunt bona extrinseca matrimonij Ex his p3 q̄ ex quo vt dictũ est sacr̄m est bonũ excusans istũ actũ videtur q̄ actus iste matrimonialis nõ solũ est bonus: s̄ etiam sanctus. quã sanctitatẽ habet ex indiuisibilitate cõiunctionis: s̄m quã significat cõiunctionẽ xp̄i ⁊ eccl̄ie. Ita etiã dicit Tho. in distin. xxxj. in q̄rto. q. iiij. Ex quibꝰ oĩbus infertur s̄m Bonauẽ. ibidẽ. ij p̄ncipali. q. ij. q̄ q̄ coit causa fornicationis vitãde in vxore, ne sc3 vxor fornicet̄

sic reddēdo debitū nullo modo peccat: sed magis meret: quia exercet opus iusticie hoc est fidei ad quam tenetur. et ideo omni culpa excusatur. Si vero coit causa fornicationis vitande in seipso. scz ne ipse solus fornicet in hoc peccat venialiter: et hoc si nō pulsatur a carne. Nā ex quo nō pōt procreare plem. nec pter eam pcreandū coit nec cōpellitur ab vxore ad reddendū debitum. aliqua supfluitas est ibi et ideo peccat: sed venialiter. immo dici pōt fm Pe. de tharā in. iiij. dist. xxx. q. iiij. pncipali q. ij. ar. j. q quens delectationem in ꝯiuge sistēdo tū intra fines matrimonij. s. qū cum altera muliere id nō faceret veniale est pctm̄. licet etiam fiat causa explende libidinis. Sz si q rat delectationez in ea nō vt in ꝯiuge sed vt in alia muliere q cunqz tunc est pctm̄ mortale Hoc est ꝯtra Hugonem. xxxij. q. j. Quod. vbi dicit vsuz matrimonij nō posse impleri sine pctō saltem veniali: quia pōt etiā esse matrimoniū cuz sit bono intuitu sicut fuisset in statu innocētie fm Frācis cuz in rubrica de sponsalib⁹. Hoc idem innuit Jo. an. in glo. sup ca. aliud. de sen. ex li. vj. super verbo sacramētis. vbi dicit q datur gr̄a per istud sacr̄m. sz non sicut per alia sacramēta Confert aūt in hoc sacr̄o gr̄a adiuuās ad illa opa q in matrimonio reqrunt. Ratio fm Tho. in. iiij. di. xxvj. q. iiij. quia vbicunqz diuinitus dat facultas aliqd faciendi. dant etiaz auxilia sine qbus nō pōt conuenienter vti illa facultate: sed in matrimonio datur diuinitus facultas vtēdi vxore. et p cō/seqns dat gr̄a q idem cōueni enter fieri possit. Hec sanct⁹ Tho. Et p h reprobat glo. s. q. j. Quicqd. Etiam dicit doctor subtilis q effectus istius sacramēti sunt due gr̄e in aiabus ꝯtrahentiū. et hoc nisi sit obex mortalis pctī. Etenī nō sufficit ad gr̄am pcipiendā q ꝯtrahēs nō sit fictus respectu sacramēti. i. q nō ficte recipere intendit: sed opz q prius penituerit: quia illō sacr̄m nō dat penitentiā. Est ergo vn⁹ et totalis effectus istius sacri scilz gratiosa coitio animorum. Hec doctor subtilis. Pro isto dicto est c. vnicū de sacra vnctione. Ulterius est sciendum de illis q requirunt ad matrimoniū vt sit verū. Primo requiritur etas debita psonarum cōtrahentiū. Nam vir debet esse. xiiij. annorū. et feia. xij. agnorū. Uū sicut spō

salia infra septimū annū non
tenēt. sic matrimoniū etiā nō
tenet infra. xiiij. annū. Quā=
tūcūq₃ eīn fuerit matrimoniū
de ỽbo de p̄senti ifra. xiiij. an
nū. nihilominus nō est aliō ni=
si sponsalia de futuro vsq₃ ad
xiiij. annū. Et ista possunt rū
pi posq̄ꝫ sponsi vl' alter illorū
venerit ad debitā etatē. Se=
cūdo requirit ꝯsensus mutu=
us contrahentiū p̄sonaꝝ per
ỽba de p̄senti. Cōsensus aūt
ille fm Bona. in. iiij. di. xxviij
debet esse in mutuā corporis
potestatē. Verba aūt de pre
senti sūt ista ex parte viri. Ac
cipio ego te in meā vxorem.
Verba aūt mulieris sunt ista
Ego te accipio i meū viꝝ. Et
sunt ista ỽba necessaria q₂ sa
cramētū ē res sensibilis. ꝛ iō i
eo reqrit signū exp̄ssiuū q̄ ex
p̄ssio cōuenictiꝰ fit pỽba de p̄
senti. vū ꝛ iste ꝯsensus pōt bn̄
p alia ỽba expediri vel exp̄=
mi inter hoīes vsitata q̄ istis
eq̄pollent dicēdo. Cōsentio i
te tanq̄ꝫ in vxorē. Silr si pre/
cessit iterrogatio inter aliq̄s
de ꝯhēdo. Si alter eoꝝ dicat.
volo te de cetero hr̄e i vxorē
Et illa rūdet. Et ergo te volo
hr̄e in virum. Vel volo ꝙ tu
sis vxor mea. ꝛ illa. ꝛ ego ha=
beo te p viro. In omnibꝰ tali
bus cōtrahitur matrimoniū.

Sz si diceres. volo te accipe i
vxorē vel volo in te cōsentire
tāq̄ꝫ in vxorē nō eēt mr̄imoni
um. Silr si dicat vir. pmitto
ꝙ te nō dimittā p meliori vel
p peiori. etiā iudicandū est p
matrimonio. Itē si post datā
fidē dicāt aliq̄ bibamus noīe
mr̄imonij et osculemur nos.
vvilhelmꝰ dicit ꝙ nō est mr̄i=
moniū nisi vellent p hō recedē
a sponsalibꝰ ꝛ ꝯhere de p̄sen=
ti quia illō dictū significat fu=
turū matrimoniū. ꝫ si diceres
bibamus p matrimonio con
tracto esset mr̄imoniū. Frāci
scus tn̄ dicit ꝙ illa ỽba biba=
mus noīe mr̄imonij sunt ꝯfes
sio veri mr̄imonij: ꝛ ꝫ ē mr̄i=
moniū. In oībus autem istis
vbi ỽba dubia sunt recurren
dum ē ad intentōēꝫ ꝯhentuꝫ
ꝛ ad cōmunē ỽboꝝ vulgariū
intelligentiā. Unde credo ꝙ
per illa ỽba sponsi interroga
ti scꝫ in polonia dicendo. N.
placet tibi habere. K. in vxo
rem. illo respondente. placet.
ꝛ mulier interrogata respon=
deat similiter. contrahat veꝝ
mr̄imoniū. ar. c. ex lr̄is de spō
salibꝰ. Nam p illa ỽba oēs
in polonia intelligunt cōtra=
hi mr̄imoniū. Ergo si sic vici=
ni cōmuniter intelligunt de=
bent etiā ꝯhentibꝰ illa ỽba fa
cere eundē sensum. Nā vt di

cunt doctores in.c.ex lris.de sponsalib9.in talib9 recurrendum est ad intellectū vicinorū.Hoc approbat Frāciscus ibidē.Et dicit Hosti.q̄ qn̄ unus alter nō intellexit ad litteras vel linguā.si tn̄ intellexit affectū vel sensuz nutu vel signo sufficit.Et nō refert an nutu vel ligua itelligat.ar.de trāslatōe iter corporalia.xliij.di.si rector.Unde si spōsus dat anulū dicendo in theutonico p v̄ba de p̄senti.z sponsa persona recipit anulū.annuēdo dz p̄sentire in dicto.c.ex lris. Dicit etiā Franciscus de sarabellis in ca.ex pte.de sponsalib9q̄ si dicat vir.pmitto q̄ te ducā in vxorē.z de cetero te nebo te vt vxorē.Si talis cōtrahit cū alia p v̄ba de p̄senti adherebit scđe pter verba illa ducā te q̄ sunt de futuro. q̄ etiā verba restringūtur per sequētia cū dixit tenebo te vt vxorē.Et dicit Innocentius q̄ hec verba ducā nō sonant tm̄ actuz:s; etiā ius:vt sit sensus.pmitto q̄ tūc siā tua legitima vxor.Et h̄ ē si sunt v̄ba mulieris.Illa aūt v̄ba pmitto q̄ tenebo te pro vxore h̄nt sensum.ac si dicat vir.habeo tecū matrimoniū.vel accipio te in meā vxorē.z pmitto q̄ de facto tenebo te pro vxore

Si autē dicat.pmitto q̄ nun q̄z habebo aliam nisi te.licet istam nō tenet simpliciter accipere si nullā vxorem in vita sua vult ducere tn̄ si vellet ducere aliā nō potest:qz de cōmuni vsu loquēdi sensus est. Recipiā te z nō aliā si vxorē voluero ducere.Itē si cōcubina dicat alicui:nolo q̄ me cognoscas nisi tanq̄ vxorem z vir taceat z cognoscat Dicit Johannes de lignano q̄ ē p̄sumptū matrimoniuz.Sed tamen Caspar dicit q̄ non qz nō expsserunt.z etiā qz tacēs habet p cōdicente in hoc casu cū agat de obligatōe ipius.s. sub pditōne vel sub mō.Sub pditōe sit vt cōho tecū si patri meo placuerit.vel si inuenero te habere centū marcas.z sic de similib9 z talis contractus suspendit matrimoniuz.vsq̄ ad existentiā cōditōis.i.non prius tale matrimoniū tenebit nisi ipleat illa cōditio.Si tn̄ interi p̄sensus de p̄senti vl' copula carnalis fuerit sbsecuta tenebit matrimoniū.eo q̄ tales vident recessisse a pditione vt ō pditōib9appositi.de illis.z.c.sup eos.z.c.p tuas: Et h̄ itelligēdū ē de pditione honesta q̄les sunt due ille sup posite.Nā si eēt pditio ō sub stantiā mr̄imonij vt cōho tecū

si nõ ꝓlificabis: vel donec mi
hi aliã inueniã. vel si te expo=
nas ꝑ questu ꝓstituendi oẽs
tales nihil agunt. Si tñ q̇s di
cat. ꝯtrabo tecũ si te v̾ginẽ in
uenero: ꝛ postea seq̄tur coit⁹
nec iuenitur v̾go. dic̄ Bern̄. ꝛ
Host. ꝙ iudicabit̄ ꝑ matrimo
nio: ꝛ hoc in foro iudicij. tñ in
foro aie non sic iudicabit̄. q̇a
dignũ est vt mulier q̄ mentita
est se esse v̾ginem maneat de
cepta: ꝛ vt viro subueniatur
qui forte vult vitare bigamiã
Sed sub mõ ꝯtrahitur sic. do
tibi tunicã vel cĩgulũ vel anu
lũ: vt ꝯtrahas mecũ alioquin
reuoco qđ donaui. talis con/
tractus statim tenet. Sꝫ si nõ
fuetur mod⁹ poterit reuoca=
ri. Dicunt tñ doctores ꝙ licet
posset ꝯhi mr̄imoniũ sub ꝯdi
tõe: nõ tñ sub mõ: ꝛ hꝫ ẽ tenen
dũ. Matrimoniũ tñ ex causa
contractũ tenet siue causa sit
vera siue falsa: vt ꝯtraho tecũ
qꝛ pulchra es siue diues. nisi
causa essꝫ ita falsa ꝙ ꝯtineret
in se aliqđ impedimentuꝫ: vt
cõtraho tecũ qꝛ libera es. nã
si nõ eẽt libera nõ teneret ma
trimoniũ ꝛc. Et sciendũ etiaꝫ
ꝙ si q̇s ꝯhit cũ aliq̄ cũ ꝯditio=
ne. deinde tñ ante aduẽtũ cõ
ditionis contrahit cũ alia pu
re debet manere cũ scđa. etiã
si sit consanguinea prime

De impedimẽtis mr̄imonij

Nunc vidẽdum est de ĩpedi=
mẽtis matrimonij
Sunt autẽ. xij. impedimenta
que impediunt matrimoniuꝫ
ꝯtrahendũ ꝛ dirimũt iam cõ=
tractũ ſm Inno. i. c. iuuenis.
de sponsalib⁹. Primũ ẽ furor
xxxij. q. viij. c. neqꝫ furiosus.
vbi dicit neqꝫ furiosus: neqꝫ
furiosa ꝯhere possunt matri=
moniũ: sed si cõtractũ fuerit:
scꝫ ante furorẽ non separent̄
scꝫ ꝑpt̄ furorẽ. Et rõ qꝛ tales
nõ possunt ꝯsentire: si tamen
hñt lucida interualla tunc bñ
pñt. vt dicit glo. ibidẽ. Scđm
si esset vtroqꝫ articulo. i. testi
culo carẽs vel ĩpotens coire.
xxxij. q. vij. Illi. Tertiũ ẽ affi=
nitas: vt si q̇s sponsam de pre
senti ꝯsanguinei sui recepit in
vxorẽ ꝛ eam cognouit impe=
dit̄ ꝯhendũ ꝛ dirimit̄ ꝯtractũ
ita ꝙ p̄ma restituit̄: ꝫ mulier
nõ põt induci ad abstinentiã
ꝑpt̄ publice honestatis iusti=
ciã: vt de eo q̇ cog̊uit consan=
guineã vxoris sue. c. discretõ
nem. Quartũ ẽ error ĩ ꝑsona
vt cũ q̇s putãs ꝯtrahere cum
R. ꝯtrahit cũ vrsula. Quintũ
est error ĩ ꝯditõe ſuili: vt si q̇s
ꝯhit cũ aliqua putãs eã eẽ li/
berã cũ tñ est illibera. vt d̾ cõ

iugio seruoꝝ.c.ij. Sed quid dicendum est de iacob q̄ dece ptus est in ꝑsona.s.q̄ putans rachelem cū q̄ ↄtraxerat iue nit lyam: ꝛ tamē tenuit matri moniū. Respōsio ſm gratia= nū.xxix.q.j.c.j.ꝙ illud matri moniū non tenuit ex ꝑceden ti cōsensu sed subsequenti qꝛ post copulā carnalez in eadē consensit de nouo. Erroꝛ ta= men qualitatis non excludit vt si putaꝛ bon⁹ q̄ tū ē malus cōsensuz matrimonij: vt si pu tatur ꝟgo que tamē inueniꝛ coꝛrupta. Similiter erroꝛ foꝛ tune: vt si putatur sponsa di= ues q̄ tamen est paup. In oi= bus istis casibus non dirimiꝛ mꝛimoniū ↄtractū. Sextū est votū solenne vt sacri oꝛdinis vł ꝓfessiōis. vñ si q̄s ꝓfessiōe facta ī religiōe vł ī sacro oꝛdi ne vxoꝛē duxit dirimiꝛ matri moniū: vt q̄ clerici vel vouen tes.c.insinuāte. ꝛ de voto.ca. vnico.li.vj. Alia aūt vota sim plicia lȝ īpediāt ↄtrahendum nō tū dirimūt iā ↄtractū: vñ si q̄s vouet simpliciter nō velle ducere vxoꝛē ꝛ postea duxe= rit tenet mꝛimoniū. Sed ille peccat moꝛtaliter sic ↄtrahēs ꝛ non debet petere debitū ab vxoꝛe: ꝫ tū teneꝛ reddere qñ petiꝛ ab eo: vt notāt doctoꝛes in ca. rursus. q̄ clerici vł vouē tes de q̄bus vide ibi materiā istā. Sȝ tū si q̄s hñs votū sim plex q̄rat a sac̄dote an posset ↄhere dat consilium hostī. ꝙ potest dicere ꝙ sic. Si autem querat vlterius an tale ma= trimonium tenebit debet di= cere ꝙ nō, al's peccaret. quia daret occasionem moꝛtaliter peccandi. Septimuȝ si machi natus est in moꝛtem pꝛioꝛis coniugis seu vxoꝛis. vel eam ducere pꝛomisit. de eo qui du xit in matrimoniū quam pol luit per adulterium cap. signi ficasti. Et dicit Johan. anđ. i cap. laudabilem de cōuer. in= fideliū ꝙ quādo machinatio est ab vtroq̄ȝ.s.a viro ꝛ a mu liere in moꝛtez mariti tūc suf= ficit ad dirimendū matrimo= niuȝ sine adulterio. Qñ vero machinatio est ab altero tm̄ tūc nō sufficit sine adulterio: vt ꝯ diuoꝛtijs.c.j. ꝛ istđ ī pmē= dū ē mēti qꝛ raro iste pūctus bñ itelligiꝛ. Octauū si ē altꝰ s cultꝰ vt sarracenꝰ vł iudeus. xxviij.q.j.caue. Nonū si ꝑ vi coactꝰ ē ↄhere. vt de spōsali/ bus cū locū. Et itellige de vi vł metu q̄ cadit in ↄstātē virū vt dicit glo.j. ibidem. q̄ etiam dicit ꝙ minoꝛ metus excusat feminā q̄ȝ viruȝ. qđ silr nota. Decimū ē sacer oꝛdo vt q̄ cle rici vel vouētes.c.j. ꝛ devoto

ca.vno.lib.vi. Undecimū si ē alteri nupta de spōsa duoꝝ.c ij. Duodecimū est publice honestatis iusticia.de spōsalibꝰ c.iuuenis.⁊.c.ad audientiã. Sūt alia duo impedimēta q̄ impediūt ⁊ nō dirimūt.s.tp̄s feriaꝝ: vt de ferijs.c.capellanus. Et interdictum ecclīe vt de desponsatōe impubeꝝ.c. ad dissoluēduz de oibus istis dātur v̄sus.p Johēz an.i sū. quarti sub hac forma. Error ꝯditio votū cognatio crimen Cultꝰ disparitas vis ordo ligamē honestas. Si sis affinis vl' si coire neq̄bis. Hec socianda vetāt cōnubia iūcta retractāt. Et de vltimis duobꝰ dātur v̄sus. Ecclīe vetitū necnō tempus feriarum. Impediūt fieri pmittunt facta teneri.

De cautelis huius sacri.

Primo caueat vir ne volens a muliere extorquere carnalē cōmixtionē fingat se eam ducere velle non habēs tamen intentionē ⁊ ppositū eam ducendi. Nā talis si eaz non ducat grauiter peccat. licet in foro penitētiali nō iudicatur p matrimonio. Et licet mulier q̄ simplici aīo sibi ꝯsentit a pctō excusatur. tñ deceptor talis si vult verā penitētiam agere necesse habet eaz sine fictione ducere quātū in eo est vel dare sibi virū cōuenientem vel aliter satisfacere Et hoc ꝼm Tho. Et hoc si vir est equalis ꝯditionis cum illa Nā si vir esset melioris cōditionis puta nobilis ⁊ mulier rustica vel ribalda potest pbabiliter p̄sumi q̄ non fuit decepta ꝟ se decipi finxit: ⁊ tunc in tali casu si ille nō aīo ducēdi cohabitauit cū ea nō tenet̄ eā ducere. nec ei satisfacere: vt dicunt doctores. Secūdo caueat ne quis sponsam suaz contractis sponsalibus anteq̄̄ solēnitates mrīmonij fiant scz anteq̄̄ i facie ecclīe copulent̄ audeat cogńscere nā talis peccat ꝼm vvilhelmū. Et h̄ intellige in illis partibus vbi p̄me nuptie benedicūtur. Unde cum iste non sunt v̄gines: nec alter illoꝝ post illam occultam cōmixtionē si accipiunt benedictionē quā soli v̄gines vel alter ipsoꝝ accipere ꝯsueuit peccāt. cū scdē nuptie non sunt bñdicende. si tñ nō essʒ ꝯsuetudo i aliq̄bꝰ partibus p̄mas nuptias bñdicēdi sicut ē i polonia credo q̄ spōsus cognoscēs sponsam anio ꝯsummādi mrīmoniū anq̄̄ in facie ecclīe copulent̄ non peccent nisi venialr̄. hec Tho. in

iiij.sniaꝝ.disti.xxviij. Tertio
caueat vir ne cũ illa cõtrahat
ꝑ verba de p̃senti cuz qua al=
ter cõtraxit per verba de fu=
turo ⁊ copula carnali consũ=
mauit: qꝛ nec verũ nec aliqđ
censet̃ matrimoniuz qđ post=
modũ de facto est subsecutũ
vt de spõsalibꝰ.is qui. Quar
to caueãt parentes ne cõtra=
hant ꝓ filijs aut ꝓ filiabꝰ spõ
salia vel matrimoniũ cũ addi
tione pene. nã talis adiectio
pene nõ valet de iure: vt dꝛ in
ca. gẽma: de spõ. eo ꝙ mr̃imo
nia debẽt esse libera. Et h̃ est
cõtra nostrates q̃ stipulãt pe
nas nisi impleãt filij eoꝝ volũ
tatẽ. Dicit tñ Frãciscus de sa
rabellis. Joh. an. Uincẽtius
⁊ abbas in dicto c. gẽma. ⁊ ar
chid. xxx. q. ij. c. vno ꝙ bñ pos
sunt stipulari vel dari pigno=
ra inter cõtrahentes: sed non
pene. Rõ qꝛ pena solũ ꝓmit
titur. arre xͦo dant̃. faciliores
aũt sumus ad ꝓmittẽdum q̃
ad dãdũ. Itẽ arre fiunt i mo
dica quãtitate. pene xͦo i ma
gna: ⁊ iõ timore magne quã=
titatis posset quis cõpelli ad
matrimoniũ. Uincẽ. tamẽ di
cit ꝙ si sint extranei omnino
qui non habẽt cõtrahẽtes ꝑ
sonas i sua ptãte. isti pñt sti=
pulare penas inter se ⁊ ꝑdũt
eas. vł acq̃rũt si spõsi nõ stãt
in eoꝝ ꝓmissiõibꝰ. Inter xͦo
parẽtes vł alios q̃ hñt spõsos
in ptãte non habz hic locũ de
pignoribus. Etiã teneas ꝙ si
dat̃ pignꝰ loco arre tũc tenet
si aũt ꝓ pena tũc nõ. Itẽ si da
tur ꝑ ꝯuẽtionẽ nõ tenet. si ãt
ꝑ traditionẽ tenet. Hoc autẽ
dꝛ fm̃ Jacobuz de arra ꝙ rõ
pignoris tenet. si tradit̃. secus
si ꝯstituit̃ tm̃: qꝛ qñ ꝯstituitur
tm̃ tũc cedit loco arre ꝟ si ꝯsti
tuit̃ cedit loco pene. Quinto · Nota: ~
caueãt ꝑhentes ne in cogna=
tione carnali spũali vel legali
ꝯtrahãt. Nã ꝓhibẽtur ꝯhere
consanguinei vsqꝫ ad quartũ
gradũ inclusiue in collaterali
bus. in ascendẽtibus autẽ ⁊ i
descẽdentibꝰ ꝑpetuo. In co=
gnatõe aũt spũali ꝓhibẽt̃ hi.
scꝫ baptizatꝰ ⁊ leuãs. Bapti=
zatus ⁊ filij leuãtꝭ. Itẽ bapti=
zatꝰ ⁊ ꝯiũx leuãtꝭ p̃us cogni=
ta. Itẽ leuãs ⁊ parẽtes leuati
Et eodẽ mõ dico de baptiza=
to ⁊ baptizãte. Silr̃ inter ꝯfir
matũ ⁊ tenẽtẽ ⁊ inter ꝯfirmã=
tẽ ⁊ ꝯfirmatũ. In alijs autem
sacramẽtꝭ nõ ꝯtrahit̃ talis co
gnatio. s. in penitẽtia. qꝛ peni
tentia nõ est sacramẽtũ colla
tũ ꝑ modũ generatõis sed sa
natõis. ideo ꝑ ipz nõ ꝯtrahit̃
spũalis cognatio. alś eñi filiꝰ
p̃sbiteri nõ possꝫ iuenire vxo
rẽ i tota parrochia sm̃ Tho.

in.iiij.sententiarū di.xxij.q.D
ar.ij.lz inter sacerdotes ⁊ cō
fitētē ꝯtrahit̄ fedus:nō tñ de=
riuat̄ ad alios eoꝝ cognatio.
tñ cathecism⁹ licz impedit cō
trahendū nō tñ dirimit ꝯtra=
ctum. vt de cognatione ſpūa
li p cathecismū.lib.vj. Itē co
gnatio legalis ipedit vſqꝫ ad
emācipationē.Est aūt cogna
tio legalis illa qñ q̇s adoptat
in filiū aliquē extraneū coraz
iudice.⁊ dico corā iudice. q̇a
al's facta in p̄uato nihil valet
ſm Hosti.de cognatōe legali
ca.vnico.⁊c.Et q₂ iſta cogna
tio apd̄ nos hodie ñ viget.iō
de ipa ſupſedeo. Sexto ca
neat vir ne dimittat vxorem
ſuā ꝑpter quācūqꝫ cauſā:niſi
ꝑpt̄ fornicationē. vt d₂i glo.
ca.j.q̄ſiuit de diuortijs. Et in
tellige tā de fornicatione car
nali q̄ꝫ etiā ſpūali: ſicut ē ydo
latria vel heresis. Vl'r ſi mor
tem viro machinat̄. In iſtis
tñ caſib⁹ nō ducet aliā q̄ꝫdiu
viuit quā dimiſit.xxxij.q.iiij.
oēs cauſationes. Nō q₂ lz q̇
ad cōiugalē thoꝝ ſit diuiſio ⁊
diuortiū nō tñ quo ad vincu
lum qd̄ ē indiſſolubile ⁊ ꝑpe=
tuum.Ex h̄ ptz q̄ mulier a vi
ro nō ſeparat̄ ꝑ furto vel pro
alio crimie vel ꝑ alio impedi
mento .vt d₂ in c.q̄ſiuit. de di
uortijs. Nec etiā ꝑ aliq̄ defe=
ctu corporali.ſ.pro ſurditate
cecitate.ꝑ fetore oris ⁊c. Et
intellige etiā q̄ q̄ꝫtūcūqꝫ eſſet
notoriū crimē fornicationis i
vxore nō pōt vir ſine iudicio
eccl'ie ꝓpa auctoritate eā di=
mittere.lz bñ pōt debitū ſibi i
p̄uato denegare.Arch.in ca.
porro.⁊ c.ſignificaſti.de adul
terijs. In hoc tñ caſu qñ alter
fornicat̄ ſpūaliter.ſ.ſi labatur
in heresim nō pōt is q̇ rema=
net in fide aliā ducere illa vi=
uente heretica. Secus ſi ali=
quis infidelis vel pagan⁹ cō=
uertit̄ cui⁹ vxor nō vult con=
uerti:vel nō vult cohabitare
ſine contumelia creatoris.q̇a
talis pōt ꝯtrahere etiā viuen
te tali vxore.vt de diuor.c.v.
Septio caueat vir ne vxo
rem i adulterio dep̄henſam i
terficiat:q₂ licz ſm leges ciui
les ſi puniat̄ talis occiſor aliq̄
pena. tñ ſm ius diuinū punit̄
xxxiij.q.ij.inter hec. vbi exp̄ſ
ſe prohibet̄ tale vxoricidium
Debet eīn poti⁹ eā corrigere
⁊ ſibi recōciliare cū de⁹ para
tus ſit accipere ipſius pniam
exēplo mulier' adultere.Joh.
viij.vt dicit Bonauen.in.iiij.
diſt.xxiij.q.j.⁊ Tho.q.j.Quin
etiā addit q̄ occidēs vxorem
ꝑpter adulteriū vel odiū ex
ſtatuto eccl'ie cōtrahere cum
alia non d₃.⁊ maxime ſi occi=

dat eam vt ꝯtrahat cū alia. secus ē si nō eo aio. q2 tūc lz nō debeat cōtrahere: si tñ cōtrahit tenet. Octauo ne aliqs habēs aliquē sacrū ordinem ꝯtrahat matrimoniū: q2 tale matrimoniū non tenet. vt de voto c. vno li. vj. Silr ecōuerso caueat ne ꝯtrahens ꝑ vba de p̄senti cum aliq̄ sacrū ordinem accipiat. q2 talis dz restitui vxori. ⁊ si pōt esse sine scādalo vxoris dz deferre habitum ⁊ coronā clericalē. Nec pōt cōtrahere post mortē illius vxoris. Et si ꝯtraxerit nō tenet mr̄imoniū fz Inno. Nec etiā post mortē vxoris poterit ī suscepto ordine ministrare. vt in extrauaganti Johis pape vigesimiscdi q̄ incipit. Antiq̄. Talis eñ restitut⁹ vxori tenebit̄ reddere debitū: ſ̄ non poterit petere. Nono caueant cōiuges ne post bñdictionem acceptā p̄ma nocte commisceāt̄. vt. xxiij. di. sponsus. Albi etiā dr q bíduo vel triduo debēt ꝯtinere. vt in. xxx. q. v. aliter. Sz hoc est ꝯsilium nō p̄ceptū. ⁊ ideo ne q̄s obliget sub p̄cepto sponsos ad talia hoc pono ꝑ auisamento. q2 multi faciunt indiscrete cō scientiā de talib⁹ ipsis cōiugibus ꝑ modū precepti. qd̄ fieri nō dz: ſ̄ ꝑ modū ꝯsilij tñ ⁊c.

Decimo caueat vir vel femina ne sine parentū consilio vel cōsensu nubat. quia dicit Amb. in lib. de patriarchis. Nō est vginalis pudoris eligere maritū. Unde ⁊ Euaristus papa dicit: q2 aliter non est legitimum coniugiū nisi a parentib⁹ tradat̄. Et Euripidion in ꝑsona cuiusdā femine legitur dixisse. Sponsaliū meorum pater meus curam subijt. maritum eligere non est meum. Hec omnia habentur xxxij. q. ij. Non omnis. §. Cū ergo dicitur. ⁊. §. honorantur Si tamen fecerit tenet matrimoniū. q2 hoc soluz est de honestate: ⁊ non de necessitate. maxime si habet annos legitimos scz vir quattuordecim ⁊ femina duodecim Dicūt tamen leges q femina post. xxv. inuitis parentib⁹ nubit. ⁊ verum est. Undecimo caueat sacerdos ne clādestine aliqs copulet. hoc est ne pretermissis bannis in ecclia aliquos introducat siue copulet. Nam talis sacerdos suspēdit̄ ꝑ triennium. vt notat̄ de clandestina desponsatione. c. Cū inhibitio. Duodecimo caueat sacerdos ne benedicat scd̄as nuptias: q2 irregularitatē incurreret. pōt tñ ꝑ epm̄ sup eo dispensari. vt in extrauagan-

Caveat sacerd[...] ne desponset a[...] qs clandestine

et ne benedicat [...] cu. las nuptias.

ti Johis.xxij.q̄ incipit. cōcen
tationi. Tredecimo caueat
vir ne semꝑ exigat vł reddat
debitū vxori:qꝛ hoc p̄ceptuꝫ
de redditione debiti cū affir=
matione nō obligat: nisi ꝓ lo
co ꝛ tꝑe ẜm Joh.parisiē. Qꝛ
obligat semꝑ.ꝫ nō ad semper
nec ꝓ semꝑ.ꝫ qñ pōt esse de=
bite circūstantionat⁹ ẜm do=
ctorē subtilē.in.iiij. di.xxiiij.
qꝛ fortiori vinculo obligatur
ad nō reddendū:vt in h̄ casu
qꝛ tenet̄ nō occidere fetūꝫ in
vtero p̄gnātꝭ:vel nō ēē causa
aborsus Silr̄ ſi redditio debi
ti vergit in detrimētū sanita=
tis nō tenet̄ reddere:qꝛ tenet̄
poti⁹ ꝓpꝛiam incolumitatē q̄ꝫ
istō detrimētū vitare i ꝯiuge.
Silr̄ nō tenet̄ satisfacere vo=
luntati mulieris tꝑe mēstrui
ne ꝓles nascat̄ leprosa q̄ als
pōt ꝓcreari sana:Etiā qꝛ ta
lis coitus inducit ꝑpetuā ste=
rilitatē in muliere ẜm Aug.ꝓ
pter cōmixtionē seminis cū san
guine.vñ si cōtigeret nasci fe
tum fit leprosus scabiosus ce
cutiens:vel iterdū caducus.
vel obsessioni demonū tanq̄ꝫ
vas inmunde cōpositū aptus.
Et ideo in lege mosayca acce
dens ad mēstruatā morte mo
riebat̄ : q̄ mors nō infligebat̄
nisi ꝓ mortali.Et si dicit̄ tū le
proso viro tenet̄ mulier red=
dere debitū. licet nō tenet̄ se
cum cohabitare:vbi tū certis
simū est q̄ ꝓles nascet̄ lepro=
sa.ꝫ simile est in menstruata.
Rñdeo ẜm doctorē subtilem
vbi supra:qꝛ in mēstruo pōt
expectari tēpus ꝯgruū vt na
scatur ꝓles sana.in lepra ꝯo
nō. Uñ meli⁹ est q̄ nascatur
leprosa vel aliq̄lis q̄ꝫ omnino
nulla:qꝛ melius est sic esse q̄ꝫ
non esse. Uerūtū dicit Tho.
vbi supra.q.ij.argu.ij. Si est
fluxus inaturalis ꝛ diuturn⁹.
pōt vir ad talem accedere.qꝛ
als oporteret virū ꝑpetualit
abstinere. Dicit etiā q̄ mlier
menstruata pōt reddere de=
bitū viro petenti.dꝫ tū eū ad
uertere p̄cib⁹ vt sufferat.non
tū ita efficaciter dꝫ auertere
q̄ possit esse occasio sibi inci=
dendi in aliq̄s pessimas cor=
ruptiōes sicut ad id pronus
credit̄.Si autē credit q̄ petit
ignoranter dꝫ mulier aliquā
occasionē p̄tendere:vel infir
mitatē allegare : ne debitum
reddat:nisi piculū viro time=
atur. Dicit aūt Tho.q̄ acce=
dens ad p̄gnatā non semper
peccat mortaliter.nisi timea=
tur aborsus.Dicit etiā ipe q̄
si tunc vir preter consuetudi
nem ꝛ modū a natura institu
tum q̄ꝫtū ad situ exigit debi=
tum a ꝯiuge puta a parte po

sterioři vel ad latus nō semꝑ
est pctm̄ mortale: ꝫ qn̄qꝫ pōt
esse sine pctō. Dimittere aūt
ꝓpriū vas semꝑ ē pctm̄ mor=
tale ⁊ sodomiticū: q2 hoc est
ꝯtra naturā cōiugij. Hec san=
ctus Thomas.

De expositione misse.

h

Oc facite i

meā cōmemorati
onē. Luc.xxij. de
ꝯse.di.ij.iterat. Q2 ꝫm beatū
Tho. in tertia parte summe
sue.q.lxxxiij.ar.iiij.mysteriū
nr̄e salutis totū cōprehendit
in sacr̄o eucharistie. ideo ta=
le sacr̄m pre ceteris agit cum
maiori solēnitate. que quidem
solennitas in misse officio cō
sistit. vbi recolitur singularis
memoria dñice passionis: iux
ta qd̄ ipse iturus ad passionē
fieri ꝓcepit dicens. Hoc faci=
te i meā cōmemorationē glo
sa. id est in memoriaz mortis
mee. Et q2 singule partes mis
se inenarrabilē dulcedinē re=
dundant diuinoꝝ mysterioꝝ.
Designant eñ gesta facta et
opa xp̄i qui operatus est sa/
lutē in medio terre. ⁊ ꝓcipue
circa mysteriū sue passionis.
resurrectionis. ⁊ ascensionis
ideo de singulis particulis hu
ius sacri officij breuiter inten
damus. Circa qd̄ sciendū ꝙ

missa dr̄ pmo a mittendo: qa — *Missa*
āgeli ibi mittunt. vt dic̄ Gre.
de ꝯse.di.ij.ꝙ si sanguis. Se=
cundo rōne filij q ibi mittit a
deo patre. Tertio ratiōe no/
stri qui mittim9 vota nostra
ad deū per sacerdotē: vt nob
deus mittat benedictionē et
grām. Quarto rōe.s.cathe=
cuminoꝝ: q vt dicit Hugo an
tiquit9 admittebant vsqꝫ ad
offertoriū: ⁊ ab offertorio fo=
ras mittebant. Cathecumini — *Cathecumini*
aūt erant nouiter credentes
nōdū baptizati. Habet autez
multa noia istud officiū misse
seu sacramētū. Dicit eñ mis=
sa ꝓpter rōnes ꝓdictas. Itez
dr̄ eucharistia ab eu qd̄ ē bo= — *Eucharistia*
num. ⁊ charis grā quasi bona — *hostia*
grā. Dicit hostia ab hostib9
vincendis: q2 per eam nostri
hostes vincunt. Immolatio — *Immolatio*
dr̄ ꝫm Isi.vj.ethimo. ab in et
moles q2 in mole. i. in cumu=
lo altaris sacrificat. Commu — *Communio*
nio dr̄ q2 est esca omniū fide=
liuz. Juxta illud. Oēs de vno
pane ⁊ de vno calice partici=
pamus. Dicit viatic9: q2 dat — *Viaticum*
in hac via ꝓsentis vite ad su=
stentationē. Dicit sacrificiuz: — *Sacrificium*
quasi sacrū faciēs: q2 mystica
ꝓce ꝯsecrat. in psalmista. Im
mola deo sacrificium laudis.
⁊c. Dicit etiā actio ꝫm Leo= — *Actio*
nem papā: q2 hic q̄si i quodā

iudicio agim⁹. Nã loc⁹ est ec
clesia. iudex de⁹. actoꝛ dyabo
lus. reus ppls. ꝯsciētia testis.
sacerdos defensoꝛ. Sic dicit
Aug. de se in orõne quadam
Sũme sacerdos qui me iter
te ⁊ meum ppl̃m esse voluisti
⁊c. Scd̃o vidēdũ ē q̃s institu
it missam. Rñdeo ꝙ Petrus
Jacob⁹ ⁊ basilius cesariēsis
ep̃s. De petro d̃r in cronic̃ ꝙ
p̃mus antiochie p̃mã missam
celebrauit sub trib⁹ orõnibus
vt dicit Hugo de sctõ victore
li. ij. de sacramētis. c. viij. De
iacobo ⁊ Basilio habet̃ de cõ
se. di. ij. Jacob⁹. Dic̃ aũt Ar-
chid̃. i dicto. c. Jacob⁹ ꝙ iaco
bus instituit dicere secretam.
Basili⁹ aũt alia addidit. Pro
quo sciēdũ ꝙ missa quõdam
nõ cũ tanto apparatu nec cũ
tanta solēnitate dicebat̃. Pri
mo eñ ab ap̃lis dicebãtur tm̃
illa ꝟba in celebratõe misse q̃
dñs dixit. Hoc ē eñ corp⁹ me
um: ꝫ postea ap̃li addiderunt
dñicã orõnē. Et adhuc etiam
ap̃loꝝ ꝯsuetudo p̃sentat̃ sin-
gulis annis sctõ die veneris.
excepto ꝙ illo die nõ ꝯsecrat̃
Postea ap̃li vel eoꝝ successo
res instituerũt ꝙ ep̃la ⁊ euan
geliũ legeret̃ ante sacrificiuꝫ
Primo aũt legebat̃ epistola.
Secũdo euãgeliũ. Tertio do
minica orõ. Quarto dicebãn
tur ꝟba dñi: ⁊ tũc offertoriuꝫ
inchoabat̃ a lectore. qui mos
sabbato sctõ pēthecostes ad-
huc seruat̃. Postea ꝟo sc̃i pa
tres ⁊ ap̃li illas solēnitates q̃
nũc sunt in missa addiderunt
vt Alexãder Gelasius Greg
Leo. Celestin⁹ Damasus ⁊c.
Canonē aũt dicit Greg. fuis-
se ꝯpositũ a quodã scolastico
Ap̃lici tñ ibi multa addider̃t
sicut īfra patebit in suis locis
de q̃lꝫ istoꝝ sp̃aliṫ. Tertio vi-
dendũ ē de p̄patõe sacerdot̃.
Et q꞉ sacerdos ē q̃si pugil q̃
dimicare habet cum diabolo
ꝓ delictis ppl̃i in missa. iõ ar-
mat se p̃mo orõnib⁹. secũdo
vestib⁹ sacris. tertio cerimo-
nijs debit̃. Pri͠o igit̃ dicit ps̃
Quã dilecta. Bñdixisti. In-
clina. Credidi. ⁊ De pꝛofũdis
Et hoc q̃tũ ad illos q̃ dicunt
officiũ romanũ qd̃ Linus in
stituit. Dicunt̃ autē isti quiqꝫ
psalmi s̃m Inno. ꝓpter trans
gressionē q̃nqꝫ sensuũ. Et eti
am q꞉ in q̃libꝫ eoꝝ fit comme
moꝛatio de his q̃ spectãt ad il
lud sacrĩn ⁊ ad remissionē pec
catoꝝ In p̃mo d̃r de altarib⁹
Altaria tua dñe ꝟtutũ. In se
cundo de mĩa dei: ibi. Osten-
de nobis dñe ⁊c. In tertio de
orõne. ibi venient ad te ⁊ ado-
rabũt corã te. In q̃rto de ob-
latõne. ibi. calicē sa. ac. ⁊c. In

q̄nto de finali redēptōne ibi. Quia apud dn̄m misericordia [et]c. Secūdo sacerdos ornat se pectendo pilos et purgando cuulsos: p qd designat cogitationū malo[rum] mundatio. Tertio lauat man[us] iuxta illd Isa. Lauamini mūdi estote. Quarto induit sacris vestib[us]. Circa quod sciendum q[uod] aliter īduitur ep̄s. q[uam] simplex sacerdos. Nam episcopus s[ecundu]m Johem beleth. p[ri]mo induit sandales vel sotulares. qd desig[na]t ocreas pugillo[rum]. Ip̄e eni[m] tunc debet pugnare cum diabolo. v[n]ñ accipit sp[irit]ualia arma. Alba p lorica operitur. cingulū p arcu. subcingulum p pharetra: [et] dicitur subcingulū quo stola ligatur. Stola circūdat collum. quasi hastā cōtra hostē vibret. Manipulo proclamat Casula quasi clipeo ptegitur Libro p gladio vtit[ur]. Mitra quasi galea caput ptegit. Sz simplex sacerdos p[ri]mo habet calceos sine quib[us] nullus debet celebrare. etiā q[ui] hz ex voto p[ro]fessionis incedere discalciatus s[ecundu]m Bern. de parātinis Et hoc significat humanitatē xp̄i quaz Johannes baptista calceum appellauit. vnde in signum desponsationis xp̄i [et] ecclesie incedimus discalciati. Et demum sacerdos ponit humerale quod designat velamen xp̄i quod habuit cuz sibi dicebatur velato capite. p[ro]phetiza nobis xp̄e. Alba sig[nifica]t vestimentum quo herodes illusit xp̄m. Luce. xxij. Cingulum significat flagellum quo cesus est circa columnā. Joh. xix. Manipulus funem quo ligatus fuit. Joh. xviij. Comp[re]henderunt [et] ligauerūt eum Stola significat ligamen quo ligatus fuit ad columnaz. Casula significat purpureū vestimentū. Ista sp[irit]ual[ite]r sig[nifica]nt v[ir]tutes in sac[er]dote. Nā humerale sig[nifica]t fidē quā ap[osto]l[u]s appellat galeā. Eph. vj. Alba spē q[ue] totū ptegit. Roma. viij. Spe salui sumus. Cingulus iusticiaz Isa. xj. Erit iusticia cingulū lumborum eius. Manipul[us] significat fortitudinem cōtra impedimentum diaboli. Stola ab vtroq[ue] humero significat prudentiam [et] temperantiam. Casula que totum operit significat charitatem. Habet ergo sac[er]dos simplex sex indumēta: quia habet sex officia scilicet baptizare. p[re]dicare cathecizare. ligare. absoluere [et] consecrare. Episcopus v[er]o habet nouē. s. caligas. sandalia. succitoriū. mitrā. dalmaticam. tunicaz. cirothecas anulum [et] baculum: q[ui]a ep̄s habet

plura officia q̄ sacerdos. scꝫ
ꝟgines cōsecrare. ecclias de=
dicare. clericos ordiare. syno
dum celebrare. chrisma confi
cere. vestes. vasa. ⁊ alia sacra
eccl̃ie ornamenta cōsecrare:
⁊ cōfirmare. Consecrationē
aūt vestimētoꝝ predictorum
Stephanꝰ instituit anno dn̄i
cdvij. Deinde sacerdos acce
dens altare dicit. Aufer a no
bis dn̄e cūctas iniqtates no=
stras ⁊c. signādo se in facie. p
quod petit oia impedimenta
a se auferri seu remoueri. Tā
dem osculat̃ reliquias in me=
dio altaris dicēs. Oro te dn̄e
ꝑ merita oīm sanctoꝝ moꝝ
⁊ eoꝝ quoꝝ hic ossa recondi
ta sunt vt eoꝝ itercessione no
bis digneris idulgere vniuer
sa dl̃icta nostra p quod petit
sctōꝝ suffragiū quasi ex se sit
indignus. Deinde osculat̃ li=
brū dicens. Dignꝰ sum dn̄e ac
cipere librū ⁊ apperire signa
cula eius: qm̄ occisus es pro
nobis ⁊ redemisti nos deo in
sanguie tuo. Osculū illud qđ
facit in medio altaris signifi=
cat iudaicū populū. Euange
liū ꝟo gentilē q̄ p euangeliū
credidit. Vn̄ qꝛ xp̄us vtriqꝫ
populo veniēs in mundū de
dit pacē. ideo vtrūqꝫ osculat̃
Qđ aūt ꝑus sacerdos acce=
dit ad dextrū cornu altaris si
gnificat ꝙ prius xp̄us predi=
cauit iudeis. deinde gētibus.
His expeditis vidēdū est de
ipso officio qđ habet sex par
tes. quaꝝ ꝑma vocatur ꝑpa=
ratio ⁊ durat ad epistolā. Se
cunda instructio: ⁊ durat ad
offertoriū. Tertia oblatio: et
durat ad ꝑfationē. Quarta
ꝯsecratio: ⁊ durat vsqꝫ ad ore
mus ꝑcepti. Quīta sacramē
ti ꝑceptio: ⁊ durat vsqꝫ ad cō
muniōnē. Sexta grāꝝ actio:
⁊ durat vsqꝫ ad finem

De prima parte misse. .j.

T quia po
pulus debet ꝑmo
venire cū mentis
deuotōe ad ecclesiā. iō missa
ꝑmo icipit̃ ab introitu. Pro
quo sciendū ꝙ olim missa in/
choabat̃ a lectionibꝰ sicut ad
huc fit in sabbato pasche ⁊ pē
thecostes. Vn̄ celestinus pri=
mus natiōe romanus. Anno
dn̄i. ccccxxvij. instituit vt ab
introitu inciperet̃. Post quē
Gregorius ꝑmus anno dn̄i.
cccccix. cantualē introitū con
posuit ⁊ significat desideriū
sctōꝝ patrū q̄ incarnationē
christi desiderabāt clamātes
deuote. Emitte agnū dn̄e do
minatorē terre ⁊c. Et iterum
Vtinā disrūperes celos. Per
ꝟsum aūt designat̃ desiderij

introitꝰ.

numerositas:q2 diuersi diuer simode clamabāt. Ideo autē vt coiter introitus sumit̄ de psalmis:q2 olim cātabant̄ in ꝑncipio misse.cl.psalmi: ꝭ qa tediosum pplo erat.ideo Pelagius statuit vt solū aliquid de ipsis sumeret̄.s.introit⁹ cū v̄su. Aliq̄ tū sancti habēt speciales introitus in suis festis ꝓpter reuerentiā eoꝝ. Additur etiā glīa patri: q2 lz solus filius sit incarnat⁹ tū tota trinitas operata est incarnationem:qd damascen⁹ papa instituit. Obmittit̄ tū i missa defunctoꝝ:q2 illi nō sunt in statu glorie ꝭ pene. Simile i dñica passionis dñi. q2 tunc non recolit̄ gloria ꝭ ↄfusio in ꝑsona filij dei facta. Resumit̄ autem introit⁹ ideo q2 tam ꝑcedentes q̄ seq̄ntes sancti in fide xp̄i sunt ↄcordes.vñ ꝛ qui ꝑcedebant ꝛ qui seq̄bant̄ clamabant osanna. Sciendū aūt q̄ sacerdos dz ꝑmo egredi de sacristia qñ introit⁹ inchoat̄. Signat aūt egressus ille xp̄i egressum de vtero virginis gloriose:de quo ꝓcessit tanq̄ spōsus de thalamo suo

Scdo ppl's dz venire cū mentis humilitate.qd desig̃t Kyrie eleyson.qd etiā Greg.papa cātare nonies istituit. Et ē grecū significās tm̄ sic̄: dñe miserere. Fit aūt in greco vt innuat̄ xp̄i titulus script⁹ fuisse grece.hebraice.ꝛ latine.vñ osāna ꝛ sabaoth hebraica sūt reliqua v̄o latina. vel vt omnis lingua ↄfiteat̄ xp̄i passionem. Et fit nonies vt ad nouem ordinū angeloꝝ cōtemplationē possim⁹ peruenire. Triplicat̄ aūt ad laudē trinitatis. Et recte seq̄tur post introitū. Introitus eñ significat aduentū xp̄i in carnē. Kyrieleyson v̄o in mentē. qd signat̄ ꝑ hoc qd dr̄ miserere nob

Tertio dz popul⁹ venire cū mentis erectione qd signat cātus angeloꝝ.s. Glia in excelsis deo. Et recte sequit̄ post illa duo.ad signdū q̄ hō ad aduentū xp̄i in carne ꝛ mēte debet gaudere gaudio spūali et vocaliter exꝑmere. Et primo icipit̄ a sacerdote.scdo a choro cōplet̄ per qd designat̄ q̄ ꝑmo vnus chor⁹.i.vnus angelus in natiuitate dñi incepit istuz hymnū.post hoc alij multi ipm ꝓsequebant̄. vt dr̄ Lu.ij. Et q2 iste hymn⁹ dict⁹ est ad laudē dei in natiuitate qui est mediator dei ꝛ hoim. ideo in medio altaris dr̄: vel q2 in media nocte nat⁹ ē. Et q2 etiā iste hymn⁹ in ortu xp̄i in mundū dict⁹ est.ideo facie versa ad orientē ipse incipit̄.

Et q̄2 istud cātic͡ū ēleticie. iõ
in aduētu nõ canit̃: q̄2 sc̄ti pa
tres nõ in re ꝫ in spe habuerūt
p̄miū. Spes aūt q̄ differt̄ af=
fligit aīam. Prouer. xiij. Silr̄
in. xl. ⁊. lxx. vbi recolit̃ lapsus
p̄mi hominis flebilis nõ dicit̃
Unde nonē septimanis tace
tur ꝓpter nouē chorox̄ āge/
lox̄ cõlortij p̄uationē. Itē in
die inocentū nõ cantat̃: q̄2 fu
erunt nõ in gloriā ꝫ in vitupe
riū xp̄i occisi. Generaliter tñ
d̄2 iste hymnus q̄ñ d̄2 Te deū
laudamus. excepto sabbato
pasche ⁊ cena dñi ꝓpter spe=
ciales rõnes. In cena autem
dñi non dicit̃ nisi ab ep̄o Sed
sabbato pasche ab oibus: q̄a
illa missa ē quodāmodo diei
sequētis. s. resurrectionis xp̄i
vñ in nocte deberet celebrari
de ple. di. ij. nocte. Deinde sa
cerdos v̄tit se ad populū di=
cens: Dñs vobiscū. qd̄ valet
tm̄. i. dñs tribuat pctõrib⁹ af=
fectum ⁊ volūtatē bonā. Sz
ep̄us dicit pax vobis: quia ē
vicarius xp̄i. q̄ dixit ap̄lis su=
is post resurrectionē suā: pax
vobis. q̄si diceret in p̄senti de
tur vobis pax pectoris. et in
futuro pax eternitatis ⁊ cho=
rus r̄ndet. Et cū spū tuo. id ē
dñs q̄ est in corde tuo sit etiaz
nobiscū in corde nostro. Et h̄
v̄bū dñs vobiscū sumptū est
de libro Ruth. c. ij. Sic em̄ le
gitur booz salutasse messores
suos ⁊ ꝓpheta in Paral. asa
regē ⁊ qui cū eo erant ⁊ ange
lus salutās gedeonem dixit.
dñs tecū. Sz hoc v̄bum. ⁊ cuz
spū tuo sumptum est ab ap̄lo
ad Thimo. vlti. Sciendū ta=
men q̄ sacerdos v̄tit se i mis/
sa quinquies ad designandū
q̄ xp̄us post resurrectionē su
am ipso die resurrectõis q̄n/
quies apparuit suis electis.
Primo marie magdalene. se
cundo mulierib⁹ tertio petro
q̄rto duob⁹ discip̄lis i emaus
euntibus. quīto oibus disci=
pulis absēte thoma. Et quia
popul⁹ cõuenit ad orandum
cū intentione impetrandi. iõ
statim sequitur collecta. Uñ
dicit sacerdos. oremus signifi
cans illud qd̄ xp̄us dixit apo
stolis. Orate ne intretis in tē
tationē: per quod etiam red=
dit se indignū. vnde quasi cõ
uocans ad se fideles dicit ore
mus. i. omnes orate vt quod
petimus facilius impetrem⁹.
Et tunc d̄2 collecta seu oratio
que designat q̄ xp̄s dans no
bis exemplū orauit. Et dicit̃
collecta: q̄2 fit super populuz
collectū vel quia in ea colligi
tur populi oratio seu dep̄ca=
tio. Et fit i dextera parte alta
ris. per quā designantur bo=

na eterna ⁊ spũalia .q̃ primo
sunt petenda iuxta illud. Pri
mũ q̃rite regnũ dei. Fit etiaz
versus orientez iuxta Dama
scenuz.li.iiij.ca.xj.vt paradi=
sum affectare monstraremus
que est in partib⁹ oriẽtis. Se
cundo vt xp̃m crucifixuz qui
versus orientẽ stans in cruce
respiciebat attendam⁹. Ter=
cio vt ip̃m iudicem indeven=
turum significemus. Quãdo
q̧ aũt dr̃ vna orõ rõne solẽni
tatis. Aliqñ due vel tres vsq̧
ad septenariũ ⁊ non vltra q̃a
ſm Inno. dñs septẽ petioni=
bus docuit orare. Et etiã q̃a
vltra in tediũ vertereť. de cõ
se. di. ij. cum omnia. Qñ aũt
iponũtur plures collecte tũc
p̃mo imponãtur due postea
tres vel p̃mo vna vel postmo
duz due ita q̧ maior numer⁹
sequať. Et semp̃ fiãt i nume=
ro impari: q2 p̃sone diuine sunt
impares in numero. Et dirigũ=
tur oẽs orões patri ⁊ filio ⁊
nõ spũisctõ: q2 cũ ipse sit do=
nũ a dono nõ petiť donũ ſm
Bern. de parantinis. De mõ
aũt cõcludẽdi collectas danť
v̾sus. Per dñm dicas cũ pa=
trẽ p̃sbiter oras. Cũ xp̃m me=
mores p̃ eundẽ dicere debes
Cũ xp̃o loq̃ris. p̃ eundẽ dice=
re queras. Qui tecũ si sit col
lecta finis in illo. Si spiritus
almus eiusdez dicere debes.
Hoc ẽ. vbicũq̧ ad deũ patrez
dirigitur orõ. ⁊ nõ ẽ mẽtio de
filio dicať p̃ dñm ⁊c̃. Si autez
ibi est mẽtio filij dicať p̃ eũdẽ
dñm ⁊c̃. Si autẽ ibi ẽ mentio
de spũsctõ dicať p̃ dñm ⁊c̃. q̃
tecũ viuit ⁊ regnat in vnitate
eiusdẽ spũsct̃i deus p̃ oĩa se=
cula seculoꝝ amẽ. i. p̃ oĩa p̃ñ=
tia ⁊ futura. Null⁹ aũt debet
sibi facere nouas collectas q̃
nõ sunt ab eccl̃ia p̱bate. q2 h̃
p̱hibuit ꝯsiliũ africanũ cui i=
terfuit. Aug⁹. Sciẽdũ etiã q̧
si iponť collecta defunctorũ
in missa viuoꝝ q̧ illa debz eẽ
penultima ⁊ nõ vltima: q̃a fi=
nis dz suo p̃ncipio conuenire
Nullo aũt mõ in missa defun
ctoꝝ collecta p̱ viuis dz im
poni: q2 mortui viuos iuua
re nõ p̃sit. Itez collectas dici
precepit Symachus natione
sardus anno. cccc.xciiij.

De secunda parte misse

Expedita pri
ma parte misse que
est ad populi p̃para
tionem dicendũ est de secun=
da q̃ est ad populi instructio
nem ⁊ incipit ab epistola in q̃
doceť pp̃ls in diuinis mãdatis
Et habet sex partes sciliz my
sterialem informationẽ. de q̃
in ep̃la penitẽtionalez o pati=

onē de q̄ i graduali. salutarez lamētatōnē. de qua in tractu spūalem exultationē. de qua in alla. principalē instructōez de qua in euāgelio. ⁊ specialē fidei instructionē. de q̄ in symbolo. Scdm aūt Inno. epistola significat officiū p̄cursoris: qui preibat ante faciē dn̄i. Et qꝛ predixit. penitentiā agite. ideo sequitur graduale. Sed quia post penitētiā sequitur gaudiū. qꝛ ipse dixit. Appropinquabit eim̄ regnū celoꝝ. ideo sequit̄ alleluia qđ ē cantus gaudij. Et qꝛ post Johis doctrinaz secuta est doctrina xp̄i. ideo sequitur euangeliū que est doctrina xp̄i post quā secuta est fides apostoloꝝ. iđ sequitur symbolū. Quare āt epistole nō fiūt de libris moysi: qꝛ in illis ꝓmittūtur temporalia. In epistolis vero pauli eternalia. Et hac rōne lectiones de libris moysi terminantur in grauem accentuz. Sed lectōes epistolarū in acutum quia sursum tendūt. Graduale s̄m Inno. đr a gradibus in quibus cantabat̄. ⁊ significat conuersionem fideliū penitētiuz. Et interponitur v̄sus ad designanduz q̄ nullus veraz penitentiā facit nisi plene cōuersus sit ad deum. Et obmittitur graduale i festis paschalibus: ⁊ loco eius đr. Hec dies. Quia illi dies statū ecclesie futurum felicem insinuant scz statum post resurrectionē vbi non erit pena sed gaudiū Alleluia vox leticie significat gaudium penitentium quod habent ex promisso p̄mio. Et canitur etiā in aduentu. quia licet sancti patres habuerunt spem de incarnatione christi. tamen quia certi de hoc erāt ideo exultabant. Sed in septuagesima obmittit̄: quia tūc casus primi hominis defletur loco cuius canitur tractus cū ꝓlixitate ⁊ asperitate vocis. significans ꝓlixitatez miserie p̄sentis incolatus Et hoc Symachus papa instituit sicut ⁊ collectas. Addit̄ etiā quādoqꝫ ꝓsa post alleluya. scilz que est vox exultatōnis. ad signādum gaudium corporis ⁊ aīe Et est instituta a Nicolao papa. Prius eim̄ cātabatur neuma quoddam longū post alleluia. loco cuius Nicolaus papa in festiuitatibus p̄cipuis prosam cātare instituit Significat etiam diutina ꝓtractio notarum ipsius alleluia gaudiuz celestis patrie quod est absqꝫ fine: ⁊ fit sine voce significatiua. quia tale gaudiū nulla lingua exp̄mere potest ⁊c. Euangeliuz quod legitur

in sinistra parte altaris desi-
gnat q̈ p ipsum pctõres sunt
vocati. Et dr versus aqlonez
ad euitationẽ maloꝝ ⁊ imita
tionem bonoꝝ. Mali enĩ per
aquilonẽ significant. Nam p
aqlonẽ dyabolus frequẽter
designat cõtra quẽ est euan-
geliũ. Et dr in loco alto scz in
pulpito: qd nõ fit in epla: qa
altus locus datur ꝑnantibus
euãgeliũ qz celũ. Et ꝑpter h
etiam terminat in altũ. Pre-
mittitur aũt ante euãgelium
dñs vobiscũ. salutatio popu-
li p qd disponit pplm ad au-
diendũ deuote. Et chorus re
spondet. ⁊ cuz spũ tuo. i. sicut
tecum est deus ad dicendum
ṽbum dei. ita nobiscuz sit ad
audiendũ. Deinde signat se
in ꝑncipio ⁊ in fine. Primo i
libro facit signũ crucis q̃si di
cat crucifixũ ꝑdico. Scdo in
pectore q̃si dicat crucifixum
credo. Deide in facie: ac si di
cat crucifixũ ꝑdicare nõ eru-
besco. Silr popul9 faciat ne
dyabol9 ṽtat facies ac mẽtes
eoꝝ ab auditione ṽbi dei in
ꝑncipio. ⁊ in fine: ne ṽbũ tol-
lat de cordib9 eoꝝ. Debet eti
am ppls stare ⁊ non sedere in
signũ q̈ sunt parati pugnare
ꝑ euangelio ⁊ caput eleuare
in signũ reuerentie Et h sta-
tuit Anastasius papa prim9
anno dñi. cccc. ⁊. iiij. habet eti
am de cõse. di. j. aplica. Item
arma vel baculos ponere in
signum q̈ iuxta doctrinã euã
gelicã parati sunt non armis
ꝫ patientia se defendere iux-
ta illud. Si q̃s te percusserit
ad vnã maxillã ꝑbe ei ⁊ alte-
ram. Aliqñ aũt thurificat cir
ca euãgeliũ per qd significat
odor bone operatõnis iuxta
illud. Sic luceat lux vr̃a ⁊c.
Dat etiã osculum libri tñ sa-
cerdotibus post euãgeliũ et
clericis. ad designandũ q̈ ip-
sis debent esse manifesta di-
uina secreta. ceteris aũt i pa
rabolis Luc. viij. Post hoc
canit symbolũ vicenũ: quod
Marcian9 roman9 post Sil
uestrũ instituit anno dñi ccc.
xxxix. Et dr a sim q̈ est con ⁊
bolos morsus q̃si cõpositum
p morsellos paruos. i. articu
los. Est enĩ collectũ ex diuer
sis locis sacre scripture i quo
est tota fides. Compositũ est
tñ ꝑpter maiorẽ cautelã. s. ꝑ
pter hereticos: ne sit difficile
q̃rere articulos fidei in scri-
pturis multis. Et est triplex
symbolũ. Primũ apostoloꝝ
scz credo. qd cõmuniter dici
tur in ꝑma ⁊ in completorio.
Scdm Athanasij. s. Quicun
q̈z vult saluus esse. Et terciũz
nicenũ quod in synodo nice

na fuit compositũ. Istud aũt potꝰ canit̃ in missa ꝙ̃ aliud: qꝛ conditum est tp̄e veritatis ꝓpalate contra hereticos insurgentes: ꝛ clarius est determinatiuuz fidei ꝙ̃ symbolum aploꝝ. ideo potꝰ canit̃ istud ꝙ̃ illud. Vñ licet eadẽ sit veritas vtrobiqꝫ. magis tñ clare ĩ vno ꝙ̃ alio. Canit̃ autez alte ꝛ expresse vt omnes illud discant ꝛ sciant.

De tercia parte misse

Consequẽter videnduz ẽ de tertia pte misse q̃ dꝛ oblatio q̃ ꝯtinet sub se sex ptes. Pria ẽ ppli exultatio ꝑ qbꝰ offerre dz. ꝛ hec signatur per offertoꝛiuz. Secunda est oblationis p̄sentatio ibi. Suscipe sctã trinitas. Tertia est altaris thurificatio. Quarta coꝛdis humiliatio. cũ dicitur in spũ humiliationis. Quita sequens orationem. s. secretũ Sexta manuũ ablutio. Circa quod sciẽdũ ꝙ sacerdos post symbolũ dicit dñs vobiscũ. ad significandũ ꝙ ex quó debet ad oblationẽ accedere. ꝛ nulla oblatio potest esse accepta sine deo. iõ dicat dñs vobiscũ Et quia tam sacerdos ꝙ̃ populus debẽt esse valde attẽti circa oblatõez hostie salutaris vnde tunc quasi excitãdo populũ sacerdos dicit. Oremus Non tñ vlterius ꝓsequtur voce alta: ꝫ sub silẽtio dicit offertoꝛiũ. per quod denotat suaz intentionẽ maxie recollectaz ad deũ. Significat etiaz illud silentiũ latibulũ xp̄i ante passionẽ. qñ iudei ꝯspirauerũt ꝯ̃ eũ vt si quis eũ ꝯfiteret̃ extra synagogã fieret. cãtat tñ tunc choꝛus valde letabũde ad designãdũ hylaritatẽ offerẽtiuz qꝛ datoꝛẽ hylarẽ diligit deus Et qꝛ legit̃ etiã d̃ dauid ꝙ cytharã cũ cantoꝛibꝰ percutiebat. Tenẽtur autẽ fideles ad oblatões ſm ꝯsuetudinez approbatã in aliquibꝰ festiuitatibus: vt de ꝯse. di. iij. ois xp̄ianus. quia dictum est a dño. Non apparebis in cõspectu meo vacuus. Liceat aũt hoc sit p̄ceptũ tñ ꝙ̃tũ ad ꝙ̃titatẽ. vt tñ vel tantũ offeratur nõ est p̄ceptũ ꝫ ꝯsiliuz. iuxta illõ Exo. xxv. Ab omni homine q̃ offert vltroneus accipietis eas scilicet oblationes.

Sequitur secũda ps tertie ptis. scꝫ oblatõis p̄ntatio Circa qd̃ sciẽduz ꝙ sacerdos volẽs p̄sentare oblatõez deo parat p̄mo materiã. Et p̄mo ꝑ hostia accipit panẽ triticeũ

azimũ mundũ ꝛ purũ ꝛ.p san
guinis cõfectiõe accipit vinũ
bonũ ꝛ sapidũ admixta mo=
dica aqua que possꝫ absorbe
ri a vino. quo facto dicit. Fi=
at hec cõmixtio vini pariter ꝛ
aque In noie p. ꝛ fi. ꝛ. ss. De=
inde accipit calicem tenendo
vna manu i medio. ꝛ reliqua
sustentando pedẽ calicis: ꝛ al
te subleuando dicit. Suscipe
sctã trinitas hanc oblationeꝫ
q̃ oratio de se indicat quid vł
ꝓ quo tũc orat᷑. tunc em̃ orat
ecclesia deũ ꝛc. Dicta autem
ista oratione debet calicẽ de=
ponere deorsum ꝛ patenã de
sup ꝑ tollat. ꝛ panem ad pedes
calicis collocare videlꝫ inter
se ꝛ calicẽ ſꝫ modũ magis cõ
munẽ. Calix significat xp̃i di=
uinitatẽ. patena hũanitatem
q̃ diuinitatẽ sicut patena cali
cem cõtexit. Sꝫ tunc patena
sub corporali obseruat᷑. qꝛ di
scipuli relicto xp̃o oĩes fuge
runt. Calix aũt corporali opi
tur qđ sig̃at sepulturã xp̃i. de
bet aũt corporale esse de lino
mũdo ꝛ cãdido ſm Hugoneꝫ
ꝛ ſm cõcıliũ lugdunẽ. vt etiã
habet᷑ i bocardo. li. iij. Hoc in
stituit si uester p̃m⁹ anno dñi
cccxv. Nec debet in eo alteri
us rei materia p̃ciosior aut vi
lior misceri. vñ dicebat Joh.
de deo ſm ꝙ refert archid᷒: de
ↄse. di. j. ↄsultu. ꝙ illi grauiter
peccant ꝛ offendũt q̃ mittũt
corporale ↄfici cũ farina ad h᷒
ꝙ stet rigidũ sup᷑ calicẽ. Nec
tale corporale dꝫ ꝑ mulieres
lauari nisi ꝑ sacerdotẽ p᷑i⁹ la
uet᷑ in vase specialiter ad hoc
deputato. i q̃ nihil ẽ postmo=
dũ lauãdũ. vt dꝛ de ↄse. dist. j.
nemo. Significat aũt hoc cor
porale ſꝫ arch. vbi sup̃ eccliã
Quod aũt supraponit᷑ calici
significat ꝙ xp̃i passiõeꝫ eccle
sia nõ desinit imitari. Corpo=
rale aũt mlt̃o labore cãdidat᷑
ꝛ ecclia mlt̃o labore xp̃o con
format᷑. Itẽ sig̃t syndonem in
qua xp̃us fuit inuolut⁹: ꝛ ĩđo
fit corporale de lino: q̃a sicut
linũ multis pulsionib⁹ ꝛ tunsi
onib⁹ ad cãdorẽ deducit᷑. ita
ecclia ꝑ illđ significatuꝫ q̃ per
corp⁹ xp̃i intelligit᷑ mlt̃ꝭ p̃ssio=
nib⁹ ꝛ passionib⁹ ad candorẽ
vite et̃ne ꝑducit᷑. Et ita etiaꝫ
corp⁹ xp̃i ꝑ illud significatũ ꝑ
multas tribulatõẽs venit ad
glĩam: vt dic̃ glo. j. c. consultu.
de ↄse. di. j. Et qꝛ dictuꝫ est ꝙ
calix coop̃t⁹ significat xp̃i se=
pulturã hinc est ꝙ tũc maria
mag. venit vngere iesum. ꝛc.

Ertia pars

t est altarꝭ thurificatõ
maria ꝓcı magdalẽa
accepit librã vnguenti nardi

piſtici precioſi ꝛ vnxit pedes
ieſu. ꝛ dom⁹ impleta ẽ ex odo
re vnguẽti. Et ſacerdos i mo
dũ crucis ſupducit ꝛ circũdu
cit incenſum ſupra ſacrificiuȝ
ꝛ altare vt ꝛ crucis ſignaculo
ꝛ thuris icẽſo diabolice frau/
dis malignitas extricet̃ ꝛ ef=
fugiat. Quod vͦo tertio ſup=
ducit ꝛ circũducit incẽſuȝ de/
ſignat ꝙ maria ter exhibuit ꝛ
adhibuit vnguentũ circa cor
pus ieſu. Primo cũ vnxit pe
des ipſius in domo ſymonis
pharisei. Scdͦo ĩ domo ſymo
nis leproſi ſup caput eius vn
guentuȝ effudit. Tertio cum
emit aromata vt veniens vn
geret ieſum ꝛc. voluntas eiũ
reputat̃ ꝓ facto. cũ ꝛ p ſeip=
ſam nõ ſteterit q̊ min⁹ expleſ=
ſet qđ icepit. Qđ vͦo poſtmo
dũ vndiqꝫ totũ incẽſat̃ altare
deſigñt ꝙ factũ illđ totã reſper
ſit eccliam. ſicut dñs ipe teſta
tur dicens. Amen dico vobis
vbicunqꝫ ꝛc. Math. xxvj. Et
Leo papa ſtatuit incenſuȝ ſu
per oblatã fieri: qđ ꝛ cõaliuȝ
rothomageñ. fieri ſtatuit. De
alijs etiã thurificatõis ſignifi
cationibus plura vide in rati
onali diuinorum.

ſ Equit̃ quarta pars tertie ptis de hũiliatõne. vbi
ſacerdos dicit inclinato capi=
te. In ſpũ hũilitatis. ꝛc. ꝛ eſt
oratio Dañ. iij. cap. vbi ſacer
dos ꝓfunde inclinatur habẽs
manus ante pectus. ꝛ circa h̃
oſculatur altare in ſignũ cru=
cis: qꝛ per paſſionẽ crucis re=
conciliati ſumus deo ꝛ i eius
amiciciaȝ admiſſi. ad Eph. ij.
Alij tñ non oſculantur hic al=
tare. Deide ſeqt̃ur orõ. Ubi
ſciendū ꝙ ſacerdos vertit ſe
tũc ad populũ eos ſalutando
dicẽs hec vͦba. Orate pro me
pctõre ꝑ que vͦba ſacerdos i=
plorat auxiliũ circũſtantiũ ꝓ
pter altitudinem ſacri. Et de=
bẽt iſta vͦba ſonoroſe ꝛ expſ=
ſe dici. Et tunc vͦtit ſe ſacdos
ad alterã partez dicens. Dñe
exaudi orationẽ meaȝ. qꝛ tũc
orat ſingulari orõne. Et in h̃
multi errãt ſuppſſe illa verba
dicẽtes ꝛ cũ hoc nolẽtes ſe vͦ=
tere ad pplm nec ad alteram
partẽ altarꝭ qđ nõ ẽ ſine pctõ
Iſta aũt ꝯuerſio ad pplm cũ
ſilẽtio ſubſeqñte ſignificat oc
cultã apparitionẽ xp̃i qua ap
paruit petro: qꝛ licet certũ ſit
ꝙ ei in die reſurrectionis ap=
paruit: vt đr. Luc vlti. tñ icer=
tũ eſt vbi ꝰ ſit ſub ſilẽtio. Uñ
q̃nto ſeqt̃ur ſecreta qꝛ ſecrete
đr vt notet̃ mentalis ꝯuerſio
ad deũ: vt ſit ſacrificiũ aĩ deũ
gratũ. Debẽt ei tot dici ſecre

te qꝫ fuerūt in principio col lecte et eodem ordine poni et cōcludi. Sed tñ in fine omnium dicitur expresse. p omnia secula seculorū. Scꝫ ad significandum q licꝫ sacerdos orat vt psona singularis tñ exquo ꝓ toto populo orat. iō occulte non debet finiri. Uel ad innuēdū q sacerdos hic postulat auxiliū populi. vñ expsse respondet clericus amen. ad designandū q post lazari resuscitationem christus publice predicauit.

Estat nūc r videre de quinta parte tercie partis que dicit sequens oratio vel præfatio. que habet quattuor partes. In pma ppsus salutatur cū dr. Dñs vobiscū. In secunda ratio assignat. ibi vere dignū ꝛc. In tercia laus diuina a populo cātatur: cum dr. scūs scūs scūs ꝛc. In quarta canō ipe inchoatur ibi. Te igit clemen. ꝛc. Quātū ad pmum sacerdos salutando populū pmo excitat eū ad attentionem dicens dñs vobiscū. Scdō ad mentis erectionem ibi. sursum corda. Tercio ad grarūactōes ibi. gras agam⁹ Excitat aūt ad attētōeꝫ propter reuerentiaꝫ sacri in quo xp̄us sumit ipe fons bonitatis iō sacerdos dicit. Dñs vobiscum. Deinde dicit. sursū corda. ad designādū q circa hoc sacrm debem⁹ habere altitudineꝫ cōtemplatōis. et ea que sursuꝫ sunt appetere: vt dicit Col. iij. Et etiā qꝛ istud sacramentū nō pōt rite pfici sine illo q est sursuꝫ a q cūcta bona ꝓcedūt: vt dic Grego. Et a q omne bonū ꝓcedit vt dicitur Jaco. j. Et ad designandū q hoc sacrm nō ꝓdest nisi habētibus corda sursuꝫ. Ad qd statum rñdet minister. habemus ad dñm. Et est sensus. i. habemus corda nra ad dñm leuata. Sꝫ forte in h multi mentiunt hñtes corda depssa. qs arguit ppha dicēs. Filii hoīum vsqꝫ grraui corde. Tertio excitat ppls ad grarūactiones. ibi. gras agam⁹ dño deo nro. Ubi vide, cōgruentiā laudis quia eū est dñs ergo a seruis vult laudari. Malach. j. Si ego suꝫ dñs vbi est honor meus. Et qꝛ deus ideo vult coli et qꝛ noster est. ido specialiter vult honorari vl venerari. Et qꝛ taꝫ innocētes q penitētes habēt laudare deū. ideo dr recte. dignū et iustū est. Et certe dignū ratione sue maiestatis iuxta illd Apoc. vij. Benedictio et claritas et sapia et grap

actio honor ꝛ ỽtus ꝛ fortitudo deo nr̃o. dignum etiã pro tantis beneficijs nobis impẽsis dignũ rõne supabundantis charitatis. ex quo ꝓprio filio suo nõ pepcit deꝰ ꝛc. Quarto statim rõ assignat̃ huius a sacerdote cũ dr̃. Uere dignũ Et hic incipit prefatio q̃ repsentat illud gaudiũ puerorũ cantãtiũ in die palmarũ. Benedictus q̃ venit in noĩe dñi. Tẽpore aũt quo cantat̃ prefatio debent manꝰ eleuari ad designandũ q᷑ tunc sacerdos vult orare ꝓ celestibꝰ. Et per ista ỽba sacerdos approbat pmo deũ digne esse laudãdũ Scdo inuitat angeloꝝ, exemplo cum dicit. quã maiestatẽ tuam laudant angeli. q. d. sm Inno. dignũ est: qꝛ mera nos voluntate fecisti. Iustũ. quia mera misericordia redemisti. Equũ qꝛ gratuitate nos visitasti. Salutare: quia ppetue nos saluasti. Nos tibi semp id est in omni tpe. ꝛ vbiq̃ id ẽ in omni loco. Et si nõ actualiter tñ habitualiter: nõ ponendo vibelz obicẽ mortalis peccati. Uñ non cessat orare qui non cessat bñ facere sm Aug

Circa quod sciendũ q᷑ tãtum decẽ sunt pfationes. Pelagius eñ papa statuit nouẽ ꝭ vrbanꝰ papa anno dñi. cccc xliiij. addidit decimã de btã ỽgine. Quotidianã aũt pfationẽ fec̃ Symachꝰ natõe sardꝰ anno dñi. cccc. xiiij. Prima ẽ de natiuitate. scđa de epiphania. tertia de quadragesima. quarta de resurrectione. quinta de ascẽsione. sexta de penthecoste. septima de trinitate octaua de sancta cruce. nona de aplis. decima de beata virgine. de hoc habet̃ de ɔse. di. j. inuenimus. Ex quo ptz prefationẽ nouiter inuentam de dedicatione ecclie esse superfluã ꝛ erronee introductã: nisi als interueniret auctoritas pape. de qua tñ vsq̃ mõ non constat. Unde illi ea vtentes grauiter peccant. Cũ eñ vnã collectã minimã non possunt imutare vel addere. multomagis tam solennẽ prefationem ꝓ suo libitu imutare q̃s psumat. Deinde seq̃tur sanctus. quod Sixtus primꝰ ãno dñi cxxix. instituit. per qđ sacerdos orat vt laus nostra ꝛ voces nostre laudibꝰ ꝛ vocibus angeloꝝ associent̃. qꝛ angeli semp cãtant sanctus. Ter autem canit̃ ad honorẽ trinitatis. Osanna. bis ad designãdum duplicẽ stolã seu gaudium corporis. s. ꝛ anime. ꝛ significat tantũ id est obsecro salua.

Equitꝛ sexta

ſ pars tertie partꝭ ꝑn cipalis miſſe.ſ. ablutio manuũ. Primario ei ſacerdos abluit man⁹ ad ſignificandũ ꝙ dꝫ carere mortalibus: ſꝫ in hoc loco abluit quia iuxta poſſe ſuũ dꝫ etiã carere venialib⁹.Et ideo ſolũ capita digitoꝝ perfundit.Et licet aliq̃ dicũt tũc verſiculũ. lauabo inter innocẽtes man⁹ meas:tñ cõuenientius obmittiꝛ ꝓpter continuationẽ ſeq̃ntis canonis q̃ incipit. Te igiꝛ:cuius ꝓludiũ fuit ſctũs. Sẽſus eñ eſt.Te igiꝛ clementiſſime id eſt te q̃ ſanct⁹ es dñs de⁹ ſabaoth deprecor qđ ꝯgrue ſieri nõ poſſet interpoſitis aliq̃bus ṽbis.puta. Lauabo inter innocẽtes man⁹ meas ꝛc. que faciunt notabilẽ diſcontinuationẽ illarũ orationũ ꝑncipaliũ.ꝛ ideo cautius obmittitur q̃ꝫ dicitur.

De q̃rta parte miſſe.

Equitꝛ quar

ſ ta pars principalis miſſe.ſ.canõ.Ad cuius euidentiã ſciendum ꝙ canon grece interꝑtatur regula latine:qꝛ multũ regulate cõpoſitus eſt.Diciꝛ aũt ꝙ Gelaſius papa canonẽ principaliꝛ ordinauit:licet a pluribus ſit aliq̃d additũ in eo:tñ ab vno eſt compoſitus.Dicitur autẽ ꝙ Clemens ſcđus anno.lxxi. poſt Cletum inſtituit canonẽ ante ꝯſecrationẽ: ꝛ ita dꝛ canon q̃ſi ex regulis ſctõꝝ patruꝫ editus ꝛ cõpoſit⁹. Diciꝛ etiam ſub ſilentio ẜm Inno. primo ad ſignificandũ ꝙ xp̃s receſſerat in Effrem a iudeis Secundo ꝓpter maiorem cõuerſionẽ mentis ad deum:qꝛ tunc ſacerdos dꝫ intrare thalamũ cordis.ꝛ oſtio ſenſuum clauſo deũ orare.Tertio propter ꝑiculi euitationẽ.ne vſu q̃tidiano ṽba ſacra vileſcant Quarto propter maiorẽ reuerentiam quia que in publico fiunt citius vileſcunt.Hec Bernardus de parantinis. Incipit autem ab illa littera T. que valde repreſentat ſignum crucis ad ſignificandũ ꝙ hoc ſacramẽtũ ſeu ſacrificium fit ad memoriam paſſionis chriſti in cruce.Et fit circa canonẽ ymago crucifixi vt tanto meli⁹ imprimaꝛ memoria xp̃i paſſionis in cruce ipſi celebranti.Accedẽs autẽ ſacerdos poſt ablutionẽ ꝑmo bñdicit ſe. ſecundo compoſitis manibus oſculaꝛ ymaginem crucifixi.inclinãdo ſe humiliꝛ deſignãs humilẽ iclinationẽ

quam fecit christus ante suã
passionẽ: in qua factus est su
dor eius sicut gutte sanguis
decurrẽtis in terrã. sicut ha-
betur Luc. xxij. Alij aũt oscu
lantur altare: ad significandũ
ꝙ ꝑ hoc sacramentũ acquiri-
mus verã dilectionẽ cũ xp̃o
qꝛ minister non dꝫ esse infide
lis: vt iudas. Deinde incipit
dicẽs. Te igit̃. Circa qđ no
tandũ ꝙ illa ꝯiunctio igit̃ est
illatiua respectu p̄cedentiũ.
vnde ex q̃ dixit prius: sanctꝰ
dñs: nũc infert. Te igit̃ clemẽ
tissime pater qui es sctũs. Di
citur aũt clementissimꝰ quasi
in misericordia summe abun
dans. Et hec v̄ba dicens sa-
cerdos se inclinat, designans
xp̃i humilitatẽ seu humiliati-
onem ad passionẽ. Addit̃ eti
am per iesum xp̃m filiũ tuum
dñm nostrũ. Hoc fit ideo: quia
xp̃s docuit in suo nomie om-
nia esse petenda. iuxta illud.
Joh. xvj. Amen amẽ dico vo
bis si q̃d patrẽ petieritis i no
mine meo ꝛc̃. Describit̃ autẽ
quadruplicit̃. Primo vt sal-
uator: qꝛ iesus Math. primo.
Uocabis nomen eius iesus.
qđ interpretat̃ saluator. Se-
cundo vt rex: qꝛ xp̃s quod in
terp̄tat̃ vnctus. Psal. Unxit
te deus deus tuus. Tertio vt
patri naturaliter dilectꝰ. qꝛ fi

liũ. Quarto vt nobis prelatꝰ
qꝛ dñm nostrũ. Supplices. i.
humiles rogamus f̃m Bern.
de parantiniis. rogamus ꝑ il
lis que nobis deficiunt. ac pe
timus ꝑ illis que ad salutem
nostraꝫ nobis necessaria sũt.
Uti accepta habeas. i. accipi
as seu grata habeas. Et aliq̃
hic osculantur altare q̃si ostẽ
dentes se cõpati xp̃o. sed nõ
est de essentia. Et dꝫ ꝓduci il
la dictio vti in fine. Nam licꝫ
idem valet vt ꝛ vti tamen plꝰ
est expressiua. Hec dona di
cunt̃ dona q̃ dant̃ a supꝛiori-
bus: qꝛ hoc sacrificiũ fit virtu
te supremi dei. ideo dr̃ donuꝫ
Munera dicuntur munera:
qꝛ dantur seu offerunt̃ ab in-
ferioribus. hoc eñ sacrificiuꝫ
ministerio sacerdotũ offertur
deo p̃ri. Hec sancta sacrificia
dicuntur: qꝛ fiunt ꝑ p̄ctis no-
stris. Dicuntur autẽ illibata
id est incorrupta nõ ꝙ illa ac
cidentia non possunt corrũpi
s̃ ꝙ contentũ sub eis scꝫ cor-
pus christi ꝛ sanguis non cor-
rumpitur iuxta illud. Nõ da-
bis sanctum tuum videre cor
ruptionem. Fiũt aũt tres cru
ces in verbis istis. Hec dona.
hec munera. hec sancta sacri-
ficia illibata. Pro quo sciẽ-
dum ꝙ sacerdos ideo vtitur
sepissime signo crucis circa

hoc sacr̄m magis q̄ circa aliud q2 istud sacramētū est magis memoriale passionis xp̄i que ad crucem est terminata. Fiunt autem hic p̄mo tres cruces ad designandū triplicem xp̄i traditionem. quarū p̄ma fuit gratiosa a deo p̄re ex dilectōe. qui ꝓprio filio suo nō pepcit s̄ ꝓ nobis tradidit illū Secunda fuit a iuda que fuit ex auaricia ⁊ cupiditate. eo q̄ pecuniam pro eo recepit: quā appellat mercedē iniquitatis. Tertia fuit a iudeis q̄ fuit ex inuidia q2 sciebat pilatus q̄ ꝑ inuidiā tradidissent eum Quia igit̄ deus pater dedit eū nobis in donū. id̄o p̄ma crux fit cū dr̄ hec dona. Et quia iudas ꝓ munere tradidit eum. id̄o sc̄da crux fit cū dr̄ hec munera. Quia v̄o iudei ad mortem tradiderūt eū. vt crucifigeret̄ in sacrificiū illibatū. id̄o tertia crux fit cum dr̄. hec sc̄tā sacrificia illibata. Uel etiam s̄m Guil̄. mauiuensem. tres cruces fiūt i reuerētiā eius qui est trinus deus in personis. cuius potentia fit cōuersio panis ⁊ vini. Et s̄m Bern̄ de parantinis significat crucifixionem triplicem quarū prima fuit i volūtate ⁊ affectu quādo collegerunt. ponfices con[silium] Joh. xj. ⁊ Math. xxvj. Secunda fuit in vocibus clamantium. crucifige crucifige. Luc. xxiij. ⁊ Joh. xix. Tertia in crucifixiōe manuū ⁊ pedū Luce. xxiij. Est itaq̄ sensus istorum v̄borum quantū ad triplicem effectum. Nā quia xp̄us datus est liberaliter: id̄o dr̄ dona pluraliter. q2 v̄o datus est vtiliter. id̄o dr̄ munera: ⁊ q2 datus est vt nos sanctificaret mētaliter ideo dr̄ sacrificia illibata. i. imaculata. Sed quare dr̄ pluraliter dona munera ⁊c̄ ⁊ nō donū munus ⁊c̄. cum hic non fiunt plura sacrificia seu sacramenta sed vnum tantū Respondet̄ q̄ licet corpus et sanguis xp̄i sint ꝓprie loquēdo cōposita distincta. tamen dicūtur vnū integritate. sicut comestio in vna mensa q̄tuncūq̄ fercula sunt diuersa aut potus diuersi nihilominus dr̄ vna comestio ⁊ hoc vnitate integritatis. q2 cibus ⁊ potus simul integrant refectionem: ⁊ habent vnū effectū ⁊ nutritionem. Et isto modo istud sacramētū dicit̄ vnū. Qn̄ ergo dicunt̄ dona munera pluralr̄ refert̄ ad illas substātias panis ⁊ vini q̄ plura sunt ꝯposita ꝑ se ⁊ nōdū sūt corpus ⁊ sanguis xp̄i vnū. Un̄ s̄m Gorrā sup Math. q̄uis ibi sint plura materialiter. nō t̄n forma-

liter ꝓpter vnaꝫ operationē quā intendunt.s. refectioneꝫ spiritualem.

Equit. In

ſ pmis que tibi offerimꝰ. vbi ponit op tatio ſalutis eoꝝ pro quibus offert hoc ſacrificiū ⁊ cui : q̄a deo patri. vñ dicit in pmis. i. principaliter tibi. Scd̄o quis offert q2 ſacerdos ex pte totius eccl'ie. iō dicit offerimꝰ nō offero. Ex q̄ patet ꝙ malicia ſacerdotis nō viciat effectionē ꝯſecratōis q2 nō offert ex bonitate vel malicia ꝓpa: ſed ex officio qd̄ gerit ex perſona eccleſie. Tertio ꝑ quo offert Et pmo q2 generaliter ꝓ tota eccl'ia. vñ dicit ꝓ tota eccl'ia catholica. i. vniuerſaliter toto orbi terraꝝ diffuſa: ⁊ fidei ſacris vnita. nō ꝓ ſynagoga iudeoꝝ abiecta ⁊ diſpſa vbiqꝫ ꝑ diabolū. Quarto oſtendit q̄d petit. vñ dicit quā ſcilꝫ eccleſiaꝫ pacificare digneris. vt ſcꝫ pacē habeat ab hereticis ⁊ ſciſmaticis. digneris etiā eam adunare. i. in vnitatē colligere q̄ diſpſa eſt iter ꝑfidos vel paganos. Uel ſm Guill'. manitiū. orat hic pſbiter ꝓ inuicē diſcordātibꝰ: vt vniātur in charitate. Addit aūt vt cuſtodire digneris. ſ. a vicijs et demonibꝰ: ⁊ regere. ſ. in pſperis. Deide orat ꝓ ꝑſonis ſingularibꝰ ⁊ pmo ꝓ capitaneis eccl'ie. ſ. papa. q̄ v̄ba addidit Clemēs ⁊ poſtea Pelagiꝰ papa ꝯfirmauit. vñ idē dic. Conſtat ab vniuerſo orbe ſeparatū eſſe q̄ ob qualꝫ diſſenſionem inter ſacra myſteria aplici pōtificis ſm ꝯſuetudinē mēoriā nō frequētat. Deide ꝓ ep̄o ꝓprio. vñ dicit ꝓ antiſtite nr̄o. qd̄ ep̄s celebrās obmittit cuꝫ ſit met antiſtes. poſt h̄ addit de ſeculari pncipe. vñ dicit. ⁊ principe nr̄o hoc eni͂ eſt cōſilium apl'i. j. ad Thi. ij. c. vbi inquit. Obſecro pmo oīm fieri obſecrationes. orōnes. poſtulationes ⁊ grarūactiones ꝓ oibus hoibus ꝓ regibꝰ ⁊ pro oibus qui in ſublimitate ſunt ꝯſtituti: vt quietā ⁊ trāquillā vitā agamus in oi pietate et caſtitate. Debet autē intētio celebrātis fieri ad ꝑſonā illiꝰ ep̄i in cuius dyoceſi celebrat. Rome tñ nō d2 ꝓ ātiſtite nr̄o q2 ibi papa ē ep̄s. Silr̄ dicendum de principe illo in cuius regno vl' ducatu celebrat. deinde deſcēdit generalr̄ orādo ꝓ oibus fidelibus. Uñ dicit ⁊ ꝓ oibꝰ orthodoxis. i. veris catholicis nō ſciſmaticis vel hereticis. Uñ orthodoxus d2 ab orthos ti. qd̄ ē rectū. ⁊ doxis

gloria vel doctrina quasi recta gloria vel doctrina. Qui ergo recte glorificāt deū̄ ⁊ rectam fidei doctrinā̄ sequūtur orthodoxi vocanť: atq̄ aplī= ce ⁊ catholice fidei .i. ꝑ aplos fundate ⁊ predicate fidei cultoribus

m **Emento eti**

am dñe famulorum famularūq̄ tuarū: vbi iterū descendit in specia= li ad memoriā certarū personarū. Uñ licet deꝰ noscat oia nec opus est sibi demōstrare ꝑsonā ꝑ qua orat p̄sbiter: cū oia nuda sint oclīs eiꝰ. Heb. iiij. Sȝ tñ obliuisci dr̄ illoꝝ q̄= bus grām suā nō ifundit. Si= militer dr̄ illoꝝ recordari quibus grām suā ⁊ dona largiť. Et est modꝰ vulgariū q̄ coi= ter dicunt tribulati: deꝰ obli= tus est mei. Petit ḡ hic duo. Primo explicite ꝑ q̄buidam scōs ꝑ oibus circūstantibus Uñ dicit. Memento dñe fa= mulorū famularūq̄ tuarū. nō dicit fuoꝝ: q̄ꝛ fuitus pctī̄ de signat Jo. viij. Qui facit peccatū fuus est pctī. Et tales q̄ diu sunt in pctīs obliuiscuť a deo. iuxta illō. Pctōres nō exaudit deꝰ. Job. ix. Sed fa= mulus dr̄ a fauore: q̄ꝛ est in fauore ⁊ grā dñi, vt sūt pctōres cōuersi ⁊ penitētes ꝑ pctīs: ⁊ tales deꝰ nouit. vñ petit pbr̄ recordari taliū. Et sciendū q̄ sacerdos dȝ facere memo= riam ordinate vt. s. p̄mo oret ꝑ illis q̄ sunt maiori charita= te diligendi. Et q̄ꝛ ordinata charitas icipit a se. iō primo facit memoriā suijpsiꝰ. cogitā do tm̄ in mente vel exp̄mendo vt deus sui misereať: ⁊ dimittat pctā ⁊ tribuat grām. Dei= de orat ꝑ p̄re ⁊ matre parētibus ⁊ fratribꝰ atq̄ sororibus Tertio ꝑ bñfactoribꝰ. Quarto ꝑ inimicis ⁊ ꝑ ꝑsecutoribꝰ Quito ꝑ infidelibꝰ vt cōuertanť ad fidem. Et hic q̄dē fa= ciunt eis dispositionē in mente satis pulchrā: faciētes talē memoriā ad similitudinē or= dinis casuū quoꝝ. Primꝰ est noiatiuꝰ: i quo suijpsiꝰ recordanť. Scōs est genitiuꝰ et si= gnificat genitorē. i. parentes. Tertiꝰ dtīs ⁊ sig̃t datorē vel bñfactorē. Quartꝰ actūs: et sig̃t accusatorē vel inimicum. Quitꝰ vtūs: ⁊ sig̃t vocādos ad fidē. Sextꝰ ablatiuꝰ ⁊ sig̃t mortuos a nobis ablatos Et de istis fit mentio in scōa me= moria. Sȝ quare prius ꝑ viuis q̄ ꝑ mortuis oramꝰ? Rñ deo q̄ꝛ viui sūt in maiori periculo. q̄ꝛ pñt dāṅari. Mortui aūt ꝑ q̄bꝰ orať sūt i purgato

rio. de qbus nō timet. Et de ista memoria dz se cito expedire ꝓpter distractionē mentis ꝛ euagationē. nō sicut quidam faciūt dormitantes in tali memoria: ita ꝙ quāq3 populares recedūt a missa tedio victi. ꝛ hoc est scandalū: ꝛ ꝑ cōsequens fugiendū.

Equit. Et

f oim circunstantiū id est audientium missā digneris eē ꝓpicius q̄s vides in te credere recte ꝛ te deuote diligere. Et ex h̄ ptz ꝙ valde vtile ē interesse misse: q2 ꝓ talibus specialit̄ orat. Vn̄ statutū est vt oēs fideles audiāt missaz dn̄icis diebus ꝛ festiuis diebus. de ꝯse. di. j. oēs fideles. ꝛ cap. missas. Et dicunt doctores h̄ idem esse preceptū vt ibidez ptz. Sequit̄. pro quib9 tibi offerim9: vel qui tibi offerūt. id ē nō solū illis digneris misereri ꝓ qbus hoc offerim9 sacrificiū! audis. ꝫ etiā illis qui soli hoc offert ꝓ se suisq3 omnib9 videlz ꝯsanguineis ꝛ affinibus familiarib9 ꝛ amicis. ꝓ redēptione aiarū suarū. q. d. nō ꝓ tpali lucro: ꝫ ꝓ spe salutis ꝛ icolumitatis sue. i. pro salute ꝛ incolumitate sua speranda. Et q2 bona hoīs triplicia sunt: ideo ꝓ eternis p̄us orat. s. ꝓ spe salutꝭ. scd̄o ꝓ corporalib9: ideo dicit icolumitatis. i. corporalis sanitatis. tertio ꝓ sp̄ualib9. id̄o dic̄ seu addit ꝓ redēptione aiarū suarum. Seqtur q̄ reddūt vota sua eterno deo viuo ꝛ v̄o. Vota dicunt̄ illa q̄ voluntarie ꝓmittunt̄. Dicunt̄ aūt vota nr̄a q2 fiūt a nobis ex libertate arbitrij sine coactōe. Dicunt̄ etiā dei. q2 ꝑ gr̄am eius fiunt quā dat illis q̄ vouent: vt possint etiā ea perficere.

Sed circa p̄dicta q̄ritur q̄re presbiter nō orat p̄mo pro se ꝫ prius ꝛ p̄ncipalit̄ orat ꝓ papa. ꝛ se obmittit. Ad qd̄ dicēdum ꝙ ibi orat vt ꝑsona publica. ideo publicū bonū seu cōe pretulit ꝓprio bono. hic aūt orat vt ꝑsona singularis intrādo memoriā singulariū ꝛ priuatarū ꝑsonarū. et ideo preponit se oibus.

Ommuni

c cātes. Postq̄ posuit cōmemorationē illoꝝ q̄ salute indigēt. hic ponit illos q̄ ad salutē adiuuāt. vt sunt sancti Et p̄mo ponit eos in generali. Scd̄o in speciali. Dicit ergo: coicantes. Et h̄ cōposuit Lin9 papa. Cōmunicantes.

id est participātes cū sctis in hoc ꝙ deū videm⁹: lȝ differenter q₂ nos ꝑ fidē: ipsi ad oculum. tñ exq̄ idem obiectū habemus cū illis. s. vnū deum: ꝗ participam⁹ cū eis: ⁊ memoriā venerātes. i. venerāter colimus. Inp̄mis glīose virginis marie genitricis dei ⁊ domini nr̄i iesu xp̄i: ẜ ⁊ beatorū aplоꝝ ac martyꝝ tuoꝝ Petri ⁊ Pauli: vbi pōit. xij. apostolos ⁊. xij. martyres. Confessores aūt nō ponit. cui⁹ rō est q₂ tp̄e quo positus est canon nō celebrabaꝫ memoria ꝯfessoꝝ ita solenniter: vel iδo ponūtur martyres: q₂ imitati sunt xp̄m in passione. ⁊ maximū honorē ostēderūt ꝓ ipso morientes. qδ nō fecerunt confessores. Ƀ aūt sacrificiū ē maximi amoris. Ponuntur etiā aliq̄ martyres min⁹ notabiles. qδ factū ē diuina dispensatione. Nā vt δ₂ dū scti p̄res deleuissent istos: ⁊ alios scribere vellent cras inuenerunt illos deletos aureis literis scriptos. Uñ bonū ē etiam aliqñ min⁹ sctis reputatis reuerentiā impēdere ⁊ eorū suffragia postulare: quia ẜm Tho. qbusdā sanctis datuȝ ē patrocinari specialiter ⁊ ī specialib⁹ negocijs. vt btō Anthonio ꝯtra ignē ⁊c. Preponiꝫ aūt oibus sctis beata ꝟgo maria: q₂ ipsa est salutis nr̄e p̄cipua adiutrix. ⁊ ipsa in celo primū locuȝ tenet post dei filiū. deinde ponūtur apl̄i: q₂ ipsi tradiderūt nobis formaȝ ⁊ ritum hui⁹ sacrificij. deinde martyres q̄ ꝓ illo q̄ ē in ƀ sacramento se obtulerūt hostiam viuētē. Petimus aūt hic eorū suffragiū significātes ꝙ q̄diu sum⁹ in hac vita necesse habem⁹ eoꝝ suffragia postulare cū ipsi xp̄o sint in gloria ꝓpinqui. vñ possunt nob impetrare gloriā. Post eleuationē ꝟo petim⁹ eoꝝ cōsortium desígnātes ꝑ hoc ꝙ post resurrectionē iūgemur sctōꝝ ꝯsortio ⁊ nō indigebim⁹ suffragio. Nō dirigim⁹ aūt orōnes nr̄as ad sāctos vt ꝑ eos impleanꝫ q̄ postulamus. ẜ vt eoꝝ p̄cibus nr̄e orōnes sortiantur effectū. In qbusdam libris poniꝫ hic signū crucis cū δ₂ muniamur auxilio: ẜ non hȝ fundamentū cū nō petim⁹ hic muniri signo crucis ẜ patrocinio sanctoꝝ. Quō autē sancti vident orationes nostras dicit hic Berñ. de parātinis ꝙ nō cognoscūt eas cognitione naturali vel btā: sed ꝟtute reuelationis ꝑ quā cognoscunt orōnes nr̄as vocales siue mētales. Fit etiā ad-

ditio in quibusdā festiuitatibus: qꝛ ibi petim⁹ ꝓtectionē diuinā spālē. vt i natali. i epyphania. i pascha. ascēsione et penthecoste. in qb⁹ specialia dona circa nos facta recolun tur q̄ nob dari tūc postulam⁹ In fine aūt hic nō dr amē. qꝛ angeli respondēt amen.

Anc igitur

h oblationē. H addidit Leo papa āno dnī. cccc. xliij. vbi q̄si cōphendendo oia supradicta sūmarie ꝯcludit. Petit ḡ quattuoꝛ Pꝛio petit acceptatōez oblationis. vn̄ dicit. Hācigit oblationē huius nr̄e. Et vide q̄re hic pbr̄ specialiter appellat se huꝰ: supꝰ vō alios appellat famulos. Nō qꝛ qlibet dꝫ se reputare pctōrē ꝛ nō alios Dicit aūt hec oblatio huius qꝛ sum⁹ empti ista oblatione iuxta illō. Empti estis ꝑcio magno. Sed ꝛ cuncte familie tue q̄ tibi famulant̄ ꝛ huiust. vt placat⁹ accipias. lꝫ enī de⁹ sit semp placat⁹. i. mi̾icoꝛs q̄ tū est in ipo sacrificio. tn̄ sepe offendit̄ ex parte ministroꝝ q̄ sūt in pctō. Seqtur: diesq3 nr̄os. vbi petit sed⁹ pac. Un̄ dicit. diesq3 nr̄os in tua pace disponas. ꝛ loqtur nō solum de pace tpis. s̄ etiā pectoꝛis q̄ ē cessatio a pctis: atq3 ab eterna dānatione Nos eripi: vbi petit euasionē carcerꝭ. i. dānationē ꝑpetuā. Et in electoꝝ tuoꝝ iubeas grege numerari. vbi petit adiūctionē cū electis ꝑ iesum xp̄m dn̄m nostrū Et istā particulā sctūs Greg. cōposuit. Fit autē appositio isti⁹ particule certꝭ dieb⁹: vt i resurrectione ꝛ penthe. Ex q̄ enī petim⁹ remunerationem q̄ fit ꝑ resurrectionē xp̄i ꝛ spiritusscti missionē. iō tūc fit additio. Fm̄ alios etiam in cena dn̄i: qꝛ per illō sacrificiū tunc institutū dat̄ remuneratio iuxꝭ illō. Qui māducat hūc panē ꝛc. Hec aūt v̄ba dicēs sacdos se ꝓfunde iclinat significans q̄ legalis sacdos sūmo cona mune obūbrabat̄ ne videret̄. vel qꝛ oꝛauit xp̄s ꝓfūde se inclinādo ꝛ humiliādo ante hoꝛam passionis.

Seqtur scda ps canonis

Quam obla

q tionē ꝛc. Hec est scda pars canōis in q̄ ponit̄ sacrificij ꝯsecratio ꝛ hꝫ tria dicta. Pꝛio nāq3 v̄t⁹ ꝯsecrādi petit̄. Scdo ipa ꝯsecratio ꝑficit̄ ibi qui pdie. Tercio rei ꝯsecrate cōmemoꝛatō exꝑmit̄ ibi. vn̄ ꝛ meoꝛes. Circa pmū pꝛimo ponit sacrificij

oblationē. Scđo oblatōis bñ
dictionē. ibi q̄sum⁹ bñdictā3.
Tertio sacrificij trāssubstātia
tionē. ibi. vt nob. Dicit ḡ quā
oblationē. i. terrenā materia3
ad corp⁹ filij tui destinatā fm
Guil. manitiū. Tu deus q̄su-
mus in oib⁹. i. tota cogitatio
ne. tota cognitiōe. tota mēte.
⁊ toto intellectu digneri3 face
re bñdictā. i. p quā hoies bñ-
dicant. Ascriptā. i. p quā ho-
mines ascribūtur in celo. Ra
tā. i. p quā de viscerib⁹ xp̄i eē
cēsent. Rationabilē. i. p quā
a bestiali sensu exuant. Acce
ptabilē vt q̄ nobismetipis dis
plicem⁹ per hāc acceptabiles
vnico filio ei⁹ sim⁹. Ita expo
nit Aug. de ꝯse. di. ij. vtrū sub
figura. ƀ Inno. exponit refe-
rendo ad xp̄m. bñdictā. i. im-
munē a pctō. ascriptā. i. scrip
turis p̄nūciatā ⁊ figurata3.
Ratā. i. nō trāsitoriā sicut ve
tus lex. Rationabilē. i. q̄si nō
peculiarē sicut erat hostia le-
galis q̄ nō mundabat a pctō.
acceptabilē ꝯtra illā ꝺ q̄ Isa.
⁊ Ihiere. dicūt. Obtulisti ho-
stiā nō acceptā. Cōmunit tñ
ħ refert ad differentiā oblati
onis iude. Illa ei traditio fu-
it maledicta: ideo ista sit bñ-
dicta. Illa aute3 ꝓscripta vel
discripta de libro viuētiū. iđo
digneris facere ascriptā illa3.
Illa fuit irrita. i. iniq̄ et dete-
stabilis. iđo de⁹ fac istā ratā.
Itē illa fuit irrationabilis: iō
deus fac istā rationabilē. id ē
ratione pleuā. vt fiat rationa
bile nr̄e ſuitutj obsequiū. Il-
le reddidit mala ꝓ bonis ꝓ-
pter qđ reprobat⁹ est: ƀ tu de
us fac hāc acceptabilē p quā
tibi nos reddas acceptos. Fi
unt aūt hic q̄nq3 signa crucis
tres cōmunes sup panē ⁊ ca-
licem simul. q̄rta aūt sup pa-
nem: ⁊ quita sup calicē per se
Et significāt quinq3 loca vulne
rum eius. Vel fm Innocen-
tium tres significant triginta
denarios pro quibus vendi-
tus est xp̄us. Due aūt vendi
tionē ⁊ emptionem siue ven-
ditorē ⁊ vēditū. Vel fm Ber
nardum de parantinis et fm
Guill'. manitiū significāt tria
que christ⁹ fecit circa hoc sa-
cramentū. Nam accepit. be-
nedixit ⁊ dedit. Ecce tria. Et
specialit̄ fit crux sup oblatam
⁊ vna sup calicē. q̄ꝛ dixit. Hoc
est eñ corpus meū. ⁊ iterum
bibite ex hoc oēs. Et seq̄tur:
vt nobis corp⁹ ⁊ sanguis fiat
dilectissimi filij tui dñi nostri
iesu xp̄i. Ubi petit trāssubstā
tiationē panis in corpus xp̄i
p hoc ṽbum cū dicit fiat. Il-
lud eñ est ṽbū creatiōis siue
creatoris. Geñ. j. vbi dixit. Fi

at lux. τ sequitur τ factū est ita. Et nō dicit sacerdos. vt faciā corpus xpi: qz nō est nisi minister hui⁹ ꝯuersionis. Ideo nō ī ꝓpa persona: ſ in ꝑsona xpi dicit fiat. Dicit autez dile lectissimi filij tui: qz nullus ꝑt esse dilect⁹ deo q̄tūcunqz sanctus sicut xp̄us. rōne cui⁹ dilectionis ꝓpter ip̄m toti⁹ mūdi peccata indulsit. Fiūt autē due cruces. vna sup panem. alia super calicem: ad significandum q hoc sacramentum valet ad salutē corporis τ aie

Sequitur q̄ pridie. Hec verba addidit alexāder p̄mus. anno dñi. cxxij. Et hic pficit ꝯsecratio. Circa qđ primo repñsentat qđ xp̄s in cena fecit. Vñ dicit. Qui pridie. i. vna die añqz passus ē vl̄ vna die precedente ante passionē accepit panē. τ ī hoc loco ter ſis digitis sup corporale accipit sacerdos hostiam reuerēter. Et debet eam tenere sub misse non ostendēdo populo vel ministro ne videat aliquo modo ante cōsecratiōez. Vñ dicit. accepit panē in sanctas ac venerabiles manus suas: et eleuatis in celuz oculis ad te deū patrem suū omnipotētem. Et hic eleuat sacerdos oculos supra celū in quo xp̄s significat: qz oculos mētis debem⁹ eleuare in celū vñ veniat auxilium nobis. vt dr. ps. Qz oīe bonū desursū descēdit. Seqtur. Grās agēs nō ꝓ se ſ ꝓ nostra redēptōe. bñdixit τ fit ibi crux sup hostiaz q̄ significat q christus passus ē in natura humana. s. in corpore τ anima. qz dixit. Tristis ē anima mea vsqz ad mortem. Et ideo ꝓ se bñdicit hostia et per se calix. Et nō intelligas q xp̄s benedixit. i. crucē fecit sup panem cum v̄tus crucis nulla fuit ante passionē eius sed bñdixit. i. v̄ba cōsecrationis. scilicet illa. hoc est eīn corpus meū. sup panem ꝓtulit. quoꝝ v̄tute v̄boꝝ facta ē statim bñdicta trāssubstantiatio panis in corpus xpi. vñ expone. bñdixit. i. vim bñdictōnis verbis ꝑ ipsuz prolatis dedit vt trāssubstantiaret panis in corpus xpi veruz. Sequit. ac fregit deditqz discipulis suis dicens. Accipite τ comedite. Vbi sciendū q licet hic dicat q xp̄s p̄us fregit τ tūc ꝯsecrauit. tñ ita nō intelligendū est q xp̄s p⁹ fregisset τ tūc bñdixisset: ſ q xp̄s p⁹ bñdictōez τ ꝯuersionē fregit. Vñ sic construe lrāz. Accepit panē τ bñdixit. s. dicēs h̄ ē ei corp⁹ meū

ꝛ tunc fregit deditq; discipu/
lis suis dicẽs. accipite ꝛ come
dite hoc est eñ corpus meuz
Prius ergo ꝓtulit illa verba
vt eis vim conficiendi tribue
ret: deinde ea ꝓtulit vt aplos
formã ꝯficiendi doceret. Ita
dicit Guill'. Cõmuniter tñ dr
q̈ sel' ꝓtulit xp̄s illa v̄ba. tunc
scz qñ voluit dare aplis. Vñ
dando eis tunc bñdixit ꝑ illa
v̄ba iam dicta. s. hoc est enim
corpus meũ. Itẽ dicit Gorra
super Math. Et ita ꝑ illa ver
ba semel ꝓlata simul confecit
ꝛ formã ꝯficiẽdi dedit vt dicit
Bern. de parantiis. Vñ sen
sus est. bñdixit fregit deditq;
discipulis suis. ꝛ tũc dixit. Hoc
est enim corpus meũ. Et iste
est verus intellectus.

h Oc est eñ

corp⁹ meũ. Ista ẽ
forma ꝯsecratõis
venerabilis sacri eucharistie
quã dicens sacerdos habeat
intẽtõez verã ꝯsecrãdi corp⁹
christi. Non obmittat autem
illã ꝯiunctionẽ eñ. q2 lz nõ sit
de substãtia sacri est tamẽ de
essentia precepti. vñ grauiter
peccaret obmittẽs eam. Aliq
v̄o dicẽtes ista v̄ba tenẽt ho
stiaz in manibus. ita q̈ possit
videri a circunstãtibus: qđ ẽ
graue periculum quia tũc po
test adorari ꝑ simplices ante
consecrationez qđ erit graue
pctm̃ idolatrie. Et ideo tene=
at eã valde depresse in altari
ne videat̃. Fit autẽ eleuatio
hostie sctissimi corporis xp̄i
vt ostẽdat̃ oibus oblata esse
ad salutez iuxta illud. Ego si
exaltat⁹ fuero a terra ꝛc. Se/
cundo vt extunc populus co
gnoscat esse veritatẽ sacramẽ
ti que nõ p̄us facta est: s; mo=
do vt iam sciat veraciter ado
rare deũ presentẽ. Expositio
autem istius forme verboruz
requiratur supra in tractatu
de sacramẽtis circa sacrm̃ eu
charistie. vbi sufficiẽter expe
dita est. Sequitur. Sīr ꝛc. vbi
ponit̃ forma ꝯsecratõnis san
guinis xp̄i. Vbi sciendũ q̈ sa
cerdos volẽs ꝓferre ista ver
ba debet ipsum calicẽ accipe
ambab⁹ manib⁹ ꝛ cũ dic̃. Bñ=
dixit dz facẽ crucẽ sup calicẽ
tenendo calicez in manu sini
stra ne tactu vel ipetu cadat.
Crux super calicem significat
passionem xp̄i in anima vt di
ctũ est. ꝛ etiã nostrã salutẽ in
anima. Et facta cruce debet
tenere calicem sicut p̄us. Et
hoc facto ꝓfert v̄ba ꝯsecrati=
onis habẽdo intẽtionẽ conse
crãdi sanguinez xp̄i. Et si põt
habere actualẽ est tãto meli⁹
Debet aũt ꝓferre v̄ba ista si=

ne aspiratione magna. nō sic quidā fatui faciūt facientes an helitū magnū ac pessimū i hostiam vel calicē: ita q astātes scandalizant. Vn̄ dicit. Similiter postq̄ cenatū est accipiens hūc preclarū calicē. Et ponit hic ptinēs p pteto. i. vinū cū aq̄ mixtū in calice ad trās substantiādū in sanguinē suū Dicit etiā hūc calicē: q2 idē ē nūc q̄ fuit tūc in specie similis q̄tū ad materiā calicis. q̄tum vo ad ptentū xp̄i sanguinem idē est in nūero nūc q̄ fuit tūc Addit aūt p̄clarū: q2 istō sacrificiū inter oīa est p̄clarissimū. vn̄ ps̄. Calix me9 inebriās q̄ p̄clarus est. Seq̄tur in sācas ac venerabiles manus suas. q̄ tēpore recipiat sacerdos calicē in man9. Seq̄tur. Itē tibi gr̄as agēs qd̄ referas ad illd̄ qd̄ dictū ē. similli mō. τ facit sicut pu9 agēdo gr̄as deo pr̄i. Sequit̄. Bn̄dixit deditq̄ discipulis suis dicēs. Accipite τ bibite ex hoc oēs τc.

Hic est eniz

calix sanguis mei noui τeterni testamenti mysteriū fidei q̄ p vob τ p multis effūdet̄ in remissionem pctōꝝ Hoc totū ē de forma psectionis sāguis. τ exponit̄. hic ē calix sanguinis mei. id est hic ē sanguis me9 in calice cōtentus noui. i. vltimi τ eterni. i. ppetui testamēti mysterium fidei. i. habēs secretā τ absconditā intelligētiam tenendā p fidem: q2 aliud videtur τ aliud sub visis specieb9 firmiter esse credit̄ q̄ pro vob τ p multis effundet̄ in remissionē pctōꝝ. Dicit notāter p multis. τ nō dicit p oībus. q2 licet p oībus effusus est q̄tū ad sufficientiā. ita q sufficiēs est saluare oēs nō tamē q̄tū ad efficaciā: q2 nō omnes efficiūtur saluati p ipsum. Dicit aūt p vobis. q. d. iudeis quia apli iudei erant: τ p multis. s. gentilib9 in remissionē pctōꝝ id ē ppter remissionē pctōꝝ. His dictis eleuat sacerdos calicem vt populus adoret sciens iam ibi vaciter eē sanguinem xp̄i. Aliqui aūt eleuāt tectum calicem. Aliqui discoopertū: sed nō est vis. Naz coopertus designat occultū τ difficile mysteriū sacri hui9: discoopertus aūt significat sepatiōnē sanguis xp̄i a suo corpore tpre passionis. Et ob hanc etiam causaz sepatim psecratur corpus xp̄i τ sanguis: vt significatio exp̄matur: vt dicit Glosa sup Math. xxvj. cap. Hec quotienscunq̄ feceritis in mei memoriaz facietis. hec

clausula quia tam̄ consecrati
onis corporis q̄ etiā sangui=
nis respicit complementum.
ideo post vtrūqꝫ est dicenda.
Sciendū etiā q tpe eleuatio
nis dꝫ fieri a populo deuota i
clinatio. vt dr in .c. sane. de ce
le. mis. ⁊ possūt dici hec vba a
pplo: vt dicit glo. ibidē. Sal
ue lux mūdi: vbū pris: hostia
vra: viua caro: deitas integra:
ver⁹ hō. Possūt etiā dici ista
Transsubstantiant res iste in
corp⁹ ⁊ sanguinē tuū dñe ad
honorē ⁊ laudeꝫ nois tui. ad
remissionē peccatoꝝ ⁊ ad sa=
lutē animaꝝ nostraruꝫ. Pōt
etiā dici tunc pater noster ⁊c.
Uñ ⁊ memores dñe nos fui
tui. vbi ponit ꝯsecrate rei cō=
memoratio quia eñ christus
dixit. Hoc facite in meā com
memoratione ideo p̄sbiter di
cit. Uñ ⁊ mēores nos fui tui
Hoc dicūt ministri causa hūili=
tatis vocātes se fuos. Sed ⁊
hec plebs tua sctā. i. p baptis=
mum sctificata eiusdem xpi fi
lij tui dñi dei nri tā btē passio
nis. Et hic sacerdos man⁹ ex
tendit ad moduꝫ crucis: vt p
illā extensionē manuū suarū
extēsionē manuū xpi repsen=
tet in cruce. ꝯ qd tñ faciūt illi
q̄ vix manus mouent verecū
dantes man⁹ extēdere in hoc
loco. Sꝫ tu miser sicut et ego
vt q̄d vereris tanti dñi et dei
tui repsentare figurā ⁊ dispo
sitionē qua te redemit: ⁊ non
vereris circa illicitas choreas
⁊ forsan ā̄plexus mulieꝝ ex=
tendere man⁹ pedes brachia
atqꝫ totū corp⁹ et repsentare
diaboli figurā. Seqr. necnon
ab inferis resurrectōis vbi sa
cerdos ꝯhit ad se brachia ⁊ si
gnificat ab inferis resurrecti/
onem. Sequit sed ⁊ in celos
gloriose ascēsionis. vbi sacer
dos erigit altius manus vsqꝫ
ad humeros. in signū q xpus
eleuatis manib⁹ ferebat i ce=
lum. Et ab h̄ loco: stringūtur
digiti. scilꝫ pollices ⁊ indices
vtriusqꝫ man⁹. nec disiūgunt
nisi qñ opus est tāgere sacra
mentū: qd fit ob reuerentiaꝫ
sacri. ne digiti aliquid tāgant
post cōtactū corporis xpi. ne
etiā eis incaute aliqd cohere
at qd p disiunctioneꝫ depdat
qd esset magnū peccatū. ideo
sit sacerdos in h̄ multū caut⁹
Seqtur. Offerim⁹ p̄clare ma
iestati tue. i. pre oīnbus alijs
clare. qꝛ licet corpora sctōruꝫ
erūt clara. tñ deus preclarior
est in sua maiestate: qꝛ est spe
culuꝫ sine macula. Sequitur
de tuis donis: qd dicit ratiōe
spūaliū ac datis ratione tem
poraliuꝫ in presenti. Et quid
offerimus subdit hostiam pu

ram: qꝛ xp̄us ꝯceptus eſt ſine originali pc̄ō de virgine. ſanctam. ſine mortali. imaculatā ſine veniali. panem ſcīn̄ vite eterne. panē viatoribꝰ p̄ſentꝭ vite ꝑ vita eterna cōſeq̄nda preparatū: ⁊ calicē ſalutꝭ ꝑpetue: qꝛ ipē eſt reficiēs ⁊ iebrians i patria ſm̄ Berſi. de parantinis. Fiunt aūt hic quiqꝫ cruces ad deſignādū ꝙ xp̄us in quiqꝫ ſenſibꝰ patiebat̄. vel etiam plagas ⁊ vulnera duas manuū ⁊ duas pedū. et vnaꝫ lateris ſm̄ Guill'. Maniū. Facit autē tres cruces ſuper vtrūqꝫ. ſ. corpꝰ ⁊ ſanguinem. ⁊ duas ꝑ ſe quālibꝫ ſingulariter. Scd̄m aūt Berſi. de parātinis ſiḡnt q̄nqꝫ effuſiones ſāguinis xp̄i. ſ. in circūciſione. i ſudore. in flagellatione. i crucifictione. ⁊ in lateris aꝑtōe.

Seq̄tur tertia ꝑs canōis

Supra que ꝓpicio ac ſereno vultu ⁊c̄. Hic ponit̄ tertia pars canonis in q̄ ponit̄ effectꝰ ſacri q̄ eſt res tm̄. Et ſunt tres particule. Primo petit̄ donoꝛuꝫ acceptatio. ſcd̄o diuine miſericoꝛdie iploratio ibi: ſupplices tertio collatio gloꝛie. ibi. memēto dn̄e. Dicit ḡ. ſupplices te rogamꝰ. Ubi ſacerdos cācellat manꝰ in modū crucꝭ eleuādo eas: ita ꝙ aliq̄lit̄ ad miniſtrū ꝯtrahi pſit. ⁊ eſt ſēſus. Supplices te rogamꝰ vt ſuꝑ iſta dona propicio ac ſereno vultu reſpicere dignerꝭ. ꝓpicio. i. accipiendo ea tanq̄ꝫ tibi gratuite placita ac ſereno. i. miſericoꝛdi iuxta illud. Illuminet vultū ſuū ſuꝑ nos ⁊c̄. Reſpicere dignerꝭ. i. accepta habere digneris. vn̄ ſeq̄tur: ⁊ accepta habere ſicut accepta dignatus es habere munera pueri tui iuſti abel. De iſto abel habet̄ hyſtoꝛia Geſi. iiij. vbi dꝛ. Reſpexit dn̄s ad abel ⁊ ad munera eiꝰ. ⁊ ita fuerūt duo accepta. Sequit̄. ⁊ ſacrificiū patriarche nr̄i abꝛahe q̄ filiū ſuū voluit imolare. Geſi. xxij. qđ reputatū eſt ei ad iuſticiam. Sequit̄. ⁊ qđ tibi obtulit ſacerdos tuꝰ ſummꝰ melchiſedech. De iſto dic̄ Berſi. de parantinis ꝙ fuit p̄mo genitus noe q̄ vixit tēpoꝛibus abꝛahe. ⁊ iſte obtulit panē et vinū in ſacrificiū gr̄as agēs deo ꝑ victoꝛia abꝛahe cōceſſa ſuꝑ q̄nqꝫ regibꝰ ꝑ q̄ omnis deſignat̄ iſtiꝰ ſacri grata deo acceptabilitas. Nā ſicut abel obtulit grata p̄mo genita: ſic xp̄s oblatus eſt p̄mogenitus in multis fratribus. Et ſicut abꝛahā vnicū obtulit filiū: ſic

xp̄s vnic⁹ dei p̄ris oblatus ē. Et sicut melchisedech obtulit panē ꝛ vinū. sic xp̄us in pane ꝛ vino h̄ sacr̄m instituit. de q̄ d̄r. Tu es sacerdos ineternuȝ s̄m ordinē melchisedech. Uocat aūt abel puerū nō a pue/ricia: q2 fuit vir. xx. annoꝝ. s3 a puritate innocētie. Abrahā autē d̄r patriarcha. i. p̄r fidei catholice: q2 p̄m⁹ in deū credidit: ꝛ p̄mus incarnationem p̄cognouit Job. viij. Uidit ꝛ gauisus ē. Sctm̄ sacrificiū im maculatā hostiaȝ. Hoc addidit Leo papa.

Supplices

Hic petit̄ diuine gr̄e infusio. Und̄ dicit. supplices. i. humiles te rogam⁹ omp̄s deus. vbi sacerdos humilit̄ īdinatur cancellat[illegible] manib⁹ positis sup altare: q̄ cancellatio sicut ꝛp̄ma significat ꝙ p crucē ꝛ passionem petit offerre ista Sinistra aūt supponit̄ p quā significat̄ passio xp̄i. S3 dextera supra ponit̄ p quā xp̄i resurrectio designatur. Seq̄tur Jube hec pferri p man⁹ sancti āgeli tui qd̄ exponit Tho. in. iiij. sniaꝝ. di. xiij. nō ꝙ angelus ista ꝯsecret cū potestatem nō habeat: s̄ or̄onē sacerdotis ꝛ ppli deo p̄sentat s3 illud Apo. viij. Ascēdit fumus aromatū in ꝯspectu dn̄i. i. vota vel supplicationes fideliuȝ de manu āgeli q̄ sunt or̄ones sanctorum. Exponit̄ g̊. Jube hec vota vel supplicatiōes fideliū pferri p man⁹. i. p mysteria angeloꝝ in sublime altare. i. in ecc̄liam triūphātem vel in plenā participationeȝ deitatis qd̄ est sublime altare Un̄ seq̄tur in ꝯspectu diuine maiestat[illegible] tue. Uel iube pferri hec. i. ecc̄liam militantē in sublime altare. i. in triūphātē ꝛ hoc fac p man⁹ angeli. i. filij tui. Sequit̄. Et presta vt q̄tquot. s. fideles ex hac altaris participatiōe ꝛc̄. Et hic p̄mo sacerdos disiungit manus et osculat̄ altare in dextera parte p qd̄ representat̄ osculū iude qd̄ dedit xp̄o cum surrexit ab or̄one. Et fit h̄ in detestatōeȝ ipsi⁹ iude. Seq̄tur sacro sctm̄ filij tui corp⁹. ꝛ hic facit crucē sup hostiā. Seq̄tur ꝛ sāguinē. ꝛ hic facit aliā crucē super calicē. Sequit̄ sūpserim⁹ om̄i bn̄dictione celesti et gr̄a repleamur. hic signat se ante faciē. Crux sup hostia desig̃t vincula quib⁹ alligatum fuit corp⁹ xp̄i. Crux sup calicē designat flagellū q̄ educt⁹ ē sanguis de corpore. Crux sup faciē designat sputa ī facie xp̄i.

p̄ueri a p̄u[illegible] ritate innocen[illegible]

vel signt iste cruces q xp̄us ter orauit: vl' etiā qz tria v̄ba dixit ī cruce p̄mū pat' dimitte illis. scd̄m in manus tuas. tercium: vt quid dereliquisti me

Memēto eti

m etiā dn̄e famulorum famularūq3 tuarū

ufferō. 15. tot. h. vt tract. Juncta ente. Et colla o. nis. p. ad ratr.

vbi petit collatio glie. r p̄mo mortuis postea viuis. Unde dicit. memento dn̄e famulorū famularūq3 tuarū. Ubi sciendū q licet quidā mortui sunt i celo. qdā in inferno r qdā in purgatorio. tn̄ qz nob̄ nō constat de singulis in spāli. iō qsi estimātes eos esse i purgatorio. oram9 p oibus. iō dicim9 Memēto dn̄e rc. q nos p̄cesserunt cū signo fidei. i. osidert aliqd signū fidei. puta habuerunt cōtritionē vel deuotōez decedētes. Nā de talibus adhuc ē spes. Et dormiūt i sompno pacis. i. sine pctō mortali sm̄ Bern̄. de parentibus. Et debet hic fieri memoria eodē modo sicut supra. Pmo p illis p qbus specialiter missa legitur vel q in speciali memoria sunt tibi cōmendati. Scdo p parentibus mortuis. Tertio p benefactorib9. Quarto p omnibus fidelib9 defunctis. Nō autē p inimicis sm̄ quosdaz. Et hoc dico de illis de qbus certū est q non reconciliati decesserūt. Quia p illis nominatim non est orandum imo nec generalit' nisi sub cōditione inqtum sunt susceptibiles suffragij. Sequit' secunda memoria. Ipis r oibus in xp̄o reqescentib9. i. i fide xp̄i qescentibus locū refrigerij lucis r pacis vt indulgeas dep̄camur. Et nō est opus dicere ipsis dn̄e. qz p̄mittit' p̄us. memento dn̄e. Uñ illud qd sequitur. scz indulgeas refertur ad illud dn̄e. aliter vñ illorum superflueret. Et dicit locū refrigerij. Unde regnuz celorum dicit' locus refrigerij respectu purgatorij qui est locus ardoris maximi r caloris: qz sm̄ Aug ibi est pena maior q aliq que potest excogitari in mundo. Dicit' etiā locuz lucis qz purgatoriū ē locus obscuritatis. Dicit etiā locū pacis qz purgatoriū est locus inquietudinis qz nunq3 anime habēt pacem: nec quietē. nō sicut qdā fingūt dicētes eos feria scda quiescere aliqui v̄o dn̄ico die. que omnia sunt friuola ac insana r sacris scripturis cōtraria. Sequitur. Nobis quoq3 peccatoribus vbi petit glorie collationez viuis. Primo eīn petit collationē eiusdē glorie Secundo glorie societatē cū

sanctis apostolis. Tertio po=
nit mediatorē p quē hoc exe
qui postulat dicēs p dñm. rc.
Circa primum nota q sacer=
dos dicēs ista verba eleuata
modicū voce tūdit pect⁹ suū
p qd interrumpit silentium. si
gnificās p hoc cōfessionem r
cōtritionē latronis penitētis
in cruce. qui increpans aliuz
dixit. Nos qdē. s. tanq pctō=
res digna factis recipimus.
Unde sacerdos dicit nobis q
peccatoribus famulis tuis de
multitudine miserationū tua
rum sperantib⁹. s. sicut ille la=
tro sperauit. Percussio autē
pectoris significat illam tun=
sionē pectoris illorum q ade=
rant ad spectaculū. passionis
xpi r percutiētes pectora re=
uertebantur in ihrlm. Exalta
tio vero crucis significat cla=
morem centurionis dicentis.
Uere filius dei erat iste. Se=
quitur partem aliquam r so=
cietatem donare digneris. Li
cet tñ de⁹ sit simplex nō hñs p
tes tñ dic ptē aliquē ppt' q2
qlz fm meritū habebit diuie
faciei visionē. ita q vn⁹ alio p
fectius videbit deū: vl' q2 scri
videbūt deū totū. nō tñ tota
liter. i. nō fm oēs modos qui
bus est visibilis: q2 est infini=
tus: r cū cōprehēdi nō possit
ergo qsi partez dabit nobis.

Totaliter aūt non est cōpre=
hēsibilis de⁹ nisi filio suo qui
est in sinu suo vt dr Joh. pmo
Sequitur. cū Johe fm Bern.
d parātinis. s. Johe baptista.
Et pfert stephano. nec mirū:
q2 r aplis prefert. Adiūgitur
stephano: q2 isti duo erāt pri=
mi martyres noui testamenti
Inno. tñ dicit q hic repetitur
Johes euāgelista ppter pui
legiū v̄ginitatis. quia v̄gines
sequūtur agnū quocūq ierit
Ante vo cōsecrationē ponit
ppter puilegiū apostolatus.
Sed credit Bern. q melius
intelligat de baptista q ppt
excellentiā singularis scitat
non debet excludi a canone.
Postea ponūtur duo aposto
li. s. mathia r barnaba q ideo
post cōsecrationē r nō āte po
nunt q2 isti post ascensionem
dñi fuerūt electi. Deinde po=
nit Ignatio. de q legit q cuz
esset deuot⁹ xpo r btē v̄gini:
post ei⁹ mortē inuentū ē hoc
nomē iesus aureis lrīs scrip=
tum in corde suo i oib⁹ parti
bus. Ponūtur aūt qnqz mar=
tyres post mortē xpi ppt qn
q vulnera xpi. Itē ppt septē
dona spūsctī ponunt septem
v̄gines ibidē q sequūtur. Se
quit. Nō estimator meriti: q2
nō fm exigentiā meritoz re=
tribuis. s magis pmiando q

quisq; meruit. Deide ↄcludit p xp̄m dn̄m nostrū. Et non dr̄ amē: qꝛ ſm doctores illud respondent angeli: qꝛ fit ↄtinuatio ad p̄cedētia. vn̄ stati seqt̄. in cui⁹ v̄tute h̄ petim⁹ cū dr̄. p quē. s. xp̄m hoc sacramētū habet originē quo ad plura. Et p̄mo quo ad esse nature. vn̄ dicit̄. creas. Scd̄o quo ad esse sacri: vn̄ dr̄ sctificas. Tertio quo ad esse v̄tutis. vn̄ dr̄. viuificas. Quarto quo ad effectū gratie q̄ est vita aie. vn̄ dr̄ bn̄dicis Quito quo ad augmentū gratie eiusdē. Et q̄tū ad oparionē z vsum. vn̄ dr̄ z prestas nobis. Est ergo sensus. p quē. s. christū tu deus pater oia bona creas condēdo naturā. viuificas cōsubstātiando naturā. bn̄dicis accumulando gratiā: z p̄stas q̄tū ad vsum. Oia eni creata sunt p christū. Johis. j. Oia sctificantur: qꝛ a plenitudine eius accipiūt vniuersi. Oia viuūt qꝛ ipse est vita. Johan. xiiij. Oia bn̄dicūtur qꝛ ipse ē bn̄dictus fructus vētris. Lu. p̄mo Et aliqui dicūt per quē hec oia dn̄i semp bona creas. Et est sensus. hec omnia. scz panem z vinum z aquam creas ſm causas primordiales zc̄. sctificas ſm causas sacramentales. viuificas vt transferantur in corp⁹ xp̄i z eius sanguinē. Et ideo bn̄dicis vt nos p ipsa bn̄dicamur. Scd̄m alios h̄ p̄nomē hec nō ponit̄ ibi in q̄ sequēda ē ↄsuetudo ecclie. Seq̄tur z p̄stas nobis. vbi sacerdos remouet corporale de calice ad denotandū q̄ xp̄us emisit spm̄: z velū tēpli scissū est: z apta sunt nobis abscondita i lege mysteria. Accepta q̄ hostia dic̄. z p̄stas nobis p ipsum. s. tāq; mediatorē. z hic facit vnā crucē p totū os calicis p̄cedēdo vltra calicē. Vn̄ dicit. Et cū ipso. Et hic facit minorē crucē. s. a labio calicis ad aliud. Post h̄ dic̄. Et i ipo z hic facit adhuc minorē crucē. s. in calice. Tādē subdit: ē tibi deo pr̄i oipotēti. vbi iterū facit magnā crucē supprimū labiū calicis incipiēdo ab extremo calicis labio v̄sus se ipm̄. Deinde subinfert. i vnitate spūscti ois honor z glia z hic facit paruā crucem i pedem calicis. Est autē sensus verborum. p ipsum tanq; mediatorē cū ipso tanq; cū equali. z in ipso tanq; in cōsubstantiali. Vel hic significant̄ tres psone sctē trinitatis. vn̄ patri attribuit̄ auctoritas. vn̄ dicit p ipsū filio equalitas. ido dr̄ cum ipo spūisancto cōmunitas. ideo dicitur i ipo. Signa

vō crucis tria ꝑus facta ꝑ illa vba sctificas ⁊c. q̄ fiunt coopto calice signt tres crucifixiones ſm Tho. Nā hora tercia crucifixus est linguis iudeoꝝ clamantiū crucifige ⁊c. Hora sexta manib⁹ gentilium: vt dicit Johes. Hora nona emisit spiritū. Et quia post interuallū triū horarū xp̄s crucifixus est manib⁹ gētiliuȝ. cū milites crucifigerēt iesum. ideo iterū sacdos facit tres cruces sup calicē discooptū sup trib⁹ verbis. s. ꝑ ip̄ȝ: cū ip̄o ⁊ in ip̄o designans illā crucifixionē q̄ facta est post tres horas interpositas inter terciā ⁊ sextam. Quia vō ibi fuit diuisio corporis ⁊ aīe. iō iteꝝ facit duas cruces vt dictuȝ est. Uel ſm Guill. manitiū. tres cruces ꝑ illa vba ꝑ ip̄m ⁊c. significāt fidē cēturionis q̄ credidit vnū deū in trinitate. Due vō alie significāt duo sacramēta que fluxerūt de latere xp̄i. videlȝ aqua regeneratōis baptismi ⁊ sanguis redēptōis generis hūani. Uel signāt q̄nqȝ cruciatus xp̄i ante morteȝ tres scȝ alapas: sputa ⁊ flagella. i morte crucifixionē: ⁊ post morteȝ laterꝭ aptionē. quarta vō signt aīe a corpore sepatōeȝ. q̄nta descēsū i linbū. Seq̄tur ꝑ oīa secl'a seculorū. qđ dȝ dici alta voce. Sed an̄q̄ h̄ dicat̄ ponatur reuerēter hostia an̄ calicē in suo loco. Et tūc statim debet coopiri calix: q̄ facto. dr̄ ꝑ oīa secl'a secloꝝ. Et h̄ alta voce ad designādū q̄ christ⁹ clamans alta voce emisit spiritū. Et rn̄det̄ amē ad significādū clamorē mulierū lamentātiū dn̄m. vnde ⁊ tunc chorus lamentabiliter respondet.

Quīta ps p̄ncipalis misse.

Oremus p̄ceptis salutaribus ⁊c. Hic ponit sacramenti pceptionē. Circa quam p̄mittūtur mlte p̄patōnes. s. tā generales: vt sunt pr̄ nr̄ ⁊c. q̄ȝ speciales: vt alie orōnes. Dicit ergo. Oremus p̄ceptis salutarib⁹ moniti. Circa quod sciendū q̄ hec orō ꝑus nō dicebātur in missa. ſ; Gregori⁹ fecit eam dici: q̄ȝ non fuit dignum eam obmittere in hoc officio cum sit nostri saluatoris. Greci aūt nō per sacerdotem ſ; per se clamant eam in missa. Apud nos vō sacerdotes. Et h̄ cū magna reuerētia vsi q̄si nō p̄sumēs subito subrūpere i eā p̄mittit prefatōeȝ dicēs. Orem⁹ p̄ceptꝭ salutaribus moniti. nō simplr̄ nō nr̄a auctoritate vl' temeritate: ſ; p̄ceptis salutarib⁹ moniti. p̄ce=

ptis.s.dñi ꝛ moniti.s.magistri
nři q̄ sūt salutaria.i.ad salutē
disponentia formati.i.instru
cti intus et exterius. Et dicit
formati q̄ iformatio sigt solū
exteriorē doctrinā. Ad ondē
dū aūt ꝙ nos sum⁹ a deo for=
mati i.instructi int⁹.s.in intē
tōne.ꝛ extra.i.ī opatōe:iō di
cit.audemus dicere.q.d.exq̄
habem⁹ p̄ceptū ꝛ monitōem
de ista orone dicēda.ꝛ exq̄ il=
la oro ē ꝯposita p illū q̄ erra=
re nō p̄t iō audem⁹ cū fiducia
dicere. Dicit aūt alte.qꝛ xp̄s
palā predicauit. Uel s3 Joh
beleth.qꝛ sumpta ē de euāge
lio qđ ē predicandū supra te=
cta ꝛ etiā oī creature. Dic eti
am sacdos sol⁹ ī fine amē.sub
silētio. Cuius rō ē.qa in alijs
orōib⁹ amē exp̄mit affectu3
optantis.iō a pplo vel a de=
ro đꝛ.in hac aūt amen signat
ꝯclusionē affirmantis. vñ hic
valet tm̄.i.exaudita ē oratio
S3 ne h̄ videat presūptuose
asserere dicit amen sub silen/
tio ad euitandum ostentatio
nem ꝓpriā. Sequitur oratio
Libera nos q̄sumus dñe. vbi
petit petitionū explicatio:qꝛ
em̄ i orone tria mala petim⁹
a nobis remoueri.iō hic expli
cant q̄ sint vñ dicit. Liba nos
q̄s dñe ab oibus malis prete
ritis p̄ñtibus ꝛ futuris. Et q̄a
nos non sum⁹ digni hoc ex se
ꝓmereri nisi donet nob̄ o foe
btē v̄gis marie ꝛ aploꝝ Pe=
tri ꝛ pauli atq3 andree ꝛ alio=
rū.iō eos hic ī auxiliū iplora
mus. Et rect⁹ ordo est.ex quo
eni pacē q̄rim⁹ a malis meri=
to d3 implorari v̄go beata q̄
est mater veri salomonis pa=
cifici.s.christi:cū aplis trib⁹ se
quētib⁹ q̄ sunt testes pacis.s.
Petr⁹ paulus ꝛ andreas. Et
ponūtur ibi tres ꝓpt speciālē
rōnē. Nā petr⁹ ꝓpt p̄uilegiū
p̄rogatiue dignitatis Paulus
ꝓpter p̄uilegiū predicatōis ꝛ
imēsi laboris. ꝛ Andreas pro
pter nimiū affectū concupite
crucifixionis. Dicit autē sub
silētio illa oro:qꝛ designat q̄e
te3 triduanā in sepulchro vbi
tūc siluit a p̄dicatōe. Cū autē
sacerdos dicit. Da ꝓpici⁹ pa
cem dñe in dieb⁹ nřis accipit
patenā de altari ꝛ osculat si=
gnū crucis faciēdo.p qđ desi
gnat ꝙ sum⁹ reconciliati deo
per passionē christi. Tandem
sacerdos in fine discoopit ca
licē ꝛ hostiā reuerēter accipit
ꝛ eam sup calicē frangit.p̄mo
p medium ꝛ tunc dicit.p dñm
nřm iesum xp̄m filiū tuū.post
ea medietatē que erat in dex
tera manu ponit super pate=
nā ꝛ frangit illā que erat ī sini
stra manu p mediū dicens.q̄

tecū viuit ac regnat. ⁊coiūgē do illā pticulā q̄ est in sinistra ad illā q̄ ē in patena admodū lune dicit. in vnitate spūsscti deus. Illā ὺo vltimā quaʒ hʒ in dexſa manu tenēs sup calicē:dicit.p oia secula secloꝝ. Et tādē erecto modicū calice cū illa pticula quā tenet ī dextera manu subiūgit. pax dñi faciēs crucē magnā sup calicem a labio ad labiū. deinde subdit.sit semp.faciēs minorem crucē. tertio addit vobis cuʒ faciēdo tertiā intra calicē Et q2 alta voce ista fiunt ideo p h̄ signat gaudiū qd̄ habuerunt apl̄i de resurrectōne dñi nr̄i iesu xp̄i. Et ideo q2 gauisi sunt viso dn̄o. popul9 clamat dicens. ⁊ cum spū tuo. Sciendum autē est de significatiōe oium istoꝝ p̄dictoꝝ q̄ p calicē passio xp̄i designat ⁊ eterne btitudinis fruitio. Un̄ ps. Calix me9 inebriās q̄ p̄clarus ē. Per patene rotūditatē signat bonoꝝ operū pfectio. Sacerdos aūt volēs frangere hostiā.p̄mo eā sup patenā locat. deinde eā tollēs sup calicē:frāgit ad significandū q2 nemo passionib9 hui9mundi meritorie se valet expōere vl̄ ad eterne fruitiōis btitudinē admitti nisi p̄us in bonoꝝ operū pfectōe fuerit solidat9

Un̄ apl̄us. Eph̄. vj. Accipite armaturā fidei vt possitis resistere in die malo ⁊ in oibus perfecti stare. Patena ḡ hostie supponit. ⁊ hostia sup calicē frangit. q2 xp̄us ex latitudine charitatis q̄ significatur per patenā se supposuit passioni. Super calicē ὺo frangit ne minutie aliq̄liter spargāt. Frāgit aūt in memoriā ei9 q2 xp̄us fregit ⁊ dedit discipulis suis ⁊c̄. Frangit autē p̄mo in duas partes ad significandū duplicē p̄destinatoꝝ statū scʒ eterne glie ⁊ tēporalis miserie. Subdiuidit ātvna me/dictas in duas partes quarū vna offert p illis q̄ sunt ī purgatorio. alia p illis qui sunt ī mūdo. Pars aūt illa q̄ post p̄mam fractionem remanet in manu dextera ⁊ ponit sup patenam designat illos qui iam sunt in glia. ⁊ iam tenēt illā rectitudinē cui nulla obliquitas admisceri pōt ⁊ iō dextre cōparant. Illi aūt q̄ adhuc sunt in miseria per sinistrā signant vbi sunt multa obliq̄. Subdiuidit aūt illa q̄ est in sinistra ⁊ nō q̄ ē i dextera: q2 illi q̄ sunt in celo statū vniformē iam tenent. ⁊ vna btitudine fruūtur Illi aūt q̄ sunt in miseria sunt diuersi seu diuisi: q2 qdā sunt in miseria purgatorij. quidaʒ

sunt in miseria huius mundi. Particula aũt illa que est i sinistra post diuisionẽ additur ad illã que est in patena. Or sm Aug. deus habz duas manus: dexterã q̃ miseretur. et sinistrã qua punit. Illis ergo qui sunt in purgatorio in quantũ ibi purgãtur respondet sola punitio. et ideo pticula q̃ in sinistra manu tenetur illos figurat. Illi vo q̃ adhuc sunt in p̃senti vita in qua ẽ status merendi consequi possũt misericordiã: et ideo ipsi p aliam particulã q̃ in manu dextera remanet designant. Or vo absq dubio illi qui sunt i purgatorio cõiungẽtur eis q̃ sunt in celo. iõ pticula sinistre manus cõiungit illi q̃ est i patena. Sed q2 illi q̃ sunt in hac vita egẽt multũ passiõis xpi. q̃ ex effusione sanguis ei9 pcessit. ideo particula q̃ in dextera manu remãsit q̃ signat illos qui sunt in mũdo: mittit in sanguinẽ xpi in calicẽ. Itẽ sacerdos dicẽs hec vba tenet hostiã sup os calicis. p quod signat q viuentes in corpore indigent mis̃icordia dei et meritis xpi passionis. Sacerdos autẽ volens dicere. p omnia secula seculorũ erigit se ad significandũ q vult petere existentiam ppetuã dñi nobiscũ vnde subdit. Pax dñi sit semper vobiscũ. ad significandũ q dñs post resurrectionẽ pacem dedit. Sz sciẽdũ q sacerdos dicẽdo. per oia secula seculorũ eleuat modicũ calicem ad significãdũ populo vt populus pacẽ cõsiderãs hoc intelligat et dicat amen. Particula aũt quã tunc super calicẽ tenet significat q viuẽtes adhuc petunt iuuari merito passionis et effusionis sanguinis xpi. Itẽ per hoc q sacerdos alte dicit. pax dñi representat psonã xpi. qui post resurrectionẽ dixit aplis. Pax vobis. q. d. Do vobis pacem pectoris in via et pacẽ eternitatis in patria. Est ergo sensus. Pax dñi. i. pax pectoris q̃ est a vicijs sit i presenti vobiscũ et in futuro pax eternitatis. Ille autẽ tres cruces sup sanguinẽ xpi significãt triduum sepulture. vel tres mulieres q̃ erant circa monumẽtũ xpi. Deinde sacerdos mittẽs corpus xpi in sanguinẽ dicit. Fiat hec cõmixtio corporis et sanguinis dñi nostri iesu xpi mihi et oibus sumẽtibus sal9 mentis et corporis. et ad capescendã vitaz eternã preparatio salutaris q̃ cõmixtio significat q aĩa vnita est corpori christi in resurrectõne. Et bñ

hoc fit post. Pax dñi: q2 post q̄ dñs pacificauit oia que in celo 7 in terra sunt p̄mo vni= uit aiam corpori. Hec omnia vvilhelmus. Deinde sequit̄ agnus dei. Et sciendum q̄ an teq̄ dr̄ agnus dei fit modicuz silentiū dicendo hanc oȯnez Fiat hec p̄mixtio ad designā dum illud manifestū silentiū aplo2 q̄d fuit ante resurrecti onē xp̄i anq̄ scirent apl̄i: nec essent certificati postq̄ appa ruit mulieribus. fm Bern̄. de paratinis. Dicit̄ āt xp̄s agn⁹ q2 agnouit patrē sibi obediē do. Itē matrē in cruce pēdē= do. Uel dr̄ ab agnō̄ grece q̄d est piū latine: q2 pie p̄ nobis se obtulit. Canit̄ aūt trib⁹ vi cibus p̄pt̄ tres rōnes fm. In no. s. p̄pt̄ obedientiā patris. p̄pter noticiaz matris: 7 p̄pt̄ redēptionē generis humani. Uel fm Rauañ. dr̄ ter p̄pter tres ptes corporis xp̄i insti/ ci. s. in celo. in terra: 7 do2miē tiū siue in purgatorio. Dicit̄ aūt p̄mo. miserere nobis bis vltimo aūt dona nobis pacē. fm Tho. Rō est q2 per p̄ma duo petim⁹ amotōez culpe 7 pene. p̄ tertiū āt. s. p̄ pacē pe= tim⁹ assecutōez ois boni 7c. vel q2 ip̄e redemit nos a mise ria culpe 7 pene: 7 dedit ple= nitudinē gr̄e. Illud tamē do= na nobis pacē additū est p2o pter p̄secutionē tyrannorum Post hoc sequit̄ oratio. Dñe iesu xp̄e q̄ dixisti apostolis tu is pacē meā do vobis 7c. vbi postq̄ sacerdos venit ibi. eā q̄ pacificare et adunare 7c. etiā osculat̄ patenā i sinistra parte ad significanduz q̄ per hoc sacramētū vult vniri xp̄o in charitate. postq̄ v̄o cōple uerit v̄ba osculatur reliqas: vel crucē si habet. si nō habet osculat̄ altare in dextera p̄te. q̄d fit ad significādū antiquū ritū. vbi p̄us singulis diebus coicabāt: sed cum nec hoc po tuit fieri sine periculo o2dina tū fuit: vt in trib⁹ festiuitatib⁹ cōmunicarēt. scilz natiuitate. pascha 7 penthecostē. Reliqs tamen diebus osculum pacis reciperēt 7 panē bñdictū. Sz q2 h̄ fieri n̄ posset i': Et. vbi nō p̄t sumi panis bñdict⁹ o2dia= tū fuit vt p̄ eo fieret collecta in fine sup populū dicēdo in/ clinate capita vestra deo. Et scienduz q̄ pax dñi nō dat̄ in missa defuncto2: sed dr̄ dona eis requiē q2 mortui nō indi gent pace t̄pali: q2 nō sunt in perturbatione huius mundi: vel quia nō sunt in pace: sed in penis fm. Bern̄. de paran tinis. ideo dicimus. dona eis requiē. Aliq̄ aūt dicūt in offi=

cio mortuorum. dona eis requiem sempiternam et locum indulgentie quod tamen dissonat quia ibi non est locus indulgentiarum. eo quod illi qui sunt in purgatorio sunt extra locum militantis ecclesie ubi solum est locus merendi indulgentias. unde quia illi qui sunt in purgatorio nullo modo merentur eis per modum suffragii. utique satis in prope optatur locus indulgentie. Si tamen illud dictum intelligatur sicut dona eis locum indulgentie. i. locum in quo indultis culpis et penis eos recolloces. s. in celo et tunc bene potest sustineri. Item dicende sunt ille tres orones. s. Domine iesu christe fili dei vivi: qui ex voluntate patris. et dirigat ad filium: et alie scilicet. Domine sancte pater omnipotens eterne deus da mihi hoc corpus etc. Et post hoc dicit. Domine non sum etc. Deinde sumpto corpore christi et sanguine abluat calicem primo: et ablutionem sumat. secundo abluat intus et etiam sumat: quod tamen in die nativitatis christi nullo modo facere debet quia tunc nullam ablutionem debet sumere si vult aliam missam celebrare sed debet ablutionem dare coicantibus. subditis vel reservet in vase mundo. scilicet in ampulla si non habet calicem.

Sexta pars misse

Extra pars

misse est quantum ad gratiarum actiones que dicitur communio quia fit in memoriam eius quod populus olim singulis diebus communicabat secundum Joh. beleth: vel ideo: ut per eam communicemus deo et sanctis. Dicitur etiam completa: quia per eam complet missa. Sed tamen completa potius dicitur collecta post coionem. Tot autem fieri debent complende quot sunt orones ante epistolam: et significat gratiam subsequentem nobis necessariam et dicitur in dextra parte covertendo librum per quod signatur quod adhuc in fine seculi iudei convertentur ad dexteram fidei qui nunc sunt in sinistra. Iuxta illud ad Ro. ix. Reliquie israel salue fient. Deinde sacerdos omnibus pactis covertit se ad populum dicens dominus vobiscum Ubi sciendum quod sacerdos salutat populum septies in missa: primo ante primam collectam. secundo ante euangelium. tertio post credo. quarto in principio prefationis quinto post pax domini. sexto post comunionem. septimo hic in fine misse ad significandum quod tunc est dominus nobiscum qui habemus septiformem gratiam spiritussancti. Deinde sacerdos vertit se ad populum cantans. Ite missa est. et hoc tempore suo cum consensus est secundum Bern. de parationis. et Johannem beleth. Ite ad propria quia missa est cosummata. vel ite missa est. i. hostia cosumma-

ta est vel hostia ⁊ oblatio est
missa igit sequimini ⁊ ite post
eam. Iste aũt regressus a mis
sa ad ꝓpria ſm Iohez beleth
significat regressũ ppli isrl' de
captiuitate babilonica cũ grã
arũactõe ideo dicit'. Deo gra
tias. Dicitur aũt semper. Ite
missa est quãdocũqz. Te deũ
laudamus dr. vel gloria in ex
celsis quãdo aũt nõ dicuntur
tũc dr bñdicamus dño. Et est
sumptũ de aplo vel d Iudith
ca. vij. vbi dicũt captiui bene
dicam⁹ dño. Et est sensus re=
feramus grãs vl' laudes deo
Et est vox humilior qȝ ite mis
sa est. Et iõ nõ vtit se sacdos
ad populũ dicẽdo bñdicam⁹
⁊c. ad significandũ ꝙ nũqȝ de
bem⁹ cessare referre. grãs do
Maldeñ. autez sup ps. xxvij.
Berengariuz dicit instituisse
ita dicẽdũ. bñdicam⁹ dñm et
nõ dño. qz bñdictio nõ fit ad
vtilitatẽ dei ꝟ ad nr̃az. nos ãt
dicim⁹ indifferẽter ꝙ vtrũqz
põt dici. Creatura nãqz bñdi
cit creature bonũ optãdo cre
atura aũt creatorẽ dupl'r. lcz
laudando ⁊ bonũ ei tribuẽdo
Creator aũt creaturã bonuz
augẽdo. Et h duplr vel in nu
mero vel i merito sicut ei cre=
scit bonum sic ⁊ merita. Hec
Maldeñ. Sz Berñ. de parã=
tinis dat tres rõnes. Pria qñ

celebramus de sctis i celo di=
cim⁹. Ite missa est qsi ꝓuocã
tes populũ. Ite. i. festinate il
luc vbi illi sunt. Qñ aũt ꝓ vi
uis i mũdo. bñdicamus dño:
qz nescimus an sum⁹ in grã.
iõ timere debem⁹ ne effectus
misse euanescat in nobis. Sz
cũ celebramus ꝓ mortuis di=
cimus. Requiescãt in pace: qa
eis h cõpetit. His expeditis
bñdicit populũ sacdos dicẽs
Celesti bñdictõne. Prio stãs
aũ altare bñdicit seipm. dein
de dicit reuertẽdo se ad pplz
in dexterã partẽ altaris: ⁊ cõ
sequẽter ad populũ i medio
altaris. ⁊ fili⁹: ⁊ vltimo redeũ
do: ⁊ spũssanct⁹ amẽ. p qd de
signat missio spũsscti i aposto
los. licet autẽ spũssanctus ibi
tũ datus est: tñ qz tota trini=
tas missionem operata est. iõ
dicitur pater ⁊ fili⁹ ⁊ spũssan=
ctus. Post hec oia sacerdos
flectẽdo se corã altari humili
ter dicat. Placeat tibi sancta
trinitas obsequiũ ⁊c. Et dein
de hymnũ triuz puerorum cum
psalmis ⁊ orõnib⁹ consuetis.
Cõtra h tñ multi sacerdotes
peccãt qui nõ se flectũt dicen
tes istã orõnem. Placeat tibi
sancta trinitas ⁊c. cũ tñ flecte
re cõgruit ꝓ eo ꝙ tunc grãrũ
actões referũtur sctẽ trinita=
ti pro beneficijs in missa exhi

bitis. Et qđ deteriꝰ ē ꝙ aliqui
obmittūt hāc orōnē in q̄ gra
uiter peccāt. Vñ legit ꝙ qui-
dā obsessus a demone postq̄
adductꝰ esset ad quēdā sacer
dotē i eccl'ia ille volēs certifi-
cari a diabolo q̄d d' eiꝰ vita sē
tiret. q̄siuit de ip̄o q̄si de alio
dicens. quid tibi videt̄ de Ja
cobo sacerdote. Rn̄dit demō
Olim fuit noster s; iam ē dei.
Deinde idez sacerdos q̄siuit
de socio suo dicēs. Quid tibi
videt̄ de Bartholomeo socio
meo. Rn̄dit demon. si nō sub
traheret bonus esset. Ille vo
fuit valde admiratꝰ ꝙ diceret
eū furem cū tn̄ sciret eū sctm̄
hoiem. Interrogauit igit̄ q̄d
nā subtraheret. Rn̄dit demō
subtrahit deo illā orōnē post
missam. Placeat tibi ⁊c̄. Qđ
multū nob̄ placet: ⁊ deo ma-
xime displicet. q̄ oia fuerunt
ita cōperta sicut ille dixit. Iō
caueat sacerdos ne aliq̄d ob-
mittat qđ ē de ꝯsuetudine ec
clesie circa missam obs̄uādū.

Cautelle s̄uande in cele
bratione misse.

Sequuntur

cautele circa missā
obs̄uāde. Et p̄mo
generales tā laycis q̄ cleric̄
necessarie. Pˀima igit̄ caute-
la generalis est: vt taz clerici
q̄ layci eccl'iam precipue tem
pore celebrationis misse hu-
militer ⁊ deuote frequētent: ⁊
quieta ꝯuersatione deo g̃ta:
atq̄ inspicientibꝰ placita pro
ximū non solum instruāt. s; et
reficiant. de emunitate ec. ca.
decet domū. li. vj. Scđa vt au
dientes missam quotiens au
dierit a presbitero dici nomē
dn̄i nr̄i iesu xp̄i flectāt genua:
⁊ caput inclinent reuerenter.
vt d' ibidē. Tertia vt nulla ꝓ
phana ⁊ multo fortius feda
colloquia ꝓferant vt ibidem
pulchre d'. Quarto caueant
ne aliquis āte finē misse rece
dat sine mag̃ necessitate. Idē
si exit de s̄mone. qđ si fecerit
excoicetur. maxime si hoc fe-
cerit ꝯtēnendo sacerdotē pre
dicantē tanq̄ minꝰ scientem.
sicut solent facere quidā laici
litterati dicendo. quid audi-
rem istū ribaldū cū ego plus
scio de scriptura q̄ ip̄e Cōtra
quos est canon. xxxvij. di. se-
dule. ⁊ c. cū ex iniuncto. de he
retic̄. vbi talia ꝓhibent̄. Sed
ꝙ tales possent excoicari ha-
bes exp̄sse de ꝯse. di. j. vbi sic
d'. Oēs fideles qui ꝯueniunt
in solennitatibꝰ sacris ad ec-
clesiam ⁊ scripturas ap̄loꝝ ac
euāgeliū audiāt. Qui aūt nō
ꝑseuerauerit in orōne vsq̄ dū
missa ꝑagat̄ nec sctāz coionē

pcipiūt velut iq̄etudies ecclie cōmouētes ꝯuenit coione p̄uari. Et iste est canon aploꜝ. Et ibidē in cicōlio carthaginensi d̄r. Sacerdote in ecclia v̄buz dei pponēte q̄ egressus fuerit de auditorio excoicet. Et ex ꝯcilio agatēsi ibidē habetur. Missas die dn̄ico secularibus totas audire speciali ordine p̄cipimus: ita vt ātē sacerdotis benedictionē egredi pplus nō p̄sumat. qd̄ si fecerit ab ep̄o publice ꝯfundat͛ vbi dicit glo. h̄ dico p̄ceptum esse. Ūn̄ ꝯ p̄ceptū faciūt qui dieb᷒ dn̄icis missam nō audiunt. Hoc etiā est ꝯtra illos q̄ venientes ad missam nō audiunt q̄d ibi legit͛ aut p̄dicat͛. s̄ circūeūt ecclam sicut iudei synagogā cuz tñ dicat͛ in ps̄. Stātes erant pedes nostri in atrijs tuis. Et de talibus pōt dici illud ps̄. In circuitu ipij ambulant. Cōtra q̄s expresse est canon Anastasij pape. de ꝯse. di. j. aplicam. vbi d̄r q͛ cuz legit͛ euāgeliū nō sedētes nec stantes: s̄ curui debem᷒ audire. Si aūt sessio ꝓhibet͛ multo magis discursus ⁊ circuit᷒ Hoc idē habes in ca. qsi autē ibidē: vbi Cyp̄anus dicit esse standū ad orōnem ⁊ vigilandū ⁊ incūbendū ad p̄ces toto corde. nec̄ aliq̄d carnalis hominis ⁊ secular͛ esse cogitandum. Q̄ si ꝓhibet͛ carnalis cogitatio q̄nto pl᷒ carnalis locutio ⁊ ꝯfabulatio. Quito caueat layc᷒ ne vacu᷒ die festiuo ad missam veniat. de ꝯse. di. j. Oēs xp̄iani. Qr scriptū est. Nō apparebis i ꝯspectu dei vacu᷒ h̄ tñ est ꝯsilium fm̄ glo ibidē dieb᷒ p̄uatis. s̄ diebus festiuis videt͛ esse preceptum Ūn̄ videt͛ q͛ oblatic nes sint exigēde: ⁊ q͛ parrochiani sint ad eas cogēdi. vt. xvj. q. j. statuimus. Est tñ argumētū cōtra. xij. q. j. duo. Dicit tñ glo. in ca. oēs xp̄iani. vbi s̄ q͛ si sacerdos est paup̄ pōt diuina subtrahere parrochianis nisi dent. vt de symonia. c. cum sit Sexto caueat q̄libet ne alibi nisi in ꝓp̄a parrochia die festiuo missam audiat. als poterit excoicari. vt de parrochijs c. j. Septimo caueat q̄lꝫ ne audiēdo missam ꝓpe altare nimis approp̄iquet. vt d̄ vita ⁊ hone. cleri. ca. j. Et ista sunt intimēda poplo sepi᷒: vt debita reuerētia circa sacramēta ecclias̄tica habeat͛.

Equuntur

f nūc cautele clerici necessarie. Et p͛imo caueat sacerdos ne i vestibus vel ornamentis sordi-

dis celebret: sed ornamēta ꝑ
dicta iuxta meliorē dispositi=
onē mūdet ⁊ iuxta facultatē
bonoꝝ ecclesie meliora q̄ po
terit cōparet. Vn̄ dicit. Ste=
phanus epūs familiari ami=
co hylario ꝙ vestimēta eccle
sie quelibꝫ dūmodo ministrā
tur sacramēta debēt esse mū=
da ⁊ honesta. Hoc est contra
illos qui de bonis ecclesie cō
parāt eis tunicas ꝓ decē mar
cis ⁊ ornamentū ꝓ missa pro
media marca aut sexagena.
Nec debent in alijs q̄ꝫ aureis
vel argenteis calicibus cele=
brare permittit tamen canon
stagneū habere calicē ꝓpter
paupertatem. de cōse. distin. j.
calix. Scd̄o caueat ne plures
missas celebret ꝑter diē nati=
uitatis xp̄i vbi tres celebrant
⁊ sine necessitate magna. Et
hoc fit in istis casibꝰ vt si post
missaꝫ celebratā de die occur
rit funꝰ tūc i ꝑma missa nō su
mēdo aquā ablutōis ꝑt post
ea celebrare requiē. Itē si oc
curreret hospes magnꝰ vt ꝑn
ceps vel magnus dn̄s q̄ non
audiuit missam. Iteꝫ si occur
rerint sponsi volentes audire
missam. Itē si aliq̄s habuerit
plures ecclesias propter pau
pertatem vni commēdatas.
Itē si superuenerint peregri=
ni. adhibita semper predicta

cautela ne aqua ablutōnis ꝑ
oris misse sumat: de his habe
mus. c. j. de cele. mis. c. cōsulu
isti. Dicit tn̄ Franciscꝰ de sara
bellis. ibidē ꝙ h̄ ē fugiēdū ni=
si necessitas suaderet. Tertio
caueat celebrās ne sine luie
⁊ cāpana celebret. vt de cele.
mis. c. j. qꝛ xp̄us candor est lu
cis eterne: vt ibidē dꝛ in. c. sa=
ne. Quarto caueat ne plꝰ po
nat de aqua q̄ꝫ de vino. qꝛ di=
cit. Ioh. an. i. c. ꝑniciosus. de
cele. mis. ꝙ credere debemus
ꝙ de latere xp̄i maior quāti=
tas exiuit sanguis q̄ꝫ aque vt
dꝛ in. c. iij. ibidē. Quinto caue
at ille q̄ solus est i ecclesia ne
ꝓpter missam peculiarē. i. ꝑ=
natā seu ex deuotōe celebrā=
dam obmittat missam de die
vt dꝛ in. c. quidaꝫ de cele. mis.
Sexto caueat ne legat missā
ad alicuiꝰ petitōnes ꝓpt hoc
ꝙ haberet bonos segetes vel
vt sibi in hastiludio bn̄ succe=
deret: qꝛ isti f̄m Inno. repre
hendūtur in. c. quidā. de cele.
mis. Multo fortius aūt caue
at ne legat missam vt deꝰ ali=
q̄s ꝑdat qꝛ talis ḡuiter peccat
Et est deponēdus f̄m Ioh.
an. i. c. q̄dā: vbi supra ꝓ quo
allegat. xxvj. q. v. q̄cūqꝫ. Se=
ptimo caueat ne nimis mane
celebret. s. ante diē: qꝛ f̄ꝫ sctm̄
Tho. istō sacr̄m ꝑtinet ad diē

gratie sicut dicit aplus. Ro. xiij. Nox pcessit tc. Cōtra illos qui canunt. Rorate ante diē. cū tñ in aurora cantari dz Expãk tñ natiuitas xpi. in q canit missa post medium noctis. que significat statū ante legē qui fuit in tenebris: vt di cit glo. de cele. mis. Uerum tñ epis cōcessum est. vt videt fz Jo. an. q sunt i via q pñt maturi⁹ q̄s alij audire. vt de pui. ca. vl. li. vj. Octauo caueat ne legat q̄s missam nisi post matutinū pmā ƭ tertiā. ideo ex quo hora tertia dicit passus ƭ crucifixus linguis iudeorū: videt q tūc est hora conueniens celebrandi: fm doctores modernos.

De dicēdis horis canonicis

Oportet sem per orare. Lu. xviij Sicut dicit. Henricus de vrimaria de perfectōe interioris hois. li. ix. c. j. cuius libet iusti hois sui cordisq; pfectio ad ingem ƭ indisruptā orationis perseuerantiaz tendit. Et quantū humane fragilitati conceditur ad continuā tranquillitatez mentis niti debet ƭ ad eius perpetuam puritatem. propter quam possidendam ƭ omnem laborē corporis ƭ contritionez spiritus indefesse querimus ƭ iugiter exercemus. Et sicut ad orationis perfectionez tendit structura virtutum. sic nec ipe virtutes absq; orationis iugitate ƭ perseuerantia possunt cōpleri. Quo circa saluator noster nos ammonens vt hanc perseuerantiaz orandi teneamus dicit. Oportet semp orare. Non est autem intelligendū q hō sic quotidie debeat orare: vt nec dormiat: nec comedat: vel nec laboret: sed q instanter temporibus congruis oret. Uñ lyra dicit sup Lucam super loco thematis nostri q hec dictio semp non iportat continuitatē tēporis q; oportet orōnē interrumpi tpe dormitōis ƭ aliquaz aliarum necessitatū: sz iportat cō stantiā siue insistentiā orōnis tēporibus ƭ horis ad hoc cōgruis. Hic dicit Beda super locū istum. Dicendū est eum semper orare ƭ nō deficere q canonicis horis rogare nō desistit. Pro quo facit illud qd i collationibus patrum legitur de albate Lucio qui iactitantes quosdam monachos q sine intermissione orarēt ƭ nullum aliud opus facerēt corripiēs dicit. Qñ manducatis ƭ bibitis q̄s p vob orat: q audito illi obmutuerūt. Ille vero

ꝯsequēter subiūxit. Ego ostē
dā vobis qꝛ operās manibus
meis sine itermissiōe oro. Se
deo cū iuuāte deo infundēs
mihi paucas palmulas et fa=
cio ex eis plectā. ⁊ dico. Mi=
serere mei deꝰ ⁊c. Et illas ple
ctas vēdēs ꝓ sedeci nummis
duos pono añ ostiū domus ⁊
q̄ recipit orat ꝓ me tpe q̄ ego
mādūco vel dormio. atqꝫ ita
iplet̄ a me ꝙ sine intmissione
oro. Iste pater laboriosus ni
hil aliō significabat nisi statū
laicalē operosum ⁊ manualꝛ la=
bore insudātē. q̄ vt dic̄. Host.
nō valēs cōtinuis tpibꝰ orōni
bus vacare laborat manualꝛ
⁊ corporaliter ⁊ de labore suo
bona temporalia: possessiōes
oblationes ⁊ multiplices red
ditus. ⁊ ꝓuētus personis spi/
ritualibus persoluit. hac ita=
qꝫ intentione vt eo deficien/
te vel desistente a iugi oratio
ne. spirituales deū exorēt: vt
sic semꝑ orare videatur. Qui
quidem status spūalis semꝑ
orare dr̄ cuꝫ horis tam nocte
qꝫ die competenter distinctis
septē vicibꝰ horas canonicas
ꝑsoluit qua rōne iura canoni
ca dictū septē horarū canoni
carū officium pensuꝫ seruitu=
tis appellāt. vt in c. j. de cele.
mis. Ex quo patet totū clerū
in sacris institutū obligari ad
horas canonicas singulis die
bus dicēdas. Circa quoꝝ ꝯsi
deratione: vt facilius memo=
rie commēdentur q̄ sequunt̄
ponūtur aliqua dubia ꝑ que
stiunculas breuissimas cū so=
lutionibus earūdē. Et primo
q̄ritur an oēs clerici in sacris
instituti tā bñficiati qꝫ nō bñ=
ficiati ad horas canonicas te
neātur. Et dicēdū est fm̄ Jo.
an. i c. j. de cele. mis. ⁊ in glosa
vj. cle. j. de cele. mis. ꝙ sic. Idē
notat archi. xcj. di. eleuterius
vbi ipse dat huiꝰ dicti rōnem
dicens qꝛ ordini sacro officiū
est ānexū. vñ subdyacono dr̄
in ordinatōe sua vide si hacte
nus fuisti ad ecclīam tardus
modo sis velox. si somnolētꝰ
modo sis vigilans. Et si dr̄ tñ
forte nō hꝫ bñficiū de q̄ viuat
Rñdeo ꝙ imputet̄ sibi ⁊ epo
q̄ eū sine titulo ordinauit Tñe=
runtñ dicit archi. xcij. di. in c.
Si q̄s p̄sbiter. ꝙ licet q̄s spon
te ordinē accipiēs se huic ne=
cessitati supponit: nō tñ tenet̄
interesse ecclesiasticis officijs
sicut ille qui est ad hoc depu/
tatꝰ fm̄ Hugo. q̄ etiā creditꝙ
is q̄ nō ē alicuiꝰ ecclie clericꝰ
dꝫ cogi interesse diuinis offi=
cijs. ⁊ hoc si cōmode pōt iter=
esse. Scđo q̄ritur quid si cleri
cus bñficiatus nescit horas le
gere. Rñdeo nō excusat̄ qꝛ ꝺ

bet scire legere.als ꝓuat bñfi
cio.cum tales habere debent
cōpetentē scientiā:vt dr in.c.
cū in cūctis.de electōe. Com
petēs āt scia fz Archi.xxxvj.
di.Jllitteratos.est vt sciat ca
nones penitētiales.psalteriū
omelias ⁊ hmōi.xxiij.di.ca.q̄
eps imo dicit Hug.lxxxv.di.
in c.Archi.⁊ i.c.oēs.xxxviij.
di.Non solū requirit ꝙ sacer
dos sciat i libro legere ꝑfecte
ƺ etiā dꝫ corde tenus ꝑ maio
ri pte scire psalteriū:Uerun-
tū dicit Jnno.ꝙ licet clericus
cantans cum alijs nō omnia
intelligit que canūtur.tñ non
peccat mortal.ter dummodo
cor suum sursuz ad deū habe
at culpam dicens.Est tamen
clericus si ista cōmunia igno
rat q̄ ad eius officiū spectant
fm Hostiē.de q̄litate ⁊ etate
ordinandoꝝ.eā te ⁊c.Tertio
q̄ritur qd si aliqs puer maior
septēnio ex dispēsatione obti
net bñficiū nō curatū ⁊ nescit
horas legere. Rñdeo potest
cū eo eps dispēsare ex causa
necessaria vl vtili:vt aliquas
alias orationes loco horarū
dicat Ratō magistri stanislai
de scabinū dñi mei in quadaz
positione sua est.qꝛ ex quo di
spensat episcopus in pricipa-
li scꝫ in bñficio.dispensare po
test ⁊ in accessorio.scꝫ officio

Quarto q̄rit quid si quis est
infirm⁹.Rñdeo fm Jnno.de
cele.mis.c.j.si ē talis infirmi-
tas q̄ impedit a dicendo vel
audiendo horas excusat ifir-
mus:nec tenet postea aliq̄d
dicere:nec ꝑ isto penitere:qꝛ
necessitas legē nō hꝫ.de obs
uatione ieiunioꝝ.cōsiliū.Se
cus est fm Hosti.si est aliqua
infirmitas q̄ solū ipediret di-
cere:ƺ non audire:tūc eñ sa-
cerdos debet aliquē aliū co-
ram ipso legentē audire si eū
habere pōt.Uel si ē ifirmitas
leuis sicut vetus.quartana.i
qua etiaꝫ sua negocia ꝑcura
ret.tunc oēs horas legere te-
netur ⁊c.Quito q̄ritur quid
de illo qui amisit librum i via
eundo.Respondeo ꝙ si casu
hoc accidit pōt excusari ꝑ il-
la vice ab horis.ƺ nihilomin⁹
dicat illa q̄ scit.puta orones
vel pater noster ne vacet ocio.
Rō huius dicti quare isti nō
iputat:qꝛ per eū non stat.er-
go sibi nō debet iputari ex re
gula iuris.li.vj.Quod ꝑ me.
Sexto q̄ritur an clericus bñ-
ficiatus in scolis stās de licen
tia epi vel peregrinās ad cu-
riam excusat ab horis cano-
nicis dicēdis.Rñdeo.licꝫ ali-
q̄ dicūt ꝙ tales excusant si ꝑ
alios loco sui in ecclijs ꝯstitu
tos cōpleant:⁊ hꝫ si est cleric⁹

beneficiatꝰ in minoribꝰ cōsti
tutus ꝓut recitat Archi.xcj.
di.Eleutheriꝰ.allegando di/
ctum abbatiſ ꝛ Petri de ſam=
prana.de cele.miſ.c.j.:Tu di=
cas audacter ꝙ talis clericus
ſiue ſit bñficiatus ſiue nōduꝫ
ſit in maioribꝰ ꝯſtitutꝰ ſiue in
minoribꝰ.nec ꝓpter ſtudium
nec ꝓpter laborē ꝑegrinatio
nis ab horis canoniciſ excuſa
tur. nec archieps nec eps poſ
ſit ſuꝑ his diſpēſare:aut i ali=
ud cōmutare.Nec abbas cū
monacho ꝓpt̃ ſtudiū. ita ſcri
bit Archi.in dicto c. Eleuthe
rius. ꝛ Raymūdꝰ in ſūma:in
titulo de officijs clericoꝝ.ca.
nunq̃d.ꝛ ſeq̃ntibꝰ.Ex his oi=
bus ſumit̃ iſtud documētū ꝙ
obmittēs horas ex volūtate:
aut ex accurata negligentia
peccat mortalit̃. Tenet̃ etiaꝫ
eas reſumere vel diſpēſatiue
in alio genere ſatiſfactiōis re
cōpenſare. Nō qꝛ ex quo ta/
lis ſoluere tenet̃ ꝛ non ſoluit.
neceſſe eſt vt ſoluat. Verūtñ
ſi fieret multitudo negligētia
rum pōt diſpēſari ſecū vt alio
die ſecus nō faciet:niſi ſatiſfa
ciet.vt dicit Jo.an.in c.dolē=
tes.ꝛ Inno.in c.j.de cele miſ.
Et idē dicit Hoſti.ꝙ ſi eſt tan
ta diuerſaꝝ horarū negligē=
tia ꝙ q̃ſi impoſſibile ē eas re
dicere cōmutet̃ in aliam peni

tentiā.Septimo q̃ritur an il=
le q̃ ex occupatiōe liciti opis
vt qꝛ multū ſcripſit vel audi=
uit cōfeſſiones vel aliud fecit
per qđ neglexit horas morta
liter peccet? Rñdeo nō qꝛ ta
lis per ignorantiā ꝓbabilē ex
cuſatur. de clerico excōicato
miniſtrāte. aplica.Octauo q̃
ritur an tot q̃s pctā cōmittit
mortalia q̃t horas vnius diei
obmiſit vel neglexit? Rñdeo
ꝙ lꝫ officiū totū vniꝰ diei ſit
quoddā totū integratū ex ſu
is partibꝰ et vno ꝓcepto ꝓci/
piatur. ꝛ ꝑ cōſeq̃ns tranſgre=
diens oēs ſimul vna die non
peccat niſi vno pctō mortali.
tñ ſi q̃s negligit vnā horam:
vtputa primā vel tertiā ꝛc̃.et
alias cōplet etiā peccat mor=
taliter:ſꝫ nō ita grauiter ſicut
obmittēs vel negligēs oīes
horas. vñ vnū pctm̄ mortale
eſt grauiꝰ alio.Eſt āt veritas
ꝙ ꝓ negligētia horarū vnius
diei integre īcurrit q̃s morta
le grauiꝰ q̃ꝫ ꝓ negligētia vni/
us hore canonice diei illius.
Nō qꝛ maior eſt contēptꝰ di=
uine laudis in toto q̃ꝫ in par/
te. Nono q̃ritur an attentio
mentis in horis ſit neceſſaria
Rñdeo ſꝫ Tho.ij.ij.q.lxxxiij
ꝙ duplex eſt attētio.vna q̃ at
tenditur ad vba ne q̃s in eis
erret. Scđa qua attendit̃ ad

finem orationis.s.ad deum et
ad rem pro qua oratur. que quidem
maxime est necessaria. Et hanc
etiam ꝓ dio te psit habere. Quan
do vero euagatio mentis fit in
orone ex pposito et pctum mor
tale et impedit oronis fructum.
vnde pcipit clericis vt officium
diuinum quantum deus dederit studi
ose celebrent pariter et deuo=
te.de cele.mis.dolentes.Hoc
autem ptingit quando hore canonice
trascurruntur et sincopant. vel
extranea et pphana: vana et
inhonesta colloqa intermiscen
tur.vt dr ex pcilio pmo vien.
de cele.mis.graui.in cle.Eua
gatio tamen que fit preter intentione
oronis fructum non tollit.quia di=
cit Basilius quod cum homo ex fra/
gilitate nequit orare attente de=
us illud ignoscit.vnde dicit glo.
v.in de. graui pmo allegata
quod in tali casu satis est ex labi
js fuire deo in diuinis of
ficijs.licet cor diuertat ad alia:
sm Inno.et Host.de cele.mis.
in ca. dolentes qui tenent quod ta/
lis non peccat mortaliter maxime
cogitando spuale quid vel tem=
porale quod de sui natura non sit
malum:sicut ille qui in vesperis
cogitat de sermone faciendo
post vesperas pcipue si esset
fatigatus.de quo p Tho.iiij.
sententiarum di.xv.Ex quibus om
nibus infertur quod si subest ne/
cessitas que dilatione non capit
possunt licite tunc alia negocia
expediri.Scdo infert quod si quis
studiose incipit legere horas
et tandem in medio errat: si in fi
ne se recolligit:merito non fru
stratur apud deum. Ratio quia
non semper requiritur inten
tio per actus essentiales. Nam
propheta dauid de se dixit.
Cor meum dereliquit me ps
xxxix.Satis enim est quod mane=
at per virtutem quod fit quan
do cum bona intentione quis
accedit ad orandum . licet in
psecutione mens ad alia ra=
piatur. Semp enim vis prime
intentionis manet: nisi tanta
esset euagatio quod attentio om
nino periret . Et tunc notum
est quod dicit Cyprianus.li.
vj.de oratione dominica. Ut
quid audiri postulas a deo:
cum teipsum non audis . Et
Cassianus dicit. Nunquid orat
etiam quisque flexis genibus si
per diuagationem distrahitur
Hec in glosa magna in clem.
Si dominum. de reliquijs et
veneratione sanctorum . Ex
quo patet quod hic solum negli=
gentia accurata et crassa dam
natur sm Innocentium in ca.
dolentes. Decimo queritur quid
de illo qui non interfuit prin
cipio hore alicuius:vt quia ne/
glexit:sed non maliciose : quia

forte pulsum tā cito nō audiuit vt sic induat. Nūquid ille
: d; pncipiū repetere? Rndeo
ꝙ nō opz a capite incipere: nisi magnā partem obmitteret:
q: tūc deberet repetēdo adiplere f; Inno. Et sic dico de
fine hore: si aliqs ex necessitate exit chorū: nūc eni residuū
supplet p alios: q: oms sunt vnū corp⁹ in dño. de cstitutionib⁹. cū oēs. Undecimo qritur an si obmissus vel neglectus est vn⁹ psalm⁹ debeat fieri repeticio i choro? Rndeo fm Inno. ꝙ nō est tāta obmissio psalmi vni⁹ ꝙ deberet repeti si scandalū in populo imineret. Uñ meli⁹ est obmittere ꝛ nō repetere ꝑpter scādalum ppli. q: merito dicerēt Ecce clerici nr̄i aut suffusi sūt aut ignari nescientes qd' cantandū sit. Ex quo dicto arguendi sunt illi cauillatores nō cātores chori q̄ ꝑpter vnum accentū aut tonū variatū vel erratū faciūt silētiū. qđ tn̄ sepe cōtingit ꝛ male. ꝛ iterū reincipiunt: qui potius dicendi sūt diuinoꝝ turbatores q̄ cātores. Ueruntn̄ vbi hec sine scandalo fieret. vt si populus deesset mel:⁹ sit repeticio psalmi q̄ obmissio fm Jo. an. i. c. dolētes. Duodecimo qritur an degradat⁹ ab ordie suspēsus ꝛ excōmunicatus: ꝛ quilibet criminosus teneat ad horas canonicas? Respōdeo ꝙ sic q̄diu tollerat ab ecclesia. pt; ꝙ non d; esse melioris cōditionis malus q̄ bon⁹. Si q̄ bonus obligat multo magis malus. Uñ l; isti amiserūt honorem nō tn̄ onus. als ex malicia cōmodū reportāt tales. tn̄ in horis nō debēt dicē dñs vobiscū ꝛc. Tredecimo qrit vtrū qs habens plura beneficia i plurib⁹ ecclijs d; plures dicere horas? Rndeo non: s solum simplices. Nec obstat illud Greg. Cū crescūt dona: rōnes etiā crescūt donoꝝ. Illud eni fit ꝑpter impossibilitatem facti ad qđ nemo obligatur. videant tn̄ tales qui diuites sunt. q: tales occupāt ꝛ sbtrahūt alijs paupib⁹ necessaria: vt in alijs bonis operibus recōpensent. Et d; dicere illius ecclie horas in q̄ maiorem h; gradū dignitatis vl' officiū. vt si es decan⁹ in vna ꝛ in alia canonic⁹: dicas illi⁹ ecclesie horas vbi habes decanatu;. vñ q: laudes dat vt vn⁹ hō. ideo simplas non duplas horas tenet dicere. Si ecclesie diuerse sunt eiusdem dignitatis: vel aliqua beneficia h; in diuersis: tūc si est ab vtraq; ecclesia absens eligat

qd officiū voluerit. Si tñ habet ecclesiam parrochialem in vna dyocesi et in alio pbendā dicat horas sm ecclie parrochialis ɔsuetudinē et c. p quo facit illd Amb. ad quācūqz ecclesiam deueneris: eiusdē morem fua. xij. di. illa. Ex quo infertur sm vvilhelmū laudun. in c. dignemini. de cele. mis. in cle. q aduene comedētes carnes vel alia qrta feria vel sabbato die in loco vbi nō est cōsuetudo peccarēt. lz in patria sua comedat de ɔsuetudine. Nō qr dz se ɔformare his cū quibus ɔuersat. xij. di. ca. j. et d statu regulariū. c. ij. Quartodecimo qrit vtrū monach9 existens plat9 ecclie secularis reget eā in horis sm ɔsuetudinē illi9 ecclie vel sm officiū monachale? Rūdet sm Jo. an. in cle. de cele. mis. in v. licite q nō reget sm monachale officiū s sm clericale. Hoc dicit placere Joh. xvj. q. j. c. iij. Goffre. de statu monachorū. in sūma c. s nūquid. et Hosti. in summa eiusdē c. ij. Quintodecimo qrit q sit cōpetēs hora p qlibet hora canonica regulariter dicēda? Rūdeo q septē sunt hore canonice scilz matutinū. pma. tertia. sexta. nona. vespe. et cōpletoriū. vt in c. j. de cele. mis. xc. di. presbiter. Et sunt iste hore institute in memoriā passiōis xpi. Nā matutinū significat detentionem xpi q fuit post cenā i media nocte. Unī tali hora dz qlibz dicere matutinū: vt ei cōueniat illd. Media nocte surgebā ad cōfitendū tibi. Tho. tñ dicit q sufficit matutinū dicere post tres partes noctis. id ē āte aurorā. et h hodie approbat qsi per oēs doctores. Cōtra tñ ɔ multos est qui cōsūpta nocte in potatiōe gula et ebrietate nō nisi clara die dicunt matutinū. qs arguit illd ppheticū. Ubi eras cum me laudarēt astra matutina. Cōtra qs ē decre. d cele. mis. dolentes. vbi dr q tales circa comessatiōes supfluas et ɔfabulatiōes illicitas. vt de alijs taceā fere medietatē noctis expendunt. et sōno residuū reliqntes vix ad diurnuz concentū animū excitāt trāscurrentes vndiqz ɔtinua syncopa matutinū. Prima vero canitur in aurora orto sole i memoriā resurrectiōis xpi q tūc dr surrexisse qntum ad noticiam mulierū: q orto sole venerūt ad monumētum. Prima etiaz hora visus est in littore post resurrectōnē. Prima hora conduxit pcurator vinee operarios. Math. xx. et signi

syncopa

ficat laudē hois quā deo i pu
ericia impendit. Tertia canit
in memoriā sue crucifixiōis.
q2 tūc est ore blasphemantiū
z accusantiū iudeoꝝ crucifi-
xus. Tūc etiā spm̄sctm̄ misit
aplis. Et significat laudē ho-
minis in adolescētia. Sexta
canit in memoriale corpora-
lis passionis. tūc em̄ tenebre
facte sūt a sexta hora vsq3 ad
nonam. Eadē hora discubuit
cū discipulis in ascēsione. Et
signat laudē hois i iuuētute
Nona canit. q2 tūc xp̄s emi-
sit spm̄. z lat9 eius fuit pfora-
tū. Vn̄ pfluxerūt sacra. s. san
guis in redēptionē. z aqua in
ablutionē. Et signat laudem
hois in virilitate. Vespere di
cuntur in memoriā depositio
nis xp̄i de cruce. Et significat
laudē hois in senectute. Cō-
pletoriū aūt canit in memori
am sepulture xp̄i. Et signifi-
cat laudē hois in decrepita.
Vn̄ vsus. In matutino dāna
tur tpe xp̄s. Qn̄ surrexit pri
mā canit ordo fidelis. Tertia
cū canit tunc est cruciamina
passus. Tenebre sunt sexta p
mūdi climata facte. Emissus
nona omni9 spūs hora. Ve-
spere clauduntur xp̄i mēbra se
pulchro. Xp̄o bissena custodia
ponit hora. Quāuis aūt ho-
ris cōpetentib9 z distictis ho
re canonice in ecclesijs cathe
dralib9 vel collegiatis regula-
riter sunt cōplēde pt tn̄ in ho
ris canonicis dicendis ex cau-
sa rationabili: vt q2 pleban9
h3 visitare infirmos z eos p-
curare sacris. vel hab3 audi-
re pfessiones. z cū hoc aspice-
re licitos labores corporales
oēs horas iclusiue dicere eti-
am ante diē. Silr qui h3 p̄di-
care vel aliq̄d legere in facul
tate vtili scolarib9 pōt etiā si-
mul āte diē oēs pplere. Qui
vo hoc facit causa lasciuie: vt
sc3 expeditis horis ante die3
in die liberi9 vacet ocio z va-
nitatib9 seculi nō pōt hoc fa-
cere sine pctō fm Tho. in q̄-
dam quodlibeto. Sunt etia3.
aliq̄ qui āte mediū noctis oēs
horas euadūt. Et hi similiter
peccant cū adhuc nō sunt di-
gesti: vt legitur in vitaspatrū
q quidā pater qn̄ orabat val
de mane angelus sibi porta-
bat vuas nō maturatas: quā
do vo nimis tarde tūc porta
bat putridas: qn̄ vero cōpetē
ti tpe tunc portabat maturas
z valentes. Sz quare in q̄-
dragesima dicunt vespe ante
prādiū ferialib9 dieb9 cū mis
sa: Rn̄deo fm Archi. de pse.
di. j. Solet em̄ ieiuniū q̄dra-
gesime magis celebrari ad imi
tationē xp̄i. Et q2 xp̄us ieiu-

nauit.xl.dieb9 z.xl.noctib9 nihil comedēs obseruem9 nos toto illo tpē ieiunare nulla die vel hora comedētes sicut ipse nō comedit. Et qz hoc facere nō possum9 ppt defectū nature saltē toto die ieiunādo volumus eū imitari: z qz instāte z vrgēte famis necessitate nō possumus expectare vt finiatur dies. expectamus saltem ꝙ hore diurnales finiant. hore scꝫ q̄ in die sunt celebrāde quarū vltima est officiū vespertinū. Cōpleto aūt eo qd sequitur licet deputet huic diei q̄si complēs ipsam. nō tū decantatur in hac die: ꝫ post finem ipsius i pncipio sequētis diei. qz fm cōputationē canonicā a vespertino tpe incipit sequēs dies. Ar. lxxv. dist. qd a patribus. Et ideo statutū est ꝙ in q̄dragesima vespe post missā nonalē statim celebrentur sine interuallo. qd nō fit i aliis ieiuniis q̄ nō cū tanta districtione seruantur hec archi.

De modo dicendi horas canonicas.

Consequēter q̄rit de mō dicendi horas canonicas. Est āt mod9 dicēdi horas fm modū z formā z dispositionē eccle cathedralis si in ea habeatur specialis rubrica. alioquin recurritur ad metropolitanā ecclesiā. cui9 rubrica ab oibus est seruanda. vt dr in concilio toletano. xij. di. de his. qua deficiēte recurritur ad romane ecclesie consuetudinē. Hoc est cōtra multos romipetas qui in patriis nostris volunt dicere horas canonicas fm modū romane curie: cū tñ habeāt specialem modū z formā z rubricam in eoꝝ cathedralib9 aut metropolitanis ecclesiis. Et hi incidunt in penā dicti cōcilii. s. suspēsionis a cōmunione p sex mēses. Nā lꝫ ecclesia romana sequēda est i sacris: nō tamē in diuis officiis. vt notat Jo. an. de cele. mis. c. i. Monachi aūt orabūt fm rubricā sui ordinis vt ibidem dicitur. Itez querit vbi hore canonice sūt dicende. Rñdeo in cathedra lib9 ecclesiis dicēde sunt. imo etiā i parrochialib9 ecclesiis si fieri potest ꝯgrue. iuxta illud In ecclesiis bñdicite deo dño Clericiū qz curatū parrochialib9 debēt occupari ꝯfessionibus z pcuratōe sacramētoꝝ tam circa sanos ꝙ infirmos. ideo sufficit eis orare pͥuate i ecclesiis vel in domib9. dū tñ in loco honesto sit et q̄eto nō sicut q̄dā discoli cōsueuerunt

horas dicendo pellere scro-
phas vel vachas ad pascua ꝛ
in pellēdo rūpere verba hora
rum ꝑ clamores ꝛ ꝑ minatio-
nes scropharū vel vacharū.
Quidā etiā in lecto iacentes
apodiati: ꝛ qđ deterius est dice
re iacētes supini in dorso po-
sito libro viatico supra pectus
murmurāt horas. Alij vero de
domo in domū discurrētes ꝑ
villā vel opidū clamitāt ī pla
teis sonorose vt more phari-
seoꝝ orare videātur. Alij vero
ante fores ecclie stantes aut ī
cimiterijs circūeuntes salutā
tes ꝑsonas ad ecclias descen
dentes: vnđ fit aliqñ vt dicat
dñs vobiscū ꝛ respondeat. bo
nū mane dñā gratiosa. q̄ poti
us errare q̄ꝫ orare dicēdi sūt.
Nam hore cū magna reuerē
tia ꝛ etiā attentōe dicēde sūt
Que aūt reuerētia est in tali
bus locis cū tantis strepitibus
De qbus dicit Isi. de sum. bo.
Quid ꝓdest strepitus labiorū
vbi cor ē mutū. Sicut ei vox
sine modulatōe fit vox porco
rum. sic orō sine deuotiōe est
vox boum. Et qđ deterius est
nōnulli inter ista sordida ꝛ ab
horrenda ꝛ abhomināda opa
vbi etiā cū cane loquiverent
cū deo ī orōne loquūtur. Cer
te mētior: si nō audiui quēdā
ꝑsbiterū voce alta vesꝑas di-
cere. b. virginis sedēdo in cloa
ca ꝛ purgando aluū. Quod ne-
phas q̄ꝫtū pudoris habeat et
culpe attēdere pōt vnusq̄sq3
sensatus. Ideo corrigat tā in
epta corruptela ne deus vnde
placari debuit acrius ꝓuocet.
Uerūtamē qđ dictū est de at
tentōe interpretationez recipit
mitiorē. Nam dicit sctūs Tho.
ij. ij. q. j. q̄ꝫ licet in orōnibus ꝑ
uatis debeat eē magna deuo
tio ꝛ attētio orātis. qñ eñi sen
tit abesse deuotio dimittēda
est. Non tñ sic est in horis ca-
nonicis in qbus nō requirit
deuotio ex necessitate debiti
vel precepti ecclesiastici: ſꝫ ex
ꝯsilio. vñ siue sit deuotus siue
nō nihilominus sunt hore dicē
de a ꝑsbiteris alioquin expe-
ctādo deuotionē q̄ nō ē ī po-
testate nostra raro oraremus.
Intētio tamen oīno requirit
vel actualis vel habitualis. vt
videlicet intēdat deū orare ꝓ
salute ꝓpria ꝛ aliorū. Et ꝑ h̄
patet etiā q̄ꝫ sacerdos orans
in pctō mortali q̄ꝫuis frustrat
deuotōe ꝛ grā dei. tamen ipse
horas dicere tenet. q̄ licet nō
nō exaudit ꝓ se tamē ex quo
orat in ꝑsona totius ecclie pro
alijs exaudit. Unñ in hoc casu
cōpat faci accēse q̄ se ipam cō
sumit ꝛ alijs lucet: ꝛ canali qđ
alijs aquā influit ꝛ in se putre

qꝛ in sorte ꝛ in parte dñi sunt
vocati. rõnabile videt̃ vt di/
cãt aliquid ratione sui officij.
Hoc tñ depẽdet ad ꝯsuetudi
nẽ an singulis dieb⁹. an tñ fe
stiuis dicere debeãt. Est tñ cõ
sonũ rõni ꝙ qui nõ studẽt in
scolis aut studijs. vt singulis
dieb⁹ orẽt septẽ psalmos. iux̃
illð Ambrosij: qꝛ semꝑ pecco
debeo semꝑ hr̃e medicinam.
de ꝯse. di. ij. in fine. Itẽ q̃rit̃
an sacerdos tenet̃ ad horas
btẽ ꝟginis marie? Rñdeo s̃ꝫ
eũdẽ vbi s̃ ꝙ sic. lꝫ nõ de iure
tñ de optima ꝯsuetudine q̃ iã
ꝓ lege putãda ẽ. vt dic̃ Aug.
ad ꝯsulariũ presbiterũ. xij. di.
in his reb⁹. vñ in hoc casu nõ
valet illoꝝ excusatio q̃ dicũt
ꝙ hore btẽ ꝟginis nõ precipi
unt̃ ꝑ aliquã ꝯstitutionẽ au-
tẽticã ecc̃ie vniuersalis. nec
ꝑ sacrã scripturã. ꝗ sunt in be
neplacito. Quib⁹ respondẽ/
dũ est ꝙ multa fiunt in eccl̃ia
dei q̃ nõ sunt de institutione
ecc̃ie vel p̃cepto scripture: ꝫ
ex solo ꝯsuetudinis vsu anti/
quo: q̃ p̃termitti nullo mõ de
bent sine ꝑiculo salutis. vt si-
gnatio crucis q̃ fideles signã
tur. ꝟba ꝑlixa orõnis suꝑ pa
nem ꝛ suꝑ calicẽ. bñdictio fõ-
tis. trina vnctio. olei illoꝝ q̃s
baptisam⁹. q̃ oĩa vt dic̃ Aug.
xj. di. ecclasticarũ. obseruata
sũt reuerẽter a patrib⁹ magꝭ
silẽtio ꝙ̃ publicata scripto. vt
dicit Paul⁹ de leazarijs. Ste
phanus ꝓuincialis gentinus
in cle. graui. de cele. mis. ꝙ vbi
est ꝯsuetudo ꝙ p̃lati ꝛ maio-
res eccl̃iarũ dicunt horas btẽ
ꝟginis obmitẽtes eas peccãt
mortalit̃. nisi subsit causa rõ-
nabilis. An aũt iste hore dñt
dici i festis btẽ ꝟginis. ex quo
tũc totũ officiũ est de beata ꝟ
gine. Dicendũ est ꝙ ibi recur
rendũ est ad cõsuetudinẽ ca-
thedralis ecclesie. Nã in qui-
busdã ecclesijs dicũtur nõ ob
stante officio solẽnitatꝭ. i qui-
busdã nõ. Et sic statur ꝯsuetu
dini ecclesie cathedralis q̃ est
mater oĩm inferioꝝ: a q̃ non
licet discedere. xij. di. nõ dicet
Itẽ q̃rit̃ an oẽs sacerdotes
tenentur ad vigilias mortuo
rum. Respondeo s̃m vvilhel
mum ꝙ curati tenentur ad vi
gilias mortuoruꝫ ordinarias
iuxta consuetudinem ecclesie
cathedralis. vbi est ꝯsuetudo
ꝙ maiores p̃lati dicãt vigiliaſ
singulis dieb⁹ q̃dragesime. in
aduẽtu. ꝛ in vigilijs aploꝝ de
bent etiã ipi curati dicere vbi
cunqꝫ sint siue circa ecclesias
ꝓp̃as siue in studijs. Verun-
tñ ad extraordinarias nõ te/
nent̃ s̃m ipm curati in studijs
existentes aut alij beneficiati

Extraordinarie vocāt q̄ dicū
tur specialiter ꝓ aia cuiuslibꝫ
defuncti: ad q̄s dicendas so=
lū illi astringunt qui circa ec=
clesias sunt p̄sentes. similiter
qui in illis sunt in anniuersa=
rijs defūctoꝝ. Uñ ulteri⁹ q̄
rit an aliquis dicendo horas
de sctis vel de martyrib⁹ quā
do dicēde essent de feria pec=
cet mortaliter? Rñdeo lꝫ fm
vvilhelmū nō refert ꝑ q̄s psal
mos laudet de⁹. tñ determina
tio ecclie maioris est seq̄nda
Nā fm ꝯsuetudinē ecclie ma
ioris iustū ē vt vnusquisqꝫ in
de sumat regulas magisterij
vñ honoris ꝯlectōem accepit
xij.di.de his. Et btūs Bern.
dicit. Spūssctūs illas horas
gratas ñ recipit qui q̄m aliō
q̄ꝫ debes neglecto eo qd̄ de/
bes obtuleris. Uñ istud viciū
reprobat expsse de ꝯse.di.v.i
die. vbi dicit Greg. septimus
ꝙ illi qui i dieb⁹ quotidianis
tres tñmodo lectiones legūt
nō ex regula sctōꝝ patrū: sed
ex fastidio ꝛ negligētia ꝓbā=
tur hoc facere. hec ibi. Item
q̄ritur de illis qui dicunt no=
uas hystorias non approba=
tas ꝑ epm? Rñdeo ꝙ peccāt
mortaliter fm Bern. sup Cā
ti. sermone. xxvj. vbi dicit ꝙ
quicq̄d sine voluntate superi
oris fit vane glorie deputabi
tur nō mercedi. Epūs tamen
potest inducere ꝯsuetudineꝫ
nouam in ecclesia sua quo ad
officia celebrāda xij.di. nouit
ꝛ de cōse. dist. iij. c. j. Et expſ=
se in glo. xcj.di. Eleutherius.
super ver. vigilijs. qd̄ sic intel
ligit fm Archi. ibidē ꝙ epi in
his que circa solennitatem ec
clesie tm̄ consistunt q̄ cōsuetu
dine nō precepto maioꝝ sūt
introducta mutare possunt: ꝛ
statuere vt dicit Jacobus de
alberga. Statutuꝫ tamen ab
episcopis vel sanctis patrib⁹
non possunt imutare. hec ibi
dem. Item q̄rit quid de illis
qui obmittūt dicere suffragia
sanctoꝝ? Rñdeo ꝙ peccāt si
hoc faciūt ꝯtra ꝯsuetudinē ec
clesie cathedralis. vt s̄ dictuꝫ
est fm dñm Paulū aluor. q̄a
cōtēptores laudabilis cōsue
tudinis sicut ꝛ legis puniunt
di. xj. In his. Et h̄ si faciūt ex
negligētia affectata: q2 nō cu
rant. vel vt citi⁹ ꝑcurrant ho
ras ꝛ vacēt potib⁹ vł ocio ꝛc.
Sꝫ q̄d de illo q̄ p̄us orauit cō
pletoriū q̄ꝫ vespas ꝛc. vtꝝ te/
neat redicere ꝯo mō. Rñdeo
fm dñm Paulū vbi s̄: ꝙ non
tenetur: ꝫ caute implebit ves
peras quas incaute obmisit.
et penitebit de negligentia.

Itē queritur an dicere pa/
ter noster āte horas ꝛ post sit

preceptū? Rñdeo ꝙ hoc post
horas exp̄sse p̄cipitur in con=
cilio gerūdensi. de ꝯse. di. v. c.
id semꝑ vbi sic dr. Illud semꝑ
placuit obseruari. vt oib⁹ die
bus post matutinas ⁊ vesꝑas
oratio dñica a sacerdote ꝓfe=
rat. Añ vo horas dicere pat
noster. licet nō appeat esse p̄=
ceptū scriptū. apparet tñ lici=
tum dignū ⁊ iustū. Nā ꝓus i=
uocand⁹ est oium rerū pater
quo p̄termisso nulluꝫ rite bo
nuꝫ fundatur exordiū. vt dic
Boeti⁹ in de conso. phie. lib.
iij. Rōnabile aūt est vt prius
oro illa p̄cedat quā auctor sa
lutis dictauit ⁊ instituit. ꝙ il=
le quas sctī patres postea di=
ctauerūt. Itez expedit prius
petere ea q̄ sunt magis neces
saria ⁊ vtilia ad salutem ꝙ q̄
sunt minus necessaria. Ma=
gis aūt necessaria sunt q̄ po=
nūtur in dñica orone ⁊ vtilia
ꝙ que ponūtur in alijs. cū ibi
sūma tot⁹ salutis ⁊ ꝑfectōis
ꝯsistat. Petim⁹ eñ ibi sctifica
ri nomē dei ī nobis ⁊ adueni=
re regnuꝫ celoꝝ. qđ ꝓmo esse
querēduꝫ saluator docuit: vt
habetur Math. vj. Itē cōcili
um est vt illa oro p̄mittat̄ q̄
disponit hoiem ⁊ aptū reddit
humiliādo ad effectū orōnis
cōsequendū. hmōi autem est
oro dñica. in qua petimus di
mitti nobis debita nostra ⁊ a
malo liberari. qb⁹ nondū ex=
peditis orōnis effect⁹ frustra
retur nisi eñ nobis ꝓus debi
ta dimitterētur ⁊ a malo cul/
pe liberaremur nullaten⁹ ali=
quid ipetrarem⁹ cū dr Johā.
ix. Deus pctōres nō exaudit
⁊ ps. Peccatori dicit de⁹. q̄re
tu enarras iusticias meas. et
assumis testamētuꝫ meū ꝑ os
tuū. Adiūgitur etiā Aue ma
ria in p̄cipio horarum: qꝛ di
gnū est vt illā salutem⁹ in p̄n=
cipio nostri opis ꝑ quā salus
nostra exordiuꝫ sumpsit. Di=
cit eñ Bern. quia deus nihil
nos vult habere salutis qđ ꝑ
manus marie nō trāsiret. Ali
qui vo incipiūt horas ꝑ illuꝫ
versiculuꝫ. Sctī spiritus assit
nobis gratia. Sed non ē vis.
Ego incipio ꝑ aue maria ista
rōne qꝛ nec grām spiritussan
cti me posse obtinere puto si/
ne marie suffragio. ideoqꝫ ad
eam p̄mo recurro: quia im=
petrare nisi per eam melius
non dubito.

Cautele in dicendis horis
canonicis seruande

S Equuntur
cautele circa horas
canonicas obfuā
de Et p̄mo septē impedimēta
quib⁹ frustrat̄ effect⁹ orōnuꝫ

De quib⁹ habetur in cle.graui. de cele.mis. Caueat ꝙ quilibz ne legat trascurrendo siue sincopando sic aliqui faciunt dicentes. Dixit dn̄s a dextris meis aut extranea: aut prophana colloquia itermiscendo: q̄z dicunt Francisc⁹ zeteley. Friuola q̄ pfert dum sacra pfbiter auffert Lectio sacra dei nō deputatur ei. Tarde ad chorū veniendo ante finē officij sine causa exeundo. aues in horis portando seu venaticos canes. sine tonsura vel veste cōpetenti horis interessendo. Et h̄ est ꝯtra canpanatores: crispatos: comatos: manicatos ministrantes celebrantibus pfbiteris q̄ grauiter peccant: vt pz vbi supra. Scdo caueat horas canonicas cantans ne lasciuos ꝛ dissolutos cant⁹ ibi pfonet. sicut quidaz theatrales. i. secularium chorearum cantilenas cōfictis modulationib⁹ spūalium cōsonantia rum discātisant. Cōtra quos est apls ad Eph. v. dicēs. Cantantes ꝛ psallentes in cordibus vestris dn̄o vbi dicit Hiero. ꝛ ponitur. xcij. di. c. Cantantes vbi dicit. Audiant hec adolescentuli. audiant hi quibus in ecclia est psalliendi officiuz deo nō voce sed corde cantandum: nec in tragediarum modum guttur ꝛ fauces medicamine liniēde sunt: vt in ecclia theatrales moduli audiantur. ꝛ cantica. ꝛ Greg. dat hui⁹ rōnem dicēs. xcij. di. c. in sancta vbi dr̄ plerumq̄z fit vt in sacro misterio dū blanda vox queritur cōgrua vita negligatur Et cantor minister deum moribus stimulet: cū populū vocibus delectat. Hoc etiā ꝓhibetur de celeb. mis. in cle. j. vbi a cantilenis ꝓhibz abstinere ꝑ quo facit. xxviij. di. pfbiterū. ꝛ de conse. dist. v. non oportet. Et. xxvij. di. ca. ij. hodie ꝓmissum est hoc optime per Ioh. xxij. in extrauagāti q̄ incipit. dicta sanctorū patrū decreuit auctoritas: in qua reprobat cantū cantilenarū in triplis ꝛ muteris vulgarib⁹ infra solēnia missarū ꝛ horarum canonicarum. Et ꝑcipit tales suspendi ab officio per octo dies. Permittit tamē diebus celebrib⁹ ꝛ festiuis in missa ꝛ in diuinis officijs aliquas fieri consolationes. videlicet cōsonātias: q̄ melodiā faciūt infra octauaz quarte ꝛ q̄nte ꝛ hm̄oi sup ecclesiasticum officium ꝛ cantū simplicē. ita tn̄ ꝙ ipsi⁹ integritas illibata ꝑmaneat. hec ibi. Tertio caueat ne incongrue verba tam in horis q̄z in alijs diuinis officijs siue cantando siue dicendo submisse ꝓferat

hoc eñ multũ scãdalizat audiẽtes. Et lʒ hoc oibus clericis generalit̃ sit cauẽdũ: tñ ab ipsis canonicis ⁊ plãtis ecclesiarum cathedraliũ maxie ẽ vitãdũ. Tales arguit Cassio. super illõ ps. xlvj. psallite sapiẽter: dicẽs. Nemo sapiẽter facit qd̃ nõ intelligit. Signũ autem nõ itelligẽtie est incõgruitas. vñ credit stephan⁹ scribens sup cle. ne i agro. de statu monachoꝛuʒ. ꝙ ignorãtia grãmatice q̃ maxime in incõgruitate ꝯsistit repellit quẽ a canonicatu ecclie cathedralis. Ar. xxiiij. di. qñ. ⁊ de eta. ⁊ q̃li. c. fi. de ꝯsan. ⁊ affi. c. j. et de rescri. c. statutũ. li. vj. ⁊ c. j. ⁊ c. fi. si coꝛpoꝛe. li. vj. vbi probat̃ hoc ꝑ arg. Quarto caueat clericus orãs ne in hoꝛis resumet vnũ ⁊ idẽ ṽbum pluries: q2 dr̃ Eccli. vij. Ne iteres verbum in orõne tua. Cõtra qd̃ faciũt quidã dicẽtes pr̃ nr̃ pater nr̃ qui es sexies aut septies. Et non dico septies tm̃: sʒ etiaʒ septuagesies septies. q̃ iterãtia ꝓcedit ex inaduertẽtia. ex indeuotione ac mẽtis distractione: q2 dũ alia cogitant in vno ṽbo linguã tandiu figũt donec cogitationes ꝑtrãsibũt: ⁊ hi poti⁹ irritãt deum ꝙ orent. Nã dicit Seneca. Perturbat mentẽ audito

ris qd̃ sepe dr̃ vna. s. ⁊ eadẽ voce: imo quodãmõ in h̃ deus blasphemat̃ dũ ꝑ h̃ videt̃ semel dictũ nõ audire vel intelligere: nisi sepius ei resunat̃. cũ tñ dicat̃. Scit eñ pr̃ vester celestis q̃bus indigetis. Mat. vj. Videat q̃libʒ tam clericus ꝙ laycus vt in orõne stet vel sedeat quiet⁹. aut flectat deuot⁹ manus leuãdo. pect⁹ tũdendo. suspirãdo. ⁊ sursum inspiciendo. Isti eñ sunt modi orãdi in scripturis sctis approbati. Nã dr̃ in ps. Stãtes erant pedes nr̃i. ⁊ Math. xj. Cũ stabitis ad orãdũ dimittite ⁊c̃. Sic martha stetit ⁊ ait ad xp̃m. Dñe nõ est tibi cure. ⁊c̃. Lu. x. Sic leprosus genuflexit: ⁊ impetrauit curationẽ Mar. j. ydropic⁹ stans ante xp̃m obtinuit sanitatẽ. Luce. xiiij. De sedendo. Mat. xxvj dr̃ vbi xp̃s dixit aplis. Sedete hic. ⁊ seq̃tur. ⁊ orate ne intretis in tẽtationẽ. Idẽ Marci. xiiij. de quiete dr̃. Mat. vj. Cũ oraueris itra in cubiculũ tuũ: ⁊ clauso ostio ora. Cubiculũ aũt est loc⁹ quietis ⁊ loc⁹ pacis. De flexura dr̃ de leproso. ꝓcidẽs adorauit. Luce. v. qd̃ vtiq3 flectere est necessarium sicut Paulus de se dicit. Flecto genua mea ad deũ ꝓ vob Eph. iij. Et idẽ d̃ sctõ ste

phano q̃ posit⁹ genib⁹ orabat Actu.vij. De eleuatione manuū habetur Exo.xvij. vbi moises eleuatis manibus orauit. Et vñ. Eleuatio manuū mearum sacrificiū vespertinum. ps̃ cxl. De tunsione pectoris habetur. Luc.xviij. vbi publican⁹ penitēs pect⁹ orabat. De suspiratione. Joh.xj. vbi xp̄us infremuit spū ⁊ turbauit seipm volēs lazarum suscitare. De sursū ispiciēdo dr. Joh.xj vbi xp̄s suspiciēs in celū dixit. pr gr̃as tibi ago q̄m exaudisti me.

De excoicatione.

Si quis ecclesiam nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publican⁹ mat.xviij. ⁊ .xxxiij q.j. oibus. Qm̃ vt ait doctor subtilis in.iiij. sniar. di.xix.q j.ar.v. In eccl'ia est duplex forū. vnū secretissimū in q̄ idē est accusator ⁊ re⁹. ⁊ ad istud ptinēt claues eccl'ie. Aliud est forū publicū in quo hz eccl'ia auctoritatē corrigēdi publica debita. Et talis auctoritas cognoscēdi in causa ⁊ sentētiēdi publice q̄dāmō pōt etiā dici clauis. Prima dr clauis ordinis. Scd'a clauis iurisdictionis: ad quā q̄dē clauē iurisdictionis ptinere videt dictū nr̄i saluatoris supra pmissum si q̄s ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnic⁹. i. excoicatus ⁊ gētilis. ⁊ publican⁹. s. vt public⁹ pctōr vitet. Per ecclesiā aūt itelligit plat⁹ ecclesie vt exponit Beda ⁊ hylari⁹. cuius. s. plati lata ē snia. sic statim ibidē dicit saluator. Amē dico vob q̄cūq3 ligaueritis sup terrā erit ligatū ⁊ in celis. fm hylariū talis snia iudicio diuino approbat. Cōformit aūt istā iurisdictionē tā xp̄us q̄3 apostoli exercuerūt. Nam dn̄s mulierē dephēsam i adulterio psētētiā absoluit dicēs. Nemo te cōdēnauit mulier. q̄ ait. nemo dn̄e. ⁊ ipse subiūxit nec ego te cōdēnabo. Johā. viij. Sicut autez tūc absoluit eaz: ita potuisset cōdēnare eā. De petro q̄3 legit q̄ publice auaniā ⁊ saphirā ad mortem sententiauit. vt dr Act.v. De paulo etiā legit q̄ Corithiuz fornicantē publice excōmunicauit. vt dr. j. Chor.v. Item. j. ad Thim. j. hymeneū ⁊ Alexandrū tradidit sathane propter blasphemiā. Idē etiā phibet communicare notorijs peccatoribus. j. Chor.v. ⁊ .ij. Thes.iij. ⁊ .ij. Thim.iiij. facit vitare Alexandrum erarium. Item ad Tytum.iij. hereticū post alteram monitionem facit vitare. Idem quoq3 ad

Gal.j.scribens ait. Si angel⁹ vobis de celo aliđ euāgelizauerit p̄terꝗ̄ qđ euāgelizauimus vobis anathema sit. sic ergo anathema tenet ꝯtra angelum ⁊ ꝯtra hoiem. Deniqꝫ Joħ. Chorinthum hereticū publice excōmunicauit: ⁊ vitare p̄cepit. q̄ oia arguunt hereticoꝝ modernoꝝ ꝟsutias q̄ ecclesie detrahētes dicūt eam nō habere auctoritatē excoicandi: suspendendi: ⁊ interdicēdi: ⁊ p ꝯsequēs dogmatizāt nō esse curandas ecclesiasticas censuras: cū tñ dicat Crisost. xj.q.iij.c.nemo cōtemnat vbi dicit: Nemo ꝯtemnat vincula ecclie. nō eñ homo est q̄ ligat: sed xp̄s qui hanc potestatē dedit: ⁊ dñs fecit homines esse tanti honoris. Circa igit ꝓsecutionem huius materie breuiter de tribus principalibus est ꝯsiderādū p̄mo q̄dez de excoicatione. secūdo de suspensione. tertio ⁊ vltimo de interdicto. Est aūt excōmunicatio a qualibet licita coione ⁊ legitimo actu sepatio. xj.q. iij. euidenter. Alibi eñ vocat eterne mortis dānatio. xj.q. iij. nemo episcopoꝝ. Alibi eī đr aīe ⁊ corporis detrimētum ij.q.j.đ manifesta. Itē deijcit de ecclia ⁊ tradit diabolo. xj. q.iij. audi. Et breuit excoicatio q̄ dicit alio nomie anathema nō est nisi a deo separatō xxiiij.q.iij. Certuz est. Et hoc est magna pena. Nā qū q̄s excōmunicat statim mēbrū dei esse desinit ⁊ incipit esse membrū diaboli. xj.q.iij. excellentissimus. Morsqꝫ vt ab ecclia repellit rapido ore demonuz deuorat. xj.q.iij. absit. Sunt autē due sp̄ēs excoicationis. vna q̄ sepat a sacris ecclie ⁊ a participatōe fidelium ⁊ ab ingressu ecclie. Et hec đr maior seu anathema. Alia ē que separat solū a sacramētis: vt ē quodlibet pctm̄ mortale. Est hec đr minor. de vtraqꝫ dicit. iij.q.iiij. engeltrudā. A prima nō absoluūt simplices sacerdotes: ꝟ a secūda in casib⁹ tm̄ ipsis permissis a iure. Unde sciēdū ꝙ q̄ttuor sunt genera excoicatoꝝ: vt colligit. xj.q. iij. ad mensā. Prio qū q̄s peccat ⁊ de⁹ recedit ab eo. Scđo qū q̄s de ꝯsilio sacerdotis abstinet ab eucharistia. Tertio qū q̄s est excoicat⁹ minori excoicatione. vt q̄ coicauit excoicato in locutiōe vel cōmisit sacrilegiū vel est symoniacus. Quarto qū q̄s est excoicatus excōmunicatōe maiori ⁊ tūc ꝓprie đr excoicatus et etiā vitandus fm Johem de deo q̄ ita notauit in p̄dicto ca

none. ad mēsā3. & archi. ibidē post eum. Circa istā materiā est vidēdū de quattuor. Pri-mo q̄ sint casus in quib9 quis ipso facto incidit in sniam ex coicatiōis a iure. Scdo quis sit effect9 excoicatōis. Tertio in quib9 casib9 pticipans ex-coicatis incidit in eādē sniam excoicatiōis. Et in quibus p mittit quis pticipare licite ex coicato. Quarto de forma fe rendi sniam excoicatōnis. et impendēde absolutionis. De pmo sciēdū q̄ quinq̄ginta sūt casus in quib9 ipso facto quis sniam excoicatōis incidit q̄s bñ enumerat. Jo. an. i. c. eos. qui de sen. ex. li. vj. i glo. iij. et eodē ti. i cle. in. j. glo. Et scien dū q̄ pm9 est qñ quis incidit heresim dānatā. vt. xxiij. q. iij. c ij. & iij. aut qui nouā heresim fingit. de here. ad abolendā est sic excoicat9. & sitr credēs hereticis vl eos receptās: aut eis fauens. de hereti. sicut ait Secūdus cū quis asserit ro-manā ecclīam nō esse caput omniū: nec ei tāq̄ capiti obe diendū. di. xix. nulli phas. vñ hodie diffinitū habet & decla ratū p Bonifaciū octauū q̄ subesse romano pōtifici omi hūane creature ē de necessita te salutis. vt patet i sua extra uagāti q̄ incipit vnam sctām Terti9 casus qñ rectores ciui tatis faciūt exactōes indebi-tas in clericos & admoniti nō desistūt: vt d emunitate eccle siarū. nō minus. Quartus ca sus est. cū quis non electus a duab9 ptib9 cardinaliu3 gerit se p papa de elec. licet. Qui-tus cū q̄s magister scolariu3 tractat cu3 aliq̄ cine bononie de pductōe hospitij irreq̄sit̄ i q̄linis nisi tps fuerit ela p sum vt d locato & pducto ex relcri pto. Sext9 cum monachi: ca nonici regulares: archidiaco ni: ppositi: plebani: cāto res: & alij clerici psonatus habētes aut etiā q̄cunq3 pbiteri audi unt leges & phisicam. ne cleri ci vel monachi &c. cū magno pere. & c. sup specula. Sec9 si hāt tm̄ ecclīam parrochialem & nō sūt pbiteri nec clerici vl monachi &c. statutum. lib. vj. Septim9 cū quis pticipat cū excoicato i crimie. pp ter q̄d excōmunicat dando ei psiliū auxiliū vel fauorē de sen. ex. si cōcubine. Octauus statuē-tes statuta p libertatē ecclie. tam psules q̄3 eo3 scriptores de sen. ex. nouerit. & c. grauē Nonus qui vtunt ordinatio nib9 a scismatic̄ factis de scis maticis. c. j. Decim9 quicūq3 loquit secrete vel mittit scri-pturas vel nūcium alicui car

dinali qñ sunt reclusi occasio-
ne electõis pape: vt de electi
one. vbi pculũ. li. vj. Et idem
de dñis rectorib9 ⁊ officialib9
ciuitatis q̃ iminẽte ipa electi-
one nõ seruauerint ipam con
stitutionẽ. Undecim9 de his
qui grauãt aliquos q̃ cũ pro
vno rogabãtur eligere nolue
runt. de elec. sciãt cũcti lib. vj.
Duodecim9 de rectorib9 ad
regimẽ vrbis romane electis
⁊ de fautorib9 q̃ fecerũt cõtra
cõstitutionẽ sup h̃ factã vt de
elec. fũdata li. vj. Tredecim9
de his q̃ vocanẽ ad dirigẽdas
moniales in electõib9 nisi ab
stineãt ab his p q̃ possit i eis
discordia oriri vel nutriri: vt
de electõe indẽnitatibus. De
cimusq̃rtus de his q̃ pcurant
pseruatores dari: ⁊ intromit-
tũt se de his q̃ nõ licẽt de offi.
delc. statuim9 li. vj. Decimus-
quintus de his q̃ absolutionez
de aliqua excoicatõe vel re-
uocatõe eius: aut etiã suspẽsi
onis vel interdicti extorquẽt
p vim aut p metuz. Nam hec
absolutio nõ valet ⁊ incurrit
noua excoicatio: vt de his q̃
vi metus ve causa fiũt. c. vni-
co. lib. vj. Decimussextus qui
fingit fraudulenter aliquem
casum p quẽ aliq̃s iudex va-
dat ad aliquã mulierẽ p testi
monio: vt de iudicijs mulie-
res. Decimusseptim9 de his q̃
p̃latos vel capitula vel alias
psonas ecctiasticas cõpellũt
ad submittẽdũ laicis vel alie
nãduz bona imobilia ecclesia
rum. Et silr laici qui vsurpãt
sibi hmõi illicite: nisi admoni
ti destiterit. de rex alienatõe
hac consultissima li. vj. Deci-
musoctau9: q̃cũq3 i psonis ec
clesiasticis vel ecclijs p se vel
p aliũ suo noie vel alieno pro
psonis vel reb9 q̃s non causa
negociatõis deferunt vel de-
ferri faciũt seu trãsmitũt exi
gunt aliquod pedagium. de
censibus q̃z q̃s li. vj. Decimus-
nonus de his qui ipediũt iu-
diciuz delegati vel cuiuscũq3
iudicis ecclesiastici de immuni-
tate ecclesiax. qñ. Uigesim9
de his qui iubẽt subditis suis
ne psonis ecclesiasticis vẽdãt
aliquod bladũ vel similia de
imu. ec. c. fi. li. vj. Uigesimusp̃
mus de religiosis qui habitũ
sue religionis dimitũt. vel q̃
accedũt ad studium sine licẽ-
tia sui p̃lati vel cõuentus vel
qui coraz talib9 legit scienter
qui dimiserũt habitũ ne cleri
ci vel monachi ⁊c. nec pculo
so li. v. Et sicut recitat Jo. an.
in nouella sup regula. li. vj. re
ferens Guill. de laia petri dis
putasse de monacho q̃ bñ de-
fert habitũ monachalem sed

opertuz habitu clericali q̄ sit
apostata. Quod hodie videtur ap
probatū de vita ꝛ ho. cle. q̄ñ
in p̄ncipio in cle. in x̄. a religi
osis. q̄ oia x̄a sunt s̄m Joh̄a.
an. q̄ñ monach⁹ iustā causam
trāsformatōis nō allegat. Ui
gesimussecūdus q̄ hereticos
seu fautores. credentes. rece
ptatores vel defensores eorū
sciēter tradiderint ecclīastice
sepulture. de here. q̄cunq̄ . li.
vj. Nec tales debent absolui
nisi p̄us talē sepultū proprijs
manib⁹ extumulent. Idez de
illis laicis qui publice vel pri
uatiz de fide catholica dispu-
tant: vt dr ibidē. Dicit tamen
Jo. an. q̄ in istis casib⁹ est ca
nō ferende ꝛ nō late sentētie
ꝛ hoc est tenēdū. Uigesimus-
tertius: q̄cunq̄ rector secula-
ris vel q̄cunq̄ officialis eius
cognosceret de crimine here-
sis. aut captiuos liberaret vł
dyocesanoꝝ inq̄sitoꝝ officiū
impediret de here. inquisi. li.
vj. Uigesimusquart⁹ q̄ passi
simos vel assassinos aliquez
xp̄ianum interfecerit. Dicun
tur aūt assisini vł assassini q̄-
dam infideles qui ex q̄busdā
falsis opinionib⁹ q̄b⁹ fuerunt
enutriti facile mittebāt ad oc
cidēdum quēcūq̄ xp̄ianū nō
curantes nisi ob hoc ipsi occi
dendi essent. de homicidio p̄
humani li. vj. Uigesimusqui-
tus de clericis qui manifestis
vsurarijs ad fenus exercēdū
domos locāt. vel alijs titulis
ꝯcedūt. de vsuris. vsurarum.
li. vj. Uigesimussext⁹ de his
q̄ ꝯcedūt repssalias ꝯ̄ psonas
ecclīasticas spāliter siue gene
raliter: vt de iniurijs ꝛ dāno
dato: ꝛ si pignorationes. li. vj
Dicūtur autez repressalie q̄ñ
vnus oriundus de vna terra
spoliat̄ ab alio de alia t̄ra ori
undo. ita videlz si debituz nō
soluit̄ ei tūc dat̄ ptās ipi spo-
liato q̄ satisfaciat sibi ꝯ̄ quēlz
de terra illa vñ ē ille debitor:
vł spoliator. Uigesimussepti
mus si dn̄s vł rector tp̄alis nō
fecerit ea obſuare q̄ statuūt
ꝯ̄ insecutores cardinaliū seu
alicui⁹ de familia eoꝝ vel pa
pe. de penis felic. li. vj. Uige
simusoctau⁹ q̄cūq̄ dat licētiā
occidēdi seu accipiēdi vel ali
i psonis vł bonis suis vel suo
rū ḡuādi eos q̄ ꝯ̄ reges baro
nes nobiles vł q̄scūq̄ tulit ex
coicatōis suspēsionis vel iter
dicti suias. siue istos q̄ꝝ occa
sione sunt p̄late vel eos qui
eos obſuāt: aut eos q̄ taliter
excoicatis communicare vo
lūt nisi licētiā ipam reintegra
liter reuocēt. ꝛ si qua sunt ab
lata restituant siue p̄ illis sa-
tisfaciāt. Et similiter q̄ dicta li

centia vsi fuerint. vel etiā sine
licentia suo motu h̄ fecerit ex
coīcatōez incurrūt. In qua si
ꝑmanserint ꝑ duos mēses nō
nisi ꝑ papā absoluūtur. de sē.
excō. q̄ cūqꝫ li. vj. Trigesimus
nonus qn̄ quis ab excoīcati-
one fuit absolutus in mortis
articulo vel alio īpedimento
si cessante articulo vel alio im
pedimēto nō ꝓ̄ñtet se q̄to ci-
tius poterit illi a q̄ absolui de
buerat reicidit ipo facto i eā
dem sn̄iam. de sen. excō. eos
li. vj. Trigesimus qn̄ aliq̄ ab-
soluuntur a sede apostolica:
q̄ se presentent ordinarijs vl̄
vel a legatis ⁊ iniungitur eis
alijs suscepturis penitētiam
⁊ passis iniuriā seu eis q̄bus
obligati sunt satisfaciant. si h̄
nō faciāt cū ꝓ̄mo poterint re
incidunt in eandē sententiā: vt
in dicto ca. eos q̄. li. vj. Trige
simusprimꝰ de his qui in cimi
terio sepeliūt corpora tp̄e in-
terdicti: vel vsurarios mani-
festos scienter sepeliūt a q̄ ex
coicatione nō debent absol/
ui: nisi prius ad arbitriū dyo
cesani satisfecerint quibꝰ pre
missa fuit iniuria irrogata. d̄
sepulturꝭ. eos. in cle. Trigesi-
mus scōs de religiosis qui de-
cimas eccl̄ie debitas sibi ap-
propriāt vel vsurpāt: siue qui
nō ꝑmittūt solui ecclesijs de-
cimas quibꝰ tenent̄ iuxta te-
norem clemētine. de decimis
religiosi. Trigesimustertiꝰ de
monachis siue canonicis re-
gularibꝰ q̄ nō habēt admini-
strationes. ⁊ ꝯferūt se ad curi-
as ꝓ̄ncipū sine licētia ꝑlatoꝝ
vt dānū aliqd̄ inferant ꝑlatis
suis aut mōasterio. vt de sta-
tu mo. ne in agro. in cle. Tri-
gesimus quartꝰ de monachis
q̄ itra septa monasterij arma
tenēt ⁊c. vt i dicto c. ne i agro
Trigesimusq̄ntꝰ de his q̄ ipe
diūt visitatores monialiū vl̄
canonicoꝝ: nisi moniti desti/
terit. vt de statu mōachoꝝ ac
cedētes in cle. Trigesimussex
tus de q̄busdā mulieribꝰ q̄ di
cunt̄ beguine. siꝉr ⁊ religiosi q̄
eas in tali statu fouēt. de reli
giosis domibꝰ. cū de q̄busdā.
in cle. Trigesimusseptimꝰ de
illis q̄ sciēter ꝯ̄hūt m̄rimoniū
in ḡdu ꝯsanguinitatꝭ vel affi-
nitatꝭ ꝓhibitꝭ. vel cū moniali
bꝰ. vel ꝯ̄hētes q̄ sūt religiosi
vel moniales. siue etiā clerici
in sacris. vt de ꝯsan. ⁊ af. eos.
i cle. Trigesimusoctauꝰ de in
q̄sitoribꝰ hereticoꝝ: q̄ ꝑ̄textu
inq̄sitiōis officij q̄busuis mo
dis illiatꝭ pecuniā extorq̄nt.
vel etiā bona eccl̄iaꝝ ob deli
ctū clericoꝝ applicāt fisco. de
hereticꝭ. volētes. i cle. Trige-
simusnonus: ꝑ̄tās. capitanei.

rectores:ↄsules ꝛ iudices: cõ
siliarij ꝛ alij officiales q̃ statu
ta scribũt.faciũt ꝛ dictãt per
que q̃s compellit̃ soluere vsu
ras vel solutas nõ repetere ꝛ
q̃ s͞m ea iudicant. ꝛ qui habẽt
sup hoc potestatẽ nisi statuta
ipsa deleuerint:sunt excoicati
vt de vsur͂ ex graui in clemẽ.
Quadragesimꝰ de religiosis
mendicãtibꝰ q̃ domos ad ha=
bitandũ de nouo recipiũt. vl'
receptas mutãt seu alienant.
de excel.p̃la.c.vno.li.vj. ꝛ de
penis c.cupiẽtes in cle. Qua
dragesimusp̃rimꝰ:de religio-
sis qui.s.dicũt aliq̃ ṽba q̃bus
retrahũt audiẽtes a solutiõe
decimarꝝ:vt in dicto.c. cupiẽ
tes. Quadragesimussecũdꝰ
q̃ ↄfitẽtibꝰsibi n̄ faciũt ↄsciam
de decimis soluẽdis q̃ suspen
si sunt a p̄dicatõis officio do=
nec n̄ cõmode p̄nt faciant eis
ↄsciam. Et si interim p̄dicent
excoicati sunt:vt habet̃ ibidẽ
Quadragesimustertiꝰ de re=
ligiosis q̃buscũq̃ q̃ nõ seruãt
interdictũ q̃d fuat mat̃ eccle=
sia d̃ sen.ex.c.j.i cle. Quadra
gesimusquartꝰ de fratribꝰ mi
noribꝰ q̃ tp̄e interdicti recipiũt
ad officia diuia fratres vl' so-
rores de tertio ordine q̃ↄtinẽ
tes dicunt̃ de sen.ex.cũ ex eo
Quadragesimusquitꝰ oppo
nens seu impugnãs l̃ras pa=
pe nouiter electi etiã ante co
ronationẽ suã excoicatus est
p extrauagantez.xj. Benedi
cti:que incipit quia nonnulli
Quadragesimussextꝰ ṽberãs
clericũ diabolo instigãte:pu=
ta ex ira aut aio vindicãdi vl'
vlciscendi se in eo ip̄o facto ẽ
excoicatus.xvij.q.iiij.si quis
suadẽte diabolo. ꝛ de sen.ex.
cum illorũ. Et notanter d̃r in
stigante diabolo ꝛ ex ira secꝰ
si iocose aliq̃s clericũ in ludo
honesto offẽderet nõ aio ira=
cũdo nec ex malo ꝓposito nõ
incidit excoicatõez. d̃ sen.ex.
cum volũtate. Dicit̃ etiã aio
vlciscẽdi se in eo:'q2 secꝰ si de
mãdato supiorꝝ q̃s capiat cle
ricũ incorrigibilẽ vt ad iudi=
ciũ eũ ptrahat. talis eñ nul=
lã sniaꝫ incurrit:vt de sen.ex.
vt fame Nã tales p̄nt etiã ab
eccl'ia extrahi etiã violẽter. vt
dicit glo.ibidẽ Sup hec dicta
possũt excusari magistri p̄lati
cõsanguinei ꝛ alij i iure exp̄ssi
q̃bꝰ p̄mittit̃ correctõ clericorꝝ
q̃ si etiã aio iracũdo clericum
ṽberãt: ꝛ de correctõne actu
nõ cogitãt excusant̃ s͞z host.
Nõ eñ possũt dici ex ira cor
rigere clericos cũ dolꝰ n̄ assit
ꝛ p cõseq̃ns nec violẽtia suffi
cit eñ q' correctiõez habeãt i
habitu. Quadragesimussep=
timus de istis laicis qui colle

ctas tallias ⁊ onera imponūt
ecclesiasticis psonis: ab ipsis
suoꝝ puētuū vel bonoꝝ dimi
diā dcimā seu vigesimā extor
quētes. de imu. ec. clerici. li. vj.
Quadragesimusoctauus de
plati ⁊ de illis psonis q̄ huōi
laici elemosynas vl' collectas
q̄scūq̄ psoluūt. vt habet ibi-
dem. Hodie vero solū locum
habet in exigētib⁹ laicis qui
soli incidūt in excoicationem
nō tñ habet locū in soluētib⁹
vel recipiētib⁹ a sponte soluē
tibus: vt de imu. eccle. quā. in
cle. Quadragesimusnon⁹ p-
cutiens aliquē qui nouiter ē
religionē ingressus. lz nondū
sit ꝓfessus incidit in excoica-
tionē de sen. ex. religiosa. lib.
vj. Quinq̄gesim⁹ de illo qui lz
nō mādauit pcutere clericuz
aliquis tñ noie suo: puta fa-
miliaris ei⁹ vel ꝯsanguineus
pcussit clericū: ⁊ ille ratū ha-
buit postea excoicationē in-
currit ipo facto. de sen. ex. cū
quis li. vj. Alios casus quere
supra in. c. de sacramento pe-
nitentie. Et q2 dictū ē i. xlvj.
casu q̄ nō ois pcutiens cleri-
cū incidit in canonē late snie.
Ideo vidēdū ē breuiter q̄ q̄t
tuordecim sūt casus i quibus
pcutiēs clericū nō icidit in ex
cōmunicationē. Primo quādo
quis ignorabat an cleric⁹ essz

puta q2 comam nutriebat de
sen. excō. si vero. Scdo si nō de
fert habitū vl' tonsurā nec ali
q̄d de clericatu ostēdit si tertio
ammonit⁹ non se corrigat. de
sen. ex. c. ꝯtigit. ⁊. c. i audiētia
Tertio in clerico qui ꝯtēpto
habitu fert arma. ⁊ tertio mo
nitus nō corrigit: vt i pdicto
c. i audiētia. Et etiā si nō mo-
nit⁹ sit ⁊ se imisceat tyrannidi
de sen. excō. cū nō ab homie.
Quarto i clerico exercēte ne
gocia secularia: vt i. c. sacdoti
bus ne clerici vl' monachi. et
ꝑus requirit monitio: vt i. c. i
audiētia de vita ⁊ ho. cle. c. si.
Quinto in clerico cōiugato si
non fert habitū clericalem de
cleri. ꝯiuga. li. vj. Sexto i cle
ricis buffonibus: macellariis
goliardis: qui si per annū ex-
ercuerint artē suam: vel si mi
nori tpre admoniti nō destite
rint. de. vi. ⁊ hone. cleri. li. vj.
c. si. Septim⁹ i illis qui nō ex
ira sed iocose se pcutiūt vt de
sen. ex. c. j. debet. tñ attēdi q̄li
tas iocir rō fallendi de psūp.
c. j. Octau⁹ i magistro qui tñ
h facit leuit causa discipline.
de sē. ex. cū volūtate. c. si. No
nus ē i eo q̄ vi zvi ex incōtinē
ti repellit tēpare. de sen. ex. si
vero. Decim⁹ qū quis cū vxo-
re iuenit clericū turpiter age
re: vel cuz mre vel sorore vel

filia: vt in dicto.c.si vero z.c. nec ille. Undecim⁹ si fiat de p̄lato aut mandato ipsius ca u sa correctõis. vt in dicto.c.cū volūtate. z c.ex tenore. Et si nō fiat causa correctiõis tam v̄berās q̄ꝫ p̄cipiēs icurrūt ex-coicationē de sen.ex vniuersitatis. Quod si causa subest p̄ōt clericū cape z incarcerare etiā p laicū de sen.ex.si laicus li.vj. Sꝫ p̄cutio nō dꝫ fieri p laicū alioqui ambo icur/rūt excoicationeꝫ.vt in dicto ca.vniuersitatis.nisi clericus esset adeo id est intantū icorrigibilis q̄ aliter capi z corrigi non potest de sen.excõ. vt facit. Duodecimus in turbāte diuina officia queꝫ p̄sbiter vel alius ad quem spectat po test eijcere de eccl̄ia d̄ sen.ex. veniens. Similiter cum quis rõne officij q̄d in ecclesia obti net p̄cutit clericū . aut etiā cū senior causa deuotõis hoc facit: aut dñs z pater siue ꝓpin qu⁹ familiariter corrigit. Hec oia intellige cū sint in minoribus ordinib⁹ cõstituti. vt i dicto.c.cum volūtate. Tredecimus si cleric⁹ sit deposit⁹ siue degradatus: vt de iudicijs cū non ab hoīe z de penis degradatio in fi.li.vj. Et hoc intellige si talis clericus depositus est icorrigibilis z noluit viuere sub regula clericali: vt notatur.in.c.cū ꝯtingit p̄mo de sen.ex. z nouellator sup regula delictū li.vj. z Joh.an.xvij q.iiij.si quis deinceps. z.xxiij q.v.excoicatoꝝ. Als autem si est corrigilis nō licet eū per cutere: licet esset excõmunicatus.vt in iurib⁹ p̄dictis. Et ratio q̄z adhuc licꝫ excõicat⁹ sit dūmodo sit corrigibilis et nondum degradatus retinet p̄uilegiū canonis. si quis suadente q̄d est ꝯcessuꝫ i fau oreꝫ ordinis z nō p̄sonarū. vt i di. ca.ꝯtingit Ueruntū. Inno.v. credit q̄ v̄berās hereticū clericū nō incidit canonē. z hoc ipse notauit de sen.ex. si vero quod tñ intelligēdū est de heretico deposito per sententiā. Q̄d etiā sentiūt Goffre. Uincen. z Bern. Dicit tñ archid. xvij.q.iiij.si quis deinceps q̄ laicus iudex p̄ōt expellere p̄cutere capere z occidere clericum si oino ē incorrigibilis: z aliter corrigi nō p̄t recepta tñ licētia ab eccl̄ia. als nō lꝫ.xvij q.j.si q̄s.xxiij.q.v. vbi de liguribus.c.circūcelliões. Quartusdecim⁹ qū cleric⁹ transfert se ad actuꝫ p̄rorsus ordini cõ trarium. vt puta erat in minoribus z factus est miles vel bigamus.lxxxiiij. distinctiõe quisquis.zc̄.

De effectu excoicatiõis

E secundo

ô scz de effectu excõ municatõis Sciẽ dum est ꝙ excoicatus maiori excoicatiõe nõ põt eligere neqꝫ eligi. neqꝫ beneficiũ ecclĩasticũ acquirere: nec de beneficijs suis aliqͩ ꝑcipere. vt de appellationibꝰ. pastoralis. in fi. Et hoc qñ est in mora petende absolutõis: de ꝯcessione ꝓbendarũ. qꝛ diuersitatẽ. Item nemo dꝫ sibi participare loqndo orãdo. salutãdo. bibendo. comedẽdo. xj. q. iij. sicut aplĩ. Itẽ nõ põt ꝯstitui ꝓcurator neqꝫ ꝓcuratorẽ ꝯstituere ad agendũ nec ferre aliquã sententiã. Itez si ĩpetrat aliud rescriptũ ꝓterqꝫ sup articulo excoicatiõis nõ valet. de rescri. ipo iure. li. vj. Itẽ si ꝯfert alter qð sacrm cũ solẽnitate: aut se ingerat diuinis irregular est. vt de de. ex ministrãte. c. aplice. Nec põt per eũ dispẽsare nisi ꝑ papaz de sen. ꝛ re iudi. cũ eẽni. li. vj.

Itẽ excoicatus est suspẽsus tam ex officio qꝫ ex beneficio vt in glo. vlti. c. cum bone. de eta. ꝛ q̃li. xj. q. iij. rursus. vbi dicit Arch. ꝙ etiã solꝰ lapsus anni absqꝫ sñia canonis a bñficijs sufficit. Et vlterius non audiaẽ sup bñficijs. ꝛ ita videtur loqͥ istud ca. rursus ꝫ Inno. qͥ h̃ notat in dicto ca. cum bone. Oibus eñ bñficijs taz habitis ante excoicationẽ qꝫ postea acqͥsitis dꝫ spoliari ꝑ sententiã. Si ꝑ annũ in excoicatione vel interdicto ꝑmanserit ꝛ post talez sñiam latam post annũ sup amissione bñficioꝝ nõ audiaẽ vlteriꝰ super eis. vt dic̃ c. rursus. Que aũt dicunẽ in excoicatione eadez intellige in suspẽsione. ar. ꝓdicti ca. cũ bone. vbi sic notauit Inno. Et etiã intellige de illo qui excoicaẽ ꝓ cõtumacia. et qui citaꝰ sup crimine nõ cõparuit. Talis eñ habeẽ ꝓ cõuicto vel ꝓ ꝯfesso. Et priuaẽ beneficijs post annũ. ꝛ vt hereticus cõdẽnaẽ. vt de hereticis. Cũ ꝯtumacia. li. vj. Item effecꝰ excoicationis ẽ ꝙ licz sit in iusta ex ordine vel causa. tñ ligat. xj. q. iij. c. j. ꝛ ð officio legati. cũ ꝯtingat. ð sen. excõ. cũ ꝑ tuas. ꝛ ca. secrete vbi de h̃. Sꝫ diceres nõne iudiciũ eccl̃ie dꝫ se ꝯformare iudicio dei? xj. q. iij. tũc 𝔵a. ij. q. j. deus oṗs. de sen. excõ. a nobis. ꝫ deus nullũ ligat iniuste de pe. dist. iij. si ex bone. ꝫ ecclesia nullũ dꝫ ligare iniuste. Item deficiente causa ꝓpter quã aliqͩ dꝫ fieri iuste deficit

⁊ effectus lxi.di.his oībus de bigamis.debitū.de apel. cuz cessante. Sed causa excoicatōis dz eē pctm̄ mortale. xj.q iij.nemo epoꝝ.h aūt cessat in excōmunicatione iniusta:ergo nō debet ligare. Dicendū est ad hoc ꝙ licet nullus debet excōmunicari iniuste: tñ si excoicetur tenet excōmunicatio apud ecclesiā militantē licet non apud deū.Et hoc fit ideo vt ecclīastica censura eo plus timeaẗ. Et vt homo creicat ꝓ obedientie meritū iniuste sentētie parēs. Unde dicꝫ glo.xj.q.iij.nihil ꝙ licet iniusta sentētia sit timenda ⁊ tenē da q̄tum ad militantis ecclesie iusticiā nec miruz ꝙ apud deū nō tenet q̄ nō falli: ꝫ apd ecclīam tenet q̄ fallit ⁊ q̄ fallit de sen.excō.a nobis. Non est tamen intētio ecclesie aliquē iniuste excōmunicare imo punit acriter iniuste excōmunicātes.vt pz.xj.q.iij.illō ⁊ de sen.ex.cū medicinalis li.vj.Quando ergo dicit ꝙ excōmunicatio est eterne mortꝭ dānatio.intellige si cōtēnitur alsnon.Et ita solus ꝯtēptus inducit damnationem.xxiiij.q.iij.notandum ⁊ habetur in glo. nemo epoꝝ.xj.q.iij.

De participatione cum excommunicatis.

Consequēter de tertio. s.de pticipatiōe cū excoicatis est sciendū ꝙ q̄dā pticipatio ē illicita.s.cū q̄s participat excoicato in crimie ꝓpter qd excōmunicatus ē:scz dando ei cōsiliū auxilium vel fauorem ⁊ talis incurrit eandem sniam de sen.ex.si cōcubine.⁊.c.nup. Secundo quā participat in crimine mortali ꝫ nō in illo ꝓpter qd excoicatus est:⁊ talis mortaliter peccat:ꝫ nō incurrit candē sniaz excōmunicatōnis. Tertio qñ pticipat ei in diuinis. s.recipiendo eū ad diuina officia.vel ad sacramēta vel ad sepulturam .Et lz talis nō sit irregularis pma vice tñ ꝓpinquus est irreglaritati.Et si celebrauerit in tali peccato erit irregularis.de sen.excom.is qui.li.vj. Quarto qñ quis participat nō in crimie sed in loq̄ndo orando vel bibendo secū. Et de tali participante dicit Tho.ꝓbabiliter posse dici ꝙ nō peccat mortaliẗ nisi ex cōtēptu vel ꝯtra ꝓhibitionē superioris. Uñ regulare est ꝙ pticipās ptinaciẗ excoicatꝭ peccat mortaliter:⁊ pōt excoicari maiori excoicatione. Non sic aūt est de pticipante quan

n

dam leuitate in vbo vel in cibo aut potu rc. cũ valde graue esset q̃ q̃s ꝓ vno leui vbo incideret excoĩcationẽ vel mortale pctm̃. Per hoc põt solui illd dubiũ qd cõmuniter iterdentes multoꝝ voluit. vtruz scz participans excoĩcato vt iam dictũ est peccat mortalit̃ Et an sentẽtiã incurrit. Host. videtur tenere q̃ tunc peccat mortalit̃ qñ hoc facit pertinaciter in cõtẽptũ ↄtra ꝓhibitionẽ supioris specialiter vel generaliter factã. Nã in h casu est excoĩcãdus participãs alij fm ipsuz vt de cleri. excõ. ministrante si celebrat. in fi. ⁊ de sen. excõ. statuimꝰ. in fi. et eo. ti. ↄstitutionẽ. li. vj. Ex quibus infert̃ hoc salubre documentũ ⁊ salutare ↄsiliũ q̃ ex quo ante ammonitionẽ factã participãs excoĩcari nõ põt. vt dic̃ Arch. vbi supra. restat q̃ venialit̃ peccat. Ex quo autem post ãmonitionẽ factam ⁊ spretã excoĩcari põt. planũ est q̃ tũc peccat mortalit̃. Nã etiã excoĩcationis sententia non est ferenda nisi ꝓ mortali pctõ. Sic ẽ fm Arch. ↄtumacia est causa ꝓ qua sola fert̃ hec sentẽtia. sic itelligit Host. c. sacris. qd vi metus ve causa rc. Et ex his ptz q̃ si q̃s excõmunicatꝰ est pro ↄtumacia vel alio crimie. vel vt satisfaciat: ⁊ ex ꝓcessu nõ est ꝓhibitio generalis vl̃ specialis participãtibꝰ facta. participãs cũ tali. in locutione: comestione rc. nõ peccat mortalit̃ s veniAliter. Rõ q2 nõ facit ↄtra ꝓhibitionẽ superioris: cum adhuc nõ sit ꝓhibitũ. Ideo dicendũ est fm Arch vbi s̃ q̃ si q̃s cõmunicat excoĩcato contra ꝓhibitionẽ canonum peccat venialit̃. nisi forte nimis frequẽter vel in ↄtẽptũ canonum: q2 tũc esset mortale. sic põt intelligi. xj. q. iij. excellentissimus. ⁊ xxv. di. c. ??. Sed ↄtra ꝓhibitioẽz hoĩs mortalr peccat. Vñ ↄsueuit dici q̃ mitius agit̃ cũ lege q̃z cum ministro legis. ff. de arbi. l. celsus. Ita notauit Hosti. in ca. q̃ in dubijs. de sñia excõ. ⁊ hoc teneas Nec aduertas illũ mõachum Raymũdũ cũ lata cappa ⁊ stricta ↄsciẽtia q̃ in sũma sua dic̃: q̃ si aliq̃s cõmunicat excoĩcato in casu non ↄcesso scienter: si nouit ius: vel si est clericus semꝑ peccat mortaliter quẽ secutus ẽ Inno. quartus vt ipse notauit de dolo et ↄtu. veritatis in glo. vlti. iuxta fi. ⁊ in ca. sacris. qd metꝰ causa. applicando textualia ꝓut potuit ꝓ sua opinione facienda Contra quos est hodie to

ta schola iuristarū et theologorum: qui sequentes btm Tho. in iiij. sententiarū dicūt p cōclusione q cūuis qs scienter excōicato cōmunicet nō peccat mortaliter: nisi in trib⁹ casib⁹ scz quū coicat in crimine: vel in cōtemptum superioris: aut in cōtemptū clauiū. vel si coicat in diuinis: qd teneas fm Archid. Ubicūq₃ ḡ inuenies in iure q cōmunicare excoicato ē peccatū mortale: itellige cū h̄ ex studio fit et in ɔtēptum: ita intelligit ca. excellentissim⁹. xj. q. iij. vt Hugo ibidē notauit. Silr in diuinis cōmunicare ē mortale vt dicit Hugo. xj. q. iij. rogo. Similiter in crimine est mortale. vt de sen. ex. nuper.

Preterea sciēdū q nō dicor cōmunicare excoicato: lz ego et ipe sum⁹ in eadē domo. ego p meis negocijs: excoicatus autē p suis. Sz si ego et excoicatus irem⁹ ad papam vel ad aliū dñz vt p eodē rogarem⁹ bene inciderē excoicationem etc. Itē si ego et excoicat⁹ habemus vnā camerā cōmunē bñ lz mihi cū excoicato eē in eadē camera et iacere et comedere: sed nō in eadē mensa vel in eodē lecto. qz hoc nō pt eē sine volūtaria coione: fm Archid. qui ita, notauit. xj. q. iij. apli. Sz diceres tū sctūs Johānes euāg. exiuit balneū p pter cherinthū excoicatum. xxiiij. q. j. oīs q. Dicēdū q illud fuit ex supabūdātia iusticie: et cū h̄ qz aliud est dimittere delicias ppt psentiā excoicati: qd ē bonuz sic fecit beat⁹ Johs. alid ius suū dimittere: qd nō ē bonū fm Inno. q ita notauit. de sen. ex. nup. Preterea sciedū q si excoicat⁹ intrat ecclīaz oēs exibūt ecclīaz fz glo. xj. q. iij. sic apli. Sacerdos tū si icepit missaz nō exibit. qz nō relinqt officiū incopletū. vij. q. j. nihil. Hugo aūt notauit in c. cū excoicato. ibidem. xj. q. iij. q sacerdos remanebit cū duob⁹. Host. vo i sūma. de sen. ex. c. si. dicit q si excoicat⁹ eijci non pōt de ecclesia. et psbiter nōdū incepit canonem vestes exuat et recedat. Si vo incepit pficiat missaz. et ab ipo excoicato ocl'os auertat. et tuti⁹ ē vt stati sumpta coione sacri vadat ad sacristiā et ibi missaz cōpleat. de ɔse. di. ij. relatum. Concordat Host. et Goffre. Dic tū Inno. de sen. ex. nup. q si in ecclesia esset excoicatus nō tū cā orādi. sed p alio suo negocio nō videt ipe Inno. qre in eadē ecclesia orare nō possem cū nō participo sibi i orone. exq nō orat. licet alij ɔdicant. Dicit

etiã si excoicat⁹ essz extra ec/
clesiã ⁊ audiat missam statim
sacerdos debet cessare ⁊ alij
orantes recedere: nisi forte in
cepisset canonez misse: vt di=
ctũ est ⁊ hoc ne relinq̃t officiũ
inexpletũ. Sciat etiã excoica
tus ꝙ non licet sibi ingredi ec
clesiã aliqua hora. Et ad hoc
facit. xxv. di. c. j. post ꝑncipiũ
xxiij. q. iij. cleric⁹. ⁊. j. q. j. non
lz. Nisi causa audiẽdi vbũ di
de sen. ex. rñsio. de cõse. dist. j.
eṗs. xxxv. q. iiij. de his ꝑz Ho
stiensez qui ita notauit de cle
rico excoicato. illud Uñ dicit
Egidius cardinalis ꝙ si excõ
municat⁹ sicut priuata ꝑsona
vult dicere horas canonicas
dz hoc facere extra eccl'iam ⁊
nõ intra ex causa supradicta
q2 separ⁹ẽ ab ingressu eccl'ie.
Sz circa p̃missa est sciendum
ꝙ q2 multi ex leuitate: ⁊ ex cau
sis vel signis leuibus vitãt ali
os tanq̃ excoicatos. nõ expe
dit scire qñ quis est vitãdus.
Pro q̃ sciendũ ꝑm Hostiẽ. de
sen. ex. cuz nõ ab hoie a coio
ne illi⁹ qui ꝑ sacrilega manuũ
iniectõem in clericũ in edictum
seu canonẽ excoicationis inci
dit. lz denũciat⁹ nõ sit debes
abstinere dũmõ in iudicio sit
vel lʒ sciat. s. q2 vidisti qñ cle=
ricum ꝑcussit ⁊ publica super
hoc laborat infamia donec se
purgauerit. ꝑ qđ allegat. c.
cum desideras. de sen. ex. ⁊ lʒ
vult etiã glo. j. predicti. c. cuz
nõ ab homine. que dicit ꝙ q̃=
cito scio vnũ excoicatum de=
beo ipsum statiz vitare q̃uis
nõ sit denũciat⁹. nisi sol⁹ hoc
sciaz. Et lʒ ẽ ꝯtra Johez fauẽ
tinum ꝑm Host. ⁊ glo. supra
dicti. c. qui dicũt ꝙ excoicat⁹
nõ est vitãdus quousq3 denũ
ciatus sit. qđ omnino falsum
est. Denũciatio aũt nõ fit nisi
ꝓpter ignorãtes. argu. de iu=
dicijs. ita quorũdam. Et enz
q̃ certus ẽ certiorari nõ opor
tet. de regulis iuris eũ q̃. li. vj
deus eum ligat in hac sñia ⁊
nõ homo. xj. q. iij. nemo. Uñ
⁊ secum trahit executionem.
nec ampli⁹ ligat ꝑ denũciatio
nem. de appellatõnib⁹. pasto
ralis. Debz ergo vnusquisq3
vitare excõmunicatuz. ⁊ si de
nunciatus nõ sit dũmodo sci
at hoc taliter ꝙ ipm conuin=
cere possit. vel etiam si famo=
sum sit vt dictuz est. secus vbi
occultum est. Et hoc est verũ
de excoicato in specie. i. noia
tim: nõ aũt in genere. Et etiã
vbi tibi constat tanq̃ homini
vel si sit infamatus de hoc pu
blice. Secus si tibi constaret
tanq̃ deo puta in cõfessione
quia tunc nec in publico: nec
in priuato ipsuz vitare debes

Item si audis hoc ab alijs nõ sis facilis ad credendum: nisi prelatus hoc tibi nunciet. tūc oino credendū ē. xj. q. iij. cure. Scire tū debes q̃ aliqs ꝓpter famā publicā vitaꝛ tā q̃ excoicatus. lꝫ excoicatus nõ sit. ſm Host. in c. cū deside ras. de sen. excõ. vt etiā dicit glo. Q̃ si fama est aliquē eē excoicatū vitandꝰ est. Et ita fama facit ꝓbationeꝫ. Et ista oia intellige quo ad publicaꝫ vitationē. nā si q̄s solꝰ nouit aliquē excoicatū. ⁊ hoc ꝓbare nõ põt de facili. ipe solꝰ eū vitabit alioq̄n si nec ꝑ aliquē ꝓbare poterit: nec ipse eū vitabit publice ꝫ tm̄ occulte. et vbi poterit facere sine scādalo. Unū tene ꝓ regl'a ſm Raymundū q̃ si manifestū est aliquē esse excoicatū alij tenenꝛ exire de ecclesia vel ꝓcurare q̃ exeat. Si vo nõ est manifestum: tunc illi q̄ sciūt exibunt caute ⁊ secrete ita tū q̃ nõ sequaꝛ manifestatio illiꝰ. si cõmode possunt. al's si timetur manifestatio eiꝰ nõ exibunt. vj. q. ij. si tm̄ eps. Occulte nā q̃ excoicatus dꝫ occulte moneri vt exeat. Cõcordat Goffredus Hodie ꝑ statutū ꝯstātiēsi. bene ꝓuisum est q̃ nullꝰ aliquē vitare dꝫ vel ꝓ excoicato hre: nisi denūciatꝰ sit et declaratꝰ. Et h̄ intellige q̄tū ad publicā vitationē. al's si tibi ꝯstat aliquē incidisse canonem late sententie debes eū vitare nõ expectādo aliquē denunciationē ꝑ iura supius dicta. eo tū modo q̄ dictū est supra. Idem dicēdū est si fama publica est: vel audio a fidedignis aliqueꝫ excoicatū ſm Raymūdū teneoꝛ eū vitare.

Et vt melius ista recolligas ponunē q̄nq̃ regule de hoc. Quarū p̄ma talis ē. excoicato participās i crimie īcurrit eandē sniam excoicatiōis. vt de sen. ex. c. si ꝯcubine. ⁊ c. nuper. Q̃d itellige sic. si dat ꝯsilium. auxiliū. vel fauorē. sine q̄bus ille non fecisset. Scd'a regula. participans excoicato nõ in crimie: in cõtēcū tū clamum incurrit mortale pctm̄. Tertia regula. participās excõmunicato in diuinis. scꝫ admittēdo eū ad diuina. vel ad ecclīastica sacramenta vel ad sepulturā peccat mortaliꝛ. Et lꝫ p̄ma vice nõ sit irregularis vt de sen. excõ. is q̄ lib. vj. tū ingressus ecclesie est ei interdictus. Unū ingerens se scd'o ad diuina fit irregular͂. de sē. excõ. is qui. li. vj. Et si sic decedit nõ debet in cimiterio sepeliri: vt dr̄ ibidem. imo vt in vltimo casu sepeliens excoica=

tū in casu nō cōcesso excoicatus est. vt de sepultur. eos q̄ in cle. Quarta regula. participās excoicato in ɔtēptū superioꝝ peccat mortalit. xj. q. iij. nemo. Quīta regula. participans excoicato bibendo: comedēdo: loq̄ndo semel tū vel ex casu necessario: non tū in ɔtemptū peccat venialiter ꝫ patet q: veniale fit mortale dū placet. ⁊ freq̄ntia delicti facit ɔtemptū. vt dicit Aug⁹ de fide xpiana. Tūc eīn dr̄ q̄s ex ɔtēptu facere qn̄ volūtas ei⁹ ordinatur ad obuiandū legi. Sciendū tū circa p̄missa q̄ in oībus casib⁹ p̄ter q̄ in p̄mo talis participās pōt absolui a ꝓprio sacerdote. ꝫ in p̄mo casu qn̄ cōmunicat in crimie nō p̄t absolui ab alio nisi ab illo qui excoicauit p̄ncipalez. tū si ille cōmunicās cōmode non pōt accedere ad excoiatorē p̄t absolui a ꝓpo sacerdote: vt dr̄ i ca. nup. de sen. excō. In articulo tū mortis pōt ab omi excōmunicatione maiori p simplicē sacerdotē absolui: seruata tū forma de q̄ habes ꝫ circa sacm̄ penitētie. Pretea sciendū q̄ q̄nq̄ ꝑsone excusātur a pctō partiapationis cū excoicato. Primo si q̄s causa vtilitatis participat. vt si loq̄tur de his q̄ sunt de salute excōmunicati: vel ad salutē ꝓpriā si aliū nō hz vt loquat ꝓ debitis. q̄ tenet sibi excoicatus. Scdo excusat vxor participās viro excoicato vel ecōuerso tū q̄tū ad redditionez debiti nō excusat: q: nō tenetur viro excoicato reddē debitū. ille tū excoicatus tenet vxori petēti reddere. xj. q. iij. qm̄ multos. in glo. sup ꝟ. vxores. finali. Tertio excusantur f̄ui. ancille. filij. rustici. f̄uientes. ⁊ oēs familiares q̄ nō dederūt causaz dn̄o ꝓpter quā excoicat. Et itellige de seruis q̄ ante excoicatōez dn̄i f̄uire ceperūt. ⁊ de filijs nō emancipatis. i. non diuisis a p̄re: qui sūt adhuc in p̄na ptāte. Rusticos itellige colonos agroꝝ suoꝝ dn̄oꝝ: ⁊ alios q̄ tū in his laborib⁹ ad q̄s de iure tenentur ꝑsit participare dn̄o. p̄res tū nō excusant ꝑticipātes cū filijs excoicatꝭ. nec dn̄i cū f̄uis s̄m Raymūdū: q̄ tenent suos corrigē miores. Tū dic̄ Host. q̄ dn̄i f̄uis mercēnarijs quos suo magno incōmodo vitare nō possunt: ꝑsit cōmunicare similiter socij habentes aliq̄d in cōmuni. Quarto excusant illi qui ignorāter cōmunicāt excōmunicatis. Quito excusantur illi qui i necessitate eis cōmunicant. vt si quis com-

municans iret p terras excō/municatoꝝ ꝛ nō haberet alibi emere victualia. pt i tali necessitate ab excoicatis emere ꝛ cū illis etiā comedere. Ultimo sciēdū ꝙ sepe epi vl eoꝝ officiales cōmittūt plebanis absoluere aliqs excoicatos. iō de mō ꝛ forma absoluendi taliū est videndū. Ubi est notandū ꝙ in absolutiōe a maiori excoicatione ꝗtuor sūt seruanda. Primū vt excoicatus pus iuret stare mādatꝭ ecclie licꝫ hoc nō sit de substātia absolutōis. Scdō si qs p manifesta offēsa excoicaꝭ nō absolnatur nisi pus satisfaciat. Si aūt est occulta sufficit iuratoria cautio. Tertiū ē vt absoluaꝭ p eum qui tulit sniam cū psalmis ꝛ oronib⁹ circa h cōsuetis. Prio pmittēdo. deus misereatꝭ nri. vsqꝫ ad finem. vel fm aliquos. miserere mei de⁹ deinde. Kyrieleison. Pat nr Saluū fac seruū tuū dñe sperantē in te. Mitte ei auxiliū de scō. ꝛ d syō tuere eū. Esto ei turris fortitudīs a facie inimici. Dñe exaudi orōnē meā. Oremus. Presta quesumus oipotēs de⁹ huic famulo tuo dignū pnie fructū. vt ecclesie tue a cui⁹ vitate deuiauerat peccādo admissoꝝ reddatꝭ innoxius veniam ꝯsequēdo p xpm dnm nostrū. Tūc sequitꝭ forma absolutōnis. De oipotentis dei gratia ꝛ mĩcordia ꝯsilus auctoritate dñi nri ihu xpi ꝛ beatoꝝ aploꝝ Petri et pauli necnon auctoritate ordinaria mihi in hac pte cōcessa a suia excoicatōis quā incidisti ppꝭ iniectōēꝫ manuuꝫ in clericū ordinatū: ego te absoluo ꝛ restituo te in sinū matris ecclie ꝛ pticipationeꝫ sacramētoꝝ ꝛ coionem fideliū. In no. p. ꝛ. fi. ꝛ. ss. amē. Et idē mod⁹ seruād⁹ ē circa mortuū excōmunicatū absoluēdo nisi addēdo vsiculo ꝛ psalmos q̄ fiūt circa cōmēdatōēs mortuoꝝ addēdo collectā. Inclina dñe aurē tuā. cum illa. Da ꝗsumus dñe aīe famuli tui refrigerij sedē. ꝗetis btitudīeꝫ veri luminis claritatē. p xpꝫ dominū nrm. Quartū ē vt pcipiat illi sic absoluto. si erat absolut⁹ a suia canōis vt nūꝗ͂ illū canonē excedat. l. vt nō pcutiat clericū aliquē vl' ꝯsile.

De suspensionis sententia.

Circa suspē sionis sentētiā est sciēdū ꝙ suspēsio est phibitio qua qs astringitꝭ abstinē ab aliq certo actu legitimo. Et ē multiplex. uā tot sunt singulares suspensiones

quot sunt act⁹ legitimi vñ p̄t
q̄s suspēdi a bñficio ⁊ officio
⁊ iurisdictiōe. ab ingressu ec/
clesie ⁊c. Pro quo sciendū q̄
Jo. an. in de. cupiētes de pe/
nis. in glo. magna ennmerat
xxv. suspēsionis spēs Est aūt
suspēsio a coione fratrū sim=
plex. xviij. di. si q̄s autē. Alia
determinata p duos menses
ea. di. c. si. Est autē suspēsio a
coione eucharistie donec pe=
niteat de elec. osius. de his q̄
fiūt a maiori pte capituli. c. j.
in fi. Itē ad oblatiōes altaris
xvij. q. iiij. miror. Item a pce
ptōe sacroꝝ. xj. q. iij. sic apli. ⁊
ca. sequēti. de cle. excō. mi. c.
fi. Item a cōsecratione epoꝝ
simpliciter. de translatione. c.
ij. ⁊ determinate ad annū. de
elec. puida li. vj. Itē a collati
one ordinū oim ⁊ simpliciter
d tribus ordinationū vel nō
est. ⁊. c. dilectus. ⁊ cū determi
natōe anni. eo ti. eos q̄ li. vj. ⁊
ad trienniū de symonia. c. pe.
Qūqꝫ certoꝝ ordinuz tm̄. de
tem. or. c. lr̄as qūqꝫ clericalis
tonsure tm̄ eo ti. null⁹. lib. vj.
Item ab eoꝝ executōe qūqꝫ
simpliciter eo ti. nullus. li. vj.
qūqꝫ certi ordinis tm̄ simpli=
citer: eo ti. lr̄as. vel ad temp⁹
eo. ti. vel nō est. de symonia. c
penulti. Qūqꝫ a pōtificalib⁹
tm̄ de trāsla. c. ij. Qūqꝫ ab of=
ficio sacdotali. de officio. dele
gati. sane. ij. ⁊ eo. ti. c. ij. li. vj.
Qūqꝫ nō a toto sacdotali of=
ficio ꝫ solū a celebratiōe mis=
sarū. qūqꝫ tm̄ p duos mēses.
de clerico pcusso p̄terea. qūqꝫ
p annū. lv. di. null⁹. d ꝯse. di. ij
relatū. qūqꝫ p duos annos. d
clerico pcusso p̄sentiū. Itē est
suspēsio ab igressu ecclie. qūqꝫ
simpliciter. xvj. q. iiij. null⁹
⁊. c. si q̄s. deinceps de pe. ⁊ re
mis. oēs. de offi. dele. c. ij. li. vj
qūqꝫ determinate ad mensez
d sen. ex. sacro: qūqꝫ quousqꝫ
satisfecerit de censib⁹. exigit.
li. vj. qūqꝫ suspendit̄ quis ab
igressu ecclie ⁊ diuinis p̄ mē=
sem. de sen. ex. c. j. li. vj. Et q̄d
iportat suspēsio ab igressu, ec
clesie habet̄ de sen. ex. is cui.
li. vj. Itē ē suspēsio ab officio
qūqꝫ simpliciter. de vsu. q² in
oibus in fi. de. de reb⁹ ec. non
alie. ca. j. qūqꝫ p annū. de offi.
dele. c. vlt ·§· vt aūt li. vj. de re
iudi. cū eterni eo. li. qūqꝫ per
trienniū. de clan. despon. c. fi.
⁊ de here. c. fi. in cle. ad fi. Itē
est suspensio a voce capituli.
donec q̄s ordinet̄ supra cadē
ꝯsti. de eta. ⁊ q̄li. or. vt. hi. q̄. ij
rñsiōe Itē a bñficio simplicit̄
de elec. nihil est. Et determi=
nate puta ad sex menses ⁊ an
num in de. de vit. ⁊ hone. cle.
c. ij. ad trienniū de reb⁹ ec. nō

alie.c.ij.li.vj.de elec.cū in cū=
ctis eo.ti.c.j.τ c.cupientes.§.
ceterū li.vj.Ad tp̄us incertū
scꝫ q̄diu tacuerit de elec.ge/
nerali li.vj.determinate etiā
quo ad partē distributionum
vt in predicta decre.vt hi qui
secunda rūsione.Susp̄editur
etiā q̄s a bn̄ficio obtinendo p̄
sex menses τ p annū:vt i p̄re
dicta decre.ij.de vi.τ ho. de.
q̄nq̄ p annū τ bienniū:de sta
tu monachoꝝ ne in agro.§.
si quis.Susp̄editur etiam q̄s
a bn̄ficio obtinēdo per septē
mēses:τ p annū:vt in p̄dicta
decre.ij.Itē ē susp̄ēsio ab offi
cio τ bn̄ficio simplr de testib⁹
tam lr̄is in ti.de se.nup.c.j.de
p̄uilegiis tuaꝝ.q̄nq̄ determi
nate ad temp⁹ satisfactionis:
vel restitutōis de elec.q2 sniē
de censib⁹.exigit li.vj.Et q̄n
q̄ hec suspensio dr ab ordine
τ dignitate de scismatic.c.j.i
ti.Et quādo sumit alt̄native:
vtputa aut ab officio suspen=
dat aut a bn̄ficio de vi.τ ho.
cle.a crapula.Itē suspendit
quis ab administratōne sim=
pliciter:vt de solutōib⁹.ca.ij.
τ cū determinatione trienij
de re.ec.nō alie c.ij.Interdū
suspendit ab officio admini=
strationis:τ a bn̄ficio vsq̄ ad
satisfactionē:i cle.de decimis
c.j.Item suspēdit quis a p̄ri=
uilegio clericali:q̄nq̄ in p̄so/
na:q̄nq̄ in rebus:de vi.τ ho.
cleri.c.vlti.τ in cle.eo.ti.ca.j.
Itē susp̄edit q̄s a collatōe be
neficioꝝ simpliciter:de p̄bēdis
graue.ne sede vacāte ca.vn o
li.vj.Etiā cū determiatiōe an
ni vel biēnij:i cle.de statu mo
nachoꝝ:ne i agro.§.si q̄s.Itē
suspēdit q̄s a ꝯfirmatoe epoꝝ
simpliciter de trāslatōne ca.ij
Q̄nq̄ p annū de elec.ꝑuida
li.vj.Et q̄nq̄ a ꝯfirmatōe in=
ferioꝝ de elec.nihil est.Itē su
sp̄edit p̄latus regularis a p̄ce
ptōne ꝓfessionis de regulis
iuris:nō solū.in ti.li.vj.Item
suspendit officiū legati mino
ris p̄sente legato maiore de
latere:de officio legati nolen
tes.Itē susp̄editur status ca=
nonicoꝝ:alemanie de elec.in
denuitatib⁹.§.penulti.lib.vj
τ in cle.de statu regulariū at/
tendētes.§.illos q̄z.Itē susp̄e
ditur quis ab officio aduoca
tionis τ notarie, de hereticis
si aduersus.Item a collatōe
magisterij in clemen.de magi
stris.cum sit.Item ab officio
predicādi:vt in clemē.cupien
tes.de penis.Ut autē facili⁹
ista materia capiat:notande
sunt regule subscripte.Prima
regula.Suspensus ab officio
τ iurisdictōe siue ab homine
siue a canōe nec excoicat nec

bñficia offert de ꝓcef. pben. q2 diuersitatez. Ex q̃ eni talis ca ret iurisdictõe excõicare non pōt de excef. pla. tãta. Scõa regula. Suspēsus ab igressu eccłie tñ talis excoicat ꝛ ab soluit. Ratõ q2 adhuc retinet iurisdictionē vt i ca. sacro. de sen. ex. iũcto c. ab excoicatis: ꝛ de rescriptis vbi ad talē su spēsum q̃ incidit suspēsionem ab ingressu eccłie: q2 excoica tus ꝫ nullū casuz c. sacro. fie ret remissio pro absolutione. Tertia regula suspēsus a bñ ficio pōt bñ eligere: vt i ca. cũ in cũctis de electõe. Quarta regula. Suspēsus ab officio si talis ē suspensus q no ad se ꝛ quo ad alios: nec eligit nec eligit vt i c. cũ dilect⁹ de ꝯsue tudine ꝛ de elec. cuz nunc. Et hoc est verũ qñ eligit rõne ꝓ uati officij. Si aũt eligit rõne publici officij pōt eligere dũ modo sit occultus facit de re indicata. approbandũ. Quinta regula. Suspensus q̃ ad se tñ: vt ille qui est suspēsus ꝓ pter pticipatõem excõmuni cati talis eligit ꝫ non eligitur de de. excõ. minil. si celebret. Sexta. Suspēsus ab ingres su eccłie in ea celebrans irre gularis est de sen. ex. is cui li. vj. Septima. Suspēsus ab of ficio tam a celebratõne misse q̃ a collatione sacramẽtoruz ꝛ a quolz actu sacerdotali pu ta a baptizando solēniter in telligitur suspēsus ꝛ ꝯtra faci ens fit irregular. Octaua re gula. Sacerdos suspēsus sa cerdotalib⁹ officijs ministrās in inferiori ordine nō est irre gularis. Quādo vo ē suspen sus a collatõe sacroꝝ ꝯferēs aliquod sacramētũ solēniter fit irregularis. Nona regula. Licet suspēsus nō perdit iu ra spiritualia nec possessionē beneficij: tñ fructus bñficij sui pdit fm Inno. de appella. pa storalis. Et hoc sī est suspēsus ab officio ꝛ ex graui causa: pu ta ꝓpter scandalũ ppli vel in famiā solam fm Host. de quo pleue p Jo. an. c. cupiētes de penis in glo. magna ad finem Decima regula. Suspensus a canone ꝓpt participationē excoicati pōt eligere ꝛ alia fa cere q̃ sunt iurisdictiõis. Sed si ab hoie vel a iure vel als ex alia causa tũc nō pōt fm Jo. an. in glo. magna vbi supra.

De forma ferende excom municationis.

Estat nũc r videre de q̃rto. s. d forma ferēde ex colcatõis. Pro q̃ sciēdũ q̃ ad ferendũ sniam excoicationis

nō dʒ festinare iudex ꝯ matu
re ꝓcedere: nec ꝓ q̊lʒ delicto
dʒ eā ferre iuxta illō poeticū.
Si quotiēs peccāt hoīes sua
fulmīa mittat Jupit': exiguo
tpe null⁹ erit. de q̄ i glo. mag.
xxiiij. di. valētino. Debʒ igi
tur pmitti triplex monitio vl'
vna ꝓ trib⁹, al's iniusta. ē ex=
coicatio: ⁊ iudex ē suspēsus ꝓ
mēsem. qui si ingerat i officio
suo. s. in diuīs agēs sicut pus
irregularis efficit' ⁊ ꝓ solū pa
pam absoluēdus. Et ideʒ est
de snia suspēsionis ⁊ iterdicti
de sen. ex. cū medicinalis. lib.
vj. hec tn̄ pena nō tāgit epos
cū de eis nō loquat' expresse
Preterea ē sciendū ꝙ snia ex
coicatōis ferenda ē ex tribus
causis. Pria ē cōtumacia: qñ
q̄s fuerit admonit⁹ vel citat⁹
ꝓ iudicē trib⁹ vicib⁹ siue edi=
ctis: vl' vno ꝓ trib⁹ ⁊ ipse fuit
inobediēs vel ɔtumax. Scd'a
causa qñ ꝓ aliq̄ certo damno
vel offensa aliq̄s nō vult satis
facere. tūc ei p̄t licite excoica
ri. Et ē rō f'ʒ Tho. i. iiij. sniaꝝ
di. xviij. q2 talis peccat in ꝓxi
mū cui facit iniuriā. ⁊ iō meri=
to ē excoicād⁹. Tertia cā qñ
psona ignorat' sic excoicat' in
generali vt q̄cūqʒ furtū fece=
rit restituat. vel q̄ scit ⁊ nō re=
uelat. ō sen. ex. a nob. Nemo
aūt dʒ excoicari ꝓ pctō alte/
rius. xxiiij. q. iij. si ab his. lʒ bñ
p̄t iterdici. Sūt autē q̄nqʒ ca=
sus in q̄bus snia excoicatiōis
nulla est ipo iure. Primus est
si ille qui tulit eā nō habuerit
ptātē ferēdo sniam. vt q2 non
erat ei⁹ iudex vl' q2 erat excoi
catus. Secundus quia ē lata
post appellationē legittimā i
quo casu etiā vt notat Arch.
xj. q. iij. cure. dicēdo ꝙ licʒ sit
ordinario credēdū denūciati
aliquē excoicatū. tn̄ si scis ꝓ
certo denūciatū añ excoicāti
onez appellasse. secure illi po
tes cōmunicare. vt de appel.
ad nr̄am fin Goffre. q̄ ita no=
tauit i p̄dicto. c. dilect⁹. Istud
vltimuʒ intellige: vt notat' de
sen. ex. solet. li. vj. §. vlti. Con=
cordat ad h' glo. antiq̄. Bersi.
de appel. pastoralis. dicēs ꝙ
si q̄s excoicat' post appellati=
onem ꝓbabilē. lʒ excoicatus
sit: nō tn̄ est ꝓ excōmunicato
habēdus: qm̄ liceat ei com=
municare in omnib⁹ sacramē
tis. Hoc idē sentit glo. finalis
in. c. dilect⁹. ibidem dicens. ꝙ
licet ꝓ snia sit p̄sumendum in
dubio. magis tamē standuʒ ē
appellationi q̄ȝ denūciationi
excoicationis Tertius casus
est qñ snia ɔtinet intolerabilē
errorem. vt de sen. ex. ꝓ tuas
vt si excoicat' q̄s ideo: q2 non
furat' vel q2 nō ducit epo ali=

quā meretricē: ꝛ sic de alijs. ꝑ ut exēplificat glo. ibid. Quartus casus: qñ aliqs excoicat maiori excoicatione illos qui excoicato participāt: non in crimie: ſ; in locutione. Nā talis sñia nō tenet: nisi premissa trina monitiōe vel vna ꝑ tribus. ꝛ cū h̄ nisi noiatim exprimant participātes. de sen. ex. statuim⁹. ꝛ c. ꝯstitutionē. ꝛ c. statutū. li. vj. Quit⁹ casus: qñ ꝑlatus interdicit suis subditis ne exponant suis superiorib⁹ ab inqsitorib⁹ statutū ecclia ꝛum suaꝝ sub pena excoicationis. nā talis excoicatio nulla est. vt de of. or. q2 pleriqꝫ. li vj. Ultio sciendū q̄ sm emericuꝫ in sūma sua regulariter ep̄s ꝛ qlibet iferior parrochialis p̄sbiter p̄t absoluere a sententia excoicationis etiā maioris lata a iure: vbi sibi superior absolutionē nō reseruat. Nec obstat dictū Joh. an. in glo. in ca. si ep̄s. de pe. ꝛ re. li. vj. vbi ipse dicit q̄ absoluere excoicatos a maiori excoicatione nō ꝯpetit simplici sacerdoti: ſ; ep̄o. vt de sen. ex. nup. Sꝫ tu dic audacter q̄ verum est q̄ nō cōpetit hoc simplici sacerdoti simplicit̄. Et etiam vbi ꝓhibet̄ specialit̄. Sec⁹ autem vbi nō ꝓhibet̄. Sic etiaꝫ dicim⁹ de ep̄o q̄ nō cōpetit sibi absoluere a sñia excoicationis maioris. vbi. s. papa specialit̄ reſuauit. in ceter̄ nō ꝓhibet̄. Silr̄ dr̄ de ep̄o ꝛ simplici sacerdote. istō tñ indigeret meliori declaratiōe p papā ꝓpter simplices. Scias etiā q̄ absens pōt absolui ab excoicatiōe p ꝓcuratorē sm Guil. nazonē. tñ solēnis recōciliatō in introductiōe in eccliaꝫ nō pōt fieri eo absente. Et ita intelligit̄ dictū Inno. q̄ ꝓlixe d̄ h̄ scp̄sit. d̄ sē. ex. cū desideras.

De ecclīastico interdicto: qliter sit obſuandum

Ineꝫ opusculo iponere cupiētes: de ecclīastico interdicto aliq̄ subijciam⁹. Circa qd sciēdū q̄ interdictuꝫ sm Inno. nō est nisi ꝓhibitio hoim habitātiū in loco a sacr̄mētis ibi accipiēdis: ꝛ a sepultura. ꝛ ne clerici celebrēt diuina vel ministrēt sacra. Et est duplex. qddā generale. qddā speciale siue particulare. Generalit̄ interdicit̄ regnū siue ꝓuincia siue etiā ciuitas vel castrū. Particulare v̄o interdictū ē qñ de mult̄ ecclījs vna due vel tres interdicūt̄. vt hr̄ de v̄. sig. cū i ꝑtib⁹. sic etiā speāle dr̄ qñ oēs ecclesie ciuitatis vel ꝓuincie interdicūtur. vt fit p ex

ecutores grāꝝ. vnde generale
dr. ideo q̄ ꝙtum ad illū locū vbi nul
lus excipit᷑. Alii ſm dn̄m alua
rum. ſꝫ pſona interdicat᷑. vt. ſ.
ꝙdiu i tali loco morat᷑: vel ad
quēcūqꝫ pueneriit ꝙdiu ibi fu
erit fuer᷑ interdictū in hꝫ ꝑ=
pter pſonā ſpāle cēſeat᷑ inter
dictū. tñ q̄ ad obſuationē ge=
neraliter intelligit᷑ iterdictuꝫ
platū. vñ oīa q̄ ſuātur tp̄e in
terdicti generalis tūc etiā ob
ſeruabūtur. Spāle aūt ē in q̄
aliq̄ ecclie excipiūtur. ⁊ vbi
ſolū terra eoꝝ q̄ interdicitur
ſpecificat᷑. Pōt tñ poni inter=
dictū ex rōnabili cauſa ꝑpter
culpā dñi loci alicuiꝰ: ſiue ca=
pituli: ſiue cōmunitatꝭ. nō tñ
pōt poni ꝑ ordinariū vl̕ ꝑ de
legatū ꝑ pecuniario debito:
vel cuiuſuis pecunie ꝙtitate
niſi de auctoritate ſedis aplīce
ſpāli ⁊ expſſa. ꝑ extrauagātē
bonifacij octaui: q̄ incipit ꝑ
uide attēdeñ. ⁊ h̄ itellige de i=
terdicto generali: qꝛ ſpāle bñ
pōt poni ꝑpt᷑ debitū pecunia
rū: vt qꝛ plebanꝰ nō ſoluit ali
quā collectam ſedi aplīce vel
epō pt̄ iterdici tm̄ illa ecclīa il
lius plebani nō aūt alia i illa
ciuitate. Ita notauit Jo. an.
in nouella. de ſen. ex. li. vj. Et
differt interdictū ab excoica/
tione vel ſuſpēſione: qꝛ excoi
catur vel ſuſpēdit᷑ pſona: ſed

interdicit᷑ locꝰ vel regnuꝫ vel
ꝓuīcia: caſtrū: ecclīa: villa: ci=
uitas: coītas: clerus: vel ppls
Pōt etiā h̄ interdictū poni ꝑ
epm̄. de caſu epī pt̄ capitulū i
terdicere. videlꝫ qñ ꝓcedit ex
mero officio. alꝭ āt ſine caſu
capituli pt̄ iterdicere ſuꝑ no=
torijs delictꝭ. h̄ idē pōt facere
electꝰ ꝯfirmatꝰ: ſꝫ nōdū cōſe=
cratꝰ. qꝛ h̄ ē iuriſdictōis ⁊ nō
ordinis. vacāte vō ſede pt̄ h̄
etiā facere capitulū. De oībꝰ
iſtis ſunt iura q̄ obmitto cau
ſa breuitatꝭ. Forma aūt iter/
dicti ē hec. Nos ꝑpt᷑ talē cau
ſam. ſ. occiſiōis ſacdotꝭ i ciui=
tate facte ipaꝫ ciuitatē ſuppo
nimus iterdicto eccleſiaſtico
Ɩhis pmiſſis ponūt᷑ aliq̄ regīe
de obſuatōne iterdicti. Pria
regula ē. Interdicto clero ſpāli
ter nō ꝑpt᷑ h̄ ppls itelligit᷑ in=
terdictꝰ nec econuerſo. vñ i tali
caſu laici pñt audire diuina:
vt de ſen. ex. ſi ſnīa. li. vj. Cuꝫ
vō alicuiꝰ ciuitatis vel terre
populꝰ ē iterdictꝰ ſingulares
pſone intelligūtur eſſe inter=
dicte. Secūda regula. Licet
generale iuterdictū clericite
neā᷑ obſuare: tñ eoꝝ pſōe nō
ſunt inīdicte. Et iō alibi exi/
ſtentes pñt celebrare. Tercia
regula. Interdicta terra ꝑpt᷑
delictū dñi ſubditi ipſiꝰ alibi
pñt audire diuina niſi culpa=

biles existãt: vel nisi ipi fuerit
interdicti ꝓpt̃ dñm in eis pu=
niendũ de sen. ex. si ciuitas li.
vj. Quarta regula. Ciuitate
vel castro iterdicto vel villa:
suburbia illoꝝ ⁊ ꝯtinẽtia edi=
ficia itelligũtur iterdicta: vt i
dicto ca. si ciuitas. Suburbia
aũt ẜm Jo. de deo itelligũtur
loca extra ciuitatẽ: vt ipa edi
ficia q̃ sunt extra vltimã por=
tã ciuitatꝫ siue sit porta clau=
sa siue apta: qd̾ alio noĩe dici
mus ingressũ vel introitũ ci=
uitatis ꝑncipalẽ vel finalẽ de
qb9 edificijs vocãtur oĩes
hoĩes ad cantionẽ ciuitatis ⁊
soluũt cõmunes pẽsiones cẽ
sus vl̾ tributa vel q̃scũq3 exa/
ctões cũ ciuib9 ciuitatꝫ. Qui=
ta regl̾a. Interdicta eccl̾ia nec
in ipsa nec in ei9 capella p̃t ce
lebrari nec in ei9 cimiterio cõ
tiguo poterit sepeliri: vt d̾r in
dicto. c. si ciuitas li. vj. Sexta
regula. Interdicta ciuitate ꝑ
pctõ ciuiũ q̃ꝫ q̃ꝫ ciues nõ sunt
ꝓprijs noĩb9 expꝰssi: tñ quocũ
q3 vadũt iterdicti sũt: nec dñt
admitti ad diuĩa: q2 iterdict9
in vna eccl̾ia iterdict9 ẽ i alia
iiij. q. v. q̃sqs. Si autẽ ꝓpter
peccatũ ꝑncipũ: tunc popul9
nõ est interdict9 nisi in eadẽ
ciuitate ẜm Joh. de deo Si=
militer etiã in tertia regula su
peri9 dictũ est. Septima regu
la. Tpꝛe interdicti generalis:
puta cũ loc9 est interdict9: vt
ciuitas: castrũ: villa. singulis
dieb9 in monasterijs ⁊ alijs ec
clesijs pñt celebrari misse sub
missa voce ianuis clausis. ex
coĩcatis ⁊ interdictꝫ exclusis.
cãpanis etiã nõ pulsatꝫ. Tpe
etiã ꝑdicto canonici debent
cõuenire ad eccl̾iam alr̾ amit
tũt distributões q̃tidianas q̃
interessentib9 tñ danẽ si non
eẽt iterdictũ. Pñt etiã tũc so=
lũ in festiuitatib9: natalis: re=
surrectõis dñi: penthecostes
assũptõis btẽ ꝟginis pulsatis
cãpanis ianuis aptis alta vo
ce diuina cãtari. excoĩcatꝫ ex
clusis ẜ iterdictꝫ admissis. ita
tñ ꝙ illi ꝓpt̃ q̃s latũ est inter=
dictũ altare nõ appꝛopiquẽt
Qd̾ sic itelligit ẜm nouellato
rẽ i ca. alma. d̾ sen. ex. li. vj. ꝙ
reliq̃ nõ culpabiles pñt orare
ad altare ⁊ oblatões sup alta
re offerre ⁊ silia facere. Hodie
etiã ꝑ extrauagãtẽ Martini pa
pe q̃nti moderni extẽdit ista
idulgẽtia ad festa corporꝫ xp̃i
ita ꝙ tpe interdicti generalis
lꝫ etiã celebrare. etiã alta vo/
ce ⁊ pulsatis cãpanis vsq3 ad
octauas. nullũ tñ ꝑmissoꝝ p̃t
fieri qñ eccl̾ia specialiter ẽ in=
terdicta. Octaua regula. Tẽ
poꝛe generalis iterdicti i solẽ
nitatibus q̃ttuoꝛ: sc3 natalis:

cal. in tractatu de interdicto. q. lxxxv. Duodecia regula. qñ ecclesia specialiter ẽ interdicta. tũc in eadẽ in his dieb⁹. s. q̃tuor festiuitatib⁹: ⁊ alijs durãte interdicto nõ poterit celebrari: etiã bassa voce et ianuis clausis: ſ ex̃ eã in loco alio etiã posset alta voce celebrari sub tẽtorio: vel in alia ecclesia si ẽ ibi nõ interdicta ſm Jo. an. i nouella dicti capli. alma. Tredecima regula. interdicto populo vel vniuersitate ⁊ nõ loco nec ecclesia poterũt clerici ianuis aptis ⁊ pulsatis cãpanis singulis dieb⁹ alta voce celebrare. interdictis tñ ⁊ excoicatis expulsis cũ hoc non sit ꝓhibitũ. ſ interdicto loco nõ põt ibi celebrari: nisi mõ supra expsso. ꝗ illa que ibi dicta sunt intelligẽda sunt de locali interdicto qñ loc⁹ est generalit interdict⁹. Quartadecia regula. existẽs culpabilis: vt puta cõsiliari⁹ vel ꝓcurator vel capitane⁹: cui⁹ ꝯsilio vel auxilio latũ est iterdictũ. lz ab eo cautio recipiat de satisfactione: ⁊ ei penitẽtia iniũgat: nõ tñ ꝓpter hoc relaxabit interdictum nisi ꝑncipalis satisfecerit: quo satisfaciẽte tollet interdictũ. p glo. dicti c. alma. sup ỽ. relaxatio. Quitadecia regula. etsi in ꝑiculo mortis aliquis interdict⁹ accipiat penitentiã tpe interdicti: ⁊ iuret stare mãdatis eccle: nõ tñ admittit ad ecclesiasticã sepulturã. cũ hoc sit ꝯtra iuri. de pe. ⁊ remis. ꝙ in te ſm Johã. de deo. Sedecima regula. tpe interdicti nõ debẽt audire ꝯfessionem illi quoꝝ culpa vel dolo latũ est interdictũ: vel q̃ ꝑbuerit ꝯsiliũ auxiliũ vel fauorẽ. nisi ꝑus satisfecerint: vel de satisfaciendo dederint ydoneam cautionẽ: vel si hoc nõ possũt saltẽ iurabũt ꝙ cũ poterit satisfaciant: si ad satisfactionez faciendã p illos q̃ tenent dabũt ꝯsiliũ auxiliũ vel fauorẽ. ⁊ laborabũt ꝓ posse: nõ tamẽ erit relaxatio interdicti. vt in dicto ca. alma. Decimaseptima regula. tpe interdicti nõ debẽt decedẽtes tam clerici q̃ȝ layci extrema vnctione inungi. de pe. ⁊ remis. ꝙ in te. Decimaoctaua regula. tpe interdicti possunt matrimonia p interdictos ꝯhi: tñ sine solennitate qr etiã ab excoicatis ꝯcta tenent. vt de eo q̃ duxit in matrimoniũ. significasti. Jta notat Jo. an. in dicto c. alma. in glo. sup ỽ. sacramẽta. Johes tñ de lignano dicit ꝙ in festo assumptiõis marie põt matrimoniũ solẽniter bñdici. Decimanona regula. licz ſm q̃sdã

tẽpore interdicti poterit vna cãpana pulsari ꝓ conuocãdis canonicis ad horas canonicas vt dicit dñs aluarꝰ. melius tñ ⁊ securiꝰ ẽ si nõ pulsetᷣ. ne populus relaxationẽ credẽs interdicti cõueniat ad diuia. vt dicit Jo. caldarini. Uigesima regula. Tp̃e interdicti põt cãpana pulsari ꝓ dicẽda orõne ꝓ pace. s. ꝓ aue maria siue d̃ mane siue de sero: fꝫ Jo. cal. Uigesimap̃ma regula. Tempore interdicti clerici pñt ad vlteriores ordines ꝓmoueri sed non specialiter interdicti. Laici ṽo interdicti nõ possũt ꝓmoueri. Uigesimasecunda regula Tẽpore interdicti licꝫ laici sepeliri nõ pñt in cimiterio. etiã qui nõ dederũt cãm interdicto. pñt tñ clerici sepeliri sed sine pulsu campanaꝝ ⁊ sine omni solẽnitate. de pe. ⁊ remis. ꝙ in te. Potest tñ submissa voce ꝓ clericis decedẽtibus dici requiem ⁊ vigilie ⁊ orare ianuis clausis. ꝓut notauit Bartholomeꝰ de pis. in summa sua de interdicto. §. iij Idem dicendũ est de laicis q̃ nõ dederũt causaꝫ interdicto vel si dederũt sufficiẽter emẽdauerunt ⁊ penituerunt. Nã ꝓ talibus potest orari ĩ secreto ⁊ eoꝝ mortuaria sunt recipienda: licet non sepeliantur in cimiterio: q̃a tales sunt in statu saluandoꝝ: s̃m dominũ Aluarũ. Dicit tñ Joh. an. in clemẽtina. j. de sepul. ꝙ hoc intelligendũ est de mortuarijs que ip̃e moriẽs reliquit loco interdicto: vel etiaꝫ de illis q̃ postea data sunt cum fuerũt sepulti in cimiterio post relaxatum interdictum. De funeralibus vero que dantur cuꝫ funere sepulto defuncto tempore interdicti nõ putat clericos licite recipere posse: quia videntᷣ ꝑticipare delicto. Idẽ dicit Stephanꝰ. Et addit Johannes andree in nouella in fine glose magne ꝙ si recipiũtur nõ tenẽtur soluere quartam: vt in cle. dudũ de sepulturis. ibidẽ. Pro quo allegat Oldradũ inducenteꝫ legẽ. ff. ꝓ socio. cum duduꝫ: vbi sociꝰ omniũ bonoꝝ nõ cogitur cõferre ea q̃ ex causis ꝓhibitis acq̃siuit. Uigesimatertia regula. Sepulti extra cimiterium in quibus apparuerũt signa ꝯtrictõnis tp̃e interdicti. relaxato interdicto sepeliũtᷣ in cimiterijs. si aũt fuerint sepulti ĩ cimiterio nõ sunt relaxato interdicto extumulandi s̃m dñm aluaꝝ. Uigesimaq̃rta regula. Si terra aliq̃ singulariter ẽ interdicta ĩ penaꝫ ⁊ si ex eis multi nõ deliquerit

vel forsitan vniuersitas vł magna ps. vel forte deliqt dñs ꝛ in ħ tūc puniūtur parrochiani nō pñt i aliena ecclia etiaꝫ nō interdicta alibi eligere sepulturā nisi forte etiā ex p̃uilegio. vt de p̃ui. vt priuilegia Si vo ē iterdicta ꝓpt delictū clericoꝝ tm̄: vel ꝓpt ħ qꝛ violata fuerit: tunc parrochiani pñt in alia non interdicta eligere sepulturā ꝛ audire diuina. Hec Inno. Uigesimaqnta regula. Si alicui ꝑsone cōcessum est vt tp̄e iterdicti possit celebrare aut audire diuina voce submissa. tūc ei⁹ familiares ad audiēdū cū illo ꝛ celebrandū sibi admittūtur. in absentia tm̄ dñi tales familiares hoc facere nō pñt ſm Jo. an. in nouella. de p̃uilegijs. lꝫ. li. vj. Nō sic aūt de familiarib⁹ alicui⁹ collegij: qꝛ nisi p̃uilegiati fuerint nō admittant̄. Tali eīn cōcessione gaudere nō pōt q̄ dedit causam iterdicto vel cuius cōsilio: culpa: fraude: dolo latū est interdictū vt de p̃uilegijs. licet. li. vj. Familiares aūt intellige nō solum ꝑpetuos ſ etiaꝫ mercēnarios ſm Archi. Illi etiā qui successerunt alijs qui nō fuerūt tp̄e dati p̃uilegij sed ex causa necessaria sunt assūpti cēsent̄ familiares ſꝫ Egidiū de cremona: ſ nō illi q̄ voluntate nuda sunt assūpti. Uigesimasexta regula. Tp̄e iterdicti pñt epi q̄cūqꝫ ierit corā se facere celebrare diuia: ſ tm̄ submissa voce ꝛ ostio clauso. vt de p̃uilegijs. li. vj. in vlt. glo. nec pñt ꝑ alios dyocesanos i eoꝝ dyocesi ꝓhiberi ſm Jo. an. in nouella ibideꝫ. Uigesimaseptia regula. Religiosi exēpti i capellis suis q̄s hñt in locis nō exēptis tp̄e iterdicti non pñt facere nec ꝑ se celebrare diuina. vt de p̃uilegijs. auctoritate. lib. vj. Hodie aūt religiosi violātes interdictū posituꝫ ꝑ sedē aplicā vel ordinariū loci vel generalē cessationē diuinoꝝ factā ꝑ ꝓuinciale ꝯciliū sunt excoicati ip̄o facto: non obstantib⁹ p̃uilegijs ꝛ exēptionib⁹ q̄buscūqꝫ ꝑ clemētinaꝫ p̃mā. ꝺ sē. ex. Uigesimaoctaua regula. Tp̄re interdicti nō licet secularib⁹ extra ecclesiā auscultare seu audire diuina q̄ fiūt i ecclia. nec lꝫ fenestras nec foramina facere ad vidēdū in figura huōi diuia ꝛ corp⁹ xp̄i: vt colligit̄ de pe. ꝛ remis. ꝙ in te. de sen. ex. c. j. i cle. Uicesimanona regula. Clericus nō solū celebrās ſ etiā agens aliqđ in suo officio publice tēpore interdicti violat iterdictū. Uñ nō solū cantās missā

vt sacerdos:ꝫ etiã afferẽs cã licem vt subdiacon⁹ violat interdictũ. Siłr celebrãdo pn cipaliter vesperas vel matutinũ. xj.q.iij.si quis episcop⁹. Idem Guilhelm⁹ in speculo titu.ij.§.iuxta ꝓpositionis.v. quid si. Si quis tñ interest diuinis etiam cantãs cum alijs nõ tamen agẽs in suo officio nõ credit Hosti.talem irregularitatem incurrere vel suspẽsionem:nisi faceret ex contẽptu. Clericus tamẽ in minori bus agens in suo officio irregularis est ꝭm ipsum.de priuilegijs.tanta.⁊.c.ſi.p.Inno. Trigesima regula. Tempore interdicti potest mensa benedici similiter aqua cũ sale sub silentio.nõ tñ sacerdos populum debet aspergere publice si tamen aspergat nõ est irregularis.quia aspersio nõ est alicui ordini annexa.non obstãte dicto Innocẽtij ⁊ Guilhelmi in speculo qꝛ loquũtur ꝭm antiqua tempora. Hodie autem ex quo permittit̃ missa sub silentio:quod maius est: ergo ⁊ benedictõ aque qđ minus est. Trigesima prima regula. tẽpore interdicti clerici bini ⁊ bini exp̄ssa voce horas dicẽtes ambulãdo vł sedẽdo in ecclia vel iuxta ecclesiã vel alibi vbi ab astãtib⁹ laicis audiunt̃ credunt̃ violare iterdictum: ꝭm Johãnẽ caldarini. Ex quo sequit̃ ꝙ tunc cleric⁹ volẽs dicere horas debet a se remouere familiam laicalem põt tñ cum alio clerico dicere horas a secreto vbi a nemine audirent̃. Trigesima secunda regula. Tp̄e interdicti pñt tã clerici ꝙ̃ laici publice orare p̄uatas orones in ecclia nisi ipsis spãliter esset ꝓhibitus ingressus ecclesie ꝭm monaldũ. Melius tamẽ faciũt clerici abstinẽtes ab orone cõmuni cum laicis ꝓpter suspitionez. Illi tñ qui sunt ꝓpter culpaz interdicti vel excoicati non possunt in ecclesia orare.imo nec ecclesiã intrare. ꝭm arch. xj.q.iij.si quis. Si tñ excoicatus est in ecclesia:sed nõ orat nõ videt Innocẽ.quare non possũz eo p̄sente orare:cũ nõ cõmunico sibi in oratiõe. Ita recitat Arch.xj.q.iij. sicut. ꝙ ego in eadem domo pro meo negocio ⁊ ille ꝑ suo nõ sibi cõmunico. Sed si in eodem negocio vtputa ambo imus ad regem ad petenduz ꝑ aliquo tunc dicoꝛ ꝯmunicare. Dicit insuper ibidẽ ꝙ possum cũ excõmunicato in eadem camera comedere ꝫ nõ in eadẽ mẽsa.similiter dormire sed nõ in eodez lecto. Trigesima tertia

regula. Licet tpe iterdicti layci pulsantes funeri vel ꝓ aliis causa nō fiūt irregulares: nō tñ habeant orōnē. Tñ ex quo violant ꝑ hoc interdictū: grauiter sunt puniēdi fm Inno. ⁊ Host. Cleric⁹ tñ pulsans tēpore diuinoꝝ irregularis est. Secus si ibi nō celebrant̄ de facto diuina. Trigesimaquarta regula. Tempore interdicti pñt prelati excōmunicare ⁊ absoluere cū hoc sit iurisdictionis: ſ non cum solennitate id est sine stola psalmis et orōnibus: nec pñt excoicatū in ecclesiā introducere: quia hoc est ordinis. vñ hoc faciēs ē irregular fm Inno. ⁊ Host ⁊ Guilhelmū. Nec etiā possunt mulieres post partū introducere i ecclesiā fm Berū quod intellige cū psalmis et orōnibus. possunt tñ introducere tñ premissa ꝯfessione nihil dicendo: nec stola vtendo Trigesimaqnta regula. Tpe iterdicti specialis qñ ecclesia est specialiter interdicta pōt in ea baptisari ⁊ crismari. honestius tñ hoc fieret extra ꝓpter suspitionē crismar. Trigesimasexta regula. Sacdos celebrās submissa voce ⁊ ianuis clausis tpre interdicti pt habere secū vnū scholarē ad hoc deputatū ad ministrādū sibi fm Inno. de sen. excō. nuper. de quo etiā ꝑ Archid. xj. q. iij. sicut apostoli. Caueat sacerdos tñ ne vocet aliqs litteratos laicos d̄ sua parrochia sibi ad ministrādū. hodie istū cras illū ⁊c. qꝛ hoc esset i fraudem interdicti. vñ solum magistrū schole vel cāpanatorē qui sibi ꝯsuenit ministrare ꝓ tunc tñ habeat. ⁊ hoc siue sit clericus siue minister. et ipso recedente pōt aliū substituere. dū tñ sit de loco nō interdicto fm Iohem cal. Si tñ laycus ministrat sacerdoti q̄ nō fuit ante hoc suus minister: licet nō sit irregularis tñ grauiter peccat. pōt tñ sine dispensatione ꝓmoueri penitētia ꝑacta. Ubi tñ sunt plures sacdotes melius fieret si vnus alteri ministraret exclusis clericis vel cāpanatorib⁹ si cōmode fieri pōt. Ita ē intētio Iohannis calda. in suo tractatu de interdicto. Trigesimaseptima regula. Tpre interdicti nō pōt sacerdos officiū ꝓ baptismo in sabbo scō facere cū solennitate. Crisma tñ in die cene pōt ꝯfici. Nec etiam fiat bñdictio cādelarū in purificatione: aut etiā palmarū i dñica palmarū fm Iohem cald. nec ꝯsecratio ecclesiarū. altariū. ⁊ calicū. nec etiā viaticoꝝ

Trigesimaoctaua regula. Iz
tēpore interdicti pōt dari via
ticum.i.corpꝰ xp̄i sanis dāna
tis ad mortē.nō tñ intrantibꝰ
mare vel pugnātibꝰ in bello:
aut obsessis ī ciuitate: nec eti
am p̄gnantibꝰ mulieribꝰ par
tui vicinis.cū fm Johēm cal.
⁊ Jo.an.nō possunt in hoc ca
su dici decedentes qbus solū
hoc pmittit a iure. Si tñ pre=
gnanti mulieri imıinet graue
periculū: vt qr ꝑ fetū in vtero
fatigata laborat graui īfirmi=
tate: de qua verisimilit̄ timet
pōt ꝓcurari sacro. dū tñ hoc
in fraudē non fiat. Hoc videt
velle Joh.cald. dum dicit nisi
ꝑiculū immineat. Trigesimano
na regula. Tp̄e interdicti pōt
v̄bum dei oibus indifferēter
tam interdictis q̄z nō interdict
q̄z etiam excoicatis predicari
de sen.excō.respōdeo. Indul
gentie aūt q̄ dant hoibus au
dientibꝰ p̄dicationē excoica
tis ⁊ interdictis ꝓpter quoꝝ
culpā latū est interdictū non
sunt dande: cū earū capaces
nō sunt donec absoluant fm
dn̄m aluaꝝ: ⁊ vt etiā per hoc
compūgant. Et pōt etiā dari
exhortatio: ꝫ tp̄e exhortatio
nis debent exire interdicti ⁊
excoicati culpabiles.q̄ nō sūt
capaces ꝯfessionis generalis
q̄ ibi fit: ⁊ etiā cuz exhortatio
fit nō debemꝰ cum excoicati
orare. pōt etiam pulsari cāpa
na ꝓ hortando seu vocando
populo ad sermonē: tutiꝰ tñ ē
dimittere pulsum ⁊ dicere po
pulo certā horā puta primaz
vel tertiā q̄ ꝯuenient. Quar
dragesima regula. Tp̄e inter
dicti pōt corpꝰ xp̄i portari ad
infirmū ꝑ sacerdotem cum cā
pana ⁊ lumine p̄cedentibꝰ.pt
etiam dari in presentia astan
tium vt dicit Joh.cal. Indul
gentie tñ q̄ ꝯcesse sunt seq̄nti
bus ⁊ comitantibꝰ corpꝰ xp̄i
nō sunt dande excoicatis ⁊ in
terdictis culpabilibus: ꝫ aliis
oibus qui non dederūt causā
interdicto fm Aluaꝝ ⁊ Joh.
cal.q.xxviij. Quadragesima=
p̄ma regula. Licet tp̄e inter/
dicti clerici nō sepeliāt aliquē
ꝓpriis manibꝰ: tñ si pmittant
solū intercedere ⁊ sepelire in
cimiterio icurrūt penā clemē
ti. eos q̄. de sepul.s.excoicati=
onē ipso facto. Et si sunt exē=
pti etiā adhuc ē suspēsus ab
ingressu ecclesie. vt de p̄uile.
ep̄oꝝ.lib.vj. Quadragesima
scd̄a regula. Interdicto loco
q̄zdiu quis ibi morabit ip̄o re
cedēte relaxabit. ⁊ non est ne
cessaria alia relaxatio. vt de
vsur.cap.j.in glo. q̄zdiu.li.vj.
Quadragesimatertia regula
Interdicta terra alicuiꝰ dn̄i i

telligitꝛ de terra q̄ est sua quo ad dñiuz iurisdictõnis: ꝛ quā tenet in feudū vel emphiteosim. ꝛ quam habet noie dotis vxoris sue: ꝛ illa quā hꝫ ī vsu fructū. Sꝫ pignorata nō itelligitꝛ: si dꝛ interdico terrā tuā. Secus si dꝛ terrā istā quā tenes in pignore. vt si hꝫ terras in diuersis ꝓuincijs ꝑ parte: ꝛ ꝑ indiuiso. oms ille partes subiacēt interdicto. s. ꝛ si terram istā vendidit vel ꝑdidit: nō ꝓpter hoc tollitꝛ iterdictū. ꝫ si nouā acquirit illa nō itelligitur interdicta. Hec Jobs calda. q. xxviij. Quadragesimaq̄rta regula. Si cleric⁹ tpe interdicti intereſt diuinis ex q̄dam simplicitate: nō est irregularis. ꝫ si facit contēnendo vel ꝯstando auctoritatē vl' faciendo corā se celebrare est irregularis ſm Jo. cald. q. xxix Quadragesimaq̄nta regula Interdicto collegio seu vniuersitate: postea factus aliq̄s de vniuersitate in īdict⁹ censetur ſm Jo. cal. q. xxix. Quadragesimasexta regula Clericus nō ſnāo īīdictū: vtputa celebrās in loco iterdicto sciēter vbicūqꝫ irregularis efficitur. ꝛ ē suspēsus. de cleri. ex. cō. ministrāte. postulāte. §. vlti. de sen. ex. is q̄. li. vj. Et h̄ teneas ſm Arch. xj. q. iij. si q̄s. etiā si ī nulla snīa sup̄ h̄ sit lata vt de cle. excō. minis. aplice. ꝛ de postu. p̄la. c. ij. Qui eīm celebrat in loco interdicto nō a canone: ꝫ a latore intelligitur esse suspensus. vn̄ cuz sit irregularis nō pōt dispensari cū eo. vt dicit ibidē Arch. Talis etiā nō pōt eligere nec eligi. vt de ꝯsuetudine. cū dilectus. §. q̄ nobis. ꝛ in dicto. ca. is q̄. Nec postulare. de postu. ca. j Nec bñficia ꝯferre. de cōces. p̄bē. q2 diuersitatē. ꝛ d' exces. p̄la. q2 tāta. imo remouēdus est a suo bñficio. d' cleri. excō. minis. postulasti. §. vlt. Quadragesimaseptia regula. Celebrans scienter in aliq̄ eccl'ia q̄ nō ꝓp̄e dꝛ interdicta ꝫ porti usviolata seu polluta semine aut sanguine. nō incurrit irregularitatem. de sen. excō. is q̄ li. vj. vn̄ talis grauiter peccat vt ibidē dꝛ. Idē vvilhelm⁹ in speculo. ti. ij. §. iuxᷓ ꝓpositiōis v̄. illō q̄ꝫ. ꝛ Bern̄. de p̄uil. tuarum. in glo. Idē dicit vvilhelmus. Si ep̄s ꝓpter patronorum discordiā clauserit ecclesiam celebrans in ea nō fit irregularis. secus si dꝛ: interdico talē ecclesiā: q2 tūc fit irregularis. Quadragesimaoctaua regl'a. Celebrans in ecclesia non interdicta p̄sentib⁹ ꝑsonis īīdictis vel excoicatis

lз grauiter peccet celebrando
corã eis nõ tñ fit irregularis.
q: hoc nõ habeť in iure. Sed
tñ talis fm Archi.xj.q.iij.sic
apostoli.censeri dз sicut ille q̃
cõmunicat excoicato in orõ=
ne.qui tñ minori excoicatõe
est.excoicatus.et de isto con=
stat:q: nõ est irregulař.vt de
cle.excõ.ministrãte. Si cele=
bzet. Nam hec interpretatio
siue extensio de irregularita=
te nõ est facta vsq; ad excoi/
catos siue celebrãtes corã ex
cõmunicatis.imo ecõtra sta=
tutũ est q nõ sũt irregulares
Et cũ ista irregularitas nõ fit
nisi p constitutionẽ ecclesie ꝛ de
celebrãtibus corã excoicatis
nõ sit statutũ q sint irregula=
res:non debẽt haberi p irre=
gularib⁹ fm Inno.qui ita no
tauit.de excel.pla.c.fi. Si tñ
talis ingerat se secũdo officio
suo. sicut pri⁹ erit irregulař.
vt dicit glo.ij. de sen.ex.is q̃
li.vj. Quadragesimanona re
gula. Si publice excoicatus
vł interdict⁹ ppter culpã in=
trat ecclesiã oẽs debent exire
si cõmode nõ potest expelli.
xxiij.q.j.oẽs qui.ꝛ xj.q.iij. si
cut in glo.fi ğ. Sacerdos ta/
men ppterea nõ dimittat mis
sam inexpletã si iam icepit ca
nonem dз cõmunionẽ cũ se=
quẽtibus orõnib⁹ in sacristia
sumere. Si aũt occultus sit il
le qui scit eũ sol⁹ caute exire
dз: ita tñ q crimen nõ pdat.
Facit ad hoc.vj.q.ij. si tantũ
et qđ ibi notať in pma glosa.
Quinq̃gesima regula. Quili=
bet q̃tũcũq; exẽpt⁹ celebrãs
scienter siue in loco intdicto
siue corã psonis interdictis ab
ordinarijs delegatis vel a iu=
re.similiť recipiens intdictos
publice ad diuina officia siue
sacra siue sepulturã est inter=
dictus ab igressu ecclie vltra
alias penas in iure positas.
vt de puilegijs.ca.epoꝝ.li.vj.
Et si se ingerat officio nõ sic
prius fit irregularis.vt de se.
ex.is qui.li.vj. Et nõ itellige
q isti sic delinq̃ntes in oĩbus
pdictis casib⁹ tñ puniant pe
na iterdicti ab ingressu eccle=
sie.s q vltra penas alias ista
eis infligitur. vñ lз celebrans
in loco interdicto vt supra di
ctum est in casu nõ cõcesso fit
irregularis.de sen.ex.is qui.
li.vj.tñ vltra illã penã irregu
laritatis phibeť sibi igressus
ecclie.qđ nõ fit alijs irregula
ribus. Similiter celebrãs co=
raз excoicato vel intdicto pu
blice.lз nõ sit irregularis pri=
ma vice:tñ incidit excoicatio
nem minorẽ.vt de cleri. excõ
ministrãte. Si celebret. Unõ
posset pnĩa pacta post h mini

ftrare in ecclia. si nõ est pena isti⁹ capituli q̃ tñ obstat eis: q꞉ tales nõ psũt mistrare i ecclesia q̃tucũqꝫ peniteãt: cũ nihilomin⁹ ẽ eis igressus ecclie interdict⁹: donec de trãsgressione hmõi ad arbitriũ cuius sniaꝫ ɔtẽpserũt satisfaciãt cõpetẽter. Licꝫ aũt ista pcedãt q̃ ad exẽptos: vt dicũt quidã tñ quo ad illaꝫ partẽ. s. de admissione diuinoꝝ. Jobes monachi Archidiacon⁹ ꝛ Jobes andree i nouella dicũt nõ exemptos non ligari ista pena. vñ ipi volũt ꝙ nõ exẽpt⁹ admittẽs interdictuꝫ ad diuina officia nõ incurrat hãc penaꝫ scꝫ. vt non arceat̃ ab ingressu ecclesie. lꝫ peccet grauiter. vt dictũ ẽ qđ pbat Jo. an. in nouella dicti c. epoꝝ cõcludens post multa ꝙ exẽq̃ nõ põt exẽptis suffragari ignoscant sibi sciẽtes ꝙ ocul⁹ ipsoꝝ nequaꝫ nõ erit. cũ etiã habeant maiora remedia p minore sup absolutionibus ꝛ dispẽsationib⁹ ipsis ab apostolica sede concessa: ꝛ cõpromissiones q̃ facile suis maiorib⁹ circa talia fieri solent. Hec ille.

De irregularitate.

a D habẽdã aliquã noticiã de irregularitate notande sunt aliq̃ regule p̃us p̃missa breui descriptõe irregularitatis. Sciendũ igit̃ est ꝙ irregularitas est nota. i. infamia vel ipedimẽtũ canonicũ ex vicio seu defectu pueniẽs qua qs phibet̃ ad ecclesiasticos ordines pmoueri: ꝛ i eisdẽ mistrare. Ita diffinit vvilhelmus durãdi in speculo. titulo de dispẽsatiõib⁹. §. iuxta de ppositionis. Dicit̃ aũt canonicũ impedimẽtũ: q꞉ ortuꝫ hꝫ a iure canonico: lꝫ incepit a veteri testamẽto quo ad aliqua. q꞉ dictũ est dauid. Non edificabis mihi tẽpluꝫ. q꞉ vir sanguis es. j. Paral. xxviij. c. ꝛ in cano. xlix. di. Hinc eteñ vbi habet̃ ꝙ in leuitico etiam multi a sacerdotio repellebãtur ppt̃ defect⁹ naturales sic ppt̃ scabiẽ ꝛ gibbositateꝫ ꝛc̃. Et d꞉ irregularitas abi qđ ẽ sine ꝛ regula quasi ɔtra regulam ecclesie nat⁹. siue ppt̃ factũ vel defectũ extra ecclesiã posit⁹. Sumit̃ aũt tripliciter Pˀo p defectib⁹ qui sunt in hoĩe sine pctõ. puta qui ẽ bigamus vel maritus vidue. vl̃ illegitimus. ꝛ hmõi. vt de renũciatione. nisi cũ pridẽ. §. psone. Scđo d꞉ irregularitas psone. vbi generaliter phibetur qlꝫ ordinari vel celebrare in ordine iã suscepto sine di-

ſpenſatione dñi pape ne pati
atur defectũ ⁊c.de q̄bus īfra
patebit. Tertio dicũtur irre-
gulares oẽs illi qui nõ pñt re
manere in ſuſceptis ordinibꝰ
nec ad maiores ꝓmoueri:eti
am poſt actaꝫ pniam:ſine di-
ſpẽſatione dñi pape ⁊ aliorũ
ꝑlatoꝝ.de quo dãtur regule.
Prima regula. Oĩs furioſus
ebrioſus illiteratꝰ impudicus
ꝑcuſſor litigioſus neophicus
⁊ generaliter q̄libꝫ in mẽbris
naturalibꝰ defectuoſus irre-
gularis eſt ad ſacros ordides
ſuſcipiẽdos.pꝫ hoc ī decre.la
te incipiẽdo a.xxvj.diſt.vſqꝫ
lxix.ꝑ totũ vbi iſta ſigillatim
ꝓbantur. Scđa regula. Accu
ſans vel deferẽs aliquẽ de cri
mine corã iudice,ꝓ quo pena
capitis debetur vel trũcatio
mẽbri irregularis eſt.v.q.vj.
delatori.⁊.vj.q.j.in ſũma.de
accuſa.accuſaſti Tertia regu
la. Percutiens aliquẽ ſiue in
ꝓpa ꝑſona ſiue ꝑ aliũ eiꝰ mã
dato ſi ſequaṫ inde homicidi
um vel mẽbri mutilatio.ſi h̄
facit abſqꝫ ineuitabili neceſſi
tate irregularis eſt.de homi.
ꝑſbiteri.⁊.c.Petrus.l.di.mi-
nor. Quarta regula. Percuti
ens abſqꝫ mortꝭ ꝑiculo vł ſan
guinis effuſione vel trũcatio
ne:habẽs ad hoc ptãtem nõ
eſt irregularꝭ vt de raptoribꝰ
in archiepatu.⁊.xxiij.q.viij.
ſepe. Quinta regula. Judex
actor vel ꝓcurator notarius
ſiue dictator vł ꝓmulgator ſi
in mẽbris ſecuta ẽ mutilatio
irregularis eſt.l.diſt.ſi q̄s.ne
clerici vel monachi ſentẽtiaꝫ
de homici.poſtulaſtis.l.diſ.c
j. Et generaliter purgationeꝫ
vulgarẽ que fit in torneamẽ-
tis vel alio mõ:⁊ q̄cunqꝫ vin-
dicte ſanguis auctoritatẽ be
nedictionẽ ſeu patientiaꝫ ſui
exhibẽtes:irregulares ſunt.
de excel.ꝑla.ex lr̄is. Sexta re
gula. Licet clericꝰ non debe-
at intereſſe vindicte ſanguis:
ſi tñ ex ſola curioſitate vel le-
uitate interfuerit vbi latro ſu
ſpendiṫ vel vbi quis in duel-
lo occiditur.licet peccet gra-
uiter.nõ tamẽ fit irregularis.
ſi nec auxiliũ vel conſiliũ vel
auctoritatẽ ꝑſtiterit:ſm vvil
helmũ in ſpeculo ti.de diſpen
ſatione.§.iuxta ꝓpoſitionis.
Septima regula. Judex vel
officialis ſeu aduocatꝰ q̄ tra-
ctauerint cauſam criminis dã
tes operã vt ſanguis effũde-
retur.licet nec mors nec ſan-
guis effuſio fuerit ſubſecuta
irregulares ſunt.põt tñ in ta-
libus ꝑ epm̄ diſpẽſari ſꝫ vvil
helmũ.ſiĩr cũ illo q̄ nõ ex offi
cio ſuo ſed ex odio dedit ope
ram ⁊ fecit q̄d potuit vt oca-

deret. nō tñ occidit vł mutila tur. idiget ei talis dispēsatōe fz vvil. Octaua regula. Exercēs artē cyrurgie si ppt iperitiā ꝛ negligētiā eius sit mors subsecuta ab incisiōe adustione vel potione quā dedit īfirmo. irregularis est. vt de homicidio. tua. §. j. Si tamē peritus existēs fleubotomat sanguinē vel secat adhibēs oēm diligentiā nō est irregularis. etiaz si mors fuerit subsecuta q: potiꝰ ꝑsumit casu eu culpa patientis, euenisse. xxiij. q. v. de occidendis. Secꝰ ꝛ ꝑ eius negligentiam: fm: vvilhelmū Nona regula. Licet laicꝰ exercēs artē cyrurgie nō fiat irregularis, si nō ppt eiꝰ iatriam multi obierūt. clericꝰ tñ si sub eiꝰ cura aliq̄ etiā ꝑter eiꝰ culpā obierīt irregularis est fm. Inno. q̄ hec notauit in. c. tua. de homici. ne cle. vel monachi suiam. Decima regula Extrahēs sagittam vel telum vel gladiū infixū in corpore alicuiꝰ: si ppter hoc vulneratꝰ citius morit: irregularis ē de homi. tua. Undecima regula Custodiens infirmuz ꝛ dans ei bibere iperite. vel aliq̄d aliud ꝯtra ꝯsiliū medicoꝝ faciens ppt qd mors sit subsecuta irregularis fit ppter imperitiā ꝛ negligentiā dissolutaz si tamē q̄s facit bona fide circa egrotuz nō dz eē facilis ad faciendā ꝯsciam scrupulosam q̄uis in aliquo sit erratum: si ibi non sit lata culpa cū negligētia dissoluta q̄ ppe dolū ē. ꝛ hmōi scrupulū de facili deponere dz ad ꝯsiliū sapientis Si tamē tāta culpa fuerit vel negligentia dissoluta. ꝛ certū est q̄ mors fuit inde subsecuta. irregularitas contrahitur Si vō nō sit certū tūc distinguendū est. aut eñ dubitat ꝓbabiliter fm iudiciuz medicorū: ꝛ tūc abstinēdū est ab officio. si aūt nō dubitat: tunc deposita erronea ꝯsciētia poterit admistrare ꝛ etiā ꝓmoueri. alꝰ nō fm Ray. l. di. hi qui arborē. ꝛ. c. sepe. Et fm q̄dāz solus papa cū talibꝰ dispēsat Duodecima regula. Cōsulēs aliquid vnde sequit homicidiū irregularis est: vt si suasit iactū baliste machine lapidis vel q̄ q̄s iret ad capiendū castrum qd capi nō potest sine hominis morte. vnd si seqtur mors ex illo ꝯsilio irregularis est fm vvilhelmū. Idem si facit vel cōsulit furtiue vel ꝓditionaliter capi castrū. si mors inde sequit irregularis est q̄a debuit verissimiliter ꝑsumere h̄ euenire posse. In talibꝰ eñ puniūt q̄ remotā causaz homi

cidio dedit sicut q̄ ꝓpinquaȝ vt notaꝛ de homicidio ꝑsbiteris. Tredecima regula. Mādans aliquē verberari. si verberās occidit verberatū: irregularis ē q̄ mādauit. nisi exp̄ssiſſȝ ne occidereꝛ. de homicidio. significasti hodie. ꝺ homicidio is q̄ mādauit. lib. vj. in fi. vlt. glo. Sec⁹ tñ ꝺ illo q̄ ꝯsulit aliquē capi vtputa malefactorē qꝛ tūc nō fit ꝯsulens irregularis. etiā si capiens occidit illū qꝛ hoc nō ꝯsulit. ar. ꝺ homici. ca. fi. Absit enī vt ea que propter bonū facimus: si p̄ter voluntatē nostrā quicq̄d mali acciderit nobis debeat imputari. xxiij. q. v. ꝺ occidēdis. semper tñ fit irregularis dās directe ꝯsilium in mortē alterius vt ne clerici vel monachi. sententiā. Nec interest siue is cui datū est consiliū statiȝ fecerit homicidiū vel etiam diu post nisi p̄us cōsiliū reuocauerit ꝛ cōtrariū suaserit. vt de homici. Petrus. imo nisi firmiter ꝛ ꝓbabiliter credat ꝙ post reuocationē cōsilij nō reuoceꝛ is cui datū est cōsiliū a ꝓposito occidēdi: necesse est vt denūciet illi de cuius morte tractatuȝ est ꝙ caueat sibi. in eo aūt ꝙ mandauit ꝑ se fieri homicidiū: videꝛ sufficere si ꝯsilium mādat tñ de regulis in

ris. ōis res: vel si sciēte eo cui mandatū est iuit eū occidēdo vt. xxij. q. j. Oīne qꝺ vel parētelam vel amicitiā cū eo ꝯtrabat: licȝ ei hoc nō significauerit: qꝛ qui est cert⁹ certiorari nō debȝ. de elec. inter vniuersas. Quartadecima regula. Consulens alicui vt occidat aliquē: si ip̄e cui ꝯsultū est occidere occidaꝛ ab illo occidēdo: ſm opinionē mitiorē non iudicaꝛ ille cōsulens irregularis. Ratio qꝛ fines cōsilij excessit ex quo egressus ē ad occidendūȝ: nec sibi bene canit. nisi excitaret eū ad occidēdū aliū forte in tali loco vbi periculū esse posset: tūc esset irregularis. etiā si is cui ꝯsului occidaꝛ ſȝ vvilhelmū vbi supra ſm rigorē tñ iuris hodie talis consulens irregularis est per Joh. an. in nouella de homicidio. is qui mandauit. lib. vj. Quintadecima regula. Si q̄s suadet alicui ꝙ ꝓ patria vel ꝓ ꝓximo suo vel ꝓ iure suo vel ꝓ iure ecc̄lie sine ꝑiculo se exponat: nō ob h̄ fit irregularis: etiam si ibi moriaꝛ. xxiij. q. iij. ꝓ mēbris: ꝛ. c. sequenti. Si tamen sciret vel crederet eum ibi moriturum: tunc videꝛ ꝙ fiat irregularis: ſȝ vvilhelmum. Si autē consulat ꝙ indubitata morte se exponat

ꝓ honore xp̄i vel fide vel sta-
tu ecclesie: nō fit irregularis.
etiā si mors inde sequat̄. xxi.
q.i.sunt q̄dam.xi.q.iij.nō so/
lum. Hac ratiōe excusantur
inq̄sitores heretice prauitat̄.
sciētesq̄ statim postq̄ aliquē
ꝓnunciauerint hereticū esse
ille morti tradet̄. hoc etiā al's
multipliciter ꝓcurando. Ad
hoc etiā accedit. xxiij.q. viij.
legi.ꝛ.q.v. Si audieris. Illi
tn̄ clerici q̄ portauerūt ligna
causa indulgentiarū ad here
ticos cōburēdos irregulares
sunt: nec cū eis dispensat̄ nisi
per papā. Sedecima regula.
Dans operā rei licite. vtpu/
ta edificando ecclesiā vel do/
mum adhibita omni diligen/
tia quā potuit habere: si occi
dat aliquē casualit̄ nō efficit̄
irregularis. Si tn̄ dat operaꝫ
rei illicite. nec adhibuit ōēm
diligentiā quā debuit fit irre
gularis. vt de homici. lator. ꝛ
c. ex litteris. ꝛ c. si dignū. ꝛ ca.
presbiterum ꝛ c. continebat̄.
ꝛ ca. ad audientiā. Hinc ē q̄
medico operanti s̄m regulas
artis sue non imputatur ei si
quis sub eo morit̄. s̄ si negli-
gentiā commisit ꝯsulit̄ sibi vt
non ꝓmoueat̄ ad ordines. ō
q̄li. ordi. ad aures. Sed q̄d
de illo medico qui v̄tit infir/
muꝫ ad aliud lat⁹ vt citi⁹ mo
riatur. Rn̄deo q̄ irregularis
est tā ip̄e qui fecit q̄ ipse qui
ꝯsuluit: si ex h̄ mors fuit sub/
secuta: q: forte via anhelitus
precluditur: vel apostema rū
pitur ex violētia motus: vel
suffocatur. Si aūt non citius
moritur ex hac causa: non fit
irregularis: s̄ penitere debet
de facto. Deciaseptima regu
la. Non solū ē irregularis q̄s
si ex ei⁹ ꝑcussione est mortu⁹
aliq̄s: s̄ etiā si ex hac ꝑcussiōe
īfirmitatē ꝯtraxit vn̄ mortu⁹
ē: vt de homici. p̄sbiter. ꝛ ca.
ad audientiā. ꝛ. l. di. studeat.
Decisoctaua regula. Defen
dēs se ī casu euitabili ꝛ occi-
dēs aliquē irregularis ē. l. di.
si q̄s viduā. ꝛ talis ad supio-
ra nō ascendat. ꝛ in susceptis
nō facile dispēsat̄. Sꝫ si neces
sitas fuit ieuitabilis dat̄ ꝯsili-
um ei vt nō ministret. l. di. de
his clerici. nō tn̄ ꝓpt̄ h̄ depo-
nit̄. imo ī suo ordine admini-
strās tolerat̄ ō iure coi absq̄
dispēsatōe s̄m Laurē. l. di. q:
tua. Sic loq̄tur de homi c. ij.
ꝓut ꝓseq̄t̄ ibi Host. Et q̄daꝫ
dicūt epꝫ posse in tali casu dis
pēsare. lꝫ h̄ nō possit s̄m Jo.
de deo qui dicit solū papā h̄
posse. Hodie dicit̄ simpliciter
irregularitatē nullam incur-
rere ille qui ꝑsonā suā defen-
dendo in casu ieuitabili occi

dit.de homi.si furiosus.i cle. Decimanona regula. Infans furiosus cōmittēs homicidiū nō ē iregularis.vt in cle.si furiosus.de homici. Idē est de dormiente si aliquē occidat q̄ tū nō habuit ꝓpositū occidēdi eū. Uigesima regula. Potens hoīem liberare a morte ꝛ nō faciēs irregularis ē.q꞉ q̄ pōt defendere ꝛ nō defendit: occidit.de homici.sic dignuz. qd̄ intellige fm glo.cap.iij.de sen.ex.de illo ad quē ex ptā=te: ex officio vel dignitate ptinet realiter defendere. ꝛ non simplicit̄ de quocūq; . vbi dic̄ ibidē glo. ꝙ si ego nō habeo aliquā ptātez: video ꝙ aliq̄s vult verberare clericum sine auxilio meo aut ꝯsilio nō credo ꝙ sum excoicatus si nō ꝓhibeo illū:lz al's forte peccem q꞉ nō defendo cū possem. Uigesimaprima regla. Retrahēs a ꝓposito liberādi homiem a morte irregular[est.q꞉ q̄dam modo indirecte homicidium cōmisit.l.dist.si q̄s viduā. ꝛ de pe.di.j.piculose. Uigesimasecūda.ꝑcutiēs aio occidēdi latronē si ex aliq̄rū vulneribus latro obijt: irregularis est vt colligit̄ de homici.significasti rū.j. Idez etiā si nō ꝑcussit:sz aliquid opis impēdit in mortem eius: puta q꞉ latronē detinuit:vel ꝯ eūz clamauit. al's aūt si clamasset ꝯ eum non in mortē ei⁹ ſ ꝙ caperet̄ vel detinuit eū. vel se leuē extēdit. irregularis nō ē de morte ei⁹ vel etiam fit in neglectu al's si malicia ei⁹ ꝑpetret̄ homicidium. ꝛ idem si negligentia ei⁹ committat̄.l.dist.hi qui Et iō si clamat ꝯtra latronē siue eū capiat si al's quocūq; mō potuit itelligere ex clamore suo vel alio actu homicidiū sequi irregularis est:nisi forte faciat ꝑpter periculum corporis sui: vt si videt ꝙ aliq̄s eū occidere vult. tūc eīm pōt bene inuocare ꝛ clamare pro auxilio q꞉ nō intendit in alioꝝ mortē ſ in suā liberationē.secus si hō faciat ꝑpter periculū rerū suarūz si fuge presidio euadere pōt.de homi.suscepim⁹. Uigesimatertia regula. Cleric⁹ ligās cū socio latronē si postea timens ne occidat̄ a latro ne ipse poti⁹ occidit eū irregularis est.de homici.vbi supra. Uigesimaq̄rta regula.si clericus nō valēs aliter recuperare res suas tenet furē ne cū reb⁹ fugiat donec eū exhibeat iudici vel eius auxilium inuocet ad res suas recuperandas:nō est irregularis. licet postea fur a iudice puniatur.dū intētio eius nō sit cor=

rupta intēdēdo ad furis mor
tē vel mutilationē ɽc. Idē di
cēdū ē si cleric⁹ credit vel tra=
dit seculari ptāti latronez pe=
tēs ꝙ eū puniat citra sangui/
nis effusionē. vel petēs rē sb=
tractā sibi restitui si ptās i la=
tronem aīaduertat. i. puniat
eū morte: nō ꝓpt hoc cleric⁹
erit irregularꝭ. vt de homici.
delatoris. li. vj. nec etiā nocet
illi si ad cōuincēdū latronem
tradidit intersignia. Et idē si
simplr deponit q̄relā de iniu/
riantib⁹ sibi ɽ eccl'ie sue ꝙ̄uis
tales vix absq̧ sanguis effusi
one valeāt coartari. de homi
cidio tua nos. §. vlt. ɽ c. postu
lasti. xxiij. q. iiij. maximian⁹ ɽ
q. v. c. v. ɽ c. vnū ɽ c. pena. Et
hec oīa vā sūt qū nō intendit
ad mortē: nec h̄ in aīo gerit. ꝫ
ꝓtestatur publice ꝙ citra san
guis effusionē castiget nō ē ꝗ
irregularꝭ curialiter agens ꝯ
furē nō criminalr ad mortem
vel sanguinē. lꝫ eū iudex cā ꝓ
babili suspēdet ab officio suo
vt d̄ homici. postulasti. Ex q̄
vlteri⁹ pꝫ ꝙ null⁹ notā irregu
laritatꝭ icurrit q̄ ꝑ extortores
siue exactores alicui⁹ curie cu
rauit aliquē capi ꝓpt delictū
tale ꝓpt qđ nec mori nec mu
tilari possꝫ. lꝫ iudex inueniens
eū alia cōmisisse ꝓptea suspē
dit eū. si tū nec ille crediderit:

nec cogitauit illđ ꝯtigere pos
se. Uigesimaq̄nta regula. Si
iudex officialis inseq̄t furē fu
giētē ɽ q̄rit a me vtrū viderīꝫ
illum. ɽ ego sciēs ꝙ fur ille ad
mortē q̄rit istruo eū. si ꝑ meā
rūsionē fur inuēt⁹ ē ɽ occisus
suꝫ irregularis. Secus si nec
sciui nec suspicatus suꝫ ꝙ ad
mortē vel penā sanguis q̄rit
vñ ꝯsulit in casu h̄ cū aliquis
scit aliquē ad mortem fugere
nisi ꝑ alterā de duab⁹ vijs nō
oꝫ dicere ꝑ hāc nō fugit q̄ sic
ꝓderet eū ꝑ alterā fugientez
ꝫ aut taceat aut q̄rētē curiali
ter euadat: dicēdo nūq̄d ego
custos illi⁹ suꝫ. vel alio modo
Uigesimasexta regl'a. Si cle
ricus q̄ egit ad res suas recu
ꝑandas ex post facto ratū hꝫ
ꝙ suspēsus latro est ɽ hoc sibi
placet. si talis nullū cōsensum
habuit i mortē illi⁹ nec quicq̄
cooꝑatus ē nō ē irregularis
fꝫ vvilhelmū ɽ hoc si gaudet
ꝙ maleficiū ē punitū nō autē
ꝑsona. cū fm ipm irregulari=
tas ex homicidio solo nō cō=
trahit nisi culpa vel voluntas
p̄cedat vel scādalū sequat. vt
notat. l. di. hi q̄. ɽ de homici.
ex lris. ɽ c. verūtn̄. Hodie vō
iure cautū ē ꝙ si q̄s absq̧ mā
dato meo. manus iniecit i cle
ricū meo noīe violentas. si h̄
ratū habeo excōmunicatō is

canonē incurro. ꝛ h̄ ꝑpter ratihabitionē q̄ retro trahit̄ et mādato cōparat̄. Si aūt hoc meo noīe nō esset factū. lꝫ ratum haberē peccarē: ꝟ nō incurrerē excoīcationē vt dꝛ expresse i c. cū q̄s. d̄ sen. ex. li. vj. Ut intelligas pono tibi casū. Aliq̄s amicus vel fautoꝛ tuꝰ sciēs aliquē clericū tibi fecisse iniuriā v̄balē vel realē ꝑcussit: quē tu postea receptando magis amicū habuisti vel gauisus es. ꝛ hoc factū cōmēdasti vel laudasti tu es excoīcatus ꝑpter ratihabitionē acsi mādasses. Sꝫ vnꝰ extraneꝰ ꝑcussit clericū. ꝛ tu audiēs gr̄ā habes ꝛ gratularis de hoc. lꝫ nō es excoīcatꝰ tn̄ peccas ad minus venialiter ꝟm Jo. an. in nouella supradicti ca. cum quis. li. vj. Uigesimaseptima regl'a. Si q̄s mādat capi vnū clericū de tribꝰ simul incedētibꝰ: ꝛ alios duos nō grauari. ꝟ mādatariꝰ excedit fines mandati alios duos capiēdo iste mādās nō erit excoīcatꝰ ꝟm Jo. de deo. li. iij. suarū q̄stionū. q. xiiij. Et rō est qꝛ captio ꝯtra volūtatē eius ē facta. Petrus tn̄ de sampꝛana. al's sansona putat ꝙ de dāno tenet̄ qđ illi passi sunt. de iniurijs. c. fi. xxiij. q. viij. ꝑptera. Ex hoc infert̄ per simile de irregularitate: ꝙ irregularitas rōne homicidij nō ꝯtrahit̄ sola volūtate: nisi hō actu occidat̄. de homici. sicut dignū. §. j. vbi de h̄. in glo. ex corde. xv. q. j. si quis nō iratꝰ. Sed nec fit quis irregularis ꝑpter solum homicidiū: nisi culpa vel volūtas p̄cedat. vel al's seq̄t̄ scandalū. vt notat̄. l. dist. hi q̄ ꝑoꝛis. de homi. ex litteris. de clerico egroto. tua. Ex h̄ dicto soluitur q̄stio q̄ q̄ritur an clericus qui volebat interficere hoīem ꝟ nō potuit qꝛ inuenit cum iam moꝛtuū. q̄ volens nihilominus satisfacere ire sue amputauit caput moꝛtui. Dicendū ꝙ licet volūtas occidendi fuit tamen non est irregularis ꝟm Archid. xv. q. j. si q̄s. Rō qꝛ ad hoc ꝙ homicidiū cōmittat̄ requirit̄ ꝙ hō aīatus occidat̄. de homi. sicut dignum. xxxij. q. ij. Moyses. vbi aboꝛsus fetꝰ inaīati non iputat̄ ad homicidiū. sicut etiam notāt Aluarꝰ. Inno. Bernar. de homici. si aliq̄s. Uigesimaoctaua regl'a. Si quis in rixa moꝛtuꝰ ē. nescitur tamē quis illum interfecit: licet ꝟm quosdā scꝫ Johēz omnes irregulares sunt q̄ ad ꝓmotionem ad oꝛdines ꝑpter incertitudinē. vt. xxiij. q. vlti. ca. fi. tn̄ ꝓbabilius est ꝙ in tali casu

quilibet sue ↄscie ē relinquendus: sȝ vvilhelmū in speculo ⁊ Host. i summa. de homi. §. q̄ pena. Uigesimanona regula Si amici mei occidūt aliquē mihi iiuriātē me iuito ⁊ cōtra meā ꝓhibitionē mihi nō nocet. vt de homici. Petr⁹. iiȷ. q iiȷ. q̄a ꝑsulatus. Idē est si me ignorāte. de symonia. nob. ⁊. c. de regularib⁹. Sȝ si tributa sit. puta q̄ nō expsse cōsensi: nec ↄdixi iputabit. ar. ꝺ symonia. Mathe⁹. imo etiaȝ dicūt q̄dā q̄ sciēs ↄtractū de morte habitū nō reuelaui: nō siȝ irregularis: q̄ homicidiuȝ non cōmisi facto mandato: ↄsilio: vel defensiōe. l. di. si q̄s viduā ⁊ de homici. Petr⁹ Alij dicūt ↄtra si credidi q̄ nō obstante mea ꝓhibitōe mei ituitu iter ficerēt: ⁊ h̄ est tenēdū. Nā in tali casu tenebar reuelare illi ↄtra quē ↄtractū est. Trigesima regula. Si aliq̄s vadit ad interficiēdū aliquē: ⁊ tu ei scienter ↄsentias. nō tñ eū icitas ad homicidiū ꝑpetrandū nec cū eo sup hoc aliqua v̄ba habuisti: vel si habuisti semꝑ ex aīo hoc ei dissuasisti. ẜ cū nollet tibi acq̄escere tūc̄s de ipso cū associas co ꝓposito. vel si forte eū q̄s inquireret defēdas ⁊ tūc homicidiū ꝑpetrat vere irregularis ē fm Hosti. ad q̄ꝺ facit de homi. sicut dignū. §. illi q̄. Trigesimaprima regula. Cleric⁹ ministrans arma pugnātib⁹ si aliq̄s interficitur irregularis est ar. xxiiȷ. q. ȷ. Nisi bella. c. si. noīe auteȝ armoꝝ intelligūtur fustes lapides ligna ⁊c̄. Trigesimalecūda regula. Iudex ecclesiasticus pōt hortari brachiū secularē cōtra violātes ⁊ hereticos vel paganos: nō vt occidat vel mutilet: sed vt de terris fideliū expellant. nec etiā est irregularis si aliq̄ hincide sunt occisi. xxiiȷ. q. v. de occidendis. ⁊. xxiiȷ. q. iiȷ. maximianus. imo fm Inno. de homici. petitio. licet aliquis i bello iusto aliq̄s ꝑcusserit: si tamen inde nullus est mortuus: non fit ex hoc irregularis. Ideȝ si quis accedit ad bellū iniustum causa pacificādi vel ex alia iusta causa: lȝ ex ei⁹ ꝑsentia aliquod robur accrescit suis. vl' timor icutiat aduersarijs nō est sibi imputanduȝ dūmodo dol⁹ ⁊ etiā lata negligētia absit oīno fm vvilhelmū. Trigesima tertia regula. Cleric⁹ q̄ interest iusto vel iiusto bello in armis vel sine armis si aliq̄ sunt hincinde interfecti irregularis est: licet ipe nō occidat. lȷ. di. si q̄s. xiiȷ. q. iiȷ. porro xxiiȷ. q. vlt. q̄cunq̄. ȷ. q. ȷ. ca. si

Trigesimaqrta regula. Clericus defendēs se vel suos: licz tūc ex defendētib⁹ aliqs iterfectus est ex aliqua parte nō est irregularis: vt illi q̄ nō interfecerunt nec interfectores q̄ adiuuabāt sunt irregulares lz voluntatē occidēdi habuissent: q2 lex ꝓmotōis factū requirit. xv. q. j. si qs nō iratus. Trigesimaquita regula Clericus in bello iusto qd nō ad occidēdū: s ad defendēdū geritur mistrans sagittā balistario suo ad sui defensionē. si ille balistari⁹ aliquē interfecerit. s ille cleric⁹ nō intēdebat ꝙ ipe aliquē interficeret: s ꝙ illos detinuisset ⁊ sua defendisset aut recupasset non est irregular̄ s3 vvilhelmū. Idē dicit de illo q̄ i bello iusto prepositi⁹ fuit exercitui ⁊ sūptus facit ⁊ cūcta disponit: si forte eū ꝯtigat lāceas vel sagittas emere ⁊ mistraret ad exercitū vel ad custodiā castri mittere. vel si hortat̄ ad currendū post hostes vt eis p̄da hominū vel aialiū auferat̄. ⁊ tūc forte aliqs iterficeret̄: dūmō solū itēdit ad recupatōez prede nō ad vīdictā. talis ei causa remota nō nocet. Trigesimasexta regula Qui mulieri facit ne ꝯcipe vel generare vł post ꝯceptū parere p̄t ⁊ q̄ pregnātē mulierē ꝑcutit. ita ꝙ faciat abortiuū si fet⁹ iā fuit viuificat⁹ irregular̄ ē: sed si nōdū fuit viuificat⁹: solu3 mortalit̄ peccat. de homici. Si aliqs. ij q. v. ꝯsuluit vł si ꝓbabilr̄ dubitat vł credit an sit mortu⁹ vel viu⁹ fet⁹ ex illa ꝑcussione: vel vtrū ꝯcept⁹ fuit aiat⁹ vel nō. in tali dubio d3 a ꝓmotōe ⁊ a ministerio abstinere: nec periculo se cōmittere. Si vo leuē vel temerariā hab3 opinionē deponat eā si pōt. ⁊ sic poterit ꝓmoueri ⁊ administrare. al's nō. ar. de sen. excō. inquisitio ⁊ de symonia per tuas. ij. Trigesimaseptima regula. Licet clericus aliquē occidēs ꝓ defensione rerū suarū irregularis est. de homici. suscepim⁹. vbi d2 post tunicā reliquēdu3 est palliū ⁊ melius est rerū iacturam pati q̄3 ꝓ seruādis vilibus reb⁹ ac transitorijs acrit̄ i alios exardescere. Clericus tā ꝑsonā ꝓp̄ā defendendo necessitate ineuitabili repellēs vim vi cū moderamīe inculpate tutele ꝑcutiens aliquē si inde mors seqtur non iputatur ei: vt notat̄ d̄ homi. significasti. ij. ⁊. iij. c. interfecisti. Vbi dicit Archid. xxiij. q. iij. c. j. ꝙ cleric⁹ etiā interficere pōt vt nō interficiat̄. argu. de fur. c. iij. dū tū hoc faciat ꝓ ꝑ-

sona ꝓpa. Hodie expsse ĩ cle.
si furiosus. ꝺ homicidio. ꝛ di-
co ꝑsonã ꝓpriã. nã secus est
sm Jo. an in nouella sup cle-
men. si furiosus. de homici. si
nõ valens euitare mutilatio
nez. lz mortem posset euitare
mutilauit vel occidit aliquez
inuasorẽ. ꝛ idẽ si aliter nõ va
lens saluare res suas eũ occi
derit q̃ deportare volebat. se
cus etiã sm glo. dicte clemẽ.
sup ꝟ. suo. de illo q̃ occidit il
luz q̃ occidere volebat p̃rem
filiũ cõiugẽ vel ꝑsonã coniun
ctam quã aliter iuuare nõ po
tuit. Nõ putat Jo. an. q̃si ca-
sus ille nõ includatꝰ sub neces
sitate ineuitabili. Intelligitꝰ
aũt necessitas ineuitabilis sꝫ
Jo. an. ibidẽ sup ꝟ. nõ valẽs
vt qꝛ iangulatꝰ erat. vel sic ar
tatꝰ q̃ fugere nõ poterat: nec
clamore iuuari. Intelligitur
aũt cũ moderamĩe inculpate
tutele si fiat ex incõtinenti, nõ
ex iteruallo: ꝛ causa defẽsiõis
nõ vltiõis: ꝛ si equaliter se de
fendat sicut infestatꝰ. vt si gla-
dio ꝑcutitꝰ. ꝛ ipe gladio percu
tit: vel si ligneo baculo et ipse
econuerso baculo: aut ferreo
baculo ꝑcutitꝰ ꝛ ipe ecõuerso
ne amplius ꝑcutiatꝰ ad mortẽ
Si aũt ꝑcutiatꝰ paruo ligneo
baculo a q̃ non timeatꝰ mors
vel depilatꝰ vel ꝑ vestẽ trahitꝰ

ꝛ ipse repcutiẽs ferro occidit
suũ inuasorẽ irregularis ẽ qꝛ
nõ est moderamẽ iculpate tu
tele. debuit ei se moderate te
nere ꝛ nõ excessiue vltra vio
lentiam sibi illatã. aut si ꝑcus-
sus est semel ꝛ sic dimissus ẽ.
nec vlterius se credit ꝑcuti si
etiã incontinẽti repcutit ꝛ oc
cidit irregularis ẽ. Nã nõ de
bet occidere inuasorẽ ex q̃ ab
eo non credebat se occidi. vñ
excessit in moderamine qꝛ ꝓ
vna ꝑcussione non letali occi
dit. Hec oia colligũtur ĩ glo.
significasti. ij. de homi. Trige
sima octaua regula. Prelatꝰ
spũalis hñs iurisdictiõez tpalẽ
ĩ suo dñio si fur vel latro dep-
hẽsus ĩ furto vel maleficijs ad
ducitꝰ ad p̃sentiã eius ꝛ petitꝰ
puniri iuxta condignum sui
excessus. nõ debet ipe ꝑsona
liter de h̃ cognoscere: iudica-
re aut sententiare. s̃ debꝫ hoc
ꝯmittere suo ꝓcuratori: dicẽ-
do ista ꝟba. Fiat iusticia. ge-
neraliter nõ descẽdẽdo speci
aliter qua morte sit moriturꝰ
ne clerici vel monachi. c. vlti.
li. vj. Nec per hoc etiã ẽ irre-
gularis si sequatur sanguinis
pena. vnde põt fieri specialis
cõmissio sup tali casu: sed nõ
expressa pena sm. Goffreduz
Idem tenet nouellator in di-
cto. c. vl. li. vj. Dicit tamẽ no-

nellatoꝛ in nouella ibidem ꝙ si ep̄us vel p̄latus mādat notario suo vt i tali casu scribat cōmissionē ꝓcuratori epi: vt sup his faciat iusticiam. talis notari⁹ est irregularis: qđ ꝓbat ex eo quia talis non habꝫ facere quicꝙ̄ ex officio sue iurisdictōis. qđ requirit illa decretalis. Sit ergo ep̄us cautus vt nō inijciat laqueū clericis. vñ cōmittat istam iurisdictionē laico p seip̄m immediate ⁊ p aliū laicū. nō aūt p clericū. Et scias ꝙ h̄ nō solū veritatē hꝫ in p̄lato habente iurisdictionē tēporalē rōe būfitij sed etiam rōne patrimonij fm nouellatorē ibidem. ⁊ qđ plus est: dicit idem ꝙ exq̄ clerici tales causas sine metu irregularitatꝭ pōit alijs delegare. satis videt̄ ꝙ si laicus talē iurisdictionē hn̄s sed ꝓbabilē. causas sanguinū criminat poterit hoc nō obstante oꝛdinari. qꝛ non fit irregularis ea rōe. Caueat ergo p̄lat⁹ cū int̄rogatus fuerit a iudice ne respondeat malū est si ille male factoꝛ remāserit ipunitus. nā tūc eēt irregularꝭ vt de excess. p̄la. ex lr̄is. Trigesimanona regula. Si iudex hn̄s latronem captum q̄rit de aliquo perito quid debeat fieri de tali ⁊ ille r̄ndet talē eē moꝛte puniēdū vel simile. iudex autē secutus eius cōsiliū latronē punit ad moꝛtē irregularis est cōsulēs qꝛ fuit i culpa in casu q̄ de facto nō erat r̄ndēdus vt de excess. p̄la. ex lr̄is. si tñ nō ē casus de facto. s̄ iudex q̄rit simpliciter qualiter sint tales puniendi. ⁊ cleric⁹ r̄ndet ꝙ ad moꝛtē vel ad sanguinē. si r̄ndens r̄ndet fm verā iuris sniam vt expertus iuriscōsultus nō ē irregularis. ⁊ maxie si extra iudicium. vt dicit glo. i dicto. c. ex lr̄is. Si aūt errans in iure dixit cū tamē aliter iura disponant. irregularis est. vt colligit̄ p vvilhelmū in speculo. ti. ij. §. iuxta ꝓpositōis. Si autē qui nō reputat̄ iuriscōsultus interroganti r̄ndet nō vt iuriscōsultus: sed simpliciter dicit quid de talib⁹ sentiat. nec p̄sumit ꝙ iudex eius sequatur responsionē nō ē irregularis ex quo nō r̄ndet ad casuꝫ q̄d sit de facto. Nā si ꝯsuleret ad casum de facto irregularis esset fm Raymundū. Quadragesima regula. Suspensus ab officio celebrando fit̄ irregularis. vt. xj. q. iij. si quis damnatus. ⁊. c. si quis episcopus. in consilio. Et licet illi canones loquunt̄ de excōmunicato scienter ⁊ in cōtemptū clauium celebrante. hodie tamē

idem irregularis est in suspē-
sione a diuinis. vt de re iudi.
cum eterni. & de sen. excō. cuz
medicinalis. li. vj. & i hoc casu
sol9 papa dispēsat vt notauit
vvilhelm9 in speculo. titu. ij. §.
nunc de epoꝝ. ꝟ. est inquam.
Suspensus autē a beneficio
tantū non fit celebrando irre
gularis: quia hoc nullo iure
cauetur ꝭm Innocentiuz. de
elec. cū in cunctis. §. clerici. et
c. statuimus. de ꝑcess. ꝓben. qꝛ
diuersitatem. Minori quoqꝫ
excoicatōne ꝓpter participa
tionem excōmunicati in locu
tione vel similib9 ligatus. licz
celebrādo grauit peccet: non
tū efficit irregularis. qꝛ h̄ nul
lo iure cauet ꝭm Inno: imo si
medio tp̄e postq̄ꝫ cōmunicat
excoicato celebrauerit bn̄ p̄t
pnia pacta sine pape dispen-
satione celebrare vt de cle. ex
com. minis. ca. si. xj. q. iij. si q̄s
p̄sbiter. Inno. tn̄ & Hostiē. di-
cunt ꝙ tales nō ꝑpt suspēsio
nez a iure celebrare ꝓhibent
cū nō sint suspensi a iure nec
suspendendi sed soluz ꝓpter
peccatū ꝓhibent cum fuerint
suspensi quo ad deuz a sacra
mentis & a ꝓmotione. si eniz
a iure suspensi essent celebrā-
do fierent irregulares. per. c.
cum eterni. de re iudi. li. vj. et
de sen. excō. cum medicinalis
eodem li. vj. Ex quibus oib9
hoc colligit ꝭm abbatē in di-
stinctiōib9 suis. & c. si celebrat
&c. de cle. excō. minis. ꝙ cele-
brans in mortali peccato nō
incurrit irregularitatem post
pniam & recōciliationē obtē-
tam sup peccato mortali vel
excōmunicatiōe minori ex q̄
bus celebrans poterit sine ali
qua dispēsatione supioris ce
lebrare nec obstāt noua iura
scz. c. cum eterni. de re iudi. et
c. cuz medicinalis. de sen. ex.
lib. vj. que loquuntur de illis
qui sunt ingressu ecclesie pri-
uati: & a diuinis suspēsi quod
non est in istis. cum isti nec in
gressu ecclesie sunt p̄uati. nec
etiā a collatione sacramētoꝝ
s̄ solū a pceptōe sunt suspēsi

Quadragesima pma regula.
Notori9 fornicator a iure su-
spensus celebrans nō fit irre-
gularis ꝭm vvilhelmuz in spe
culo. ti. ij. §. iuxta ꝓpositionis
nec obstat ꝙ q̄dā dicūt quod
libet pctm̄ notoriū facit homi
nem irregularem, vt de tēpo.
ordi. c. quesitū. hoc em̄ veruz
est si ibi nō intelligit irregula
ritas talis que requirit pape
dispensationem. Unde dicit
abbas vbi supra ꝙ in illa irre-
gularitate quā quis incurrit
ex notoria fornicatiōe & i tali
celebrat pōt ep̄us dispensare

post pniam.ꝑ.ca.acſi.de litis
ꝯteſ.Et ita hodie ſeruat. Et ꝙ̃
uis qdã nimis rigidi. vt Ho/
ſtiē.⁊ Juno.dicũt contrariuz
tñ nõ ſunt audiendi:quia qui
nimis emũgit elicit ſanguinē
iiij.di.deniqȝ. Nec aduertas
rõnez illaz qua dicũt.Omnis
ſuſpēſus ab officio ꝑ canonē
celebrando fit irregularis:vt
dr in.c.cũ clerici.de re iudi.⁊
c.medicinalis.de ſen.ex.li.vj
ſed talis ē fornicator notoriꝰ
vt pȝ in.c.q̃ſitũ de coha.cle.
⁊ mu.⁊.xxxiij.di. ꝓpt' h ergo
efficit irregularis celebrãdo.
Adhoc reſpõde audacter ſꝫ
Franciſcũ de ſarabel. i.c.ve/
ſtra.⁊.c.queſitũ.de cohabita
tiõe clericoꝝ ꝙ ſuſpēſus a ca
none celebrãs tũc ſolũ incur=
rit irregularitatē qñ ꝑ modũ
ſnie fit a canone ſuſpēſus:vt
in dicto.c.cũ eterni.li.vj. Sic
aũt nõ eſt i fornicatore noto/
rio ⁊ ſymoniaco: quia nõ per
modũ ſnie ſed enũciatiue di=
cunt a canone ꝙ ſint ſuſpenſi
vt patet in.c.queſitum. de co
habitatõe clericoꝝ.ergo cele
brando nõ fiunt irregulares.
de ſen.excõ.li.vj. Tene ergo
ſm Franciſcum ꝙ ſi in cano=
ne dicit penam imponente ꝙ
talis ſit ſuſpenſus ab officio
vel dr ſuſpendimus talem ab
officio ſi hoc fecerit,tũc talis
ſuſpenſus celebrãs fit irregu
laris:vt in dicto. c.cuȝ eterni
Sed ſi dicit in canone penaz
approbãte vel enũciante ſeu
recitãte aliquē eſſe ſuſpenſuȝ
ſicut dicit de fornicatore no=
torio.in.c.queſitũ. vbi tñ reci
tat notoriũ fornicatorem eſſe
ſuſpenſuȝ.talis celebrãdo nõ
fit irregularis. Pro iſto dicto
eſt famoſiſſimus ille doctor
Guido de bayſio:archidiaco
nus nuncupatus.xxxij. diſti.
ad hec vero.vbi ipſe notat in
fine glo.que incipit iſtud itel=
ligit.ꝙ notoriꝰ fornicator nõ
eſt pncipaliter ſuſpenſus a ca
none:ſꝫ a deo.qꝺ patet ex eo:
quia q̃cito penitet licite cele
brat.de coha.cle.ca.vlti.licet
in odium criminis ꝑ canones
aliquid ſit additū quo ad vi
tationem eoꝝ.vt ſcȝ nõ audi
antur ab eis diuina. vt in ca.
veſtra.⁊ in.c.tua.de cohabi.
cleri.xxxij.diſt.nulla.⁊.c.pter
hec.⁊ hoc ſm Innocentium.
Licet aũt Hoſtiē.notauit cõ=
trariũ in ſpeculo.ti.ij.§.iuxta
ꝓpoſitionis.⁊.§.nunc de epi/
ſcoporuȝ.vſu.xxvj.⁊ hanc vi
am tanꝙ̃ mitiorez puto ꝯple
ctendã. Quadrageſima ſcđa
regula. Suſpenſus a canone
nõ ꝓpter crimen:ſed ꝓpt' ali
quem defectũ.vtputa illegiti
me nati ⁊ corporeviciati non

incurrūt nouā irregularitatē si ante obtentā dispēsationez celebrāt ſm vvilhelmū in speculo.ti.ij.§.iuxta ꝓpositionis ꝟ.porro.⁊ idē notat ꝑ archidiachonum.lvj.disti.apostolica in principio.⁊ hoc seruat curia.qꝛ qñ dispēsat cū talibꝰ simpliciť dispēsat sup ꝺefectu nulla facta mētōne de irregularitate:qꝛ nullam incurrunt lvj.dist.apostolica. ⁊.c.cenomanēsem de filijs ꝑsbiterorū.veniens.Jdeo dicit intelligēdum esse speculator de illis q̄ ꝓpter infamiaz suspensi sunt a canone.sicut sunt illi quorū crimina sunt notoria:⁊ q̄ etiā post peractā pniaz celebrare ꝓpter scandalū ⁊ infamiaz ꝓhibenť:vt in.c.fi.de coha.cle.⁊ mu.⁊ de homicidio ex lrīs.c.fi.⁊ tñ ante dispensatōnē celebrando nouaz irregularitatem non incurrunt.quia hoc non inuenitur iure cautum.ſm vvilhelmū in speculo vbi supra ⁊ archi.lvj.dis.apostolica ⁊c. Quadragesimatertia regula.Suspēsus a ꝯfessionibus audiēdis celebrans ante reconciliationē non efficitur irregularis ſm vvilhelmum.qꝛ hoc nō inueniť iure cautū xj.q.iij.§.euidenter.De hac suspensione habeť.xxvj.q.j.⁊.v.q.vj.ꝑ totum. Quadragesimaquarta regula. Recipiens beneficiū in irregularitate:impetrata absolutōe super irregularitate nō indiget alia dispēsatione sup bñficio obtēto.ſm Raymūdū ⁊ vvilhelmū in speculo. Caueat tñ q̄libet ne in pctō mortali vel suspensione bñficium recipiat.vñ securius est vt talis ꝯfiteatur āte receptionē ne collatio sit viciosa ſꝫ vvilhelmū in.c.si celebret.de cle.excom.minis.Licet hoc sit perduruz est tñ verum ꝓpter rōem ibi positam.qꝛ scꝫ eligi non potest in peccato mortali ad illa a quoꝝ perceptōne a sanctis patribus est priuatus. Verū tamen abbas ibi moderatur hoc dicens ꝙ si cui existēti in occulto colatum sit sed ipse recipit illud post peractā penitentiam poterit retinere. allegat de tempo.ordi.quesitum de sen.excom.c.vltimo.Sed propter peccatuz enorme.vt puta propter homicidiuz ipso iure perdat beneficium. vt notatur per Archidiachonū.l.di.studeat que incipit i glo.hic dispensat vbi dicit glosa:quia de iure debet eo carere:quod expōit archidiachonꝰ per sententiam non ipso iure Nam homicidium non inducit ipso iure priuationem be/

neficij fm Berñ compostellanum q̄ ita notauit. de electione ꝙ sicut. in glosa.j.§.si vo.v.alia aũt. Et idez sentit Innocenti⁹ dicēs: ꝙ in homicidis irregularibus cadere pōt ius cuiuslibet dignitatꝭ: q2 etiam iuste habēt eā: si cum eis fuerit dispensatum. Et etiam sine dispēsatione iuste tenent predicti dignitates suas quousqꝫ renũcient vel deponant: fm Innocentiũ q̄ ita notauit de exces.prela.cũ in pn̄cipio. Contra tñ istud dictũ faciunt multa iura: vt de clerico pugnāte in duello.ca.henricus.in fi. Item lv.dist. si euangelista.v.in loco aũ dispensatio requirat̄ vt homicida bñficium recipiat. videt̄ secus de iure cōmuni. Item cum homicida ministrare non pōt: etiam post penitētiam sine dispensatione. de tempo.ord. quo suspensus est a beneficio qđ datur ꝑpter officiũ. ꝛ sic etiā accedit: lxxxj. dist. eos. ꝛ notat̄ de ꝯsuetudine. cũ dilectus. in glosa. suspensus eñ. Tu dic breuiter ꝙ hic nulla est cōtrarietas. Nam Bernard⁹ ꝛ Innocentius intelligũt ꝙ homicida iuste tenet ꝛ recipit beneficiũ quousqꝫ deponit̄ ꝑ sententiā. Iura aũt in cōtrariuz inducta dicunt ꝙ debet carere ꝛ priuari beneficio de iure q2 de iuris rigore est inhabilis ad illud. Nō tamē hoc negat quin hoc fiat per sententiam: ꝛ sic idem sentiunt. Quadragesimaquita regula Presbiter excommunicatus vel suspensus simpliciter ab ordinibus suis administrās in ordine accolitat⁹ efficit̄ irregularis fm vvilhelmum. Secus si tantum a missarum celebratione fuerit suspēsus. Quadragesimasexta regula. Clericus in minoribus constitutus excommunicatus ministrās sacerdoti ad altare portādo aquam: lumen ꝛ alia similia, nō est irregularis fm vvilhelmũ Idē putat de p̄sbitero dyacono ꝛ subdiacono. Nō: q2 ista nulli ordini sunt annexa: cũ ꝛ per laycos lr̄atos expediunt̄ Quadragesimaseptima regula. Episcopus suspensus a pontificalibus celebrando in cis nō fit irregularis: quia pōtificalia non sunt de substantia fm vvilhelmũ. Quadragesimaoctaua regula. Suspēsus ab ingressu ecclesie si i ea celebrat irregularis est. ꝛ si in tali suspensione decedit non sepelitur in cimiterio. vt de sententia excommuni. is cui.

li.vj. Notat tñ nouellator in
nouella q pôt in ecclesia au=
dire diuina sine metu irregu=
laritat. s nõ sine pctõ. lz Hu/
go ꝛ Raymundus aliud no=
tauerũt quoꝝ opinio refuta
tat p modernos. Quadrage
sima nona regula. Excoicat⁹
vel suspensus baptizãs solen
niter in suppellicio ꝛ stola pu
plice irregularis efficitur sm
vvilhelmũ. Sec⁹ si alit. s. sim=
plicit baptizat: ꝛ maxime ĩ ne
cessitate. Quinqgesima regu
la. Quicũq nõ pôt pmone/
ri ad ordines sine dispẽsatiõe
nec etiã ad honores, ꝛ quicũ
q est illegibilis irregularis ẽ
sm vvilhelmũ.. Idẽ intellige
de oibus casib⁹ q impediunt
pmouẽdos vel deijciũt iã p=
motos: vel qui penã depositi
onis merent. Ulñ regulare ẽ
q qcũq post peractã penitẽ=
tiam nõ hñt ordinis executio
nem irregulares sũt: sicut ho
micide. l. di. §. j. erga. de symo
nia. tãta. Itẽ excoicat⁹ inter=
dictus suspẽsus in cõtemptũ
clauiũ se faciens ordinari. de
sen. excõ. cũ illoꝝ. Itẽ si etiã
presumit celebrare. xj. q. iij. si
qs. de vi. ꝛ ho. cle. vt clerico/
rum. §. si qs igit. Itẽ violãs ĩ=
terdictũ. de excess. pla. tanta.
Itẽ falsari⁹ litterarũ papc. õ
crimine falsi. ad falsarioꝝ. §. j.
talis tñ sm Innocen. si occul
tus est post absolutionẽ ꝛ pe
nitentiã pôt ordinari: q nul=
lo iure cauet q sit infamis ip
so iure. Itẽ hereticus de pur
gatione. c. inter solicitudines
vel exhibẽtes hereticis sacra
de hereticis excoicatis. §. sive
ro. Itẽ sodomita. de excess. p=
la. clerici. Itẽ presbiter deru=
dãs pfessionẽ. de pe. ꝛ remis.
oẽs. c. fi. Itẽ incorrigibilis in
ptumacia pseuerãs. de dolo ꝛ
ptu. veritat. §. fi. Itẽ notoriũ
crimẽ de iure vel facto: de tẽ.
ordi. c. fi. Itẽ vtẽs officio assa
sinoꝝ vel defendẽs: receptãs
occultans eos. lz mors nõ se=
quat ide. de homici. p huma
ni. li. vj. Itẽ apostata. de apo
statis. ca. fi. Itẽ scismatic⁹. de
scismaticis. ca. j. Item intru=
sus volũtarie p ptãtem secu=
larẽ. vij. q. j. fact⁹ de elec. qsqs
Itẽ omne crimẽ qđ ipo facto
ĩducit infamiã ciuilẽ. ij. q. vij.
§. porro. Itẽ ĩfamia descen=
dens ex delicto p sententiam
declarato: q pena pôt demi
culpa pmanente. ij. q. iij. §. hic
colligit. Infamis eñi est irre=
gularis: siue infamis sit iuris
siue facti. vt de accusa. omnẽs.
de testib⁹. testimoniũ. Quin
qgesima pma regula. Excom
municatus maiori excoicati=
one siue ab homine siue a iu=

re scienter: durante excõmu=
nicatione celebrans semꝑ fit
irregularis. ⁊ est deponẽdus
de cle. excõ: minist. latrones.
secus si ignorãter. vt eo. ti. c.
apostolice. Si aũt dubitaret
ꝓbabiliter de sententia excõ
municationis ꝑsertim q̃ñ con
scius est de culpa sua ꝓpter
quã iuste potuit excõmunica
ri: nesciens tñ exponit se discri
mini ⁊ celebrat cũ sit excoica
tus: irregularis est ⁊ indiget
dispensatione pape ẜm vvil/
helmũ. vt in dicto ca. aposto=
lice. Crassa aũt ignorãtia i ta
libus iudicaẜ. vt si citat⁹ pem
ptorie nec iuit: nec misit ad
terminũ. ⁊ sic celebrat. lꝫ ni=
hil de excõmunicatione sciat
Circa premissa sciendũ ꝙ su=
spensus a iudice siue ad cer=
tam diẽ siue ꝑpetue siue quo
usqꝫ peniteat semꝑ si celebrat
est irregularis: qꝛ talis nõ de
beret celebrare nisi ꝑius sen
tentialiter absoluaẜ sicut sen=
tentia suspẽdiẜ. In vltimo tñ
casu quidã ꝯtradicunt. vt. ij.
q. v. presbiteris. vbi dꝛ ꝙ talis
ad arbitriũ suspendentis fa=
cere debet. ⁊ si ante absolutio
nem celebrat irregularis est.
⁊ idem de re iudica. dilectus.
de excel. ꝑla. apostolice. Su=
spensi vero a deo. vt sunt om
nes pctõres celebrãtes i pec=
catis nõ fiunt irregulares. li=
cet peccent: nisi celebrarẽt in
criminalib⁹. vt in homicidio:
in symonia: ⁊ similibus. ⁊ qui
bus etiã acta penitẽtia exe=
cutio interdiciẜ. vt supra di=
ctum est. Suspensi aũt ab of=
ficio a canone ꝓpter crimẽ si
celebrant irregulares sũt. Et
hoc intellige si suspenduntẜ a
canone penã imponẽte: non
autẽ approbante. vt in ca. cũ
eterni. de re iudi. li. vj. qꝛ etiã
in minori excõmunicatione
existẽtes suspensi sunt a cano
ne nõ imponẽte penam ẜ ap
probante. ⁊ ꝙcito peniteẜ pt
celebrare. de sen. excõ. nuper
vñ potius dꝛ suspensio dei ꝙ
canonis ẜꝫ vvilhelmũ. Et no
ta ẜm Johẽm and. in cle. j. de
decimis. in glo suꝑ ꝟ. donec.
ꝙ cũ alquis suspendiẜ donec
satisfecerit sufficit iudicis de
claratio suꝑ satisfactione sine
alia absolutione. In excõmu
nicatis ꝟo est necessaria ab/
solutio post satisfactionẽ. Cõ
cordat ad hoc glo. Jo. an i c.
sepe qꝛ. de elec. li. vj. super ꝟ.
donec plene. vbi diciẜ ꝙ illi q̃
occupant bona ecclesiarũ va
cantiũ. ⁊ ea distrahũt. tandiu
sunt a beneficijs ⁊ officijs su=
spensi donec ea plene restitu
erint. ipsis autem restituenti
bus ipso iure sine alia sentẽ/

tia restituti erunt: vt notauit Joh. an. lxxxj. di. si qui. Preterea sciendum est q; fm glo. xxvj. di. deinde. ifamia z irregularitas ɔtracta ante baptismum tollit post baptismum. z hoc si ꝓuenit ex ꝓprio delicto. q2 dona baptismi sunt sine oñi penitētia z satisfactione: vt de ɔse. disti. iiij. sine. Si eñ peccatum non deletur q̃ntum ad infamiaz: adhuc post baptismum obesset. quod negat Ambro. xxvj. dis. vna. vñ si aliquis occidit mille homines ante baptismuz: ois infamia z irregularitas tollit. vt lj. dist. si quis post acceptum. vt patz de paulo qui ante baptismū fuit homicida z tamē postea factus est aplus. vt. l. disti. §. e contra. Huic tñ dicto aduersant doctores. nā archidiachonus in dicto. c. deinde dicit q; bñ infamia ex quo nō descēdit nisi ex peccato deletur in baptismo sicut z peccatum sed nō irregularitas que nō fundat super peccato. vñ ita irregularis est qui occidit cū peccato: sicut qui occidit sine peccato vt iudex ne clerici vel monachi. c. sententiam et bigami: z corpore viciati. z ita i pe Innocētius notauit de diuortijs. gaudem⁹. Ipse tñ notauit. de homici. pñbiterum. q; homicidiū ante baptismum siue ex officio: siue ex voluntate fecerit homicidiū nō est post baptismū irregularis: q2 ois seq̃la pcti deleta est. Sed Goffredus de cōuersione infideliū. c. j. notauit q; pctm̄ z sequela peccati bene delentur in baptismo ꝫ nō defect⁹ siue impedimentū. Prima via cōmuniter approbat Speculator tñ i titulo de dispensationib⁹. §. iij. ver. is aūt videt declinare zc.

Cautele circa predicta obseruande.

P Rima cautela est. Eps z qlibz iudex nō pt neq; dz excoicare vniuersitatez vel collegiuz. Et hoc ideo ne innocentes puniant cū nocētibus. vt dicitur in. c. romana de sen. excom. li. vj. Interdici tñ possunt innocentes cū nocentibus. de sponsalibus. nō est. Et hoc ideo. quia ibi non est tantū pi̇culuz anime sicut in excoicatiōe que est eterne mortis damnatio: per quam quis tradit sathane. vt supra dicit. Secunda cautela. Caueat iudex ne ferat sententiā excōmunicatōnis nisi ꝑmissa monitione. si tñ ꝫ fecerit: licet sententia sit iusta. sed tñ puni

tur lator pena c.sacro.de sen. ex.§.suspensione ab ingressu eccl'ie infra mensem. Tertio caueat ne ferat sniaz excoica tionis: suspensionis vel inter dicti pro futuris delictis. puta si tale quid fecerit. nec pro pṫrib⁹ sub ea forma: si de illis infra talem terminuz minime satisfecerit. vt in.c.romana ꝺ sen.ex.li.vj. Vñ ſm Joh.an. in nouella sup dicto.ca. valde ridiculosum esset si diceret ꝑlatus. excõmunico petrum si furtum fecerit. si adulterium cõmiserit: cum tñ ad talia paratus sum vel suspectus: si tñ mora causa vel culpa ꝑcessit. bñ potest excõmunicari sub illa forma. Exemplũ vt q2 de mora condẽnatus in actione ꝑsonali non soluit infra quat tuor mẽses vt debuit. postea iudex debz ꝑcipere vt soluat infra certũ tps al's sit excoicatus. hic enim mora precessit. Silr de culpa: vt q2 negligentes fuerunt clerici i diuis officijs dicẽdis: poterit iudex dicere. Excõmunico oẽs q̃ non itererũt canonicis horis. hic eñ culpa ꝑcessit. Silr de offẽsa: vt in coniugato qui tenuit cõcubinã separet ab ea ne ex cõmunicet si vlterius redeat ad ipsam. Al's preter istos casus iudex nõ debet ferre sententiam excommunicationis sub certo termino ⁊c. vñ male faceret si statim post condẽnationem factam in personali iudex preciperet infra certum tempus ferendam sentẽtiam excommunicationis. cũ tamen nõ precessit mora. Et in hoc sepissime iudices nostri temporis excedũt modũ Ideo hec dixi ꝓ generali doctrina. Circa dispensationem predictarum censurarum est sciendum q᷑ licet ſm quosdaz doctores episcop⁹ nõ potest dispensare sup irregularitate ⁊ alijs defectib⁹ nisi vbi expſse sibi a iure ꝑmittit ſm vvilhelmum nazonem Goffredũ Johem de deo ⁊ Innocentium. Al's ſm istos epus dispẽsans in casibus sibi a canone expſse non ꝑmissis. videtur īpugnare canones vel eos tollere. Tu tamẽ dicas q᷑ vbicũq3 expresse a canonib⁹ potestas dispẽsandi nõ ꝓhibetur episcopis. epi possunt dispensare. Et hoc dictũ per doctores cõmuni⁹ approbatur Ita dicunt Johes. Laurentius. Hugo. Tan. Berñ. vvilhelmus in speculo. ti. de dispensationib⁹.§. nunc de epoꝝ. et ille famosissimus doctor dñs archidiachon⁹.l.di. ꝺ ꝑmissis vbi late ꝓsequit̃ istã materiã

improbando opinionē cōtra
riam qui etiā dicit dn̄m suum
Hostiensem dixisse ꝙ in his ī
quibus pctm̄ mortale est ſm
legez diuinā: sicut in furto ra
pina. vt. xiiij. q. v. penale. di=
spensare nō potest nec etiam
papa vt aliqui dicūt. nisi pe/
nitentiā agant ⁊ restitutio fi=
at. de vsu. cuz tu. ⁊. xiiij. q. v. si
q̄d. ⁊ c. multi. ⁊ ea. q. vj. si res
In his vero in quibus pctm̄
mortale est ſm ius positiuuz
vt vbi est episcopis vel inferi
oribus pape interdicta dispē
satio nullus dispensat nisi so
lus papa: vel is cui specia li
ter cōmiserit. Si vero non est
interdicta potestas dispēsan
di. tunc potest. Hec archidia/
conus. Pro ista sententia fa=
ciunt multa iura: vt de hereti
cis. excōmunicamus. §. sane.
de sen. excom. nuper. ⁊ cap. a
nobis: ⁊. ca. cum illorum. ⁊ de
sponsalibus. cuz apud. xvj. q
j. sunt nonnulli. ff. ex quibus
causis maiores. l. necnon. §. j.
Nam ⁊ apostolus dicit. Om
nia mihi licent. xj. q. j. aliō. Et
ex his ptz q̄z lata sit potestas
episcoporuz quia omnia pos
sunt: nisi expresse prohibean=
tur. Sunt autem multi casus
in iure expressi in quibus eis
conceditur auctoritas dispē=
sandi quos licite scripsit vvil
helmus in speculo iuris. de q̄
bus hic supersedere censuit
scribētis sedulitas: sciens q̄a
episcopi non egent vt q̄s eos
doceat: sed ipsi aliorum sunt
doctores. j. q. vj. ꝯuenientibꝰ
presertim cum presentis opu
sculi principalis intentio fue=
rit simplicibus simplicia tra=
dere rudimēta non perfectis
subtilia: vt cum apostolo lac
potum daret non escam par=
uulis. propter quod etiam sti
lus euisdez non indoctis aut
persuasibilibus humane sapi
entie verbis: sed in doctrina
spiritus excurrit. eo ꝙ iuxta
Isid. de sum. bono li. iij. Hor
ret sacra scriptura spumeum
sapientie ambituz. Ignoscāt
igitur doctores super stili et
materie ruditate. que non ip
sis sed simplicibus dirigitur.
Grati sint simplices quorum
profectui presens opusculuz
destinatur. Sed ⁊ ipsi reuerē
dissimi patres ⁊ domini archi
episcopi: episcopi: ceteri q̄ꝫ p̄=
lati doctores et magistri si q̄
bene scripta in presenti tra=
ctatu inueniāt approbare di=
gnentur gratiose. que vo du
biosa: vndosa aut ꝑplexa de=
clarent: delucident ⁊ interpre
tentur. Insuper que minꝰ be
ne posita fuerint corrigant ⁊
emendent occupationi potiꝰ

p̄mi p dationē vasis tm̄ nec materie tm̄: ꝫ exprimit p actū in h ꝙ dat sibi liber euāgelio rū ꝛ in hac datōe imprimit caracter ſm Tho. vbi supra di cēs ꝙ ɔtact⁹ iste istrumētorū taliū ē de essentia sacri: q2 dr accipe h aut illud. Impositio aūt man⁹ nō est de necessita te ꝛ substātia hui⁹ sacramēti. vt d sacramēt iterādis.c.vlt. Et licet isti caracteres i essen tia distingātur. tm̄ in fine vni untur: q2 ad vltimū caracterē p̄sbiteratus. ſm Pe.in.iiij.di xxiiij.q.ij.ar.j..ꝛ Joh.parisi enſ.nō est credēdū ꝙ caract vnius ordinis p̄supponat ca racterē alteri⁹ ordis. Nā vt dicit Tho. vbi supra in p̄miti ua ecclesia aliqui ordinabāt ad p̄sbiteros: qui tm̄ p̄us infe riores ordines nō accepert ꝛ tm̄ poterāt q̄ inferiores: ꝫ ho die statuit ecclia vt non inge rat se quis ad maiores q̄ p̄us in minorib⁹ officijs se nō hu miliauit. ideo hoc est de con gruitate ꝛ nō de necessitate Et nota ſm Tho.in.iiij.dist. xxiiij.q.ij.ar. ij. ꝙ ep̄us p̄mo pparat ordinādos p tria. scʒ p bn̄dictionē p quā diuinis officijs mancipātur. per ma nus impositionē: per quā da tur plenitudo gratie p quam ad magna sunt idonei ꝛ solis diaconis ꝛ p̄sbiteris fit man⁹ impositio. tercio p vnctionē ad aliquod sacramentū tan gendū qd fit solis sacerdoti bus qui pprijs manibus tan gunt copus xp̄i. Unde etiā calix ꝛ patena vnguntur.

De accidētib⁹ huius sacri.

Est autem sciēdū ꝙ illa dicū tur accidētialia sa cramēti q̄ reqrūtur de ɔgrui tate ꝛ nō de necessitate sacri Cōgruū ē ꝫ p̄mū vt nō ordie tur q̄s ad sacros ordines ni si habeat etatem legitimam. Etas aūt p subdiacono ē. xx annoꝝ. p p̄sbitero. xxv. ꝛ po nitur in demētina de etate ꝛ qualitate p̄ficiēdoꝝ.ca.gene ralē. Et vt notat Joh.and.in ca. ꝛ tui.de p̄bendis.lib.vj.in glo.iiij.non est opus seruare intersticia longa temporū in ordinibus suscipiendis sicut prius. vnde habens etatem legitimā laicus in carnispri uio potest cantare missā i sa cerdotio ɔstitut⁹ in festo pas che. Si tamen quis in mino ri etate recipit hoc sacramē tū: tenet ꝫ peccat ꝛ debet su spēdi ab executōe ipi⁹ ꝛ ordi natora collatōe ordinū ꝛ cuʒ hoc p̄t ɔpelli vt sibi puideat de aliq̄ bn̄ficio: vt de tēp.or.

tecū viuit ac regnat. ⁊cōiūgē do illā ꝑticulā q̄ est in siuistra ad illā q̄ ē in patena admodū lune dicit. in vnitate spūſſcti deus. Jllā ꝟo vltimā quā; h; in dextra manu tenēs sup calicē: dicit. ꝑ oīa secula secloꝝ. Et tādē erecto modicū calice cū illa ꝑticula quā tenet i dextera manu subiūgit. pax dn̄i faciēs crucē magnā sup calicem a labio ad labiū. deinde subdit. sit semp. faciēs minorem crucē. tertio addit vobiscu; faciēdo tertiā intra calicē Et q: alta voce ista fiunt ideo ꝑ h̄ signat̄ gaudiū qđ habuerunt apl'i de resurrectōne dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Et ideo q: gauisi sunt viso dn̄o. popul⁹ clamat dicens. ⁊ cum spū tuo. Sciendum autē est de significatiōe oīum istoꝝ predictoꝝ ꝙ ꝑ calicē passio xp̄i designat̄ ⁊ eterne btitudinis fruitio. Ūn̄ ps̄. Calix me⁹ inebriās ꝙ̄ preclarus ē. Per patene rotūditatē signat̄ bonoꝝ operū ꝑfectio. Sacerdos aūt volēs frangere hostiā. ꝑmo eā sup patenā locat. deinde eā tollēs sup calicē: frāgit ad significandū q̄ nemo passionib⁹ hui⁹ mundi mentorie se valet expōere vl' ad eterne fruitiōis btitudinē admitti nisi ꝑus in bonorum operū ꝑfectōe fuerit solidat⁹ Ūn̄ aplus. Eph. vj. Accipite armaturā fidei vt possitis resistere in die malo ⁊ in oībus perfecti stare. Patena ꝗ̄ hostie supponit̄. ⁊ hostia sup calicē frangit̄. q: xp̄us ex latitudine charitatis q̄ significatur per patenā se supposuit passioni. Super calicē ꝟo frangit̄ ne minutie aliq̄liter spargāt̄. Frāgit̄. aūt in memoriā ei⁹ ꝙ xp̄us fregit ⁊ dedit discipulis suis ⁊c. Frangit̄ autē ꝑmo in duas partes ad significandū duplicē predestinastoꝝ statū sc; eterne glīe ⁊ tēporalis miserie. Subdiuidit̄ āt vna medietas in duas partes quarū vna offert̄ ꝓ illis q̄ sunt i purgatorio. alia ꝓ illis qui sunt i mūdo. Pars aūt illa q̄ post ꝑmam fractionem remanet in manu dextera ⁊ ponit̄ sup̄ patenam designat illos qui iam sunt in glīa. ⁊ iam tenēt illā rectitudinē cui nulla obliquitas admisceri pōt ⁊ iō dextre cōparant̄. Jlli aūt q̄ adhuc sunt in miseria per sinistrā signant̄ vbi sunt multa oblīq̄. Subdiuidit̄ aūt illa q̄ est in sinistra ⁊ nō q̄ ē i dextera; q: illi q̄ sunt in celo statū vniformē iam tenent. ⁊ vna btitudine fruūtur Jlli aūt q̄ sunt in miseria sunt diuersi seu diuisi: q: q̄dā sunt in miseria purgatorij. quida;

cit. & cineri seu lixiuio qd alios mūdat. et in se sordidatur Pro isto igit facit qd scripsit in cle. Jo.an. Si dnm.in glo. magna. vbi querit an orones malor. psint his p qb⁹ orat. Et dz q sic. nisi scienter malū eligerent. Ad hoc etiam facit qd scribit Archid.iij.q.vij.in gramdzib⁹. Facit etiā ad hoc expresse glo.xlix.di.ca.j. vbi dz q si ex certa scientia mal⁹ eligit a pplo: & sit pformis eorum morib⁹. nocet subditis. alis spūsctūs eq per malū sicut per bonū opat remissioēz pctōz.vt.j.q.j.Si fuerit.arg. ad hoc.vj.q.j.ex merito.viij. q.j.audacter. Uñ illd dictum Greg.in pastorali q dicit. Cū his q displicet ad intercedendum mittit irati anim⁹ ad deteriora puocat.xlix.di.cap.j. sic intellige fm Arch.[ad deteriora puocat.s ptra eū q mittitur:nō ptra eum qui mittit. nisi scienter mittat indignus. Et sic hoc videtur intelligere Hugo Laurenti⁹ & Johānes maxime qñ sciēter ordinatur indign⁹ aut psentat ad ordines vel beneficiū. his eīn modis aliqs mittit ad intercedēdum p pplo. Itē qrit an hore canonice legēde sunt alta voce vt ab alijs audiant: vel potius submissa vt a solo deo audiant. Rñdeo fm Jo.an d in dicta glo.mag. q lz de⁹ agnoscat cordis deuotionē: nō tñ frustra vox adiungit. vnde dicūt theologi q orō q fit per ministros eccle id ē presbiteros qlis est in horis canonicis ideo fit vocalit & expresse: qa talis orat in psona tot⁹ eccle ac ppli. vñ vt pplo innotescat q p eo orat sacerdos merito fit expresse et vocalit orō. tñ nō est sic de illa q puate fit p alio. De necessitate adiungit tñ vox pme ad excitandū interiorē deuotionē. Vbis eīn & signis nosmetipsos interi⁹ excitamus ad scm̄ desideriū augendū. vt dicit btūs Aug. ad pbam q fuit vxor adarisi p cōsulis. vt dicit Isido.li.v.virorum illustriū. Scdo ad redditionē debiti: vt.s. fuiat deo orans fm se totū in corde et corpore. de psc.di.v. nunqd. Tertio ex quadā redundantia ab aīa in corpus ex vehementi affectione. Uñ psalmista ps.xv. Letatū est cor meum: & exultauit ling mea &c. Et tūc qrit an accoliti teneant dicere septē psalmos. Rñdet fm Paulū aluoz ratispanesi. epm in tractatu suo de heresi q sic. Cui⁹ rō precipue inter ceteras est qz ex quo dicūtur clerici a cleros quod est sors

pasche:pēthecostes ꝛ assūpti
onis marie licitū ē cātare ve/
spas pͥmas ꝛ scđas: s̄ nō com
pletoriū. alˀs īcurreret irregu
laritatē p errorē opinioni ful
citū eo ꝙ doctores i h̄ discor=
dant. Ex quo nō in cōtēptum
clauiū facit esse dispēsabile p
legatū: vt in clem. ďꝛ de cleri.
ex.minis.clerici. hec Jo. an. i
nouella. i c. alma. ď sen. ex. li.
vj. Sabbato ꝟo magno scilꝫ
resurrectōis dñi nō pñt i hoc
casu vespe pͥme cātari. Ratō
qꝛ terminātur cū cōplēda mis
se: ꝛ ita q̄dāmō sunt pars mis
se. Sꝫ i festo corporis xp̄i taꝫ
pͥme ꝙꝫ scđe vespe cuꝫ oībus
horis missis ꝛ ꝯpletorio vsqꝫ
ad octauā inclusiue pñt cele=
brari. p̄ter tñ cōpletoriū ipso
die octaue qđ videtur ad diē
sequentē ptinere. Nullum tñ
p̄dictoꝝ pt fieri tp̄e spālis in=
terdicti. Nona regula. In fe
stiuitatibꝰ q̄ttuoꝛ p̄dictis nō
possūt sani percipere corpus
xp̄i: nec etiā hoīes mortui se=
peliri s̄m Jo. an. in nouella i
dicto. ca. alma. Et notāt hec
de sepulturis. eos qui. in cle.
in glo. q̄ h̄ dicit. Et idē. Host.
in. c. ꝛ plātare. de p̄uilegijs su
per. ꝟ. defunctoꝝ ꝙuis Joh.
cal. tenet ꝯriū cuiꝰ dictū nō p̄
ualet tanꝙꝫ singulare. Decia
regula. Tēpore generalis in=
terdicti possun t ista sacramē=
ta cōferri baptisinus paruu=
loꝝ ꝛ adultoꝝ. penitētia tā sa
nis ꝙꝫ infirmis. viaticum seu
corpꝰ xp̄i p infirmis tm̄ ꝯfir/
matio i frōte ꝛ ꝯsecratio cris=
matꝭ feria q̄nta magna p epꝫ
vt notať in glo. magna. super
ꝟ. sacramētis i dicto. ca. alma
Undecima regula. Licet qui
dam antiq̄ vt Petrꝰ de sam=
prana ꝛ alij opinabātur tēpo
re generalis īterdicti in eccle
sijs mō supradicto non posse
celebrari diuina: nisi a p̄prijs
clericis ecclesiaꝝ scꝫ vt nō ni=
si in ecclesijs parrochialibus
plebani cū vicarijs deberent
celebrare diuina submissa vo
ce: ꝛ ianuis clausis: ꝛ ꝙ cleri=
ci extranei non possunt ibi
celebrare nec eis interesse tñ
s̄m Jo. an. in nouella. c. alma
pñt extranei clerici hec oīa
facere qꝛ nimis durū est ꝙ be
neficiatꝰ vniꝰ ecclie in alia tūc
celebrare nō possit: ꝛ i his s̄m
ip̄m nimis emungitˀ vel elicit
sanguinē. imo s̄m Jo. cal. qđ
plus est pñt clerici diuersaruꝫ
ecclīaꝝ s̄m ꝯsuetudinē quam
habēt ꝯuenire in festiuitatibꝰ
vel diebꝰ certis anniuersario
tp̄e interdicti seruata forma
decretalis. alma. svt submissa
voce celebrent: ꝛ sine pulsu ꝛ
ianuis clausis. Hec Johānes

q̄ ignorantie ascribentes errorem. Testis em̄ deus est et angeli eius me grauibus et arduis nō solum diuersis: verū etiam sibijnuicē aduersis pro tunc occupatum fuisse negocijs. et nisi pia duxisset manuz sedulitas: nisi diuine grē miseratio animū lacessitū confortasset. neq̄ q̄ naufragosa imbecillis animi cimba ꝓprijs conantibus sub anhelo pectore salutarem euecta fuisset ad portum. Hortor postremo vt q̄squis ista legeris mei peccatoris recorderis: exorās dn̄m vt nō ꝑ tam industrioso labore q̄ pie mētis deuotione et bone volūtatis affectu quo cunctis xp̄i fidelib⁹ ꝓficere conabar mercedem ꝑpetuam omnib⁹ fideliter in vinea sua laborantib⁹ ꝓmissam largiri dignetur tēpore oportuno.

Suscipe cōpleti laudes o christe laboris.
Quas cordis leti vox subdita reddit amoris.
Sit merces operis oratio sancta legentis:
Que iungat superis nos toto robore mentis.

Finit tractat⁹ perutilis de administratione sacramētoꝝ de expositiōe officij misse. de dicendis horis canonicis. de q̄ censuris ecclesiasticis canonice obſuādis. Impressus Pampilone ꝑ magistrū Arnaldū guillermū de brocario Anno dn̄i. M.cccc.xcix. die vero penultima Januarij.

Tabula huius tractatus.

De ſacramētis i genere.fo.iij
Quid ſit ſacramentū ⁊ quot ſint.fo.iij.
De ſacr̄o baptiſmi.fo.iiij.
Baptiſmus quomodo diffiniatur.fo.v.
Qđ triplex ē baptiſmꝰ. fo.vj
De baptiſmi accñtibꝰ. fo.vij.
De cautelis circa hͦ ſacramētum ſeruandis .fo.vij.
De cathecismo ⁊ exorciſmo. folio.ix.
De modo baptiſandi.fo.ix.
De ſacramento confirmationis.fo.xiij.
Que ſunt de ſubſtantia huiꝰ ſacramenti.fo.xiij.
De accidentibus circa ſacramentum ɔfirmationis.fo.xv.
Cautele huiꝰ ſacr̄i.fo.xv.
De ſacr̄o euchariſtie.fo.xvj.
De credēdis circa hoc ſacramentū.fo.xix.
De cautelis ſeruandis circa hoc ſacramētū ex parte ſumētium.fo.xxj
De cautelis ſeruādis ex parte ſacerdotis hͦ ſacr̄m ɔferētis vel ɔficiētis.fo.xxv.
De ſacr̄o penitētie. fo.xxviij
De ɔtritione q̄ eſt p̄ma pars penitentie.fo.xxix.
De ɔfeſſiōe nūc ſeq̄t.fo.xxx.
De modo audiendi confeſſiones.fo.xxxj.
De caſibus ad papam pertinentibꝰ.fo.xxxiij.
Caſus epiſcopales nunc ſequunt̄.fo.xxxiij.
De ſatiſfactione que eſt tertia pars penitētie. fo.xxxiiij.
De penitētijs iniūgendis ſm̄ canones.fo.xxxvj.
De reſtitutiōe ablatoꝝ in ſatiſfactione.fo.xl.
Cautele ex parte ɔfitētis ſeruande.fo.xl.
De cautelis ſeruādis ex parte cōfeſſoris.fo.xlij.
De penitentijs īfirmoꝝ ⁊ decedētiū de hac vita.fo.xlv.
Quō ſacerdos ſe hr̄e debeat erga īfirmos.fo.xlv.
Regule q̄bus pctā mortalia atqꝫ venialia ſunt cognoſcenda.fo.xlvj.
De ſacramēto extreme vnctionis.fo.xlix.
De ſacr̄o ordinis.fo.lj.
De accidentibꝰ huiꝰ ſacramēti.fo.liij.
De cautelis hic obſeruandis folio.liiij.
De ſacr̄o mr̄imonij.fo.liiij.
De ſponſalibꝰ.fo.lv.
De diffinitione matrimonij. folio.lvj
De impedimentis matrimonij.fo.lix.
De cautelis huius ſacramenti.fo.lx.

Tabula

De expositione misse.fo.lxiij
De pͥma pte misse.fo.lxiiij.
De scđa parte misse.fo.lxvj.
De tertia pte misse.fo.lxvij.
De q̄rta pte misse.fo.lxx.
Sequitur scđa pars canonis folio.lxxiij.
Sequit̄ tertia pars canonis. folio.lxxvj.
De q̄nta parte p̄ncipali misse.fo.lxxix.
De sexta pte misse. fo.lxxxj.
Cautele fuāde in celebratione misse.fo.lxxxij.
De dicendis horis canonicis. folio.lxxxiiij.
Cautele in dicēdis horis canonicis fuāde.fo.xc.
De excōmunicatiōe. fo.xcij.
De effectu excoicatiōis.xcvj
De participatione cū excommunicatis.fo.xcvij.
De suspēsionis snia.fo.c.
De forma ferende excōmunicationis.fo.cj.
De ecclesiastico interdicto q̄lit̄ sit obſuandū.fo.cj
De irregularitate.cviij.
Cautele circa p̄dicta seruāde folio.cxviij.